

CHRISTUS EN DE SCHRIFTEN

DOOR

DR. ADOLPH SHAPHIR

VERTAALD DOOR

A. R. ZALMAN MARDA

LEVENSBSCHRIJVING VAN

PHILIP SAPHIR

J. N. VOORHOEVE DEN HAAG

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG**

2009

Nieuwe versie 2021

INHOUD

ADOLPH SAPHIR: STANDVASTIG VERDERGAAN IN DE VAST HOOP DAT GEHEEL ISRAEL ZALIG ZAL WORDEN. Door L. J. van Valen.

Inleiding

Hoofdstuk 1. Christus en de Schriften

Het boek en de hoofdfiguur

Hoofdstuk 2. Jezus en de Schriften

1. Zijn leer in het algemeen
2. In de engere kring van de discipelen
3. Het gebruik dat Christus Zelf maakte van de Schriften in Zijn strijd en gebed
4. Het gebruik, door Christus van de Schrift gemaakt in Zijn heerlijkheid

Hoofdstuk 3. Het getuigenis der Apostelen

Hoofdstuk 4. Vijf kenmerken van de echtheid en bewijzen voor de Goddelijke oorsprong van de Bijbel

1. De verheven leer
2. Profetie
3. De aparte plaats van het Boek
4. De wonderbare bescherming van de Bijbel
5. De wereldomvattende inhoud van de Bijbel

Hoofdstuk 5. Israëls Messias

Het levende en het geschreven Woord

Hoofdstuk 6. De Schrift en de Heilige Geest

Hoofdstuk 7. Praktische opmerkingen, meer bijzonder met betrekking tot de tegenwoordige tijd

1. Bijbelwaardering	136
2. Bibliolatrie	142
3. Het praktisch karakter van de Bijbel	153
4. Christenen, het beste bewijs voor de Bijbel	169
5. Het boek der blijdschap	171

Levensschets van Adolph Saphir

Meditaties uit zijn geschriften

LEVENSBSCHRIJVING VAN PHILIP SAPHIR

ADOLPH SAPHIR: STANDVASTIG VERDERGAAN IN DE VAST HOOP DAT GEHEEL ISRAEL ZALIG ZAL WORDEN

Door L. J. van Valen. Ref. Dagblad 16 augustus 1991

Het was Charles Haddon Spurgeon die Dr. Saphir vlak voor zijn sterven opzocht en hem in volle vrede hoorde belijden: "God is Licht en in Hem is gans geen duisternis". De Joodse predikant C.A. Schönberger stond bij zijn sterfbed toen hij de laatste adem uitblies. Hij was het die na de begrafenis de merkwaardige woorden uitsprak: "Ik sloot de ogen van dr. Saphirs vader in Boedapest, ik sloot de ogen van dr. Saphirs moeder, die bij mij in Praag woonde, en nu ben ik in Londen gekomen om hetzelfde te doen aan zijn sterfbed".

Het sterfjaar van deze 'grote in Israël' was 1891, nu honderd jaar geleden. (geb. 26 september 1831 – overl. 4 april 1891)

Adolph Saphirs wieg stond in Boedapest, waar hij in 1831 werd geboren. Niemand minder dan de Schotse rabbi John Duncan, de latere professor aan het New College in Edinburgh, was het middel in Gods hand om hem tot de Christus der Schriften te leiden. Hij was nog maar twaalf jaar oud toen hij, en het gehele gezin waartoe hij behoorde, tot het christendom overging. Een wonderlijke leiding van Gods voorzienigheid opende de weg voor het zendingswerk onder de Joden in Hongarije. De beroemde 'zendingsreis' van Robert Murray M'Cheyne en een drietal Schotse predikanten naar Palestina vormde de aanleiding. Twee van hen, Keith en

Back, deden op de terugreis noodgedwongen Boedapest aan. Keith moest vanwege een ernstige koortsziekte wekenlang in een hotel verblijven. De protestantse aartshertogin Maria Dorothea, die zeven jaar eerder tot het geloof gekomen was en ernstig bad om een 'uitlegger', bezocht hem verschillende keren, tot grote zegen voor haar eigen ziel.

Deze omstandigheden baanden de weg voor het Evangelie. Onder de hoge bescherming van de roomse aartshertog kreeg de Schotse Kerk toestemming om onder de "verloren schapen van het huis van Israël" de boodschap van het kruis te brengen. En '**rabbi**' **Duncan**, die vloeiend Hebreeuws sprak en een rabbinaal voorkomen vertoonde, werd verkozen om onder het oude bondsvolk te arbeiden.

Kleine zendingsgemeente

Een kleine zendingsgemeente ontstond te midden van de oppervlakkige godsdienst in het land van de Donau. Deze had op den duur een uitstraling over het gehele land. Was de leer van vrije genade hier eerst zeldzaam, na verloop van enkele jaren was er bijna geen dorp waar het Evangelie niet werd gehoord. Een geestelijke opleving begon de Gereformeerde Kerk in Hongarije te beheersen. De Joden die onder het gehoor van Duncan kwamen, verbaasden zich over zijn grote kennis van de Hebreeuwse taal en de Joodse gewoonten.

Maar ook merkten zij op dat een andere geest in hem was, die zij niet bezaten. Zijn werk en dat van zijn twee medehelpers droeg veel vrucht. Vele Joden werden voor de Zaligmaker gewonnen.

Ook Joodse zendelingen bezochten de stad en smeekten met de Schotse predikanten

om het behoud van hun volksgenoten. Onder hen was **Carl Schwartz**, die later met steun uit Schotland een zendingsgemeente in Amsterdam zou leiden.

Kort en ernstig

Nu was de tijd aangebroken dat de Geest van God krachtig onder de Joden begon te werken. Een van de eerste bekeerden was de twaalfjarige **Aaron Adolph Saphir**. Verbaasd was de familie toen de jonge knaap aan tafel een kort en ernstig gebed deed, en dat in de naam van Jezus Christus.

Adolph Saphir en zijn leraar, door Hill & Adamson, 1840.

En zijn vader, **Alexander Saphir**, een geleerde Jood, die zich vooral de verlichte ideeën van Voltaire had eigen gemaakt, beleed zijn geloof in de drie-enige God. Door genade gaf hij in het openbaar hiervan getuigenis, waarop hij de doop ontving. Wat een wonder dat hem die genade te beurt was gevallen. Tranen rolden over zijn wangen en vielen op het hoofd van Adolph, toen Duncan de woorden uitsprak: "Hem Die de zielen van mensenkinderen heeft liefgehad".

Na verloop van tijd kwam zijn gehele gezin tot het geloof in de Messias. Dagelijks werden de schriften van het Oude en Nieuwe Testament in het gezin gelezen. Toen anderen Adolph aanspraken over de grote verandering in zijn familie, gaf hij de veelzeggende reactie: "Ja, wij zijn gelukkig omdat wij verzoening met God hebben door het bloed van Zijn Zoon. Wij hebben vrede in ons geweten en dat maakt ons gelukkig".

Een grote slag

Het was een grote slag voor de jonge gemeente toen rabbi Duncan naar Schotland werd teruggeroepen wegens een benoeming tot professor in de Oosterse talen aan het New College, de hogeschool van de pas gestichte Free Church. De jonge Adolph volgde hem, samen met twee andere Joodse bekeerlingen, **Alfred Edersheim en Tomory**, naar Edinburgh en verbleef zes maanden in het huis van de professor. Hierna vertrok hij naar Berlijn naar het huis van Schwartz, die inmiddels met Adolfs oudste zuster was getrouwd.

Hier doorliep hij het gymnasium en maakte hij kennis met Theodoor Meyer, die tot aan het einde van zijn leven zijn beste vriend bleef. In Duitsland kwam hij niet alleen

in aanraking met het verderfelijke hegelianisme en pantheïsme, maar - ook raakte hij onder invloed van het onvaste subjectivisme van de discipelen van Schleiermacher. Hoewel deze invloeden zijn gemoed overschaduwden en soms depressief maakten, verloor hij zijn geschudde geloof niet.

In 1848 kwam hij in een heel andere atmosfeer terecht. Hij liet zich drie jaar later inschrijven als student aan het New College in Edinburgh en maakte kennis met het strenge calvinisme dat hier gedoceerd werd. De christocentrische prediking van Charles Brown sprak hem erg aan en was voedsel voor zijn ziel. Toch bespeurde hij schaduwkanten in het Schotse dogmatisch denken. "Een onbuigzaam calvinistisch model van het verstaanbaar maken van het christendom was er niet erg op gericht om mij tot Christus terug te brengen". Hij verlangde ernaar om de levende Jezus opnieuw en meer te kennen. Was het abstracte subjectivisme van Schleiermacher de oorzaak van zijn geestelijke duisternis, het starre dogmatisme dat hij in Schotland meende te bespeuren, was niet in staat om hem tot meer helderheid te brengen. Gezien de warme evangelieprediking in dit land in die dagen, rijst de vraag of dit oordeel waarheidsgetrouw is.

Twee extreme opvattingen

Het is wel terecht dat Saphir twee extreme opvattingen bespeurde, die van het subjectivisme en die van de verobjectivering van de heilswaarheden. De eerste kant legt alle nadruk "op de gevoelde vereniging van het hart met Christus". En het tweede extremisme legt het volle accent op "de voorwerpelijke waarheid van de Bijbel, zonder de bevindelijke toepassing in aanmerking te nemen".

"Een geruime tijd was ik diep verzonken in het eerste uiterste en richtte mij meer op wat ik voel of liefheb en wat Christus in mij betekent dan op de beloften van God en wat Christus voor mij gedaan heeft".

De scholastische theologie van het New College stootte hem wat af, hoewel hij hartelijk verenigd was met de genadeleer die door mannen als Cunningham werd aangehangen. Het ging hem meer om het woordgebruik en de dogmatische termen dan om de feitelijke inhoud van de leer. Wellicht was dit een van de redenen waarom hij geen predikant werd in de Free Church. Eerst werkte hij in Glasgow en in Hamburg als zendeling onder de Joden. Daarna diende hij een aantal Engelse presbyteriaanse gemeenten: eerst in Shield, daarna in Greenwich en vanaf 1875 tot aan zijn sterven de kerk van Notting Hill in Londen, waar "elke plaats bezet was" als hij preekte.

Bekeerde Joden

Zijn gehele leven was hij nauw betrokken bij de uitbreiding van Gods Koninkrijk onder de Joden. "Hij ging standvastig voort in de zekere hoop dat geheel Israël zou zalig worden en dat de beloften aan de vaders gegeven onberouwelijk waren". Hij juichte het werk van **Ranowich** toe, die een nieuwe dimensie gaf aan de prediking van het Evangelie onder de Joden. Ranowich was een rabbijn die in de synagoge verkondigde dat Jezus de ware Messias is. Saphir verlangde met zijn gehele hart naar het Nationale heil van het oude bondsvolk. Veel Joden kwamen in zijn dagen tot het geloof. Zij kwamen tot de conclusie dat hun eeuwenlange verstrooiing een gevolg was van hun verwerping van "de beloofde Messias".

In 1889 sprak Saphir voor de Algemene Vergadering van de Free Church ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het ***Schotse genootschap voor zending onder de Joden***. Hij gewaagde van de wonderen die in Boedapest waren geschied. "Smith, Duncan en Wingate verlieten Schotland om voor de Joden te getuigen dat de Gekruiste waarlijk hun Koning was, de Koning Messias, de Knecht des Heeren, door

Wiens striemen wij genezen zijn".

Warme, evangelische toon

Bekendheid kreeg Saphir vooral door zijn boeken waarvan het ***bekendste "Christus en de Schriften"*** is. Ook schreef hij een verklaring over het *Gebed des Heeren* en over de *Brief aan de Hebreeën*. Zijn geschriften ademen een warme, evangelische toon. Als een gouden draad loopt het verzoeningswerk van Christus door al zijn boeken heen.

Al noemde hij zichzelf een man van "de oude evangelische school", toch was hij geen slaafs navolger van het leersysteem dat door Calvijn en zijn opvolgers was ontwikkeld. Hij had reserves tegenover een "harde en logische leermethode van de leer der genade, die niet naar het Woord, bevindelijk en geestelijk is". Kennelijk doelde hij hierbij op de invloed van de latere gereformeerde scholastiek. De Persoon van Christus was voor hem het centrum van het theologisch denken. "Naar mijn gedachte horen wij niet genoeg over God in Christus. Er is iets Unitarisch, zelfs in de rechtzinnige leermethode".

Christus en de Schriften vormen een eenheid. Met instemming haalt hij Luther aan: "Wat voor een Boek en wat voor een Persoon? Er is slechts één Boek, is zijn antwoord: de Schrift, en slechts één Persoon: Jezus Christus".

Kolhbrugge

In de leer van de heiligmaking vertoont Saphir verwantschap met Kohlbrugge, over wie hij met veel achting spreekt. Tijdens een reis langs de Duitse Rijn in 1863 bezocht hij ook Elberfeld, maar wij konden niet nagaan of hij Kohlbrugge toen persoonlijk ontmoet heeft. Radicaal is hij in zijn oordeel over de roomse 'moderne devoten', zoals Thomas à Kempis. Zij, en vele protestanten met hen, onderscheiden niet "Christus voor ons" en "Christus in ons". Hij is bevreesd voor vleeselijk en wettisch activisme. "Waarom wilt u heilig zijn?" zo vraagt Saphir. "Is het om meer of om minder van Christus afhankelijk te zijn? Hoe nodig is het voor ons om de strik van het aankweken van ijdelheid en zelfzucht zelfs in onze heiligmaking te vermijden! Ik ben bang en bezwaard over de onbijbelse mening van het christelijke leven waarvan wij horen".

Saphir had vooral moeite met de perfectionistische heiligingsleer die in zijn tijd steeds meer aanhang kreeg. Aan de andere kant zette hij vraagtekens bij het lage niveau van geestelijk leven dat hij bij velen waarnam. Aanvankelijk had hij waardering voor de "Higher life movement" van Pearshall Smith, maar later zette hij kritische kanttekeningen bij de methodes die deze voorstond om het leven van heiliging in Christus te activeren.

Te meer kritisch

Dergelijke bewegingen en de aanvallen op de klassieke verzoeningsleer die steeds meer werden gehoord, maakten hem des te meer kritisch. Hij was beducht voor namaak- en surrogaat-godsdienst. Het ging hem om het fundament dat de eeuwigheid kan doorstaan. "Velen die zichzelf bekeerd achten, zijn alleen maar verlicht. Zij zijn wel onder Gods bijzondere beïnvloeding, maar zij zijn nooit gekomen tot een dadelijke verandering, tot het aannemen van Christus".

"Christus en de Schriften" verscheen, evenals een aantal andere pennevruchten van zijn hand, in een Nederlandse vertaling van de weduwe van een bekende Joodse zendeling, A. R. Zalman-Marda. Het werk van Christus, "het Middelpunt voor ons", vormt vooral in dit boek het centrale thema.

Toch waarschuwt hij ook voor overschatting. "Alleen van Christus te spreken, met

voorbijgaan van de betrekking van de Vader en het werk van de Heilige Geest, voert tot arminianisme en eindigt in waarheid met een ingebeelde Christus voor de ware te houden en een zelfgemaakt geloof voor het geloof dat een gave van God is".

Maar de onderschatting van Christus ziet hij ook als een dwaling. "Uitsluitend op de verkiezing van de Vader de nadruk te leggen en op het werk van de Geest, is Christus te miskennen, als de open Deur, de Zaligmaker der verlorenen, de Fontein des levens geopend voor wie ook". Zie blz. 76 in deze digitale uitgave

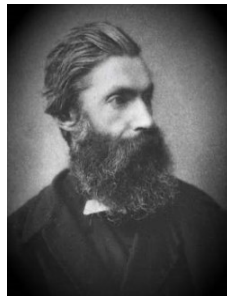
Zo wijst Saphir steeds op de harmonieuze samenhang van de heilswaarheden en wacht zich voor eenzijdigheid.

"Onze kerk is leerstellig te eenzijdig, verwaarloost historische en profetische elementen". Tot de laatste rekest hij een recht zicht op de toekomstige dingen. Saphir was een overtuigd pre-chiliast. Hij vond de hervormers te dogmatisch, met te weinig aandacht voor het profetisch karakter van de Schrift. Dit standpunt huldigde hij overigens ook met betrekking tot de "leer van de Heilige Geest", die in zijn ogen, zelfs na de Reformatie, jarenlang een "terra incognita" was. (een onbekend terrein)

Origineel

Adolph Saphir was een origineel theoloog, machtig in de Schriften. Zijn schriftgetrouwheid en zijn diep inzicht in Goddelijke verborgenheden maken zijn boeken tot een ware goudmijn. Maat door alles heen zien wij in zijn geschriften de onlosmakelijke band tussen de Verbondsgod en Zijn bondswolk.

Of, om met mevrouw Zalman te spreken: "Bezielt door de kracht van de waarheid en machtig in de Schriften, was zijn getuigenis van aangrijpende invloed op zijn gehoor. Schrift met Schrift verklarend in onverbreekbaar verband van Oud en Nieuw Testament - en bij gevolg in even onverbreekbaar verband met het volk van de Schrift, - hoorde men in zijn prediking een nieuw geluid, het Israëlitisch geluid, dat door heel die Schrift zingt en jubelt van Gods vrederaad met Israël en de volken".

Adolph Saphir

INLEIDING

Enige biografische bijzonderheden omtrent de schrijver mogen dienen tot inleiding van de volgende bladzijden.

Dr. Adolph Shaphir, geboren in 1831 te Budapest, behoorde tot een aanzienlijke Hongaars Joodse familie. Zijn vader, literair aangelegd, verlangde Shakespeare ten volle te genieten, en volgde daartoe als taalstudie geregeld de godsdienstoefeningen in de Engelse kerk. Adolph vergezelde daarbij zijn vader. Beiden leerden meer dan zij op het oog hadden. En beiden kwamen onder de beademing en inwerking van de Heilige Geest. De jongste het eerst. Zoals hij zelf schrijft: "Ik was, als jongen van twaalf jaar, de eerste van onze familie, die het Evangelie aannam."

Dal beiden, vader en zoon, overlegden en bewaarden deze dingen in hun hart. Totdat op zekeren dag aan tafel de jonge Adolph aan zijn vader vergunning vroeg om te mogen danken. Het werd hem toegestaan en tot diens onuitsprekelijke verbazing en niet geringe ontsteltenis van het ganse gezin, eindigde hij zijn gebed: "in de Naam van onze Heiland en Zaligmaker, Jezus Christus."

Natuurlijk (uitstond daarover ook buiten de familiekring, in de Joodse wereld, geen kleine beroering, die overging in grote verwondering, toen Adolph aan de Joden de Schrift begon te verklaren op een wijze, zoals zij dit nooit te voren hadden gehoord en het gerucht zich verspreidde, dat de Geest Gods op de zoon van Schaphir gevallen was. Geestelijk verbonden als vader en zoon van dat ogenblik af waren, zagen zij met verlangen uit naar de dag, waarop zij in het openbaar hun geloof mochten belijden. Maar de vader maakte geen haast. Zijn hartewensen omsloten geheel zijn gezin, en zijn vurig, volhardend gebed ging op voor de toebrenging van allen: om met geheel zijn huis de Messias te mogen verheerlijken.

Binnen het half jaar werd dit gebed verhoord. Vader, moeder, twee zoons en drie dochters gaven in het openbaar getuigenis van hun geloof in Christus, werden gedoopt en tot een hoger familieleven verbonden. Van elk der leden is krachtige invloed uitgegaan tot heil zowel van Israël als van de Gemeente. In 't bijzonder merkwaardig is het korte, godzalige leven van de oudsten zoon, Philipp, die op 29-jarige leeftijd stierf. Het waren vooral de kinderen, die hij wist te trekken en geregeld om zich verzamelde, ja tot op zijn sterfbed bij Jezus bracht.

Het mooie, grote gebouw met zijn Christelijke school, uitgaande van de Schotse Kerk in Budapest is een voortzetting van Philipps levenswerk en een blijvend monument van zijn gezegend getuigenis.

Adolph zelf wierp zich met grote ijver op de theologische studie, eerst in Berlijn, daarna in Glasgow. Hier promoveerde hij tot doctor in de godgeleerdheid, en werd in Edinburg op 23-jarigen leeftijd geordend tot predikant in de Presbyteriaanse kerk. in Glasgow en in Hamburg werkte hij daarna met vrucht als zendeling onder Israël. Begenadigd met bijzondere gaven werd hij weldra door tal van gemeenten in Engeland als leraar begeerd. En hij heeft er verscheidene gediend.

Machtig in de Schriften, bezield door de kracht der waarheid, die uitstraalde van geheel zijn wezen, was zijn woord van aangrijpende invloed op zijn hoorders. De Schrift en altijd weer de Schrift, in haar Goddelijk, onverbreekbaar verband, en de opening en blootlegging van haar schatten, maakte het thema uit van zijn prediking, zowel als dat zijner nagelaten werken.

Enige jaren geleden verscheen vanwege de *Nederlandse Vereniging voor zending onder Israël*, genaamd "Elim", te Rotterdam, de vertaling van 'Christ and Israel,' een bundel van Schaphirs lezingen over dit onderwerp.

Hieronder volgt de vertaling van zijn boek; "Christ and the Scriptures."

Op zestigjarige leeftijd ging hij de 4^e April 1891 naar Huis, slechts een paar uur, nadat zijn vrouw niet wie hij geestelijk zeer nauw verbonden was begraven werd.

Den laatste zondag, dat hij optrad, sprak hij over de woorden van Genesis 5 : 24: "Enoch dan wandelde met God, en hij was niet meer, want God nam hem weg."

DE VERTAALSTER

CHRISTUS EN DE SCHRIFTEN

HET BOEK EN DE HOOFDFIGUUR

In de rol des Boeks is van Mij geschreven. Maarten Luther stelt de vraag: Welk Boek wordt hier bedoeld? En van Wien? Hij geeft dit antwoord: *"Er is maar één Boek: de Schrift, en maar één Mens: de Mens Jezus Christus."*

Er bestaat een innig en levend verband tussen het eeuwige Woord Gods, dat, in de volheid des tijds vlees geworden, onder ons heeft gewoond als de openbaring des Vaders tot verlossing, ja, ten eeuwigen leven voor de zondige kinderen der mensen, en het geschreven Woord, dat van Hem getuigt, van Zijn persoon en werk, Zijn lijden en heerlijkheid. Het is ons onmogelijk, de aard der Schrift te verstaan, tenzij wij haar zien in verband met dien Zoon Gods, de Messias van Israël, de Verlosser van Gods volk; want Hij is het Middelpunt en de Kern van het geïnspireerde getuigenis.

Het Boek leeft onder ons, - oud, maar niet verouderd; eerwaardig vanwege dien ouderdom, machtig in nimmer falende jeugd en kracht. De echo van Davids stem wordt nog gehoord in de binnenkamer van overdenking en gebed; de woorden van Salomo's wijsheid raden en helpen nog altijd de pelgrim in de verwarring van de levensweg; de jonge Timotheüs wordt nog altijd uit deze heilige bladen onderwezen; de apostel Paulus, naar de wijsheid, die hem gegeven is, ontvouwt ons nog voortdurend de ganse raad Gods; en de beminde discipel toeft, in vervulling van 's Heeren profetie, nog onder ons, heft ons als op adelaarsvleugelen opwaarts tot de aanbidding van de eeuwige Zoon en tot de verwachting van diens wederkomst.

De Persoon van de gezegende Jezus is levend in het midden van ons. Het is een treffende bijzonderheid van onzen tijd, dat de aandacht der denkende geesten zo vóór alle dingen gericht is op één punt en wel het centrale punt. Het is het centrum der wereldgeschiedenis, het centrum van het leven der Kerk en van alle vragen, die liet geweten en het hart van de onsterfelijke mens beroeren, zoals het dat is van al Gods raadsbesluiten. En wat anders kan ik daaronder verstaan dan de geschiedenis van Jezus Christus op aarde? In geen andere eeuw zijn er zoveel pogingen aangewend om de geschiedenis van Jezus als het ware van nieuws aan op te bouwen. In geen andere eeuw klonk uit zo onderscheiden hoek de kreet: "Ecce Homo!" "Zie de Mens!" Is het een groeiend bewustzijn onder de mensen, dat Hij was "de Wonderbare," dat nooit enig mens gesproken heeft als deze mens, en dat de invloed, van Hem in de wereld uitgaande, iets geheel enig, en geheimzinnigs is? Wij behoeven ons ook niet te verbazen over de vreemde wanbegrippen en betreuenswaardige dwalingen waarin de mensen vervallen, die Jezus trachten te doorgronden, zoals zij andere historische figuren verstaan. Want de Naam van Jezus luidt: "Pele," Wonderlijk, Raadsel.

Zijn Persoon. Zijn karakter, Zijn leven kan niet verklaard worden volgens algemene regels. Zij weigeren ondergebracht te worden in bestaande categorieën. Hij is het grote Wonder, de Eeuwige in de tijd, God en Mens. Zelfs in Zijn mensheid is Hij niet te verstaan, tenzij dan op het gebied der openbaring, of, om duidelijker te spreken, op Joodse bodem. Het is uit de Joodse Schriften, dat we moeten leren, wat er bedoeld wordt niet dat Zoon Davids en Zoon van Abraham; wat de woorden beduiden: "Zoon des mensen," en het woord "Gezalfde," "Messias," waarvan Mozes en de profeten spreken. Want de geschiedenis van Jezus begint niet met de geboorte in Bethlehem.

Het eerste vers van Mattheüs omvat de Oud-Testamentische geschiedenis; ook kan het vervolg van de Evangelien: de Brieven, en de Openbaring, zonder haar niet verstaan worden. Zijn uitgangen zijn van de dagen vanouds. Hij, die geen kennis heeft aan de verkiezing van Abraham, aan de uittocht van Israël, aan de Engel des Heeren, aan de typen van de tabernakel, de Hogepriester, en de offeranden, de betekenis van de Herder-Koning, de zoon van Isaï, en van de gewisse weldadigheden Davids, vindt onoverkomelijke moeilijkheden in het leven van Christus.

Alle pogingen om Jezus Christus te begrijpen, afgescheiden van het Oude Testament, zijn in geen enkel opzicht wetenschappelijk en kunnen tot geen bevredigend resultaat leiden. Want Jezus Christus is de vervulling van Mozes en de profeten. Hij is niet maar de Christus der geschiedenis, maar die van een zeer bijzondere geschiedenis: de Goddelijke geschiedenis van Israël. Zeker, Hij is het licht der wereld, Hij is de wens der heidenen, Hij is het centrum en het leven der mensheid; maar dit alles is Hij, omdat Hij is de Zoon van David, de Zoon van Abraham; *want de zaligheid is uit de Joden*. Het Evangelieverhaal is als een hoogvlakte, maar de opstijging van Genesis tot Maléachi kan ons niet bespaard worden.

Als de mensen zich aangetrokken gevoelen door de schoonheid van Christus' karakter, de eenvoud en de diepte Zijner leer, beginnen zij zich te vleien en zich wijs te maken, dat Jezus om zo te zeggen de kristallisatie der mensheid is, dat de historie Hem voortgebracht heeft, dat de natuur in Hem verheerlijkt wordt. Maar de zaligheid is van God. Jezus is boven allen, omdat Hij van boven is. Hij kwam in de volheid des tijds in Israël en behoorde bij Israël; de God van Abraham, en Izak en Jakob is de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus. Als Jezus de Schriften aanhaalt, bewijst dit niet slechts, dat Hij hun gezag en waarheid erkent, maar het openbaart ons tevens het organisch, levend en noodzakelijk verband tussen Christus en de Joodse natie; en als er zijn, die een helder inzicht missen in de betekenis van Zijn leven en het geheim Zijner zending; voor wie Zijn dood een donker raadsel is, en die ook nu nog in twijfel en moedeloosheid rondwandelen, terwijl de Kerk voortgaat van hem te getuigen, dat Hij daarboven voor ons en op aarde in ons leeft, dan is er geen andere weg voor hen om tot een zuiver inzicht te komen dan die van de discipelen op reis naar Emmaüs. Beginnende van Mozes en van al de Profeten, legde de verrezen Jezus hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hen) geschreven was.

Het schijnt alsof we in een cirkel redeneren, wanneer wij zeggen, dat wij de Bijbel door Christus en Christus door de Bijbel ontvangen.

Maar dit bezwaar verdwijnt, wanneer wij Jezus zien in verband met het volk Israëls en met Gods leidingen met hen, volgens hetgeen de Schrift daaromtrent meedeelt. Dan zien wij, dat er één Volk is, anders dan andere volken, - de Joden, - verkoren door God om zich aan en door hen te openbaren; dat er één Mens is, onderscheiden van alle mensen, de Heere uit de hemel, Jezus, de Zoon Davids, de Zoon Gods, Israëls Messias en het Hoofd der Gemeente; dat er één Boek is, onderscheiden van alle andere boeken, het getuigenis van Gods bemoeiingen met Israël, culminerende in de openbaring van dien Verlosser, wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid.

En dat bezwaar verdwijnt in de tweede plaats, wanneer wij ons herinneren, hoe dezelfde Geest Gods ons overtuigt van het oppergezag van Christus zowel als van dat der Heilige Schrift.

En zo bevinden wij, dat, naarmate de harten der mensen worden getrokken tot Christus als de enigen Profeet, Priester en Koning, hun gemoed

vervuld wordt met eerbied en liefde voor de Schrift. De reformatie was gefundeerd op twee beginselen: Christus alleen, Christus boven alles; en de Schrift alleen, en de Bijbel boven alle menselijk gezag.¹

Luther vond vrede voor zijn verontrust geweten in Jezus, de rechtvaardigheid Gods. En omdat JEZUS alles voor hem geworden was, legde hij met zulk een kracht de nadruk op de Bijbel, waarin hij Jezus gevonden had. Het was Jezus, die in zijn ziel gegrift stond, en het was vanwege Jezus en in Hem, dat hij, zoals hij het uitdrukte, aan de Bijbel getrouwd was.

Want hoger dan de Schrift is niet de rede, noch de Kerk, noch de Christelijke bevinding, maar de Heilige Geest, die uit het geschreven Woord de Christus verklaart, zodat dit voor ons wordt, wat het waarlijk is, het Woord van God, de stem van de Geliefde.

De betrekking van de Schrift tot Jezus, de Messias van Israël en de Zaligmaker der wereld, en tot de Heilige Geest, wiens werk het is Christus te verheerlijken, vormt de hoofdinhoud der volgende bladzijden.

In de eerste plaats vragen we dan: Wat de gedachte en de leer van Jezus was betreffende de Schrift, - de boeken van Mozes en de profeten.²

¹ Het historisch, Joods en profetisch karakter der Schrift werd niet volkomen zuiver verstaan door de hervormers.

² De Schriften - door Jezus genoemd „Mozes en de profeten," „de wet en de profeten," „Mozes en de profeten en de psalmen" - omvatten wat gewoonlijk genoemd wordt de canonieke boeken van het Oude Testament, omtrent wier autoriteit in Israël geel twijfel bestond.

Hoofdstuk 2

JEZUS EN DE SCHRIFTEN

1. ZIJN LEER IN HET ALGEMEEN

In de volgende bladzijden worden Mozes en de profeten "de Schrift" genoemd, en de geschriften der evangelisten en apostelen in hoofdzaak beschouwd als de geïnspireerde uitlegging van deze Schrift, en de 'geïnspireerde geschiedenis van haar vervulling. Ternauwernood ging ik in op het bijzonder karakter van wat wij gewoon zijn het Nieuwe Testament te noemen, zijn Goddelijke oorsprong, en de speciale plaats, die het in de Gemeente inneemt. Het verschil tussen beide boeken bestaat mijn inziens hierin, dat het éne het boek is van het Koninkrijk, de Godsregering, en het andere het boek der Gemeente, de Kerk. Het Evangelie, het verbond der genade in Christus, de weg ten leven, wordt in beide geopenbaard; beloofd in liet ééne, vervuld in het andere. Maar terwijl in het éne de blik van de wetten en beloften zich allereerst richt op de Godsregering, het Koninkrijk, is het andere de ontvouwing van de verborgenheid der Gemeente, waarvoor en waaraan het gegeven is.

Het boek der Godsregering heeft betrekking op Israël, zowel wat zijn historie in het verleden als zijn toekomstige heerlijkheid betreft. Evenwel, ondanks zijn Joods karakter, is het universeel; omdat het fundament, waarop Israël rust, de raad Gods is, die alle natiën omvat.

Vandaar het universele karakter van Genesis, en het universele karakter der profetieën. En zo is ook het boek der Gemeente, ondanks zijn wereldomvattend karakter, Joods; altijd verband houdende met Israël, en altijd vooruitziende op de vol-einding dezer bedeling - de tijden der Heidenen.

Voortdurend zinspeelt Jezus, in Zijn leer, op *de geschriften van Mozes en de profeten*. En Hij doet dat in bijna elke periode van Zijn geschiedenis in de Schrift vermeld. Hij spreekt van de schepping van de mens, van de instelling van het huwelijk, de dood van Abel, de dagen van Noach, de verwoesting van Sodom, de geschiedenis van Abraham, de verschijning van God in het brandend braambos, het manna in de woestijn, het wonder van de koperen slang, de omzwervingen van David, de heerlijkheid van Salomo, de dienst van Elia en Elisa, het teken van Jona, het martelaarschap van Zacharia; gebeurtenissen, die de ganse loop der Joodse geschiedenis omvatten. En wij komen niet slechts deze directe verwijzingen tegen. De toespelingen op de Schrift zijn haast ontelbaar, en ieder aandachtig lezer van Christus' gesprekken, die kennis heeft aan wat men noemt het Oude Testament, wordt overtuigend getroffen door het feit, dat Jezus van kindsbeen af de Schriften geweten heeft; en dat Zijn geest, Zijn herinnering, Zijn verbeelding, geheel Zijn innerlijk wezen, vol was van de schatten van het geschreven Woord.

Neem Hem waar in Zijn verhouding tot het volk in 't algemeen, en tot hun oversten en geestelijke leiders. In het keren en redetwisten met hen verwijst Christus altijd weer naar de Schrift als de autoriteit, die niet kan weersproken worden, als het onfeilbare richtsnoer, dat geen hoger appèl mogelijk maakt. Hij onderwijst naar de Schriften; Zijn leer, Zijn werken, Zijn doel, Zijn leven, 't is alles: opdat de Schriften vervuld worden. Als Hij de synagoge van Nazareth binnentreedt, en de ogen van allen op hem geslagen zijn, en Hij de rol der profetieën van Jesaja genomen heeft, verkondigt Hij hun in de woorden van de profeet (Jes. 61.) het doel van Zijn komst als Verlosser van zondaren, "Hoe leest gij?" "Wat is geschreven in de wet?" Ziedaar de veelvuldig

voorkomende antwoorden op de Hem gestelde vragen. Hij herinnert de steden, die Hem hoorden, aan Tyrus en Sidon en Sodom. Hij spreekt van het teken van Jona tot de Farizeeën, die een teken begeerden. Hij verklaart aan de boden van Johannes de Doper in de woorden van de profeet Jesaja de werken, die bewijzen, dat Hij is de beloofde Messias.

Tot de Joden, die Hem in de woestijn volgden, spreekt Hij van het manna; tot Nicodémus van de koperen slang, en hoe vaak toont Hij aan, dat Mozes van hem geschreven heeft, en dat de Schrift is de enige en algenoegzame boodschap Gods; geen verontschuldiging overlatende aan het ongeloof van de mens, dat ook zelfs door de verschijning van een Opgestane uit de doden zich niet zou laten gezeggen. (Luk. 16.).

Hij verdedigt het gedrag der kinderen, die Zijn lof zingen, met de woorden van de Sen Psalm: "Uit de mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest." Hij bewijst Zijn Goddelijke waardigheid niet de door de Heilige Geest geïnspireerde woorden van David: "De Heere heeft gezegd tot mijn Heere." En beschuldigd door de Joden van godslastering, omdat Hij Zichzelf Gode gelijk maakte, bewijst Hij door een uitdrukking in de Psalmen: "Gij zijt goden," hoe Hij, Dien de Vader geheiligd had, hoog verheven was boven degenen, tot wie het Woord Gods geschied was; en Hij versterkt dit Zijn bewijs door de Joden te herinneren aan wat zij eenparig toestemden, dat de Schrift niet kan gebroken worden. Iedere schakel van deze keten is volmaakt; geen enkele kan worden gemist -, zoals elk daarvan betrouwbaar is en vast.

En als Hij spreekt van Zijn verwerping en de toekomst van het volk, ziet Hij die als de vervulling der profetie, beschreven in de 118^e Psalm *over de steen, door de bouwlieden verworpen*, en in Daniël als de steen, die de goddelozen zal verpletteren. In Zijn redetwist met de Sadduceeën bewijst Christus de opstanding met de geestelijke verklaring van een enkele uitdrukking, door God gebruikt en door de Heilige Geest vermeld in het boek Exodus.

En bij die gelegenheid wijst Hij op de grondoorzaak der dwaling. Indien wij de kracht Gods en de Schrift niet kennen, moeten wij dwalen. Die beide gaan samen. Een uitwendige kennis van de letter der Schrift zonder een innerlijke ervaring van de kracht Gods, heeft geen nut; de innerlijke ervaring van Gods macht gaat altijd gepaard met de kennis van en de liefde tot de Schrift.

Deze verwijzingen naar Mozes en de profeten - zo talrijk als treffend, verheven en veelomvattend, - moeten gezien worden in verbinding met de meer verborgen zinspelingen, gedachten en leringen der Schrift, waarvan de redenen van Christus vol zijn. In Zijn Bergrede, in de gesprekken vermeld in het Evangelie van Johannes, in die met Zijn discipelen, in de gelijkenissen, is er nauwelijks één gedachte, die niet op enige wijze verband houdt met de Schrift. Al de gedachten en uitdrukkingen van Christus zijn gemodelleerd in die wondervolle school der getuigenis, die God aan Zijn uitverkoren volk gegeven heeft. Slechts een paar voorbeelden: Hij noemt Zichzelf de Bruidegom, en verdedigt daardoor de vreugde van Zijn discipelen, die niet vastten. Dit woord is het kort begrip van geheel de inhoud der Heilige Schrift. De 45e Psalm, het Hooglied, Jeremia 2, Hoséa 2, enz., laten zich alle samenvatten, concentreren zich alle in de betekenis van dat éne woord. En hoe vol diepe zin is de titel, die Jezus Zichzelf geeft: "Zoon des mensen." (Ezech., Dan. en Psalm 8.)

Als de woorden van Jezus verstaan waren in hun geestelijke betekenis en klank, het zou onmogelijk geweest zijn voor het socianisme³ om zijn terrein ook maar een

³ Het Nieuwe Testament zou alleen geïnspireerd zijn voorzover het de leer der zaligheid betreft, en het Oude slechts historische waarde hebben.

ogenblik te handhaven; en de weerlegging van deze ketterij zou zich niet zo beperkt hebben tot een paar losstaande teksten. Als Jezus zegt: "Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke," dan verwijst Hij naar Jer. 2 : 13, waar JEHOVAH Zichzelf "de fontein des levenden waters" noemt, en dit enkele woord alleen reeds tekent Jezus dus óf als Jehovah Zelf óf als een godslasteraar. Als Hij zegt, dat Hij is het Licht der wereld, en dat Hij is het leven, dan spreekt Hij als Jehovah, (Ps. 36 : 10.) bij Wien de fontein des levens is, en in wiens licht wij het licht zien. Zijn verklaring: "Uw zonden zijn u vergeven," klinkt als de woorden van Jehovah: "Ik delg uw overtredingen uit." Als de Joden aan Jezus vragen wie Hij is, luidt Zijn antwoord: "Hij, die van de beginne tot ulieden spreekt." (Joh. 8 : 25, Eng. vert. Jes. 52 : 6.) Bijzonder in het Evangelie van Johannes valt het op, hoe vaak Jezus van Zichzelf spreekt, als "Ik," "Ik ben," "Ik ben het," de Naam Gods in Mozes en de profeten; zelfs in Zijn: "Voorwaar, voorwaar,⁴ zeg Ik u," weerklinkt de belofte uit Jes. 65 : 16 (de God "Amen").

Zo waren het altijd weer de Schriften, die Jezus aanhaalde, en altijd uit hun volheid en hun geest. En als de hogepriester de laatste beslissende vraag stelt: "Ik bezweer u, bij de levenden God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon van God! dan zegt Jezus tot hem: "Gij hebt het gezegd: van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels." (Matth. 36 : 64.)

Het getuigenis van Jezus is het woord der profetie. (Ps. 110, en Dan. 7 : 13, 14.) Als Hij spreekt uit de Schrift, dan spreekt Hij Zijn eigen woord, Hij openbaart Zichzelf. Voor de levenden God, Zijn hemelse Vader en de God Israëls en voor de hogepriester, als de vertegenwoordiger van zijn volk, geeft Jezus het getuigenis der waarheid, wat Zijn persoon en toekomst betreft met de woorden dier Schrift, die niet gebroken kan worden, omdat zij onlosmakelijk verbonden is niet Hem. Hoe heeft Christus voor vriend en vijand, Farizeeën en Sadduceeën, voor het volk en voor Zijn volgelingen, in de tempel en in de woestijn, naar die Schrift verwezen van de eersten dag in Nazareth tot de laatste nacht van Zijn leven!

2. IN DE ENGEREN KRING DER DISCIPELEN

Hier zien wij Hem, als in de schoot Zijner familie. Hij had Zijn discipelen uit de wereld uitverkoren

Vele andere plaatsen konden hier aan worden toegevoegd, zoals bijv. de herhaalde commentaar op de woorden van Hoséa: "Ik wil barmhartigheid en niet offerande," (Matth. 9 : 13 en 12 : 7.) die tonen, hoe de Heiland dit woord als grondgedachte en leidend beginsel had gekozen. En sprekende over de grote uitkomsten door het geloof in Jezus, de Zoon Gods, roept Hij uit, zonder een bepaalde aanhaling, maar onderscheiden profetische woorden in hun betekenis samenvattend: "Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt: stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien." (Verg. Jes. 55, Joël 3 : 18, Zach. 14 : 8, Ezech. 47.) Deze uitdrukking is daarom nog te meer vol van diepen zin, omdat zij ons toont, hoe de ziel van Jezus voortdurend vol was van de Schrift om Zijn metgezellen, Zijn getuigen te zijn. Zij zijn de vrienden, die Hij liefheeft en voor wie, zover zij in staat waren dat te dragen, Hij al Zijn gedachten wilde openbaren. Hier is het, dat wij Zijn zuiverste, diepste blik op de Schrift mogen

⁴ Of: „Amen, amen." (Hebreeuwsch.)

opvangen, en hier ook vinden wij dezelfde onbegrensde verering voor het geschreven Woord, en hetzelfde geloof in de autoriteit, de macht en de zegen er van. Als de discipelen Hem in vertrouwen vragen, waarom Hij toch tot de schare in gelijkenissen spreekt, antwoordt Hij met de profetie van Jesaja (6 : 9.) en verwijst dan in het algemeen naar de vele profeten en rechtvaardigen, die begeerd hebben te zien en te horen, wat de zaligheid uitmaakt van Zijn volgelingen; die het mogen aanschouwen. Zoo, wanneer Jezus op de Olijfberg gezeten is, komen Zijn discipelen alleen tot Hem en vragen over de voleinding der wereld; en het is door Zijn antwoord, dat Hij de uitspraken der Schrift bekrachtigt. Hier is het als profeet, dat Hij getuigt en in Zijn profetie de discipelen wijst op wat gesproken is door Daniël, de profeet.⁵

In datzelfde hoofdstuk is het de geschiedenis der wereld in de dagen van Noach, als profetie van de toekomst aangehaald.

Het is vooral het laatste deel van Zijn leven op aarde, waarin Hij tot Zijn discipelen begon te spreken van Zijn lijden, dat het uitkomt hoezeer

Zijn geest zich voortdurend bezig hield met wat van Hem geschreven was, en dat Hij uitzag naar de vervulling van het profetisch getuigenis.

Zijn discipelen waren niet bij in achte, de verborgenheid van het kruis te verstaan; ook niet gewillig om zich vertrouwd te maken met het denkbeeld van vernedering, lijden en dood. Maar Jezus leidt hen terug tot de Schrift. "En Hij nam de twaalfen bij Zich, en zeide tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aan de Zoon des mensen, wat geschreven is door de Profeten. Want Hij zal de Heidenen overgeleverd worden, en Hij zal bespot worden en smadelijk behandeld worden. En Hem geestesd hebbende, zullen zij Hem doden, en ten derden dage zal Hij wederopstaan." (Luk. 18 : 31-33.)

Grotelijks begeerde Hij het Pascha met Zijn discipelen te eten, om dat doende, door een laatste plechtige handeling in de kring der discipelen beide de historische waarheid als het profetische gewicht van het verhaal uit Exodus te bekrachtigen. En ook dan herinnert Hij aan de voorspelling omtrent het verraad, (Matth. 26 : 21-23, Ps. 41 : 10.) er bij voegende: "De Zoon des mensen gaat heen gelijk van Hem geschreven is." Dat Hij met de overtreders gerekend zou worden (Jes. 53 : 12.) was eveneens een profetische trek van het lijdensbeeld, waarvan Hij Zijn discipelen gesproken had. (Luk. 22 : 37.)

Toen de krijgsknechten kwamen en Hem grepen, vroeg Hij hun in billijke verontwaardiging en kalme zelfverdediging: "Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar?" "Maar," zo voegt Hij er onmiddellijk aan toe: "dit geschiedt, opdat de Schriften vervuld zouden worden."

En als Petrus zijn zwaard trekt om zijn Heer te verdedigen, hoe merkwaardig is dan het antwoord van de Heiland: "Meent gij, dat Ik Mijn Vader niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alsoo geschieden moet?" (Matth. 26 : 51-56.)

De Schrift moet wel de volmaakte en onveranderlijke openbaring zijn van 's Heeren verborgen raad en wil, waaraan Jezus, als de rechtvaardige Knecht en de gehoorzame Zoon, onvoorwaardelijk en van harte Zich onderwierp.

Waar de Joden Hem zonder oorzaak haten, gebeurt dit omdat alsoo geschreven was. "De Zoon des mensen gaat heen gelijk van Hem geschreven is." "Dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is." Judas, die met Hem brood eet, verrad

⁵ Daniël wordt door de Joden onder de Hagiographa (derde deel van het Oude Testament) gerangschikt; maar Jezus spreekt hier over hem als een profeet. Het gewicht van deze enkele uitdrukking „profeet" heeft bijzonder de aandacht getrokken van recente critiek.

Hem en de Schrift wordt vervuld. Al de discipelen zullen Hem verlaten, zoals Hij het te voren zag, want er is geschreven: "Ik zal de Herder slaan en de schapen zullen verstrooid worden."

En na Zijn opstanding, als Hij niet aan de wereld, maar aan Zijn discipelen verschijnt, hoe treft ons dan Zijn betrekking tot de Schrift. Volgens de woorden van de 22en Psalm, spreekt Hij nu tot Zijn broederen. (Joh. 20 : 17, Ps. 22 : 23.) En als Hij aan de discipelen op weg naar Emmans verschijnt, hoe had Hij al hun twijfel en droefheid kunnen wegvagen door hun aan te zeggen, dat Hij, de Heere, voor hen stond. Eén enkel woord "Zie, Ik ben het!" zou hen met blijde zekerheid vervuld hebben. In plaats daarvan blijft Hij een vreemdeling voor hen. Een iegelijk, die Mozes en de profeten gelooft, had recht om tot hen te zeggen: "O, onverstandigen en tragen van hart om te geloven al wat de profeten gesproken hebben!" "En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde blij hun uit in al de Schriften, wat van Hem geschreven was." Zo verklaarde Hij hun het onfeilbaar Woord Gods, dat de Goddelijke raad ontsluit over het lijden van Christus en de heerlijkheid daarna volgende, opdat hun geloof gegrond mocht zijn op het getuigenis Gods in het geschreven Woord.

En gedurende de veertig dagen na Zijn opstanding, sprak Hij hun van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan, (Hand. 1 : 3.) hun bewijzende, „dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de Wet van Mozes, en de Profeten en Psalmen." (Luk. 24 : 44-48.) Jezus opende de ogen van hun verstand, opdat zij mochten begrijpen. Wat? Een of andere nieuwe openbaring? Een nieuwe onthulling van de onzichtbare wereld? Of van een geheime leer? - Opdat zij mochten verstaan de Schriften, Mozes en de profeten. Welk getuigenis hebben wij nog van node? Hoe volmaakt, hoe kostelijk, hoe vol van Christus en Zijn komende heerlijkheid, zowel als van Zijn volbracht werk moeten deze Joodse Schriften toch zijn! - Discipel van Jezus, lees deze Schriften, indien gij Hem wenst te kennen, en begeer, dat ook uw hart brandende in u worde van liefde en aanbidding!

3. HET GEBRUIK, DAT CHRISTUS ZELF MAAKTE VAN DE SCHRIFTEN IN ZIJN STRIJD EN GEBED

Wij waren in de Voorhof - Christus in Zijn verkeer met het volk, Farizeeën en Sadduceeën; we waren in het Heiligdom - Christus te midden van Zijn discipelen; thans betreden wij het Heilige der Heiligen - *Christus' innerlijk leven*. Wij zagen reeds hoe de Schrift Zijn vermaking, Zijn overpeinzing, Zijn spijs was. Uit de overvloed des harten spreekt de mond.

Als wij lezen, *dat Jezus toenam in wijsheid en in grootte, en in genade bij God en de mensen*, dan leert ons dat, hoe de Heiland, hoewel het eeuwige Woord, als waarachtig mens en als zoodanig geworden uit een vrouw, geboren onder de wet, in deze Zijn vleeswording naar lichaam, ziel en geest, groei, ontwikkeling, toeneming kende. Niet slechts van lichamelijke, maar ook van verstandelijke en zedelijke ontwikkeling is hier sprake; en het is voor ons, ook waar wij het zondeloze wezen des Heeren belijden, niet onmogelijk dit te verstaan Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Hij was de Zoon des mensen, en de ware Israëliet. ongetwijfeld is Hij in de Schrift onderwezen door Maria, die, zoals wij uit haar lofzang weten, zulk een geestelijk

inzicht in het Woord had, en door Jozef, die een rechtvaardig man was, onberispelijk wandelende in de inzettingen des Heeren. Jozef en Maria vertegenwoordigden in dit merkwaardige gezin de wet en de profeten en het Kind Jezus werd naar Gods bevel onderwezen in de Schriften. Nooit zijn die Schriften door iemand gelezen, die ze zó onmiddellijk verstond en in Wiens hart elk woord een volmaakte weerklank vond. Toen Jezus begon te leren en Zijn Goddelijke zending openbaarde, welden de woorden en de werken uit een hart, waarin die wet verborgen was en uit de mond van Een, die volkomen en ten volle vereenzelvigd was met de Schrift.

Er zijn er, die beweren, dat Christus Zich slechts aanpaste bij de gangbare mening omtrent de autoriteit der Schrift. Laten wij Hem in de eenzaamheid volgen. Zie Hem daar in de woestijn. Hier zijn geen Farizeeën te weerleggen, geen Joodse menigte te overtuigen. De Meester is alleen, verzocht door de Overste dezer wereld. En hoe behaalt Hij de overwinning? Welk wapen gebruikt Hij in Zijn worsteling met de Satan? Wat is het licht in deze duisternis, en de lamp voor Zijn voet? Hij verklaart: "Daar is geschreven." Hij doet geen beroep op het geweten, Hij spreekt niet van Zijn eigen gevoelen; Hij brengt geen meningen of beginselen naar voren, alleen het geschreven Woord. Tot driemaal toe verwijst Hij naar de Schrift; naar het Woord, dat de Heilige Geest over de tocht van Israël door de woestijn verhaalt. Alsof Hij wilde zeggen: Het geschreven Woord is de uiteindelijke autoriteit. Niet alleen op aarde, maar ook in de onzichtbare wereld der geesten, onder de heilige engelen, zowel als onder de gevallen demonen is het bekend, dat de Heere God Zichzelf in het Woord aan Zijn volk heeft geopenbaard. "Daar is geschreven," zegt Christus tot Satan en Satan is verslagen.

"Daar staat geschreven," zegt Christus tot Zichzelf in het ontzettendste ogenblik van Zijn leven, in het beslissend conflict van Zijn ziel. Hij werd verzocht, en hoewel die verzoeking nooit tot Hem kwam in de betekenis, die dit woord voor ons heeft, en nooit het gif ingang bij Hem vond, hermetisch verzegeld als Zijn volmaakte mensheid was, niettemin voelde Hij de zwaarte, de last der verzoeking; ze was reëel, pijnlijk, drukkend en beklemmend. "Hij heeft geleden." (Hebr. 2 : 18.) En wat was Zijn vertroosting, zowel als Zijn wapen? Zijn steun zo wel als Zijn zwaard; Zijn innerlijke zegezing, zo wel als Zijn uitgesproken strijdkreet? "Daar is geschreven!" Zo beseffen wij, wat het geschreven Woord betekent in de geestenwereld, en wat het was voor de ziel van onze gezegende Heiland.

Wij zien Hem op de laatste avond vóór Zijn sterven. Het is een allerplechtigst ogenblik. Hij had Zijn "laatste woorden" tot Zijn discipelen gericht. Hij had met hen het Pascha gegeten. Hij stond voor de ingang van Zijn lijden. Hij zag terug naar het verleden, Hij aanschouwde in de geest de toekomst. Hij hief Zijn ogen op ten hemel en bad tot de Vader. Denkt u in dat gebed van Jezus, in dat ontzaglijk ogenblik. En in dat gebed is het op: nieuw van de Schriften, dat Hij spreekt. Van de zoon der verderfenis heet het: "opdat de Schrift zou vervuld worden." Zo in gemeenschap met de Vader gewaagt Hij van de Schrift, als het onfeilbaar Woord van de Almachtige.⁶

⁶ Jezus, nadat Hij met Zijn discipelen de lofzang (Ps. 116-118.) gezongen had, haalt in Zijn gebed „het Woord” aan als de waarheid. Ongetwijfeld ziet „het Woord” hier in de eerste plaats op de openbaring Gods in en door Christus, en slechts indirect op de Schrift. Maar zo weinig als er twijfel kan bestaan over het feit, dat, evenals David en alle ware geestelijke Israëlieten wisten, dat „het Woord Gods” een veel ruimer betekenis had dan „Schrift” alleen, en toch erkenden en geloofden in die Schrift als het Woord Gods, zo waren het evenzeer die Godsspraken, aan Zijn volk toevertrouwd, die de Heiland voor de geest stonden. Het Begin (het Hoofd) Uws Woords is waarheid. (Ps. 119 : 160, Hebreeuws.)

En zoals Hij steeds over de Schrift sprak als Zijn eigen geschiedenis bevattende, inzonderheid Zijn gehoorzaamheid tot de dood, en zoals hij in de hof van Gethsémané vasthield aan de noodzakelijkheid van de vervulling der profetie, zo zien wij hoe Zijn hart vol was tot op het kruis van diezelfde Schrift en Zijn mond daarvan getuigenis gaf. En de enige blik, die ons gegund wordt op het mysterie Zijner benauwdheid en angsten in de drie uren der duisternis, is verklankt in de kreet: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

In deze woorden had de Heilige Geest de afschaduwing van de Plaatsbekleder gegeven door David, het type van de lijdende Koning, de Beminde en Verlatene. Thans was de 22e Psalm vervuld. De aanbiddelijke Heiland wist, dat Hij nu in Zijn alleruiterst lijden de profetische ervaring en uitspraak van David volkomen had vervuld. Hij wist, en verlangde dat ook de Zijnen dit zouden weten, dat er tussen de Schrift en Zijn eigen hart ook in het zwaarste lijden een diep en onverbreekbaar contact bestond.

En daarom ook, voordat Hij Zijn: "Het is volbracht"⁷ deed uitgaan overzag Hij alles, wat van Hem geschreven was, en zeide Hij, opdat de Schrift vervuld mocht worden: "Mij dorst." Die ene profetie moest nog vervuld: "Zij hebben Mij gal tot Mijn spijs (gegeven; en in Mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven." (Ps. 69 : 22.) En als nog dit vervuld is, roept Jezus uit: "Het is volbracht." Zijn allerlaatste woord op het kruis, de laatste klanken van Zijn lippen gehoord, bevatten het woord der Schrift: "In Uw handen beveel Ik Mijn Geest." (Lukas 23 : 46.) 1)

4. HET GEBRUIK, DOOR CHRISTUS VAN DE SCHRIFT GEMAAKT IN ZIJN HEERLIJKHEID

Nadat Jezus was opgestaan, waren het de Schriften, die Hij openbaarde. Die Schriften, geleerd in Zijn jeugd, gehoord van de lippen Zijner moeder Maria, beluisterd in de synagoge van Nazareth, bewaard en geliefd in Zijn hart het hele aardse leven lang, ook na Zijn opstanding. Ook dit maakt deel uit van de heilige identiteit, waaraan de discipelen de verrezen Heiland kenden als de Jezus voor Zijn dood. En deze Schrift leeft met Hem in heerlijkheid. Heden nog verwacht Hij de vervulling der Schrift in Zijn komend Koninkrijk.

Van Zijn hemelse troon zond Hij de zeven brieven aan de zeven gemeenten; hier spreekt de geest van de verheven en verheerlijkte Verlosser. En het is in deze brieven, dat Hij voortdurend de Schriften aanhaalt: Hij spreekt van de boom des levens in het paradijs Gods; van de geschiedenis van Israël in de woestijn; van het manna, van de sleutel Davids, van de waren tabernakel, en van het Nieuw Jeruzalem. „Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop," is de stem van Jezus uit de hemel in dezelfde spreektrant als die van de bruidegom uit het Hooglied.

Een der laatste uitspraken van Christus is het veel omvattend woord, het kort begrip van al de boeken van Mozes en de profeten: "Ik ben de wortel en het geslacht Davids." (Openb. 22 : 16.) Jezus, in heerlijkheid zittende ter rechterhand Gods, vol van de Schriften, die vervullende, en uitziende naar de algehele voltooiing van de volmaakten en onveranderlijke raad Gods, geopenbaard in het geschreven Woord.

⁷ De woorden: „Het is volbracht" slaan op Psalm 22 : 32: „Omdat God het gedaan heeft" di. Christus tot zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden zijn rechtvaardigheid Gods in Hem.

(1) HET GETUIGENIS DER APOSTELEN

Wij hebben de Schriften beschouwd, als gezien door Jezus. Laten wij nu de Evangeliën, de Brieven, en het boek der Openbaring beschouwen in hun betrekking tot de Joodse Schrift.

En ik kan niet nalaten mijn smart en verwondering uit te spreken over de heersende verwaarlozing van de Joodse Schrift. De term "Oud-Testament" moge daar ten dele toe bijgedragen hebben: men verbeeldt zich dat oud ook *verouderd* betekent. Wij hebben reeds gezien hoe deze Schriften vol zijn van Christus; en alleen reeds de omstandigheid, dat zij de enige schrifturen waren, waarvan wij weten, dat Christus ze liefhad, behoorde ze dierbaar voor ons te maken. Het lievelingsboek van Christus! Het enige boek van Christus! Het boek, waarin Hij altijd las, dat Hij altijd aanhaalde; Zijn gids en levensgezel; Zijn overpeinzing en troost in Zijn lijden en op het kruis. Als u Jezus liefhebt, behoort u dit boek toch lief te hebben en er veel in te lezen.

Maar velen menen: "Ik kan wel alles over Jezus lezen, en dat veel beter omschreven, duidelijker en vollediger, in het Nieuwe Testament."

Ik geloof, dat dit verkeerd is en gedeeltelijk grenzend aan bijgeloof. Neem de Evangeliën. Hoe kunnen wij die verstaan zonder Mozes en de profeten? Reeds het eerste vers van Matthéüs is dan onbegrijpelijk: *Het boek des geslachts van Jezus Christus, de Zoon van David, de Zoon van Abraham*. Wie is David? Wie Abraham? Wat beduidt deze geslachtslijst? En toch is ze van de grootste betekenis, namelijk dat Jezus is het zaad Abrahams in Wien alle volken gezegend zullen worden; en de Zoon Davids, de Geliefde, de Koning der Joden, en de Herder der kudde.

De naam Jezus wijst op Jozua; de naam Christus op de Gezalfde, beider betekenis zo vertrouwd voor Israël, dat onderwezen was in wat profeet, priester en koning beduidde.

De uitdrukking "Lam Gods" slaat niet uitsluitend, zelfs niet in de eerste plaats, op de zachtmoedigheid van Christus. Volgens de natuurlijke verklaring is voor dit laatste inderdaad het lam de symboliek. maar het ware symbool wordt ons verklaard door wat we in Exodus lezen, en vindt zijn volkomen vervulling tot in de kleinste bijzonderheden in Jezus, in Zijn dood op het kruis, in de besprenging van ons geweten met Zijn bloed, in de gemeenschapsoefening van de gelovige met Christus: in de geest der boetvaardigheid en der afzondering tot God, waarmee het geloof gepaard gaat. Daarom wordt Christus het Lam Gods genoemd. "Dragende de zonden" is de uitdrukking, gegrond op Levitikus en toegelicht door Jesaja 53.⁸

Als wij het woord 'adderengebroedsel' lezen, zijn we onbekwaam om het zuiver gewicht daarvan te bepalen en lopen gevaar het te houden voor een uitdrukking van onbeteugelde hartstocht en toorn, tenzij wij het in verband zien met Gen. 3 : 15, Ps. 91 : 13 en andere Schriftuurplaatsen, waar ons wordt geleerd, dat er tweeërlei zaad is en twee geslachten: dat van de slang en het zaad der vrouw.

Als wij de Evangeliën willen verstaan, het leven en de leer van Jezus, hebben wij dezelfde voorbereiding nodig, waarmee Israël bevoorrecht was. De Evangelist Lukas geeft een liefelijke beschrijving van de kring dier toebereide Israëlieten, die de Zaligmaker met vreugde ontvingen. Daar was in de eerste plaats Maria, de gezegende maagd. De engel kondigt haar de geboorte aan van de waren David en zijn woorden (een echo van 2 Sam 7: 12 en 13, Jes. 9 : 5 en 6, Dan. 2 : 44) tonen voldoende aan hoe het profetisch woord bekend is en geloofd wordt in de wereld der engelen.

⁸ Beide symbolen van het Lam Gods als verlossend en plaatsbekledend offer in zijn zachtmoedigheid vinden we weergegeven in het profetisch Psalmwoord: „Uw zachtmoedigheid heeft mij groot gemaakt." (Ps. 18 : 36.)

De lofzang van Maria is vol van toespelingen op de beloften, door God aan de vaderen gegeven. Evenzo de lofzang van Zacharia, die, vervuld van de Heilige Geest, God prijst voor de genadige vervulling van diens Woord, "gesproken door de mond Zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn." Simeon, die, volgens Lukas, verwachtte "de vertroosting Israëls," (wat betekent dat? zie: Jes. 40-56.) en de Heilige Geest was op hem, verheugde zich, toen hij het heilig Kind in zijn armen hield, en bevestigde de profetie van Jesaja, (hfdst. 8 : 14.) dat de Heiland is gezet tot een val en een opstanding van velen in Israël. En de blijde boodschap werd met vreugde ontvangen door hen, die "de verlossing" in Jeruzalem verwachtten - mensen, die de Schrift kenden en geloofden.

En voorts, hoe bereidde Johannes de Doper de weg des Heeren? Hij predikte, naar de Schriften, over bekering, over het Koninkrijk Gods, over de groten oogst, over de scheiding van kaf en koren, over de doop met de Heilige Geest, en over het Lam Gods. (Jer. 3 : 12-14, Jes. 58 : 6, 7; Ps. 2, Jes. 2, Ezech. 36, Ex. 12, Jes. 53.) We zonden heel het viervoudig verhaal van de Evangeliën moeten doorlopen om te bewijzen, hoe deze niet ten volle zijn te verstaan zonder de Schriften van Mozes en de profeten. Men volstaat niet met te zeggen, dat vele handelingen van onzen Heiland verricht werden bijzonder met het oog op de vervulling der profetieën; ij het is niet voldoende om Zijn toespelingen op het geschreven Woord te herkennen. Het gehele beeld van Jezus, zoals het ons in de Evangeliën gegeven wordt, voltooit de lijnen ons in woord, in teken en type in Israëls historie geschetst. (Matth. 4 : 13-16; 7 : 12; 13 : 34, 35; 21 : 4, 5; 18 : 16, 17)

De Evangeliën constateren, dat Jezus het is. "Wij hebben Hem gevonden." Hij is hier, die komen zou, Maar wie die heerlijke en Goddelijke Hij is, zie dat verklaren ons Mozes en de profeten. Bovendien: wie waren Zijn eerste discipelen? Andreas zei tot Simon: "Wij hebben gevonden de Messias." Filippus zei tot Nathanaël: "Wij hebben gevonden Hem van Wien Mozes in de wet en de profeten geschreven heeft." Nathanaël begroette Jezus als de Zoon Gods, de Koning Israëls. Deze mannen kenden de Schriften. Zij verwachtten de beloofden Messias, de Gezalfde. Zij hadden Mozes en de profeten bestudeerd en herkenden nu de vervulling. Nathanaël wist van Gods Zoon; hij had het geleerd uit Psalm 2, uit Spreuken 30 : 4; hij wist, dat Israëls Koning uit de hemel moest komen, dat Davids Zoon Davids Heer was.

En in die geest behoorden ook wij de Schriften te bestuderen, en het leven en de woorden te overpeinzen van Hem, Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid, en ook wij zullen zien, dat Hij het is.

En zo predikten ook de apostelen Jezus, niet uit hun eigen geschriften, die nog niet bestonden, maar uit het Oude Testament. Wat predikte Petrus op de Pinksterdag? Hij verkondigde ten eerste: de uitstorting van de Heilige Geest volgens Joël 2; ten tweede: de opstanding van Jezus volgens Ps. 16; ten derde: diens hemelvaart volgens Ps. 110; en ten slotte 'grondde hij op dit alles de waardigheid van Jezus als de Messias.

Als Petrus voor de Joodse Raad staat, predikt hij Jezus uit de 2^e Psalm; en als de apostelen wederkeren tot de vergadering der gelovigen, is de Gemeente welgemoed. wetende (volgens Ps. 2), dat niet *zij* het voorwerp zijn van 's mensen vervolging, maar *Christus Zelf*.

Het is op grond van de Schrift, dat de apostelen de grote vraag betreffende de Heidenen en de wet beslisten (Hand. 15.) en het was evenzeer het profetisch woord, dat Petrus aan Cornelius verhaalde. (Hand. 10.) Wat was het, dat de evangelist Filippus aan de Ethiopiër verkondigde? Het was Jesaja 53, dat hij hem verklaarde, en

de kamerling geloofde, en reisde zijn weg met blijdschap. Wat getuigde Stefanus? Zie hem, zijn aangezicht als het aangezicht eens engels; in de ontmoeting met de dood is zijn laatste woord het kort begrip van Mozes en de profeten! Hoe helder stond dit woord hem voor de geest, hoe nabij was dit woord in zijn herinnering en in zijn mond, hoe dierbaar aan zijn hart! En wat verkondigde Paulus? Hij bewees uit de Schrift, dat Jezus is de Christus; hij opende het profetisch woord omtrent de Messias; hij vroeg niet slechts aan de Joden: "Geloofst gij de profeten?" maar hij vroeg het ook aan Koning Agrippa. Hij vat geheel zijn leer samen in deze woorden: "dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften; en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften." (1 Kor. 15:3, 4.) En van Apollos heet het, dat hij "machtig was in de Schriften."

Al de apostelen predikten Jezus uit Mozes en de profeten. Het boek der Handelingen is een voortdurende ontvouwing van het Oude Testament. De Bereërs worden geprezen, omdat zij de apostolische leer vergeleken niet de Schrift; waaruit wij begrijpen, dat de apostelen hun prediking niet alleen grondde op de Schrift, maar dat zij zeer hoopten dat hun hoorders de boodschap zouden geloven, omdat die in overeenstemming was met het onfeilbaar Woord Gods.

En zie nu de Brieven. Wat zijn die anders dan de ontvouwing van het Evangelie van het Oude Testament? Neem bijvoorbeeld de allerbelangrijkste brief aan de Romeinen. Alle Christenen beschouwen dezen als bij uitstek fundamenteel, ons groot, geestelijk bolwerk, de basis van ons onderwijs; bevattende klaar en duidelijk de leer der rechtvaardigmaking door het geloof. Welnu, ontleed dezen brief. Van de aanvang af kondigt Paulus als zijn onderwerp aan de woorden van Habakuk: "De rechtvaardige zal door het geloof leven." (Zou er op iedere honderd lezers van de brief aan de Romeinen één zijn, die de profeet Habakuk leest?) Dan gaat hij voort uit de Psalmen de verdorvenheid van de mens te bewijzen, toont vervolgens de rechtvaardigmaking aan. Maar hoe? Door te wijzen op het verzoendeksel in Levitikus. Als wij de tabernakel, de betekenis van de ark, van het getuigenis der wet, dat tegen ons is, van de besprenging van het bloed verstaan, dan voelen we de kracht van Paulus' woorden: "God heeft Jezus voorgesteld tot een verzoening, (eigenlijk verzoendeksel (Hilasterion) door het geloof in Zijn bloed." (Rom. 3 : 25.) Hij vervolgt door de weg te verklaren, waarin de zondaar wordt gerechtvaardigd in verband met Abraham (Gen. 15 : 6.) en David (Ps. 32.) En uit het tijdstip en de betekenis van de besnijdenis voegt hij daar nog een argument aan toe.

In Rom. 5 toont hij hoe zonde en dood met Adam, en leven en gerechtigheid met Christus verbonden zijn. Is dit hoofdstuk niet onafscheidelijk één met Gen. 3? Als u de geschiedenis van de val niet kent, hoe wilt gij de leer van Paulus verstaan? In de hoofdstukken 9-11 verklaart hij de uitverkiezing, de plaats van Israël en de Heidenen, en de uiteindelijke bekering der Joden als natie, voortdurend aanhalend en illustrerend de uitspraken van Mozes en de profeten. Kortom, de gehele brief aan de Romeinen is een uiteenzetting van Mozes en de profeten, zoals Paulus zelf aan hen schrijft: "Wat geschreven is, is tot onze lering te voren geschreven."

Neem de brief aan de Hebreërs en zijn meest treffende gedeelten. De Godheid van Christus wordt door onderscheiden Schriftuurplaatsen bewezen, Zijn mensheid en toekomstige glorie uit de 2den Psalm, de heerlijkheid van Zijn priesterschap uit de geschiedenis van Melchizédek. De brief aan de Hebreërs is een commentaar op Levitikus. Het is een boek in een onverstaanbare taal geschreven, tenzij in het licht van de Schrift gelezen.

Dan is daar de brief aan de Galaten, gemeenten uit de Heidenen, nog maar jong in christelijke geloofservaring. De hoofdinhoud gaat over Izak en Ismaël, over Sam en Hagar. Deze fundamenteels, evangelische bewijsvoering over de vrijheid der kinderen Gods rust op het boek Genesis.

En zo is het met al de apostolische brieven. In de eersten brief aan de Korinthiërs toont Paulus uit Jesaja en Jeremia het ware karakter van de wijsheid dezer wereld, en hoe "geen oog heeft gezien, en geen oor gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, wat God bereid heeft dien, die Hem. liefhebben." De uitoefening der tucht (hfdst. 5.) grondt hij op Deut. 13 : 5. In hoofdstuk 10 verklaart hij de geschiedenis van de woestijn, en uit de wet van Mozes bewijst en bekrachtigt hij het voorrecht en de verplichtingen, aan de eredienst verbonden. Laat mij nog vermelden zijn verwijzing naar de schepping der vrouw uit Adam (hfdst. 11.) en zijn verklaring van de opstanding (hfdst. 15.) beide zo vol van het Oude Testament Hoe treffend en krachtig zijn de aanhalingen uit 2 Kor. 6 van vier verschillende Schriftuurplaatsen, (Lev. 26 : 11, 12; Jes. 52 : 11; Jer. 31 : 1 en 32 : 38.) ingeleid door de woorden: "Gelijk God gezegd heeft!" En inderdaad het is de stem Gods, die tot ons gesproken heeft, "dat wij Hem een afgezonderd volk zouden zijn."

Hoe wonderschoon ontvouwt Paulus in de brief aan de Efeziërs (dat bij uitstek karakteristieke deel van het Boek der Gemeente) de woorden van de 68ste Psalm (behalve een groot aantal andere aanhalingen uit het O.T.).

En hoe is zijn getuigenis aangaande de Schrift in zijn brieven aan Timotheüs met het oog op zijn naderend einde en de komende, zware tijden van zeldzame kracht en verhevenheid.

Even rijk aan Schriftaanhalingen zijn de brieven van Petrus, die meer nog dan oenig apostel beslist en klaar de autoriteit der Schrift naar voren brengt en de nadruk legt op haar volheid en haar Goddelijke ingeving, zoals ook geen ander schoener en veelvuldiger het Oude Testament aanhaalt tot onze lering en vertroosting. De Rots, waarop deze rots zich grondde, was Christus, en Christus naar de Schriften. De korte brief van Judas verwijst naar Kaïn, naar Sodom, naar Bileam, naar Korach en spreekt over het lichaam van Mozes in overeenstemming met Deut. 34 : 6. "De brieven van Johannes zijn een machtige verklaring van de geschiedenis van Kaïn en Abel." ⁹

Jakobus spreekt van Abraham in zijn offeren van Izak, van het geloof van Rachab, van Elia en zijn gebed, van Jobs geduld en Gods leidingen met hem, van de Wet en haar ondeelbaarheid; en zijn brief vloeit over van toespelingen op Schriftgedachten en Schriftwoorden.

Het boek der Openbaring is een kort begrip van Mozes en de profeten, bijzonder met betrekking tot Jesaja, Ezechiël, Daniël en Zacharia; een samenvatting van al de voorafgaande openbaringen Gods, het hoogtepunt van geheel de Schrift.

Het is niet te veel gezegd, dat, zoals een woordenboek nodig is om de woorden van een nieuwe taal te verklaren, de woorden en feiten uit de Evangeliën en de brieven de uitlegging van Mozes en de profeten eisen. U kunt het Nieuwe Testament niet lezen zonder het Oude als een woordenboek te gebruiken. ¹⁰

⁹ Zie Dr. H. F. Kohlbrugge

¹⁰ De heerlijkste verklaring van Mozes, de profeten en de Psalmen geeft het Nieuwe Testament, inzonderheid Johannes en Paulus; gelijk het Oude Testament het fundament en de kracht is van het Nieuwe Testament. Als ik jonger was, zou ik mij tot taak stellen om al de woorden van het Nieuwe Testament in Mozes en de profeten terug te vinden. Door uitdrukkingen en teksten van deze beide bij elkaar te voegen, zouden verheven en wondervolle verklaringen van de Schrift verkregen worden.

En het toont wel een zeer oppervlakkige kijk op de dingen, wanneer men bij het zien van het woord "Jezus" en het woord "Lam," en de woorden „bloed" en "verzoendeksel" meent daarmee tevens een klaar en volledig inzicht te hebben in hun betekenis, en een werkelijke en deugdelijke grond van troost, vertrouwen en hoop. Tenzij wij de betekenis kennen, die God aan deze woorden gehecht heeft - een betekenis, verklaard door de geschiedenis, de typen, de instellingen, en de profetie aan Israël gegeven, missen wij de rust van een degelijke basis, voeden we ons niet met een krachtig voedsel, wassen wij niet op door de zuivere melk van het Woord.

O, dat we toch wijs werden en de Schrift lazen, de hele Schrift van Genesis tot Maléachi, en haar geïnspireerde commentaar van Matthéüs tot de Openbaring! Dat we toch in Gods school kwamen. Zijn gedachten en taal leerden kennen, en Zijn Woord verklaren, nies uit het woordenboek van de rede, van de meningen der mensen, en de overleveringen der Kerk, maar uit Zijn eigen woordenboek, waarvan Hij zo genadig ons heeft voorzien. Dat wij een heilzame beperktheid mochten kennen tegenover de lectuur van ongewijde boeken en geschriften en een gezonden honger naar het voedzame en versterkende Woord van God! Dat we ons niet bepaalden bij onze lievelingshoofdstukken, maar ons wierpen in de majestueuze, machtigen, matelozen oceaan der Schrift! Dat wij wilden grazen in deze groene weiden zo wijd en zo afwisselend!

Laat mij de jongeren toch mogen smeken, de ganse Schrift vlijtig, geregeld en stelselmatig te lezen. Het oude geslacht werd getraind in systematische theologie, volgens de catechismus. Dat was zeker niet de beste weg, maar toch verreweg verkiezelijk boven de staat van zaken, zoals die nu is namelijk liet ontbreken van alle systematische, geestelijke opleiding. De Schriftkennis, geboren uit de Schriftlezing, is de beste.

Helaas beperkt de hedendaagse jeugd zich bijna uitsluitend tot populaire preken of geschriften. Van al te velen moet gezegd worden, dat zij niet overtuigd zijn door de Schrift. Zij zijn niet thuis in de gezichtskring van de Bijbel. Zij weten weinig van Mozes, en nog minder van de profeten. Zij voelen niet de drijfkracht of de strekking van een Brief. En daarom worden zij zo licht omgevoerd door allerlei wind van leer. Een vloeiende taal, een verheven methode, een aantrekkelijke filosofie sleept hen mee. Onze wapenrusting is het Woord. Lees de Schrift, en bestudeer biddend en volhardend "den ganse raad Gods.

Er ligt waarheid in de opmerking van E. Irving ("Godsspraken," p. 42.): "Wij betreuren het, dat de catechetische geschriften van de kerken zo buitengewoon op de voorgrond zijn getreden, en niet hun eigen plaats bewaard hebben als dienaars van het Woord Gods. Zij zijn verklaringen niet van geheel de Schrift, zoals vaak wordt gedacht, maar verklaringen van de abstracte leerstellingen en geboden des Bijbels. - Wij bejammeren het, dat zij hun eigen plaats ter ontwapening van ketterij en tot behoud van de enigheid des geloofs in de Kerk verlaten hebben, en dit nuttig werk ten onrechte het grote instrument voor de godsdienstige opvoeding geworden is." - Dit is waar, ofschoon het systematisch onderricht ongetwijfeld verre te verkiezen is boven het gemis aan alle systematische opvoeding; maar om tot de uitnemender weg der geestelijke vorming te geraken, is het ten hoogste gewenst, ja, dringend noodzakelijk,

dat onze jonge mensen in de Bijbel onderwezen worden, in zijn geschiedenis, leer en profetie.

Hoofdstuk 4

VIJF KENMERKEN VAN DE ECHTHEID EN BEWIJZEN VOOR DE GODDELIJKE OORSPRONG VAN DE BIJBEL

De Schrift is haar eigen bewijs. God heeft een zaak van zulk een levensomvattend gewicht als de autoriteit der Schrift niet afhankelijk gesteld van een nauwkeurig onderzoek, waartoe alleen de geleerden tijd en bekwaamheid bezitten,¹¹ noch ook van een scherpzinnig wijsgerig argument ontoegankelijk voor de massa. Daar moet iets tastbaars en overtuigends in de Schrift zijn, dat haar gezag wettigt en haar hoge afkomst demonstreert. Behalve het getuigenis van de Heilige Geest, buiten hetwelk geen waarachtig levend geloof in Gods Woord bestaat, komt het mij voor, dat er vijf grote en eenvoudige feiten in verband met de Schrift haar Goddelijke oorsprong duidelijk en klaar bewijzen.

1. DE VERHEVEN LEER

Wij vinden in de Schrift een leer die door geen mens kon worden uitgedacht, en die, eenmaal geopenbaard, door mens noch eeuw, doorgrond en uitgeput kan worden. - Het eerste bewijst, dat hoger dan menselijk vernuft de Auteur van dit boek is, en het tweede is een teken van haar oneindig en eeuwig karakter.

Beschouw de Godsidee, zoals de Bijbel ze ons geeft. Zó geestelijk en toch zo eenvoudig. God is oneindig en ondoorgrondelijk, wonend in ontoegankelijk licht en volmaakte heerlijkheid; hoog verheven boven alles wat geschapen en eindig is; Die de hemel der hemelen niet kan bevatten, en voor Wie de engelen hun aangezicht, Hem aanbeddende, bedekken.

En nochtans wordt Hij voorgesteld als dicht bij ons, ja wonende bij dien, die van een verbroken en verslagen geest is; luisterende naar de zucht van het nederig hart en afdalende om Zich te openbaren aan de kinderkens. Hoe geestelijk en verheven is de leer der Schrift omtrent God! Hoe eenvoudig en gewoon haar openbaring van de Vader! De Schrift tekent ons God als de grote Schepper aller dingen, de Bestuurder en Onderhouder van het heelal, de aanbiddelijke Vorst der engelen, die Zijn bevelen gehoorzamen. En tegelijkertijd ontvangen wij de verzekering, dat zelfs geen musje ter aarde valt zonder Zijn wil, en dat de haren van ons hoofd geteld zijn, dat wij de geringste verplichtingen van ons leven aan Zijn leiding mogen toevertrouwen, en Zijn antwoord op onze gebeden ten behoeve van dagelijkse noden en moeiten mogen inwachten.

De Schrift openbaart Hem als een God van heiligheid, recht en waarheid, te rein van ogen dan dat Hij het kwade zou zien, en Wiens troon is gevestigd op waarheid en

¹¹ *Niemand kan zeggen Jezus den Heere te zijn dan door de Heiligen Geest.* Het is mogelijk, dat er een verstandelijke erkenning is van Jezus als zoodanig. Het bewijs van zijn Messias schap, Goddelijke zending, opstanding, moge duidelijk gezien en dientengevolge aangenomen worden, toch blijft de apostolische verklaring ten volle van kracht, dat Jezus „Heere” te noemen niet door natuur maar door genade geschiedt; niet de daad is der verlichte rede, maar het werk van de Heiligen Geest. De Heere Jezus neemt het getuigenis der mensen niet aan. (Joh. 5 : 34.) Zo ook verklaart de Bijbel, dat de natuurlijke mens niet verstaat de dingen, die des Geestes God zijn. Het zou daarom strijdig wezen met alle analogie, en in tegenspraak met de leer der Schrift, zo het geloof in de Bijbel als Goddelijke openbaring, door de mens verkregen kon worden door logische en historische bewijsvoering. Het is het getuigenis van de Geest, door Wien wij weten, dat het Woord de waarheid is. Het behoeft wel geen betoog, dat historische en wijsgerige argumenten een belangrijke maar ondergeschikte plaats innemen.

gerechtigheid; en de Schrift ontvouwt ons tevens de barmhartigheid, de ontferming, de tederheid Gods - Zijn welbehagen in het zegenen, Zijn heerlijkheid in Zijn wonderbare genade. Vanwaar dit Godsbegrip, zo hoogverheven en toch zo eenvoudig, zo geestelijk en toch zo tastbaar, zo louter en zo heilig en toch zo genadig en liefdevol? Kunnen wij iets vinden, dat daarmee vergeleken kan worden onder de Grieken of Romeinen? Het kwam van boven. God openbaarde Zichzelf.

Of neem het begrip van *de wet Gods*. –

Wat de Bijbel ons leert omtrent de mens is niet minder wonderlijk dan de voorstelling, die hij ons van God geeft. Wat is de mens? Naarmate een volk groeit, groeit ook zijn beschouwing over de mensheid. De wilde volken schatten een mens naar zijn kracht, zijn scherpzinnigheid, zijn moed, zelfs naar zijn wreedheid; beschaafde volken hebben een hogere, meer intellectuelen en zedelijke standaard van menselijke waardigheid. Maar wat is de echte, de volmaakte schatting van de mens? Zie, hoe de Schrift de mens tekent als geschapen naar Gods beeld. En omdat wij sinds de val niet goed meer weten, wat dat beduidt, geeft God ons in de wet Zijn beschouwing over de mens; en de wet leert ons dat de mens God behoort lief te hebben met geheel zijn hart en zijn naaste als zichzelf. Hoe wonderlijk zijn die tien geboden! Hoe verheven is de wet Gods, de mens opheffende tot de gemeenschap der liefde met de Heere God! Hoe diep, - waarheid eisende in het binnenste, de liefde der ziel, de overgave van de wil! Hoe breed, - kennisnemend van al onze verschillende verhoudingen, al onze werkzaamheden, verplichtingen; ingaande op de kleinste bijzonderheid, in al de vertakkingen van ons aardse bestaan! En dit beeld van de mens, zoals dit in het oorspronkelijk plan van God verwezenlijkt is in Adam, en vervolgens omschreven in de wet van Jehovah, is daarna in nog groter volheid en heerlijkheid geopenbaard in de persoon van Jezus Christus, de tweede Adam. Dit is de tweede, boven menselijk denken en uitdenken verheven, in de Schrift geopenbaarde zaak het Goddelijk beeld van de mens.

Het Bijbels ontwerp der verlossing. - Wij hebben van de zonde geen volledige voorstelling. De Schrift toont de diepte der zonde, als belediging van God en als een ziekte - als schuld en als bederf. Maar waar de Bijbelopvatting van zonde onze voorstelling verre overtreft, hoe veel wonderbaarder nog is die der verlossing!

Neem een prachtige vaas, een artistiek meesterstuk, en werp die neer, zodat ze in honderden stukken op de grond valt. Wie kan het helen? Wie kan de scherven aaneenvoegen, zodat de schoonheid en de harmonie van het oorspronkelijke opnieuw de kunst en de gedachten van de meester ten toon spreidt? En wat betekent dit vergeleken hij de val, toen het verstand van de mens werd verduisterd, zijn hart vervreemd van God, zijn geweten bezwaard, zijn wil geknecht, zijn verbeelding besmet, zijn ziel, zijn genegenheden bedorven; en de mens nu dood is in zonden en misdaden, zodat van het innerlijk centrum van zijn wezen tot de uiterste delen van zijn lichaam de zonde heerst tot de dood? En zie nu, hoe het plan der verlossing oprees van de drempel van Genesis tot de hoogste spits van het gebouw in Openbaring. En welk een verlossing! Volle vergeving van zonden, zodat onze ziel witter wordt dan sneeuw; van vijanden Gods, verzoende en aangenomen kinderen Gods; het oordeel weggenomen en het Koninkrijk der hemelen geopend; het hart veranderd en de wil vrij gemaakt en het verstand verlicht; kortom, gelijk de zonde meerder geworden is tot de dood, daar is de genade veel meer overvloedig geweest tot het eeuwige leven. Vanwaar zulk een wonderbare uitkomst?

Nooit had een mens zoiets kunnen uitdenken. – Hoe zou een mens zich een denkbeeld kunnen vormen van deze overvloeïende genade, die niet enkel het verloren paradijs en

de toestand van Adam vóór de val herstelt, maar veel meer gevende dan wij verloren, ons nog zoveel hoger plaatst dan de eerste mens bij de schepping! Want wij worden in Christus, de Geliefde, aangenomen, en door de Heilige Geest zijn wij één met Hem, die de Zoon Gods is, en dus één met de Vader. Onzer is niet alleen de vrede, maar Christus' vrede, niet slechts het leven, maar Christus' leven. Christus is voor eeuwig ons gegeven, en wij zijn leden van Zijn lichaam, één met Hem in de Geest. Zo zijn wij dan Zijner Goddelijke natuur mede deelachtig en uit Christus door Zijn levendmakende Geest tot een nieuwe schepping herboren. Wie was tot deze gedachten bekwaam?

En zie nu hoe de Schrift ons openbaart, hoe dit alles deel uitmaakt van de raad Gods. - In de raadzaal der eeuwigheid, in het verborgen voornemen Gods in Zichzelf, vóór de grondlegging der wereld voert Gods Woord ons binnen en toont ons, hoe naar dat voornemen God de wereld door Christus schiep, Israël uitverkoor, Zijn Zoon zond, Joden en Heidenen tot één lichaam, de Gemeente, verbond, opdat in de toekomstige eeuw Christus en Zijn Kerk Gods heerlijkheid zouden openbaren, en Zijn genade gezien en aanbeden door de engelen en door alle natiën der aarde.

Wie had dit kunnen uitdenken of zich voorstellen? Een voornemen zó veelomvattend, zó grenzeloos groot en heerlijk kon alleen voortkomen uit Hem, die God, die liefde is; en niemand kon dit bekend zijn dan de uitverkorenen, aan wie Hij Zijn wil openbaarde. En nu die is bekend gemaakt in de Schrift, nu kunnen wij dat Schriftonderwijs niet uitputten. Het gaat al ons denken te boven. Wij kunnen alleen uitroepen : "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Want uit Hem, en door Hem, en tot hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen." ¹²

¹² Als de Bijbel, zulke waarheden verkondigende, een gans bijzonder boek is, dan moeten zonder twijfel Christenen, die deze vasthouden en er in leven, ook eigenaardige mensen zijn. Hun kijk op de dingen is zeer verschillend van die der wereld. God te kennen, te geloven, dat de mens gevallen is, zich te verheugen in de verlossing door Christus en in onze eenheid met Hem door de Heiligen Geest, en Zijn komst uit de hemelen te verwachten, - in één woord te geloven, wat God in die Bijbel heeft geopenbaard, is zó eigenaardig en zó verschillend van de gangbare mening, dat het de naam Christenen wel zeer vreemd moet voorkomen. Maar helaas, zelfs onder hen, die in de Bijbel als Gods Woord geloven, zijn er nog velen, die een Schriftuurlijke blik hebben op sommige punten, zoals de verzoening, het geloof, enz., maar niet verstaan „de ganse raad Gods," en in hun blik op de geschiedenis en de geest dezer wereld, het werk van de Heiligen Geest, en de plaats der Gemeente, bedenken zij niet de dingen die Gods, maar die der mensen zijn.

2. PROFETIE

De Schrift bevat voorzeggingen, die vervuld zijn. Deze voorzeggingen zijn wonderbaar, zowel door het machtig vele, dat zij omvatten in grote historische lijnen en beginselen, als door hun omstandige en fijnste details. Het eerste ging boven de geest, het tweede boven de berekening der profeten uit.

De hoofdinhoud der profetie in de Schrift is in de laatste tijd onderschat en verwaarloosd onder het voorwendsel, dat het morele en geestelijke, het ethische element in de profeten toch het voornaamste was. Dat is een verwarring van denkbeelden. Heel de voorzegging in de Schrift is ethisch, of geestelijk, omdat zij betrekking heeft op het Koninkrijk Gods, en op de kern daarvan - Christus. Maar het geestelijk element is nauw verbonden met de feiten, met de opeenvolgende openbaringen en gaven Gods aan Zijn volk. Dat Schriftuurlijke voorzegging zuiver ethisch is, vreemd van alle waarzeggerij, of vermelding van op zichzelf staande feiten ter bevrediging van de nieuwsgierigheid, dat zij organisch verbonden is met het Goddelijk onderwijs aan Israël, vol van beginselen, waarschuwing, leiding en bemoediging voor het volk, waaraan zij gegeven werd, behoorde voor elk Bijbellezer volkomen duidelijk te zijn. Maar even duidelijk is het, dat de Schrift gebeurtenissen voorzegt, die niemand had kunnen voorzien. Hoe kon het denkbeeld in Abrahams hoofd en zelfs in dat van Mozes opkomen, dat in Abrahams zaad alle geslachten der aarde gezegend zouden worden? Wat een wonderbare opvatting! Het is onmogelijk, dat iemand haar voor zijn rekening neemt, tenzij door directe openbaring. Het ethisch element is in de Schrift onafscheidelijk van de gebeurtenissen; de gebeurtenissen zijn openbaringen Gods, tot leiding en vertroosting van Zijn volk.

Laten wij één enkel groot thema van die voorzeggingen bezien: de geschiedenis van de Heere Jezus Christus. Het gehele leven van de Heiland, van Zijn geboorte tot Zijn hemelvaart en Zijn zenden van de Heilige Geest, kan beschreven worden in de woorden van Mozes en de profeten. De gehele levensgeschiedenis van Christus in grote trekken, zowel als in de kleinste bijzonderheden vinden wij buiten de vier Evangelien, door de Heilige Geest in de Schrift voorzegt.

Wij vragen in de eerste plaats naar Zijn geboorte.

Gen. 3 :18 zegt ons nadrukkelijk, *dat Hij zal zijn het zaad der vrouw*; terwijl Jesaja ons verhaalt, dat de moeder van de Verlosser, de groten Immanuël, een maagd zal zijn en dat dit ons geboren Kind, deze ons gegeven Zoon, zal heten: *Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst*.

En dan vragen we verder: Wiens Zoon zal deze Messias zijn? En de Schrift wijst op Sem, want "Jafeth zal wonen in de tenten van Sem," en verder op Abraham, en nog verder op Izak (onderscheiden als hij wordt van Ismaël) en nog verder op Jakob: en uit de twaalf zonen van Jakob zondert de patriarch op zijn sterfbed de stam van Juda af; uit dezen zal de Silo komen, Wie de volkeren gehoorzaam zullen zijn.

Maar de Schrift beschrijft nog nader. De zoon van Isaï, David, ontvangt de belofte van de groten Koning en Verlosser. En daarmee wordt ons bekend gemaakt, dat de Messias zal zijn God en mens; geboren uit een vrouw en wel een maagd; een Semiet, een nakomeling van Abraham, Izak en Jakob; uit de stam van Juda; uit het huis van David.

En waar zal Hij geboren worden? Wij zouden evenals de wijzen uit het Oosten, veronderstellen in Jeruzalem, de heilige stad, de stad des groten Konings. Maar Micha weet het anders, hij wijst op Bethlehem Errata, klein onder de duizenden van Juda, „uit u zal Mij voortkomen die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid."

Wanneer zal Hij geboren worden? Jakob voorspelt het tijdstip: "De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt." Daniël verduidelijkt dit, als hij schrijft over de zeventig perioden van zeven weken, die verlopen moeten van het ogenblik af, dat het bevel uitgaat om Jeruzalem te herstellen en op te bouwen tot op de komst van de Messias.

Geboren in Bethlehem, moet Hij naar Egypte gebracht, zoals Hoséa zegt: "Ik heb Mijn Zoon uit Egypte geroepen!"

Hoe zal de wereld voor Zijn komst worden voorbereid?

Welke gebeurtenis zal Zijn advent inluiden? Jesaja en Maléachi zeggen ons, dat het een man zal wezen, een heraut: "een stem des roependen in de woestijn: Bereidt de weg des Heeren; maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God!"

En wat zal Zijn karakter zijn? "Ziet, mijn Knecht, Dien Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Denwelken Mijn ziel een welbehagen, heeft! Ik heb Mijn Geest op Hem gegeven, Hij zal het recht de Heidenen voortbrengen. Hij zal niet schreeuwen, noch Zijn stem verheffen, noch Zijn stem op de straat horen laten. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen."

En wat zal Zijn werk wezen? "Der blinden ogen zullen opengedaan worden, en der doven oren zullen geopend worden. Alsdan zal de kreupelen springen als een hert, en de tong des stommen zal juichen."

En de inhoud van Zijn prediking? "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen. De Heere Heere heeft Mij een tong der geleerden gegeven, opdat Ik wete met de moede een woord te rechter tijd te spreken, Hij wekt Mij het oor, dat Ik hore, gelijk die geleerd worden."

Hoe zal het volk Hem ontvangen? "Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen." De bouwlieden verwierpen de steen.

Zal Hij als de Koning van Jeruzalem optreden en op welke wijze? Zacharia zegt het ons: "Zie, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland; arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen."

En wat zal het einde zijn van Zijn leven op aarde? Daniël zegt ons, dat Hij "uitgeroeid" zal worden.

En wie zal Hem overleveren in de hand Zijner vijanden? De Psalmist verhaalt het ons: een van Zijn vrienden, hij die met Hem het brood eet. En Zacharia noemt de prijs, waarvoor Hij verraden zal worden: dertig zilveren penningen.

Zullen Zijn discipelen Hem ter zijde staan in Zijn laatste lijden? Nee, de Herder zal geslagen en de schapen zullen verstrooid worden.

En hoe zal Hij sterven? Hij is het Lam; en Hij zal een langzame, pijnlijke dood sterven, en geen been van Hem zal gebroken worden. Mozes leert ons, dat Zijn bloed vergoten moet worden, en dat Hij als de slang in de woestijn verhoogd zal worden. Zacharia voegt nog een andere trek aan het lijden toe: Hij zal doorstoken worden. En het is alleen de dood door kruisiging, die aan al deze bijzonderheden beantwoordt.

En wat geschiedde nog tijdens Zijn kruisiging? In de 22^e Psalm staat: "Allen, die Mij zien, bespotten Mij, zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd, zeggende: Hij heeft het op de Heere gewenteld, dat Hij Hem nu uithelpe, dat Hij Hem redde, dewijl Hij lust aan Hem heeft. Ik ben uitgestort als water, en al Mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf en Mijn tong kleeft aan Mijn gehemelte. Zij delen Mijn klederen onder zich en werpen het lot over Mijn gewaad."

Wat was er meer, dat Zijn dood kenmerkte? "Hij deed Zijn mond niet open. Hij is als een lam ter slachting geleid en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner

scheerders, also deed Hij Zijn mond niet open. Hij was onder de misdadigers gerekend."

En waarom leed Hij? Jesaja antwoordt: "Hij is om onze overtredingen verwond en om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede brengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden."

Waren het alleen de mensen, die Hem deden lijden? Jesaja zegt: "Het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen: Hij heeft Hem krank gemaakt." Zacharia getuigt: "Zwaard! ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, die Mijn metgezel is, sla dien Herder." En met de woorden van David moet Zijn ziel uitroepen: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Zal Hij in het graf blijven? David antwoordt: "Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten, Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige verderving zie." "De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben is geworden tot een hoofd des hoeks," en het is Jona's geschiedenis die hetzelfde voorspelt. En Hoséa spreekt van de derden dag als de dag der herleving. En na zijn opstanding? De 68e Psalm zegt: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen, ja ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God t"

En in een anderen Psalm staat geschreven: "De Heere heeft gezegd tot mijnen Heere: zit aan Mijn rechterhand totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten."

Zo bezitten wij dan het leven van Christus in Mozes en de profeten. Gen. 3 : 15; 9 : 26, 27; 12 : 3; 27 : 20, 21; 49 : 8-10; Jes. 8 : 14; 9 : 6; 11 : 1-10; 2 Sam. 7; Micha 5 : 1; Dan. 9; Hoséa 2 : 1; Jes. 40 en Mal. 3; Jes. 42; 35; 41; 53; Zach. 11 : 13; 12 : 10; 13 : 7; Ps. 41 : 10; Ex. 12 : 46; Ps. 22; 16; 68 : 19; 110 1; 118 : 22, 23.

Het beeld van de Messias in zijn grote grondtrekken ging te allen tijde boven het begrip van Israël, en zelfs van de profeten. En na de vervulling zelfs was het nieuw voor het volk, anders dan zij zich hadden voorgesteld, hoog verheven boven hun gedachten en verwachtingen. En het omstandig verhaal van de vervulling in wondervolle details, wie kan dat uit natuurlijke redenen verklaren?

De profeten schreven van de genade Gods, zoals "de Geest die in hen was, beduidde en te voren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende."

Zij hadden niet het inzicht van grote geesten in een toekomstige geschiedenis, gebaseerd op hun diepe kennis van het heden. Het was een Goddelijke voorzegging van gebeurtenissen, nauw verbonden met het Koninkrijk Gods. Het was niet in overeenstemming met de gewone wetten, die de geschiedenis der wereld beheersen, maar in harmonie met de wetten van dat Goddelijk Koninkrijk, zoals die ten dele reeds waren afgekondigd en zoals die in de toekomst volledig zouden worden geopenbaard. De voorvallen, die uitgekozen zijn, munten niet uit door wat treft als bijzonder gewichtig; terwijl juist wat ons toeschijnt van groot belang te wezen, vaak stilzwijgend wordt voorbijgegaan.

Maar in de groten dag zal het uitkomen hoe de profetie meer licht wierp op de geschiedenis dan de geschiedenis op de profetie.

Deze opmerkingen mogen volstaan om aan te tonen, hoe de voorzegging der Schrift zuiver geestelijk is en onafscheidelijk verbonden aan haar gehele leer en historie. Daar kan aan toegevoegd worden dat, hoewel het volk, tot hetwelk die profetie gericht was en zelfs de profeten persoonlijk, niet ten volle de 'dingen, door de Heilige Geest bedoeld, verstonden, niettemin die profetie zich altijd aansloot bij de bijzondere

omstandigheden, beproevingen en zorgen van het volk dier dagen. Zij was een waarschuwing tegen de goddeloze richting en een bemoediging voor de Godvrezende, en een vernieuwde proef tot scheiding van edel en onedel. (Zie Jes. 40:66, Dan. 9, enz.)

Het wonder is de tussenkomst van Gods genade in de daad, de profetie is de tussenkomst van Gods genade in het getuigenis. Beide vertonen zich tegen de achtergrond van 's mensen val; beide zijn door de Goddelijke wijsheid, die haar kinderen opvoedt en de wereld regeert, bedoeld als steun en troost voor de kudde, en verharding van den. goddeloze.

Maar de profetie - en daar gaat het ons hier in de eerste plaats om - is een bewijs voor de Goddelijken oorsprong der Schrift.. Haar kracht is, in tegenstelling met die van het wonder, niet afhankelijk van de geloofwaardigheid der getuigen. Zij is 'haar eigen bewijs. Zij wordt vervuld voor de ogen der wereld. De Joden, Tyrus, Babylon, Ninevé demonstreren voor allen, die ogen hebben om te zien, dat wij het profetisch woord hebben, dat zeer vast is en dat de mond des Heeren heeft gesproken. De woorden der profeten vinden hun beste uitlegging in de tegenwoordige toestand van volken en landen van welke zij spraken; en alle mensen mogen zien, dat de Heere God, die alleen van de aanvang af het einde weet, deze dingen aan Zijn knechten, de profeten, heeft geopenbaard.¹³

In het bestaan der Joodse natie zien wij de meest treffende vervulling der profetie. Veertig eeuwen zijn verkopen sinds de eerste belofte voor dat volk aan Abraham werd gegeven. Zoals Bileam voorzegde, woont dit volk alleen en wordt onder de volken niet gerekend.

Waar de oude Egyptenaren, Assyriërs, Chaldeeën en Romeinen, - de machtigste volken die de wereld ooit gezien heeft, - verdwenen zijn, bestaat Israël, en heeft al de vreselijke rampen en vervolgingen, die over hen kwamen, overleefd. Uit hun eigen land verdreven, verstrooid onder de natiën, eeuwenlang verstoken van het voorrecht om land te mogen bezitten, blootgesteld aan belediging, roof, en vervolgingen van de grootste wreedheid, bestaan zij nog in groten getale, vol energie, krachtig naar lichaam en geest, even geheimzinnig in hun aanzijn als in hun isolement.

Te midden der talloze veranderingen in de geschiedenis der volken, blijft Israël het historische volk, of, zoals Jesaja zijn volk noemt, "het eeuwige volk"; (Jes. 44 : 7. Hebr.) een getuige van de heilige geschiedenis, zoals zij in de Schrift is geboekt, *een onderpand voor de vervulling van een nog groter en heerlijker Godsregering.*

En waar de wijsgerige spitsvondigheden onzer eeuw zich met weerzin afkeren van alle onmiddellijk ingrijpen Gods, hetzij in het verleden zoals de historie, hetzij in de toekomst zoals de profetie der Heilige Schrift dat vermeldt, zijn daar de Joden als het levend keken en onweerlegbaar bewijs van de waarheid des Bijbels. Wonder en profetie vinden daarin hun levend gedenkteken. Geen wonder dat de grootste wijsgeer

¹³ In het laatste der dagen zullen wij daarop letten ... Al de volken, die in oude tijden vijanden van Israël waren, zijn volkomen uitgeroeid, uitgezonderd de Arabieren, die nog altijd in de buurschap hunner broederen wonen. De Joden zijn verstrooid onder alle natiën, verspreid in alle landen, en toch ver van ieder volk. Judea, Ammon, Moab, Edom, het land der Filistijnen, zijn een voor een gebrandmerkt. Een vlakte, waar de vissers hun netten spreiden, dat is de profetische vertegenwoordigster van het vorstelijk Tyrus ... de voornaamste plaats van Ammon is een stal voor kamelen, die van Moab een volkomen ruïne; de tempels van Petra een woonplaats van uilen, en het woord des Heren tegen de hoofdstad van Edom is op zijn rots met een ijzeren griffie voor eeuwig opgetekend. Het grote Babylon is een steenhoop geworden ... De geest der profetie, die de geschiedenis der wereld voorzag en voorzegde, en steden tekende in volkomen verwoesting, terwijl zij nog praalden in al de trots van hun macht, heeft nooit leugen gekend; en de voorzegde oordelen werden letterlijk vervuld, totdat de waarheid van iedere titel of jota door de uitkomst was bevestigd. Dr Keith, *Demonstration of Truth* pp. 13 en 388.

onzer eeuw, Hegel, voelde hoe de Joodse geschiedenis een duister, verwarrend en onverklaarbaar verschijnsel was. Het is het wonder der historie, zowel als de historie van het wonder; zijn enige verklaring is Jezus Christus, de Zoon Gods, het licht tot verlichting der Heidenen en de heerlijkheid van Zijn volk Israël.

Een levend God, onderscheiden van de afgoden, hetzij de goden der heidenen of de abstracte god der wijsbegeerte, vordert op als een zijner persoonlijke eigenschappen de kennis der toekomstige dingen. "Brengt ulieder twistzaak voor, zegt de Heere; brengt uw vaste bewijsredenen bij, zegt de Koning van Jakob. Laat hen voortbrengen en ons verkondigen de dingen, die gebeuren zullen; verkondigt dingen, die hierna komen zullen, opdat wij weten, dat gij goden zijt." En wederom: "Ziet, de voorgaande dingen zijn gekomen en nieuwe dingen verkondig Ik, eerdat zij uitspruiten doe Ik ulieden die horen." (Jes. 41 : 2123; Jes. 45 : 1821; Jes. 42 : 9.)

Zelfs de koning van Babel, Nebukadnézar, een heiden, riep uit: "Het is de waarheid, dat ulieder God een God der goden is, en een Heer der koningen, en Die de verborgenheden openbaart, dewijl gij deze verborgenheid hebt kunnen openbaren." (Dan. 2 : 47.)

Alzo verklaart God Zelf de profetie als de openbaring en het bewijs Zijner wondervolle wijsheid en oneindige oppermacht en gezonden om ons te tonen, hoe Hij bemoeienis met ons maakt, en om ons te versterken tegen de aanvallen van de dwaling. Gezond, onbedorven, natuurlijk verstand zal dan ook de profetie als een zeker bewijs van bovennatuurlijk gezag erkennen; en alleen het vals vernuft en het pseudospiritualisme onzer eeuw, van de dromerige hoogte zijner bespiegelende wijsheid, heeft met smalende vaagheid kunnen redeneren over de profetie als een bewijs voor de waarheid der Schrift.

En iedere vervulling van de gebeurtenissen, die voorzeggd zijn, hetzij dit feit in de Schrift zelf vermeld is (zoals de profetie omtrent de wegvoering, naar Babel, Cyrus, enz.) of bekend uit de historie (zoals de verwoesting van Jeruzalem, de verstrooiing der Joden, enz.) verstevigen de vastheid van het profetisch woord, zodat wij met zekerheid verwachten, dat God niets doen zal dan openbaren de verborgenheden, aan Zijn knechten, de profeten, bekend gemaakt; ten volle overtuigd, dat de Schrift de woorden bevat tot onze leiding en vertroosting, gewaarmerkt als ze zijn door het teken van God aan Mozes gegeven. (Deut. 18 : 2022.)

3. DE APARTE PLAATS VAN HET BOEK

Vergelijk de Bijbel met de apocriefen. Welk een onderscheid! Uitwendig is de scheiding tussen de canonieke en apocriefe boeken voldoende aangegeven. Maar wie, die de goeden ouden wijn geproefd heeft, kan het slappe, verdunde mengsel van mensenwerk daarvoor houden? Wat is kaf bij koren? Wij behoeven daarom de betekenis der apocriefen niet te onderschatten, althans niet, die handelen over de tijd tussen Maleachi en Mattheus. De geschiedenis van Gods volk in dit tijdperk is hoogst belangrijk en gewichtig, het lijden en het geloof der Maccabeën opbouwend en bemoedigend. De ontwikkeling van leerstellige inzichten is na te speuren in de verschillende apocriefe geschriften Maar onder het lezen is het de stem der mensen, die we beluisteren en niet de Stem "voortijds veelmalen en op velerlei wijze, tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten."

Welk een verschil tussen de vier Evangeliën en de apocriefe Evangeliën! Hoe kinderachtig zijn de wonderen, die de overlevering toeschrijft aan Hem,

die in al Zijn werk de Vader toonde en verheerlijkte! 1)¹⁴

En de geschriften van de vaderen, die onmiddellijk op de apostelen volgden, schoon en goed als zij zijn, brengen nog schitterender het wonderbare der geïnspireerde apostolische brieven aan het licht, hun onpeilbare diepten, hun hemelse eenvoud, hun bewonderenswaardige concentratie, hun doorzichtige klaarheid, hun universaliteit, in één woord hun Goddelijk karakter.¹⁵

4. DE WONDERBARE BESCHERMING VAN DE BIJBEL

Het is een wonder hoe dit getuigenis bewaard bleef. De Joden hebben zorgvuldig gewaakt over de letter hunner gewijde geschriften. De nauwkeurigste en ijverigste nasporingen hebben niet anders dan enige onbeduidende verschillen in de manuscripten kunnen ontdekken. En ofschoon zo wel de Hebreeuwse als de Griekse Schriften vaak het voorwerp waren van vijandelijke vervolging, - wreedheid noch vindingrijkheid van mensen hebben hun bestaan kunnen vernietigen.¹⁶

Dit wordt nog wonderlijker, wanneer we nagaan door wie deze Schriften zijn bewaard. De Joden waren de trouwe beschermers van het Oude Testament, boek van het Koninkrijk. Rome bewaarde het Nieuwe Testament, het boek der Kerk.

De Joden, die zelf de Messias verwierpen, van Wien Mozes en de profeten getuigden, waken over de eigen boeken, die hun ongeloof bewijzen, en de wereld overtuigen van de Goddelijke autoriteit en zending van Jezus. (Pascal "Pensées des Juifs" 8)

En waar ter wereld is een volk te vinden, dat zo zorgvuldig een geschiedenis bewaart, die zo herhaaldelijk en zo nadrukkelijk verklaart, dat het hardnekkig, ondankbaar en verdorven is, en dat al zijn overwinningen en zijn voortreffelijkheden niet aan zijn natuurlijke aanleg en eigenschappen toeschrijft, maar uitsluitend aan de genade en

¹⁴ De Roomse kerk heeft zich beijverd om de apocriefe boeken te verheerlijken vanwege sommige leerstellingen. De Duitse rationalisten hebben ook een voorliefde voor deze boeken aan de dag gelegd. Hun betekenis gaven we al aan. De gebreken zijn nuttig, niet alleen om de uitnemendheid der Schrift aan te tonen, maar ook om het feit naar voren te brengen, wat overigens ook duidelijk genoeg is, dat het Joodse volk in een staat van geestelijke duisternis en onmacht verkeerde, toen de Heiland kwam; en hoe Hij, hoewel uit Israël, niet was het product der Joodse natie, als wijsheid en licht aan mensen ontleend, - maar de Heere uit de hemel. Het is tekenend, hoe in het Evangelie van Johannes (hfdst. 2.) het wonder te Kana beschreven wordt als het begin der tekenen, die Jezus gedaan heeft, daarmee alle wonderen van Christus' jeugd uitsluitend.

¹⁵ Over deze na-apostolische schrijvers, maakt Neander de volgende belangrijke opmerkingen (Kerkgeschiedenis II, 405.): „Een buitengewoon verschijnsel, zeldzaam in zijn soort, is het treffende onderscheid tussen de geschriften der apostelen en die der vlak na hen komende kerkvaders, die toch zo goed als hun tijdgenoten waren. In andere gevallen is de overgang gewoonlijk gradueel, maar hier ontwaart men een plotselinge overgang. Hier merkt men geen geleidelijke verandering, maar een plotselinge overgang van de ene stijl in de andere, een verschijnsel, dat ons tot erkenning voert van het feit van een bijzondere werkzaamheid van de Goddelijken Geest in de ziel der apostelen, en van een nieuw scheppingsselement in het eerste tijdperk.”

¹⁶ De geschiedenis der vervolging van de Bijbel zou een interessant hoofdstuk kunnen vullen. Jojakim, de koning van Juda, verbrandde de rol der profetie, door Jeremia aan Baruch gedictieerd, volgens het woord des Heren door hem ontvangen. De koning had geen begeerte om de boodschap te aanvaarden, en deponeerde haar in het vuur. Maar zijn poging om dat woord te vernietigen, was tevergeefs. Gods Woord houdt stand en op bevel van Jehovah nam Jeremia een andere rol en schreef daarin dezelfde woorden, en bovendien werden daar nog vele andere aan toegevoegd. Toen Diocletianus de Kerk vervolgde, eiste hij alle perkamenten op, die gedeelten van de Schrift bevatten, en niet weinige belijders bezegelden hun geloof in Gods Woord met hun bloed.

macht Gods? ¹⁷

En let nu op de kerk van Rome, die de geschriften der evangelisten en apostelen bewaarde. Die kerk, beschermster van geschriften, die verklaren, dat Christus door éne offerande volmaakt heeft degenen die geheiligd worden; dat de zaligheid is uit genade door het geloof, en dat niet uit ons: liet is Gods gave; dat alle gelovigen Code tot priesters en koningen zijn; dat er geen andere middelaar is tussen God en mensen dan de Mens Christus Jezus; dat Petrus de dingen bedacht die der mensen en niet die Gods zijn, en dat, zelfs na Pinksteren, Paulus hem in het aangezicht weerstond, omdat hij te bestraffen was; dat Maria door haar Zoon zelf werd terechtgewezen om zich niet te bemoeien met de dingen van Zijn Koninkrijk; dat wij het om niet hebben ontvangen en om niet hebben te geven; dat degenen, die verbieden te huwen en gebieden zich van spijzen te onthouden, de valse leraars zijn die komen zouden; dat wij in de gemeente niet bidden moeten in een vreemde taal; en dat Christenen gehouden zijn zelfs de leer der apostelen te toetsen aan de autoriteit en bevestiging der Schrift! De Joden geven tegen hun wil getuigenis aan Jezus, en Rome bewaarde zorgvuldig en onderschreef haar eigen veroordeling.

5. DE WERELDOMVATTENDE INHOUD VAN DE BIJBEL

Een Boek, dat zoveel eeuwen bestaan, zoveel volken beïnvloed, de geesten en karakters van wijzen en eenvoudigen, rijken en armen, beschaafden en barbaren heeft gevormd, mag wel een algemeen, wereldomvattend Boek heten. Als wij de mensen in het Noorden van Schotland de Psalmen horen zingen door David, de Koning van Israël geschreven zoveel eeuwen geleden, terwijl de lyriek van Griekenland en Rome slechts aan enkele geleerden zijn bekend, dan mogen wij wel vragen: Hoe is het mogelijk, dat de smart en de vreugde, de moeite en de twijfel, het streven en de hoop van mensen, zo ver door tijd en zo wijd in woning van elkaar gescheiden, uitdrukking vinden in dezelfde liederen? Als we onze kleine kinderen hun gebeden horen besluiten met het Hebreeuwse woord "Amen"; als we onze stervende heiligen als het symbool hunner hoop en overwinning de Hebreeuwse woorden "Jeruzalem" en "Hallelujah" horen stamelen, dan mogen we toch vragen: *Waarom is dat Hebreeuws de taal van ons zieleleven, van zijn vroegste jeugd tot zijn laatste ademtucht op aarde?* De Schrift, het Joodse Woord, is het universele Boek.

De beschaafde volken buigen er voor, en leren uit zijn onuitputtelijke bladzijden als leerzame kinderen; de ruwste volksstammen vangen licht en liefde op uit zijn eenvoudige en machtige verklaringen. Het was de levensgids van een Edward VI, de vreugde van Francis Bacon, de studie voor een Sir Isaac Newton en een Pascal. Koningen en geleerden vinden wijsheid en raad in dit geïnspireerde Boek, het is de metgezel van de kunstenaar en de koopman, de troost der weduwe en de leermeester der ongeletterden en onontwikkelden. En het is geschikt voor elke leeftijd. Het geeft melk aan de zuigelingen, leiding aan de jeugd, kracht aan de man, en troost aan de grijsaard. Er is geen levensroeping of levensstaat, waarvoor het niet nuttig en heilzaam is. Het is een wapenrusting voor wie strijden, een schatkamer voor de armen en een-

¹⁷ Over de bronnen van Assyrische en Babylonische geschiedenis sprekend, merkt M. von Niebahn op: "Het Oude Testament staat volstrekt alleen, als een uitzondering op de onoprechtheid van het patriotisme: het verbergt of verbloemt nooit de ellenden van het volk, welks geschiedenis het verhaalt. Zijn waarachtigheid gaat alle historische boeken te boven en treft zelfs hem, die niet in zijn Goddelijke inspiratie gelooft. En tevens vertoont het de meest angstvallige nauwkeurigheid." (Auberlen, Göttliche Offenbarung p. 86.)

zamen een toevlucht voor wie in gevaar is, een stok en een staf voor de stervende. En geen gemoedstoestand, waarop het niet weldadig werkt. Zijn grondtoon is blijdschap, maar zijn vreugde vormt geen wanklank in onze plechtigste ogenblikken, zijn inhoud is ernstig, maar die ernst verheft en verhoogt slechts onze vreugde. De drie en twintigste Psalm is een troost voor het sterfbed; en tevens de uitdrukking onzer hoogste feestvreugde. Wonder boek, voor alle eeuwen, voor alle volken, voor alle tijden, waarlijk gij zijt "het Boek!"

Sir Walter Scott vroeg in zijn laatste ziekte aan zijn schoonzoon om hem uit het Boek voor te lezen. "Welk boek?" was de vraag en het antwoord was: "Daar is maar één Boek, de Bijbel." - In de hele wereld is dit het Boek. Alle andere boeken zijn niet meer dan fragmenten. De Bijbel alleen is compleet, volmaakt. Zijn licht strooit licht over de graven en straalt tot in eeuwigheid. Het is het enige Boek.
(Mallet, Altes und Neues, 1886, p. 105.)

Hoofdstuk 5.

ISRAËLS MESSIAS

HET LEVENDE EN HET GESCHREVEN WOORD

Toen Jezus zei tot de Samaritaanse vrouw: “De zaligheid is uit de Joden”, kondigde Hij een feit, dat de geschiedenis van Gods Koninkrijk en de betekenis van de Schrift verklaart. Jezus is uit Israël, en aan Abrahams zaad behoren de Godsspraken. Het geschreven Woord werd aan de Joden gegeven, en het eeuwige Woord is vlees geworden, en geboren uit de maagd Maria, de dochter van David. Zo heeft God van eeuwigheid af een noodzakelijk en onlosmakelijk verband gelegd tussen het Woord, het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid; Israël, Zijn uitverkoren volk; de Godsspraken der Schrift, en Jezus, de Zoon Gods en des mensen. Zoals het Woord bij God was, de kern van Gods raad, en het middel en middelpunt der schepping, zo werd het Woord apart gezet om het middel der verlossing en het middelpunt der toekomstige erfenis in heerlijkheid te wezen.

Het grote voornemen Gods, waarvan de Zoon Gods het middelpunt vormde, had in Israël zijn naaste primaire omtrek. God verkoos Israël als de hof, waarin de gezegende Spruit zou opbloeien. Hij scheidde Israël af van alle volken, opdat uit hen de Verlosser en Zaligmaker der mensheid zou voortkomen. En aangezien Israël in Christus werd uitverkoren, en om Christus' wil, was hun hele geschiedenis en opvoeding met dit grote doel in overeenstemming. Ja, meer nog: Christus, het Woord, was in werkelijkheid de geest der natie, haar aard en geschiedenis knedend en vormend. Hij was haar eigenlijk leven; waarom zij begrijpelijkerwijze sinds de verwerping van Jezus dood is. (Ezech. 37.)

De Schrift, die het getuigenis bevat van Gods genadeleidingen als Verlosser, kon daarom alleen uit de Joden voortkomen. Volgens Gods raad moest Jezus uit Israël, en evenzo de Schrift Joods zijn. Tussen Jezus en de Schrift is daarom een treffende gelijkenis; vanzelfsprekend, waar levensbron en basis dezelfde zijn. Beide zijn openbaringen Gods; menselijk en Goddelijk; Joods en universeel.

Toen het volk Jezus zag en hoorde spreken, was hun eerste besef, dat zij Hem kenden als mens. Zij kenden Zijn moeder, broeders, en zusters. Zij wisten, dat Hij uit Nazareth was. Zij hadden Hem gezien met Jozef, de timmerman. Het waarachtige Zijner nederige menswording was niet verborgen; integendeel: in allen eenvoud, open en onversierd, zonder enige opvallende verschijning, manieren of taal, zonder enig indrukwekkend of mysterieus vertoon, leefde, sprak en wandelde Jezus, als mens onder ons. En het was deze eenvoud zelfs, die de schare trof als in tegenspraak met het karakter van een bijzondere Goddelijke zending. Zó volkomen heeft de Zoon Gods de gestalte van een dienstknecht aangenomen, dat Hij zelfs tot een Johannes de Doper heeft moeten zeggen: "Zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden."

En zo staat het ook met de Bijbel. De stijl van dit boek is menselijk, meer in 't bijzonder Oosters. En de mensen zeggen: Is dit niet het boek van een mens? Is het niet Oosters in taal, uitdrukking, gedachten en voorstelling? Kennen wij zijn broeders en zusters niet, boeken van stamverwante volken? Het menselijk element, of liever de menselijke vorm er van, komt sterk naar voren. De Bijbel bestaat uit historische boeken, verhalen van gebeurtenissen, familiechronieken, geslachtsregisters, statistieken van stammen en oorlogen. Gedeeltelijk is het een dagboek, gehouden door het volk

om zijn ondervindingen vast te leggen, doorspekt met allerlei details, die een vreemdeling niet zullen interesseren. De Bijbel bevat poëzie, gelijkenissen, raadsels, grondstellingen, brieven, alle soorten van menselijke uitingsvormen.

1) Het is zeer opmerkelijk, en geheel in overeenstemming met het bijzonder karakter van het Nieuwe Testament, het boek der Gemeente, dat het zoveel brieven bevat. Niet alleen hebben we de brieven der apostelen, maar ook der Evangeliën. Lukas schreef zijn verhaal als brief, gericht aan Theophilus, en het Evangelie van Johannes (hetzij met of zonder zijn eersten brief) is evenzeer samengesteld in de vorm van een toespraak tot een bijzondere kring van lezers. Het boek der Handelingen is evenzeer een brief, en in het boek der Openbaring vinden wij de zeven brieven des Heeren. Hieruit zien we hoe het Boek het karakter draagt van het gezinsleven. De gedenkschriften van een gezin bestaan uit brieven.

Maar dit menselijk karakter is in geen enkel opzicht in strijd met zijn Goddelijke oorsprong. Het was Gods genadige bedoeling, dat het Woord vlees zou worden. Jezus was waarachtig God en waarachtig mens. De Bijbel ook is menselijk van een dienstknechtsgestalte, en niettemin Goddelijk in zijn oorsprong, waarheid en macht.

Jezus was niet slechts een mens, Hij was een Joods man, Hij behoorde bij Israël. Wij hebben reeds gezien, dat dit naar Gods wil was. Maar het is misschien nodig hier aan toe te voegen, dat Jezus nooit de Goddelijke gedachte van Israëls prioriteit en bijzondere plaats in het Koninkrijk Gods losliet. Hij verzette Zich tegen de overlevering der mensen, tegen de farizeïsche hoogmoed en enghartigheid, maar Hij bevestigde de beloftenissen der vaderen. (Rom. 15 : 8.) Hij sprak van Jeruzalem als de stad des groten Konings, van de tijden der Heidenen en van Israëls toekomstige terugkeer tot Hem; en in het volle bezit van de Heilige Geest, voorzag Hij de tijd, waarin iedere tittel en jota van de wet en de profeten vervuld zou worden. Jezus was de ware Israëliet. Zijn afkomst blijkt uit alles. Israël, het uitverkoren volk, de dienstknecht van God, het volk van Gods priesters, vindt zijn exponent en vervulling, zijn bloei en vrucht, in Jezus, de geest en wortel Israëls, de Heer en wortel Davids.

En om diezelfde reden is Jezus ook de mens voor alle mensen en alle volken. De Joden waren niet uitverkoren om een afgezonderd volk te blijven, maar om de ganse mensheid ten zegen te wezen.

Israël moet het centrum van licht en zaligheid zijn voor alle volken; het doel van hun uitverkiezing was algemeen, het verborgen doel van hun afzondering is juist uitbreiding; de vreugde en de heerlijkheid hunner bestemming ligt in een wereldwijde invloed. Jezus als de Koning der Joden, Jezus als het ware Israël, is bestemd om allen tot Zich te trekken.¹⁸

En zoals het met Jezus is, zo is het met de Schrift. Zij is Joods en zij is universeel. Universeel, niet in weerwil van, maar krachtens haar Joods karakter. En om algemeen te blijven, moet zij niet heidens gemaakt, of van haar Joods karakter beroofd worden. Haar Joods karakter is geen mantel, waarin zij bij toeval gehuld is; het is het lichaam, dat de Geest haar volgens Gods raad heeft toebereid. Ontneem haar het Joods karakter en gij verliest het wezen. Christus en Christus' gedachtegang zijn Joods, en dat

¹⁸ Wij vinden deze waarheid terug in al de apostolische geschriften. Ik zou de aandacht van de lezer willen vestigen op het getuigenis van Johannes, wiens Evangelie „het geestelijk Evangelie" genoemd is. Het is opmerkelijk in welken zin hij het woord volk (Israël) gebruikt in Joh. 11 : 52. Jezus zou sterven, niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods; die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Hier hebben we dan een uitverkiezing van één volk uit alle volken. Juist wat we lezen in Openb. 7 van de twaalf geslachten en na dezen een grote schare, enz. Hoe vreemd doet het aan, dat juist dit laatste (vs 9) aangehaald wordt om te bewijzen, dat er geen onderscheid meer is tussen Israël en de volken!

volgens Gods bestel. Het Griekse element in de Kerk is, en dat in hoge mate, de oorzaak geweest van theoretische ketterij en praktische afval. En zelfs de Hervorming kwam niet geheel daarvan los, ofschoon zij zich bijna geheel van het paganistisch element bevrijdde.

Japhet moet in Sems tenten wonen, Sem moet ruimte maken voor Japhet, maar Japhet heeft Sem niet te fatsoeneren. De Messias, het zondeverzoenend Lam, het bloed van Jezus Christus en zijn kracht, het Koninkrijk, al de grote, fundamentele en kostelijke waarheden van wat men noemt het "Nieuwe Testament, zijn vaak omgezet in Japhetietische begrippen, in de goed bedoelde hoop om ze daardoor aannemelijk, verstaanbaar en praktisch te maken voor de westerse geest. Maar in werkelijkheid is de ergernis van het kruis de eigenlijke drijfveer dezer handelwijze, die leidt tot een vervalsing van het Evangelie, ten einde de Grieken te behagen, die wijsheid begeren. Onze theologie moet Oosters zijn, naar de geest en de aard der Schrift, die ademt in de atmosfeer van een levend God, die Zijn volk bezoekt, en die zal wederkomen om Zijn heerlijkheid te openbaren.

De Schrift is als Jezus Christus, omdat Hij is de Geest van Israël, en de Schrift is de historie van Israël. Zo die Schrift beschouwend als een organische groei (geen massastof of steen, maar een plant) vinden wij van vele feiten hun verklaring.

Ik wil alleen deze drie naar voren brengen.

1°. Ieder deel is compleet en bevat het zaad en de kiem; en ofschoon elkaar opvolgende gedeelten vollediger de ontwikkeling van de kiem ontvouwen, daarom maken zij het voorafgaande niet overtollig of verouderd. Zo leeft in Genesis het ganse Evangelie; Genesis 3 toch, het oer-Evangelie, bevat de ganse raad Gods in kiem. Voller nog in Levitikus, voller nog in Davids Psalmen, voller nog in Jesaja's profetie, voller nog in Paulus' brieven. Naarmate Israël toenam in wijsheid en in grootte (of liever: naarmate de openbaring van Christus in Israël zich ontvouwde, want het volk schoot altijd te kort in de verheerlijking Gods) ontwikkelde zich de Schrift. Er werd niets toegevoegd aan de ouden stam (bij wijze van een nieuwen steen op de ouden stapel) maar de boom, het organisme, groeide. Wonderschone, liefdevolle beschikking van onze grote, genadige God! Abraham verheugde zich, en David verheugde zich, en Jesaja verheugde zich en Paulus verheugde zich; omdat aan hen allen alles was gegeven, zij het dan op verschillende schaal en in onderscheiden schoonheid.

Maar Paulus, die dan toch dit "geheel" in voller vorm bezat dan David en Mozes, wierp hij daarom David en Mozes ter zijde, zoals men een steiger afbreekt, wanneer het gebouw voltooid is? Volstrekt niet, en dat behalve vele andere redenen, daarom niet, omdat in Genesis, en de Psalmen en de profeten, een groot, veelomvattend plan wordt geopenbaard, waarvan de uitvoering reikt tot in de toekomstige eeuwen; zodat zonder deze voorafgaande Schriftgedeelten, wij noch ons nageslacht volkomen kennis zouden hebben.

Daarin is veel wat tot heden nog verborgen is, en in de werkelijkheid niet tot uitvoering kwam. Zo leidt de Openbaring terug naar Genesis, en het 11^e hoofdstuk van Paulus' brief aan de Romeinen naar Mozes en de profeten.

Als de Bijbel een verzameling van sternen was, dan konden we sommige uitkiezen en andere ter zijde leggen, als van minder schoonheid en waarde; en ofschoon we in dit sorteren grote fouten konden maken, we zouden toch in het bezit zijn van iets, dat min of meer compleet was. Maar de Bijbel is aan een plant gelijk, en al zijn onderdelen zijn niet mechanisch of toevallig met elkaar in verbinding gebracht, maar organisch verenigd, en dientengevolge beheerst door een levenswet; en hij, die het leven eerbiedigt, zal af noch toedoen van de schone plant, die de Vader geplant heeft in en

met Christus door de Heilige Geest.

2°. Indien dan de Bijbel een plant is, een gewas, een organisch lichaam, dan zijn er delen, die minder van betekenis, waarde en schoonheid zijn, maar in alle stroomt hetzelfde bloed, hetzelfde schap en leeft dezelfde geest, en geen daarvan kan gemist worden. Niemand zal ontkennen, dat in het menselijk lichaam de longen belangrijker zijn dan de benen; het hart meer onmisbaar voor het leven dan het oog; het oog een fijner en edeler lid dan de voet. Niemand beweert, dat een mens sterft door het afsnijden van zijn haar of zijn nagels. Niettemin is er een levend verband tussen al de delen. Als men mijn pink wegneemt, zal ik dat best overleven, maar het is toch mijn pink, dien gij wegneemt, en het blijft een verlies en een misvorming. Zo is het met de Bijbel. Hij is geen stuk stof, dat u kunt verkleinen of verknippen. Het is een lichaam, bezielde door één Geest. Wie zou beweren, dat een geslachtslijst uit de Kronieken even belangrijk en kostbaar is als het derde hoofdstuk van Johannes' Evangelie? Of dat de schipbreuk van Paulus gelijk staat met de beschrijving van het lijden van Christus? Maar wat wij bedoelen is dit: dat de ganse Schrift één organisme is, en dezelfde wijsheid en liefde het geheel samenstelde; dat het tot in de toppen van iedere tak, ieder blad en iedere nerf leeft en schoon en goed is. En dat ons menig historisch, statistisch en profetisch deel der Schrift onbelangrijk en, zelfs niets betekenend voorkomt, vindt zijn grond in het feit, dat wij niet voldoende leven in de ganse cirkel van Gods gedachten en voornemen.

3°. Christus, alzo de Geest der Schrift, zowel als de Geest van Israël zijnde, is ook de kern der Schrift. Van alle Godsopenbaring is Hij niet alleen de Middelaar, maar ook het middelpunt. Wij hebben niet maar een opvolging van profetische aankondigingen omtrent Zijn komst, Zijn werk, en heerlijkheid, maar in al Gods leidingen met Israël openbaarde Hij Zichzelf aan hen in Christus. Abraham zag de dag van Christus; de Rots, die Israël volgde door de woestijn, was Christus. In zijn liefde en medelijden, in zijn smart en geloof, was David een type van de grote Herder-Koning, en Salomo een voorafspiegeling van diens heerlijkheid en wereldheerschappij. In al de feesten en offerdiensten schitterde het licht Gods in Christus. Hoe God eens uit de hemel zou nederdalen, werd Israël duidelijk gemaakt door de voortdurende verschijning des Heeren als engel of bode, als Engel des Verbonds, als Engel in Wiens binnenste de Naam des Heeren was; als Gods zichtbare openbaring, Dien de mens als van aangezicht tot aangezicht: kon zien. En dat uit de aarde, en uit Israël Een zou uitspruiten, een Volmaakte, de Knecht van Jehovah, in Wien de Geest was en het welbehagen Gods des Vaders, een Kind aan Israël geboren, een Zoon aan hen gegeven, en tegelijk de "Pele," *Wonderbaar, Raad, sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst*; ook dit hebben de profeten verkondigd. Zo werd Christus gezien uit tweeërlei oogpunt (zwaar voor hen om het in overeenstemming te brengen): als Jehovah nederdalende, en tegelijk Israël vertegenwoordigende en als Zoon der dochter Sions opvarende van de aarde naar de hemel. Zij verwachtten de Engel des Verbonds van boven, zij zagen een mens, Gode evengelijk. En waar Christus de kern was van heel de Joodse geschiedenis en geschriften, daar getuigden voortdurend woorden, typen en gebeurtenissen van het lijden, dat op Hem komen zou.

Zo werden Christus en Israël onafscheidelijk en voor alle eeuwen verbonden. De Schrift getuigt van dezen Jehovah als van Israëls David in Wien komt de heerlijkheid voor Israël en het heil tot aan de einden der aarde! Want die zo algemeen heersende beschouwing, als zou Israël de voorafschaduwing zijn van de Gemeente, en waar het

type is vervuld, dit nu ook uit onze gezichtskring moet verdwijnen, is on-Schriftuurlijk. Israël is niet het vervulde type en nu als geabsorbeerd in de Kerk, maar Israël is de basis, waarop die Kerk rust. (Rom. 11.) En ofschoon gedurende de tijden der heidenen, Israël als volk ter zijde is gezet, het is niet verworpen, omdat Israël geen voorbijgaand en tijdelijk, maar een tot het geheel behorend deel is van Gods raad. De roeping en verkiezing Gods zijn onberouwelijk. Israël was verkoren om Gods volk te zijn, het middelpunt van diens macht en heerschappij op aarde in de toekomstige eeuw. De Kerk in de huidige tussenperiode kan hen niet verdringen. Het Oude Testament, het boek des Koninkrijks, wacht zijn voltooiing; en aan de Kerk, de Gemeente, onderwezen door Jezus en de apostelen, is deze verborgenheid niet onbekend.

Zij verklaart menig Schriftgedeelte, zoals zij tevens verklaart, waarom vele passages daarin nog duister voor ons zijn, - stukken, die geen betrekking hebben op de tegenwoordige bedeling, maar heenwijzen naar het Koninkrijk, waarvan alle profeten melding maken.

In het Nieuwe Testament, het boek der Gemeente, zien wij, geworteld in Israël en beginnende van Jeruzalem, de geschiedenis des Heeren Jezus en Zijn Gemeente, Zijn lichaam, met Hem verbonden door de Heilige Geest.

Hoofdstuk 6.

DE SCHRIFT EN DE HEILIGE GEEST

Sommige mensen, vooral in de laatste tijd, hebben bezwaren ingebracht tegen de leer der ingeving van de Schrift, met de bewering, dat de Schrift zelf zulk een verklaring niet geeft. Maar dat is toch een dwaling Niet alleen, dat de Schrift ten volle en nadrukkelijk deze leer bevestigt, maar het ganse onderricht dier Schrift is daar indirect het bewijs voor.

In de meeste gevallen, waarin de "ingeving der Schrift" wordt betwijfeld of bestreden, keert zich de oppositie niet zozeer tegen een bijzondere theorie van ingeving (wat van weinig belang zou zijn) maar grondt zich op de onwetendheid omtrent het wezen van de Heilige Geest. Het zou beter zijn, wanneer de aandacht der mensen eens bepaald werd op de grote waarheid, hoe daar geen andere Schepper dan God de Vader, geen Verlosser dan God de Zoon, en er zo ook geen ander is, die onzen geest verlichten en onze harten vernieuwen kan dan de Heilige Geest, gelijk aan de Vader en de "Zoon, in majesteit en kracht Gods. En omdat men niet gelooft, dat het alleen die Geest is, die de dingen aangaande God en Christus aan onzen geest kan openbaren, daarom ontbreekt ook het vaste geloof en het verlichte inzicht op het bijzondere merk des Geestes: *de Heilige Schrift*.

Als zulk een Schriftuurlijk gezicht op de persoon en het werk van de Heilige Geest krachtig in de Gemeente had geheerst, niet slechts in haar formules, maar in waarachtig leven, er zou nooit zo veel aanleiding geweest zijn om de leer der Kerk betreffende de ingeving der Schrift voor te stellen als "mechanisch," "de mensen tot automaten vernederend," enz., en de gehele kwestie zou niet een karakter hebben aangenomen van schoolse wijsheid en bovennatuurlijkheid, als nu het geval is. Want dan zou het levend getuigenis en het geschreven getuigenis openbaar geworden zijn, beide als bovennatuurlijk en een vrucht van de adem van de Geest. Hoe meer de Heilige Geest in Zijn Goddelijke, krachtdadige werkzaamheid en tegenwoordigheid wordt beleden, hoe meer de Bijbel beslag zal leggen op hart en geweten. Maar waar het Boek beschouwd wordt als de relikwie en het surrogaat van een nu afwezigen en werkelozen Geest, zijn overdreven Bijbelverering en Bijbelverwerping de noodwendige gevolgen. De ganse geschiedenis van Israël stond onder de onmiddellijke leiding van de Geest. De tabernakel, zowel als de overige instellingen, waren niet toebereid naar menselijke wijsheid, maar, zoals Paulus zegt, de Heilige Geest beduidde, symboliseerde daarmee. (Hebr. 9 : 8.) Israël ontving zijn woord in Schrift en inzettingen belichaamd. Zo was ook Jezus, de vervulling van beide, ontvangen van de Heilige Geest. De wereld verstond Hem niet, omdat Hij van boven was: hoe kon zij van hem getuigen, Die zij niet kende? Wie kan van Christus getuigen dan de Heilige Geest? Als de Schrift het getuigenis van Jezus is, dan is dit door de Heilige Geest.

Dat beamen alle Christenen. Maar bepaal uw gedachten daar nog dieper bij. Wie kent Christus ten volle? Zelfs Paulus kon niet zeggen, dat hij hem kende; alleen dat hij begeerde Hem te kennen, (Fil. 3.) en de kennis, die hij had, schreef hij naar zijn eigen getuigenis toe aan de Geest. Niemand kan de Christus ten volle kennen dan de Heilige Geest, zoals niemand de Vader kent dan de Zoon.

Waar wij in de Schrift een volledig voldoende getuigenis van Christus hebben (niet absoluut volledig, omdat niemand de Zoon kent dan de Vader, maar betrekkelijk en

voldoende voor ons leven in leer en wandel, individueel en als leden van gezin en maatschappij, voor de Joden en voor de Kerk aller eeuwen) wie anders dan de Heilige Geest kan de Auteur dier Schrift zijn? Hij alleen bezit deze volheid, waaruit Hij neemt en uitdeelt aan de onderscheiden schrijvers naar hun toestand en karakter.

Maar geeft de Schrift zelf daar rechtstreekse aanwijzing voor? Inderdaad, en niet in een paar losse teksten, maar telkens en op talrijke plaatsen.

Let bijvoorbeeld op de woorden telkens door de profeten gebruikt: "Alzo zegt de Heere," "De mond des Heeren heeft het gesproken," "Het woord des Heeren kwam tot...." In Hoséa 12 : 11 lezen wij: "Ik zal spreken tot de profeten, en Ik zal het gezicht vermenigvuldigen; en door de dienst der profeten zal Ik gelijkenissen voorstellen." En zó duidelijk is dit karakteristieke van de ware Profeet, dat we in Jeremia de vreselijkste bedreigingen vinden tegen de valse profeten, die uitgingen zonder door God gezonden te zijn en spraken zonder het woord des Heeren ontvangen te hebben. (Jer. 27, 29.)

De Geest des Heeren, zo verklaren de profeten, *kwam op hen*. Het was een macht van buiten en van boven. De hand des Heeren was op hen, om uit te drukken, dat het niet hun overlegging was, die hen verhief tot de aanschouwing van toekomstige dingen, maar de Geest van de eeuwigen God. Met betrekking tot de drie grote profeten: Jesaja, Jeremia en Ezechiël lezen we van een speciaal visioen en plechtige opdracht, waarmee zij voor hun profetische bediening werden afgezonderd. Jesaja's mond wordt aangeraakt met een kool van het altaar; tot Jeremia sprak de Heere: "Zie, Ik heb mijn woorden in uw mond gegeven," Ezechiël ontving en at de rol, door God hem toegereikt; de boodschap was Goddelijk, en naar het bevel des Heeren verklaarde Ezechiël: "Alzo sprak de Heere der heirscharen." De meeste van Gods profeten waren onwillig om te gaan - Mozes, Jeremia, Jona - wat te meer bewijst, dat God hun beval Zijn boodschap over te brengen en niet hun eigen meningen: de roeping zowel als de boodschap kwam van Godswege.

In verband met dit alles, zien wij, dat bij het aanhalen van Mozes en de profeten, de Heere en de apostelen soms de naam van de schrijver afzonderlijk noemen, als Jesaja, David, enz., maar veel vaker worden de woorden ingeleid door de uitdrukking: "Hij zegt" of "de Schrift zegt," of "de Heilige Geest zegt." In de brief aan de Hebreeën worden al de aanhalingen onveranderlijk toegeschreven, niet aan enig menselijk schrijver, maar aan God, aan de Heilige Geest, of aan "Een in een zekere plaats," ("Iemand - ergens") zodoende volledig uitwerkende, wat geconstateerd wordt van het begin van de brief af, dat het God was, die tot de vaders gesproken heeft door de profeten.

De wijze, waarop de Schrift wordt aangehaald door onze Zaligmaker, door de evangelisten en de apostelen, bewijst klaar, hoe zij de mannen, door wie dat Woord geschreven was, beschouwden als instrumenten, maar de Heere God, en meer in 't bijzonder de Heilige Geest als de waren Schepper van het ganse organisme der Joodse geschiedenis. Zie Joh. 7 : 36, 10 : 35, 19 : 36, 37, 20 : 9; Hand. 1 : 16; Rom. 9 : 17; Gal. 3 : 8; 1 Petrus 2 : 6. De Schrift wordt aangehaald als gesproken door de Heere of God in Matth. 1 : 22, 2 : 15; Hand. 4 : 25, 8 : 34; Rom. 1 : 2. En als het woord van de Heilige Geest in Hand. 1 : 16, 28 : 25; Hebr. 3 : 7, 9 : 8

Zo klaar en duidelijk was deze waarheid voor de Joden en voor allen, tot wie de apostelen hun onderwijs richtten, en zozeer stond dit bij allen vast door het getrouwe gebruik, dat hun leraars daarvan maakten, dat wij ternauwernood een formele verklaring zouden verwachten ten opzichte van een waarheid, indirect zo voortdurend op het gemoed der eerste Christenen gedrukt. Maar als Paulus zijn aanstaande ontbinding

ziet naderen, en het werk der bediening aan Timotheüs toevertrouwt, dan herinnert hij, met het oog op de zware tijden en valse leraars, zijn geliefde geestelijke zoon aan het hoogste gezag en de algenoegzaamheid der Heilige Schrift in zijn verklaring: "Al de Schrift is door God ingegeven." (2 Tim. 3 : 16.)

Daar is wel geen twijfel mogelijk omtrent de betekenis der gebruikte termen, dat "de Schrift." betekent de geschriften van Mozes en de profeten, erkend door de Joden en bevestigd als zoodanig door Jezus; dat "al de Schrift" betekent "geheel die Schrift," (juist als in Ef. 2 : 21 dezelfde uitdrukking voorkomt en het "gehele" gebouw beduidt, en in Ef. 3 : 15 "al het geslacht" en in 1 Petrus 1 : 15 "al uw wandel") het ganse geheel, zowel zijn organische eenheid, zoals Rom. 11 : 26 "geheel Israël" als de volmaaktheid van al de onderdelen van het Boek; en dat van God ingegeven betekent, dat de Geest Gods 'de Auteur is dezer Schrift, de mensen die schreven zoodanig besturende, dat hun werk zuiver en volkomen waarheid was.

Als wij, op grond dezer verklaring, (die in harmonie is met geheel de aard en het onderwijs der Schrift,) de inspiratie der profeten en apostelen als mensen onderscheiden van hun inspiratie als schrijvers, dan is deze onderscheiding even nodig als zij ook bevestigd wordt door de feiten. Als schrijvers werden zij op volmaakt gepaste wijze geleid door de Heilige Geest, ten einde op te tekenen, wat "nuttig was tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is;" als mensen waren zij buitengewoon, maar toch niet uitstekende boven andere discipelen van Christus; en zij waren gehouden te onderzoeken, te bidden en te waken, om zich tot hun eigen geestelijk heil en wasdom toe te eigenen, wat hun was geopenbaard. En dat er tussen deze twee elementen niet slechts het verschil was van volmaakt en onvolmaakt, maar soms zelfs van positief en negatief, zien wij bij Petrus. Volkomen verlicht door de Heilige Geest omtrent de positie der heidenen in de Gemeente, en hun verhouding tot de wet, was hij trouweloos tegenover zijn eigen kennis en getuigenis. Toen Paulus hem tegenstond, bekende Petrus zelf, dat hij gedwaald had, en zijn apostolische leer waarachtig was. Want deze mensen, hogelijk begenadigd, en buiten gewoon geschikt voor hun taak, brachten een getuigenis voort, dat in bijzondere zin Goddelijk was van oorsprong en inhoud, en gegoten in die vorm, die God volkomen onfeilbaar en gepast oordeelde voor alle volgende geslachten.

Als wij geloven, dat deze mensen geïnspireerd en hun geschriften waard zijn om door ons aangenomen te worden, omdat zij die geschreven hebben, dan rust ons geloof op mensen, om wier wil wij hun boodschap aannemen. Maar ons geloof rust op een Goddelijk getuigenis, en ons gezag op de autoriteit Gods. Petrus en Paulus geloofden het getuigenis, dat zij van God ontvingen, en zo ook wij, door hun geschriften gelovende, nemen een Goddelijk getuigenis aan.

Nog nadrukkelijker wordt hierop gewezen in het onderwijs van Petrus. Hij leert ons, (1 Petrus 1 : 10-12, 2 Petrus 1 : 21.) dat de heiligen van de oude dag spraken als gedreven door de Heilige Geest; dat deze Geest, die in hen leefde, de Geest van Christus was, in Wien en voor Wien Israël was uitverkoren; dat Hij hun openbaarde de ganse raad (het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende); en dat zijzelf niet ten volle verstonden hun eigen geschriften, maar ijverig daarin naar de zaligheid onderzochten. Kan duidelijker worden geleerd, dat de Heilige Geest (en niet hun eigen geest) hun openbaarde, wat zij te boek moesten stellen, en hoe hun geschriften ver boven hun eigen geestelijk inzicht uitgingen? De aanhalingen van Paulus tonen bovendien, dat hij deze inspiraties beschouwde als zoodanig ook in de vorm en wijze van uitdrukking openbaar. Het scheiden van gedachte en woord,

geest en vorm, stof en stijl, is te allen tijde een zeer moeilijke en gevaarlijke zaak. Door het lichaam te doden, verliest men de geest. De grens tussen de idee en het woord is zeer moeilijk te bepalen. Maar inzonderheid is deze poging gevaarlijk op het terrein der openbaring; om de eenvoudige reden, dat God Zichzelf niet in geest, maar in vlees openbaart, niet in een abstractie, maar in belichaming. Zoals Luther schreef: "Christus heeft niet van Zijn Geest, maar van Zijn woorden gezegd, dat zij geest en leven zijn."

Dit is geen vergoddelijking van de letter, als letter; gescheiden van de inwonende Geest, zal de letter altijd doden. Maar Gods woorden zijn geen louter letters, maar geest en leven. Paulus' argument in de brief aan de Galaten: "niet de zaden, als van velen, maar als van één," is niet naar de smaak van Japhet. Paulus, die zich voorgenomen had, de ergernis en de dwaasheid des kruises niet te vrezen, is vaak ten laste gelegd, dat hij verviel in Talmoedische beuzelingen, en dat door mensen, die niet bedachten, dat zij daardoor de waarheid Gods krachteloos maakten.

Maar die God, zonder Wie zelfs geen mus ter aarde valt, en die Zijn wijsheid toont in het geringste werk Zijner handen, heeft buiten twijfel gewaakt over elke uitdrukking van Zijn Heilige Schrift; en het microscopisch onderzoek om de wonderen van zijn Woord te onderzoeken, is het kenmerk niet van een beuzelachtigen, maar van een grote geest.

Paulus voert bewijsgronden aan niet slechts uit hetgeen de Schrift zegt, maar ook uit datgene, waarover zij zwijgt. De omstandigheid, dat zij zwijgt over Melchizédeks ouders, is in zijn schatting vol betekenis; en zoo, evenals in de muziek, niet slechts de noten, maar ook de rusttekens een plaats hebben in de gedachte en de schepping van de componist, en bezielde zijn door de adem, die het gehele kunstwerk doortrikt, geldt dat evenzeer van de Schrift. Hetzij het gaat over diepe verborgenheden, zoals de val der engelen, of over een betrekkelijke kleinigheid als de afkomst van de koning van Salem, daar is geen sprake van toevalligheid, of van gebrek aan kennis bij de schrijver, maar integendeel van harmonie en van wijsheid des Heilige Geestes, de ware Auteur dezer getuigenissen.¹⁹

Gewoonlijk brengt men tegen deze beschouwing het bezwaar in, dat ze onverenigbaar is met het karakter van de schrijvers. Maar wat de vereniging dier feiten ook voor moeilijkheden mogen opleveren, - en de ingeving van de Heilige Geest en de vrijheid en het persoonlijk karakter van de schrijver, zijn beide even zeker als duidelijk.

De boeken van Mozes, de Psalmen van David, de spreken van Salomo, de brieven van Paulus, dragen alle hun zeer besliste eigenaardigheden. De profeten en apostelen waren niet slechts schrijvers, maar openbaren in hun geschriften de invloed van hun levensgeschiedenis, van hun karakter, hun aard en hun denkwijze. Het bewijst, hoe de Geest 's mensen individualiteit niet vernietigt, en hoe zijn persoonlijk leven, ervaring

¹⁹ De titel, die in Ps. 82 : 6 aan vorsten gegeven is en slechts uit één enkel woord bestaat, wordt door Christus aangehaald (Joh. 10 : 34, 35.) met de bijvoeging: „de Schrift kan niet gebroken worden” - en dat wel met betrekking tot zo'n enkele uitdrukking. Het woord: „alles” in Ps. 8 : 7 neemt Paulus zó uitermate nauwkeurig op, dat hij er in Hebr. 2 : 8 en in 1 Kor. 15 : 27 bijvoegt, dat daar niets uitgezonderd wordt behalve Hij, die Hem alle dingen onderworpen heeft. Door het woordje „heden” van Ps. 95 bewijst de apostel in Hebr. 4, dat er nog een rust overblijft voor het volk van God, en zij daarom hun harten niet verharderen moeten. Hoe strikt neemt Christus liet woord „Heere” (Matth. 22 : 44.) en Paulus het woord „nieuw” (Hebr. 8 : 13.) en ook het woord „verbond” (Gal. 3 : 15.) en het woord „zaad” (vs 16.) vanwege het opmerkelijke enkelvoud. Merk ook op, hoe Ps. 110: 4 wordt ontleed en machtige waarheden uit enkele uitdrukkingen worden afgeleid. De tijdsorde, waarin volgens de Schrift gebeurtenissen plaats hebben, wordt vastgesteld, en belangrijke lessen daaruit afgeleid. (Rom. 4: 10 en Gal. 3: 17.) Ook als de Schrift zwijgt, krijgt dit betekenis en wordt het einde van alle tegenspraak. Omdat in Ps. 32 : 1, 2 geen sprake is van goede werken, besluit Paulus, hoe de mens zalig is, wie God de rechtvaardigheid toerekent zonder de werken. - Roos, Glaubenslehre, p. 34.

en gemoedsgesteldheid geen verhindering, maar juist middel werden. En hierin kunnen we niet anders dan de opvoedende wijsheid Gods bewonderen.

Maar wat tegenspraak uitlokt, wortelt in een vage voorstelling van wat individualiteit eigenlijk betekent. Zonde en verkeerdheid zijn geen onafscheidelijke bestanddelen van de persoonlijkheid. Wanneer iemand verlost wordt van zijn zonde en dwaling, dan verliest hij daardoor zijn individualiteit niet; integendeel, dan pas bezit hij haar in de volste zin des woords. Als de Heilige Geest onze ziel vervult mei licht en het hart met liefde, dan worden we in de vrijheid gezet. Hij, die de Heilige Geest ontvangt, verkeert niet in een abnormale, maar integendeel in een normalen toestand, hij wordt gebracht tot de rechten staat volgens het oorspronkelijk plan Gods. De Schrift leert ons dan ook, dat alleen de kinderen Gods persoonlijkheden zijn in de hoogste zin des woords. Ze worden bij hun naam genoemd. Elk hunner ontvangt een naam, welke een geheim is tussen hen en God. (Openb. 2 : 17.) Is daar een heerlijker en schoner definitie denkbaar van wat eigenlijk persoonlijkheid beduidt? Zullen de heiligen daarboven niet zuiver omljnde persoonlijkheden wezen? Zodat daar de grootste verscheidenheid, zowel als de grootste vrijheid en spontaneïteit zal heersen en dat vanwege de zonde, die is weggedaan en de kennis, die volkomen is? Reeds hier op aarde onderscheiden wij de mensen door een of andere goede eigenschap die hen kenmerkt, zoals hun aanhankelijkheid, hun vaderlandsliefde, hun moed, hun ijver, hun opgewektheid, enz., terwijl in de hel een volkomen gemis schijnt te wezen aan verscheidenheid van kleur en eigen karakter, en haar bewoners, ondanks hun identiteit en bestaan, een grote massa schijnen te vormen van donkerheid, en haat, en hopeloosheid.²⁰

De schrijvers der Heilige Schrift, geïnspireerd en niettemin vrij en individueel, geven ons enig denkbeeld van onzen toekomstige staat. Wanneer wij door de Heilige Geest vervuld worden, zullen wij in waarheid zonen en dochteren des Allerhoogsten zijn, elk met de naam die God ons geeft. Er zou reeds nu meer individualiteit onder de Christenen wezen, als zij in plaats van zich "om te keren" en te zien naar hun medediscipelen, eenvoudig Jezus volgden. (Joh. 21 : 1922.)

Wij geven graag toe, dat er verscheidenheid was onder de gewijde schrijvers. Zij leefden in verschillende tijden; hun uiterlijke omstandigheden, zowel als hun geestelijke en zedelijke eigenaardigheden waren zeer uiteenlopend. Mozes was opgevoed in al de wijsheid der Egyptenaren; Amos werd uit de eenvoudige omgeving van het herdersleven genomen; Daniël was een staatsman aan het hof van Babylon; Petrus was een visser; Paulus zat aan de voeten van Gamaliël. Het boek Job voert ons terug naar de vroegste periode onzer historie; de Evangelien en de Brieven brengen ons onder het Romeinse koningschap (het Romeinse recht) waaronder wij nog leven. Ook de talen zijn onderscheiden. Hebreeuws, Chaldeeus en Grieks. De geschriften komen met deze verschillen van tijd en land en levenspositie overeen. Maar toch is er de wonderbaarlijkste harmonie en overeenstemming niet alleen in de grote hoofdrichting van hun gedachtegang, maar in de kleinste details der feiten en der leer, zowel als in de fijne schakeringen van het gevoelsleven. En niet slechts dit, maar de draad wordt schijnbaar eeuwenlang losgelaten om dan na die lange pauze weer opgenomen te worden op een wijze, die alle natuurlijke verklaring ten enen male tart. Een paar voorbeelden mogen voldoende zijn om dit te bewijzen.

Ik lees in Genesis het verhaal van Melchizédek, die Abraham zegent. Dat staat daar geheel op zichzelf zonder enig verband. Generlei toespeling wordt er in de loop der

²⁰ Contrast met „de donkerheid der duisternis" (Judas : 13.) vormt de beschrijving der stad in Openb. 21, wier fundamenten met kostelijke stenen versierd zijn.

tijden op gemaakt, totdat David (Ps. 110.) het verband toont met de belofte aan hem gegeven van een koningpriester, die ten troon verheven, geheel verschillend van de orde van Aäron, een priester in eeuwigheid zal wezen. Geheimzinnig als deze Davidische commentaar op Melchizédek luidt, zien we haar ten volle verklaard eeuwen later, door de schrijver van de brief aan de Hebreeën, waar deze uit de beide Schriftplaatsen het wezen en de heerlijkheid ontwikkelt van het priesterschap van Jezus, Davids Zoon, uit de stam van Juda, en nu ingegaan in het binnenste heiligdom.

Zie, hoe God in Genesis 2 de staat van de mens tekent. De 8e Psalm sluit zich daarbij aan. En ook Daniël spreekt van de Zoon des mensen in grote kracht en heerlijkheid. In het tweede hoofdstuk van de brief aan de Hebreeën wordt dit alles ten volle ontwikkeld (zoals David het niet had kunnen verklaren) als ziende op Jezus, die een weinig minder dan de engelen geworden, nu gezeten is aan de rechterhand Gods, met eer en heerlijkheid gekroond.

Daar is bijvoorbeeld de leer der rechtvaardigmaking. Abraham wordt gerechtvaardigd door het geloof. David beschrijft de gelukzaligheid van de mens, die de gerechtigheid ontvangt zonder de werken; Paulus ontvouwt die ten volle in Romeinen 3 en in de brief aan de Galaten.

Zo is het de verzoening, die door geheel de Schrift wordt gepredikt. God bekleedt de mens; (Gen. 3.) en in de Openbaring lezen wij van de schare, wier klederen gewassen zijn in het bloed des Lams. En welk een harmonie bestaat er tussen Levitikus en de brief aan de Hebreeën! Hoe treffend is de eenheid van dit Boek, en hoe onmogelijk haar te verklaren, bij al de verscheidenheid der samenstellers, tenzij wij geloven, dat de ganse Schrift één groot organisch geheel is, bezielde door dezelfde geest en hetzelfde leven, dezelfde Heilige Geest, die van de beginne het einde verkondigt en die van stap tot stap door opeenvolgende ontvouwing de volheid openbaart van Gods bemoeiingen met de kinderen der mensen. Het is geheel in overeenstemming met de neerbuigende wijsheid Gods in Zijn leiding en onderwijzing van Zijn kinderen, dat Zijn Geest, verlichtende het verstand, tevens de verkeerden en begrensden blik, zowel als de zondige en wereldse neigingen van de schrijver verhoedde om invloed uit te oefenen op de verkondiging van de boodschap, door zichzelf te voegen naar de persoonlijkheid van de uitverkoren mensen. Wij zien duidelijk, hoe de Heilige Geest voor Paulus een Paulus, voor Maria een Maria werd; en hoe Hij in wondere liefde, als een alwijze en voorzichtige leermeester zich voegde naar onze eigenaardigheden in gemoed en aanleg. Hij kent ons door en door, volgt onze gangen, en, in overeenstemming met ons innerlijk wezen en karakter en de uitwendige ontwikkeling van onze levensgeschiedenis, brengt Hij licht en waarheid in onze harten. God is het, die ons innerlijk bearbeidt, zodat wij vaak nauwelijks onze gedachten en gevoelens van Zijn onderwijzing en leiding kunnen scheiden, want Hij blijft in ons en wij in Hem.

Van die neerbuigende genade, waarmee de Geest Zich voegt naar de mens, zien wij een treffend voorbeeld in het gezicht, dat Petrus in Joppe had. De waarheid, waarvan God hem daar met kracht overtuigde, was niet alleen nieuw voor Petrus, maar door opvoeding en levenslangen gedachtegang was hij ook geheel onvoorbereid om haar aan te nemen, namelijk dat de heidenen in de Gemeente van Christus zouden kunnen aangenomen worden, zonder zich vooraf als discipelen van Mozes aan de besnijdenis te onderwerpen. Dat was geen denkbeeld, dat op natuurlijke wijze uit zijn verstandelijke overwegingen kon voortkomen, maar vrucht van de mededeling ener Goddelijke gedachte. We lezen in Hand. 10, dat Petrus hongerig werd en begeerde te

eten. En zo was het de gedachte aan voedsel, die hem op dat ogenblik bezig hield. De Geest voegt zich naar deze lichaams- en geestestoestand, en Petrus ziet in een gezicht een zeker vat gelijk een linnen laken neerdalen uit de hemel, waarin allerlei viervoetige dieren der aarde, en de wilde en de kruipende dieren en de vogelen des hemels, en hij krijgt het bevel te slachten en te eten. Deze les kwam regelrecht van Boven. Ze was niet uitgedacht door Petrus, maar het was de Heilige Geest, die hem daarin openbaarde, hoe Jood en heiden voortaan één gemeenschap vormde, en hoe de heidenen zonder bezwaar in die gemeenschap moesten ontvangen worden. Maar de wijze, waarop de Heilige Geest hem in deze waarheid onderwees, paste zich ten volle aan bij de fysieke gesteldheid van de apostel op dat zesde uur van de dag, en het hemels gezicht was daarmee in overeenstemming. Zo gebruikt de Geest de individuele eigenaardigheden der schrijvers voor Zijn groot doel. God de Verlosser is dezelfde als God de Schepper. De natuurlijke gaven Zijner uitverkoren dienstknechten, zowel als hun levenservaringen, behoren tot Zijn voorzienig bestel, en Hij maakt ze in de verlossing dienstbaar tot hoger bestemming.

Zou David, zonder de belevenis van een op God vertrouwende herder; van een balling, vervolgd, verdrukt en verlaten; van een koning, wiens hart zich niet verhief boven zijn broederen, maar 's Heeren naam in hun midden verkondigde, Hem lofzingend in een grote gemeente, - ons Psalmen hebben kunnen geven als de twee en twintigste en de drie en twintigste?

Als Jeremia niet een karakter had gehad, van nature zo beschroomd, zo licht verslagen en ontmoedigd, zo gevoelig, zo teder, zo bevreesd voor de vijandschap der mensen, zo vrouwelijk in zijn fijnbesnaardheid, zo rijk in smart en in tranen, - hoe zou hij ooit zulke wonderbare harteklanken hebben doen horen, als wij in zijn profetie en in zijn klaagliederen beluisteren! Openbaring van zielesmart en zielsbenauwdheid van een rechtvaardig en heilig man te midden van een opstandige en afvallige natie; van een liefdevolle, priesterlijke geest, die de zonden van zijn volk voelt als een zware, drukkende last, en die verademing en vertroosting zoekt in het uitstorten van heel dezen kommer en klacht voor het aangezicht van zijn God! Welk een wonderbare voorafschaduwung van het innerlijk leed en de smarten van de Heere Jezus; wat een ontroerende en diepe verklaring van wat bedoeld wordt met de "ingewanden van Christus."

En van wie anders dan van Salomo zouden wij de boeken der Spreuken, van de Prediker en het Hooglied hebben kunnen ontvangen? Van de man, die vóór alles en als zijn hoogste wens wijsheid begeerde; van de filosoof, die de natuur en de gangen der mensen bestudeerde; van de koning, die zijn ervaring zo breed en machtig, zo treffend samenvat in dat: "Alles is ijdelheid," van die Jedidjah van wie geschreven staat: "de Heere had hem lief" (2 Sam. 12 : 24.) en wederom: hij had de Heere lief (1 Kon. 3 : 3.); van hem alleen konden wij drie zulke boeken hebben van wijsheid, van ervaring, van liefde.

Als we letten op de bijzondere levensgeschiedenis, de aard en de ondervinding van Saulus van Tarsen, zien wij in de brieven, hoe de Heilige Geest, door middel van de persoon van Paulus ons kostelijke waarheden openbaart.

De ingeving der Schrift is een feit en geen theorie. Wij hebben de grootste moeite om in theorie weer te geven die werkingen des Heilige Geestes, door ons persoonlijk ervaren, zoals bijvoorbeeld wedergeboorte en bekering. Hoe kunnen wij dan, ook slechts met enige zekerheid een theorie opmaken van een macht, waaraan wij persoonlijk geen kennis hebben? Wij aanvaarden het feit, door de Schrift zelf gehandhaafd en overvloedig door haar bevestigd, dat, hoewel geschreven door

mensen, zij van God is uitgegaan, en dat de denkbelden, die zij ontwikkelt in zulke bewoordingen zijn vervat, als Hij in Zijn wijsheid en liefde bedoelde, zodat zij veilig en ten volle mogen aanvaard worden als uitdrukking van Zijn bedoeling en gedachten, zoals Hij wenste dat zij overgebracht zouden worden tot onze lering en vermaning.

Wanneer zulk een mening genoemd en veroordeeld wordt als mechanisch, dan wordt daar ten slotte niets mee gezegd of bewezen. Daar is geen Christen, hoe onontwikkeld ook, die zich voorstelt, dat Jesaja het zesde hoofdstuk van zijn profetie schreef zonder een gevoel van ontzetting en eerbied; of meende, dat Jeremia bij het te boek stellen van zijn klaagliederen niet anders was dan een amanuensis, die, zonder medelijden in zijn hart en tranen in zijn oog, gehoorzaamde aan een hoger stem, die hem dicteerde; of dat Davids hart niet van vreugde en dank overvloedde, toen hij de 23^e of de 103de Psalm zong, of Paulus, schrijvende aan zijn gemeenten, daarin niet uitstortte de rijken schat van zijn persoonlijke ervaring en liefde.

De Heere heeft gesproken, en dat het hem behaagde dit te doen "veelmalen en op velerlei wijze door de profeten" moge voor ons raadselachtig schijnen, maar het feit wordt gelovig en dankbaar aanvaard en met de zekerheid van dat licht, dat alleen in Gods licht gezien wordt.

Wij merken in die ingeving een verschil op tussen het Nieuw Testament, het boek van de Gemeente en het Oude Testament het boek van het Koninkrijk. Niet een gradueel verschil of een verschil in autoriteit, maar in karakter. Vóór de komst van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest, was de ingeving als het ware meer direct en objectief. De profeten zeiden: "Zo zegt de Heere."

Zoals Bengel opmerkt, was bij hen de inspiratie meer volgens de wijze waarop wij kinderen dicteeren, terwijl de apostelen meer de vrijheid beoefenden, hun door de Geest gegeven. Zeker, wij hebben in de Evangelieën de woorden van de Heere Jezus; maar in de Brieven vinden wij een getuigenis, dat in zijn eigenaardigheid overeenstemt met dat der Gemeente, die de Geest als inwonend licht en macht ontving. Dit meer vrije en persoonlijke karakter sluit niet uit de anderen even waren en gewichtige kant van de invloed van de Geest op hun geschriften. De profeten van de oude dag begrepen hun eigen voorzeggingen niet, die zij zelf moesten navorsen. Hier hebben we absolute en objectieve ingeving (evenwel, als we reeds zagen, geen mechanische, maar verband houdende niet de persoonlijkheid, de leeftijd en de positie van de profeet). In de apostolische brieven hebben wij de boodschap, overgebracht door mensen, die de Heilige Geest hadden ontvangen en in het klare licht der vervulling. Van de profeten lezen wij, dat de Geest op hen kwam; van de apostelen, dat de Geest in hen woonde. Waar dit hun geschriften bekleedde met een persoonlijk karakter (hun getuigenis vereenzelvigd met hun diepste wezen en bevinding); verklaren de apostelen niettemin uitdrukkelijk, dat hun leer openbaring Gods is; dat de Geest de dingen van de Geest openbaart; en dat zij niet spreken in bewegelijke woorden van menselijke wijsheid, maar zoals de Heilige Geest hen leerde. De Gemeente heeft de inwoning van de Geest; de belofte des Vaders werd vervuld op het Pinksterfeest. De Heilige Geest werd niet als zodanig gegeven, vóórdat Jezus verheerlijkt was. In deze gave juist schuilt het verschil tussen de Theocratie (Godsregering) en de Gemeente; en dit in het ooghoudend, herkennen wij dadelijk de eigenaardigheid der apostolische geschriften.

Wij zien reeds bij Mozes en de profeten, hoe daar een opklimming is van het meer vormelijke tot het meer geestelijke. De boeken van Mozes zijn meer formeel en in bijzonder opzicht authentieke documenten. De boeken der profeten, evenzeer van Godswege en door de Geest gegeven, werden door het getrouwe volk als Goddelijk

herkend, en daaraan toegevoegd in volle overtuiging van hun gezag, zoals wij lezen in Dan. 9 : 2: "Ik, Daniël, merkte in de boeken, het getal der jaren, van welke het woord des Heeren tot de profeet Jeremia geschied was." We zien hieruit hoe men de verzameling der Schriftuur beschouwde als nog niet compleet, maar boek na boek werd naar de geestelijke overtuiging der kinderen Gods daaraan toegevoegd; juist zoals Petrus in zijn tweede brief, (3 : 16.) sprekende van Paulus' brieven, deze toevoegt aan de "andere Schriften" als gelijkwaardig in rang en eigenschap. Zo schrijft ook Paulus, in de brief aan de Romeinen, dat het Evangelie en de verborgenheid nu geopenbaard is, en door profetische Schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de Heidenen, bekend is gemaakt. (Rom. 16 : 26.) Hij zinspeelt hier blijkbaar niet op de boeken van Mozes en de profeten, want zij bevatten "de verborgenheid" niet, (verg. Ef. 3.) maar op de geschriften na Pinksteren, bevattende de volle openbaring van Christus en de Gemeente. Zo bracht dan de Heilige Geest, Wiens werking niet slechts in de apostolische Gemeente werd ervaren, maar Wiens stem werd gehoord, (Hand. 15 : 28; 13 : 2.), die Zijn dienstknechten bekend maakte de dingen, die van de Geest zijn, en de woorden, waarin zij die hadden te prediken, het getuigenis der evangelisten en apostelen voort. En dezen, in niet mindere mate, schoon meer vrij en meer persoonlijk, schreven "door openbaring;" en wat zij schreven, waren de geboden des Heeren. (Ef. 3 : 3; 1 Kor. 14 : 36, 37.)

En hoewel de apostelen niet op dezelfde formele wijze aankondigden: "Alzo zegt de Heere," schreven zij niettemin op gelijk gezag als dat der profeten, want zij ontvingen hun boodschap niet van mensen, maar van de Heere Zelf, en zeer bepaald afgezonderd door de Heilige Geest om de Gemeente van alle tijden van onderricht te dienen.

Deze autoriteit, dit gezag berust niet uitsluitend bij de geschriften der apostelen. De beide Evangelien van Markus en Lukas, de Brieven van Jakobus en Judas bewijzen ten volle hun Goddelijk karakter en organisch verband met de "andere Schriften." En ten besluite van het tweevoudig document, ontvangt Johannes de laatste bladzijde van de Heere Jezus Christus Zelf "de openbaring, die God Hem gaf." Dit boek is, op de meest formele, geauthentiseerde wijze: "het Boek des Heeren" en het getuigenis, waarmee het op zo plechtige toon sluit, mag zeker beschouwd worden als betrekking hebbende op al de "andere Schriften": "Want ik betuig aan een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort: indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn; en indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is." (Openb. 22: 18, 19.)

Door het geloof aan de ingeving van het N. T., het boek der Gemeente, is het te verstaan in zijn structuur en harmonie, wat zonder dit niet te verklaren is. Laat mij volstaan met één voorbeeld, dat der vier Evangelien. Hoe zouden mensen zonder die inspiratie het leven van Jezus Christus hebben kunnen schrijven? Hoe hadden zij gebeurtenissen en redevoeringen kunnen uitkiezen, die betrekking hebben op het allervoornaamste en aller-gewichtigste van alle eeuwen? Hoe konden zij de woorden van Christus, zo diep, zo onuitputtelijk rijk, zo volmaakt van uitdrukking weergeven? Om nog te zwijgen van gebeurtenissen, waarvan niemand getuige was, zoals bijvoorbeeld de verzoeking in de woestijn? En behalve dit alles, vormt het viervoudig verhaal een compleet geheel. Jezus, als de Messias, de Zoon van David, wordt ons door Matthéüs getekend; Jezus, als de rechtvaardige en gehoorzame Knecht des Heeren door Markus; Jezus, als de Zoon des mensen, de Verlosser, de Heelmeester, door Lukas; Jezus het Woord, de Zoon Gods, door Johannes. De Geest Gods alleen kon een gepaste

voorstelling geven van het leven van onze Heere; het zou onmogelijk geweest zijn voor mensen om een beschrijving te geven, die aan al de behoeften der Kerk van alle eeuwen beantwoordt. Een bovennatuurlijke geschiedenis eist een bovennatuurlijk geschiedschrijver. De oorsprong en geschiedenis van Israël in de boeken van Mozes en de profeten, de oorsprong en geschiedenis der Gemeente: beide zijn door de Heilige Geest vermeld. En wij bevinden de Schrift in overeenstemming met de historie. De Gemeente, gedurende de tijden der heidenen, heeft de geschiedenis van het leven des Heeren, de Pinkstergemeente in haar oorsprong, en de Handelingen van de Heilige Geest door de apostelen van node, de verschillende Brieven, die de verborgenheid, en de "ganse raad Gods" ontvouwen en de Openbaring, die bevat al wat de Heere Jezus Christus Zijn discipelen te verwachten en te hopen wilde geven. Voor Israël in 't bijzonder was de inhoud van het boek van het Koninkrijk, en dat boek bevat voor zijn toekomstige taak en gehoorzaamheid nog veel dat thans nog verzegeld is.

Als wij zo nagaan het verband tussen de Heilige Schrift en de wegen des Heeren, en proefondervindelijk verstaan wat het boek der Kerk inderdaad is, blijkt onze gevolgtrekking omtrent zijn wording uit de Heilige Geest niet slechts logisch (of-schoon zij geen overtuigende kracht heeft voor de ongelovige), en daarmee sterk overtuigend, maar veel meer: het wordt deel van die geestelijke zekerheid, die onafhankelijk is van alle menselijk bewijs. De Gemeente Gods vindt haar onderwijs in het ganse organisme der Schrift, en staat in verband met elk onderdeel daarvan; zij wordt niet tot wankelen gebracht in deze leergierige en gehoorzame houding door al de moeilijkheden en inconsequenties van historische bewijzen en kritisch onderzoek.

In elk deel van het Woord (ook die, waarvan de echtheid het meest wordt betwijfeld, zoals de tweede brief van Petrus en die van Judas) treft ons een verhevenheid en een autoriteit, zoals nergens elders dan in de van God geïnspireerde Schrift. Het Woord legt onmiddellijk beslag op de ziel als licht en leven. Het is zuiver, het is volmaakt. Het spreekt uit de volheid van Gods raad, en wij ervaren, dat de Geest van de eeuwigen God ons onderwijst. En dezelfde Geest, die de jonge Kerk overtuigde, dat deze boeken authentiek waren, overtuigt de gelovige van dezen dag.

Want ons geloof is niet gegrond op menselijk getuigenis, hoezeer we het eren en op prijs stellen. In gemeenschap met al de heiligen van alle eeuwen, horen wij de stem van de Herder. De schapen zullen de stem van de vreemde niet volgen, noch falen in het herkennen van de stem van de Zoon Gods of van de Heilige Geest. Uit dit grote feit der ingeving kunnen vele belangrijke eigenaardigheden van de Bijbel worden afgeleid.²¹

1. Niet alleen was de Bijbel ingegeven, maar hij is het nog.²² De Heilige Geest inspireerde niet slechts de schrijvers, maar is nog met die Schrift verbonden. Oorspronkelijk doorademd van de Heilige Geest, is het nog die Geest, die er in blaast. Als de ziel, die dorst naar God, de woorden leest: "Alle gij dorstigen, komt tot de wateren: koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk," als het neergebogen hart en de bezwaarde consciëntie de woorden leest: "Komt tot Mij, allen, die vermoeid en beladen zijt, en Ik zal u rust geven," dan zijn dat nog de fluisteringen van de Heilige

²² Maar wanneer zij vragen: hoe kan men weten, dat de Schrift van God is, zonder zich op een besluit der kerk te beroepen? dan zouden ze evengoed kunnen vragen: Hoe kan men het licht van de duisternis onderscheiden, zwart van blank, zoet van bitter? Want de Schrift draagt in zichzelf het getuigenis harer waarheid niet minder dan het zwart en het wit in hun kleur, het zoet en bitter in hun smaak. - Calvijn, Instit. 1, 7.

Geest. Het is alsof de inkt nog niet gedroogd is, en de warme adem der eeuwige liefde, waaruit deze beloften vloeiden, nog levenwekkend en vertroostend over de bekommerde ziel heenvaart. De Geest maakt de Schrift tot een levend woord. De Geest doorwaait deze bladen als van geen ander boek. Hij maakt de letter tot geest en leven, en de mens leeft daaruit, omdat dat woord tot op dit ogenblik uit de mond des Heeren uitgaat. Hij, die dat heeft ervaren, koestert geen twijfel meer over de oorsprong der Schrift; want in zijn mate ontvangt hij het van Godzelf, zoals David, Jesaja, Paulus, Johannes het ontvingen. Het is voor hem één Goddelijk woord. Hij kent het niet slechts als het geschrevene, maar als het levende woord en de stem des Heeren. Gehoorzamende aan Zijn eisen, weet hij te wandelen in gehoorzaamheid aan zijn hemelse Vader; rustende op de verzekering en de beloften in de Schrift gelezen, vertrouwt hij ten volle in de Heere, zijn God en Zaligmaker; en als het ogenblik van scheiden komt, klemmt zijn ziel zich vast aan de sterke vertroosting en hoop in het Woord hem geschonken. Het is de stem van de Heiland: "Vrees niet. Ik ben hei."

2. Hoe zou bij mogelijkheid een boek, een adem van de Geest, verstaan kunnen worden zonder de Geest? Zoals niemand poëzie waarderen kan, zonder de geest der poëzie te bezitten, of muziek zonder muzikaal gevoel, zo is het onmogelijk voor de natuurlijke mens, die geen geestelijk mens is, om de Schrift te verstaan. Hij moge Hebreeuws of Grieks kennen, hij moge volkomen op de hoogte zijn van taal, historie en oudheid; maar dit heeft alleen te maken met het lichaam der Schrift. Hij moge in staat wezen de schoonheid en verhevenheid te waarderen; hij moge het menselijk element in al zijn pathos en betekenis kunnen onderscheiden, en zo de Schrift zien in haar karakteristieke verschil met Romeinse of Griekse literatuur; of in haar treffende weergave van verschillende menselijke ervaringen. Maar dit raakt alleen de ziel der Schriftuur: de geest der Schrift is Gods Geest, de Heilige Geest. Vandaar ook, dat David, volkomen vertrouwd met taal en uitdrukkingen van de Pentateuch, niettemin tot God bad om zijn ogen te openen, opdat hij mocht aanschouwen de wonderen dezer wet. Vandaar ook, dat een geestelijk mens volkomen verstaat wat het wezenlijke der Schrift is, al is hij ook onkundig omtrent de ziel en het lichaam der Schrift. En vandaar ook, dat het zuiver kritisch, grammatisch, historisch en esthetisch verstaan der Schrift (hoe waardevol en dienstig voor de mondelinge verklaring) toch absoluut onvoldoende is om de rechte betekenis van het Woord te vatten. Een ongeletterde, eenvoudige Christen ziet hoe de twee en twintigste Psalm slaat op Christus. Hij ziet misschien helemaal niet, hoe die in de eerste plaats betrekking heeft op David. Hij veronderstelt, hoogstwaarschijnlijk, dat David, zonder enigen overgang, eenvoudig door de Heilige Geest het lijden van Christus zag.

Zulk een beschouwing is natuurlijk gebrekkig, maar niet onjuist. Tenslotte is het toch het voornaamste en ware inzicht, dat God er ons door wilde geven. Daarentegen zijn al de historische verklaringen van de Psalm, die er niet het lijden en de verheerlijking van de Messias in vinden, vals en oppervlakkig. Zonder twijfel heeft menig ongeletterd maar door de Geest onderwezen mens beter verklaring geleverd dan bekwame maar onverlichte geleerden.²³

3. Als dan de Bijbel het boek van de Geest Gods, de Eeuwige, is, dan moet het een boek zijn voor alle eeuwen. Het kan niet maar een verhaal zijn van het verleden, of

²³ Dit vereist een woord van toelichting. Daar is een dwingelandij en waanwijsheid van ongeleerden zowel als van geleerden. Iemand kan zonder wetenschappelijke opleiding, ook geestelijk inzicht en ootmoed missen. De nederigste en tegelijkertijd geestelijke mens zal waarschijnlijk ook een ijverig en consciëntieus Bijbelonderzoeker zijn, gebruik makende van alles, wat licht op de Schrift kan werpen.

een gids voor het heden. Geworden uit Hem, die is, en was, en komen zal, moet de Schrift ook een boek zijn voor alle generaties. Al Gods daden zowel als Zijn woorden staan in verband met Zijn raad, en hebben betrekking op de vervulling ervan, die in de toekomstige eeuw zal geopenbaard worden. En daarom is de Bijbel een eeuwig boek. Hier ademen wij in eeuwigheidsatmosfeer. De auteur is Hij, de Alfa en Omega, het begin en het einde. Daarom vinden wij in ieder Schriftverhaal, en in iedere achtereenvolgende openbaring, begrensd en individueel als deze in hun vorm mogen zijn, een universeel element. Het bevat een les voor ieder tijdvak der kerkgeschiedenis, en houdt evenzeer verband met al Gods bemoeiingen met de mensen. De Schrift is een geheel in elk onderdeel; een spiegel der wereld, een beeld van alle eeuwen. De woorden der Schrift zijn in overeenstemming met de alles omvattende raad Gods; en hoewel vaak zeer beperkt en plaatselijk, is toch alles van de meest uitgebreide toepassing.

Vandaar ook, dat de Schrift niet slechts profetie bevat, maar in haar geheel profetisch is. Het is oppervlakkig, maar het komt toch niet zelden voor, dat men profetie als geen algemene trek van de Bijbel beschouwt, maar haar beperkt tot enige weinige Schriftgedeelten; deze mening wordt door een enkele beschouwing der feiten gelogenstraft. Wij hebben niet slechts de profetische boeken, die als zodanig door ieder erkend worden, zoals Jesaja, Daniël, Zacharia, enz., benevens de Openbaring; maar bij de bestudering der historische boeken, vinden wij in de Pentateuch, en in de volgende historische gedeelten, voortdurend profetie. En in dat allereerste Evangelie, de blijde boodschap, waarmee God Zelf de door de zonde ingevallen stilte verbrak, en de poort des hemels opende, nog voordat Hij de mens uit de hof van Eden verdreef, ontmoeten wij de alles omvattende profetie, die haar volle vervulling nog wacht, wanneer de satan onder onze voeten verpletterd, en het Koninkrijk der gerechtigheid zal bevestigd worden. In de woorden van Noach, in de beloften van Abraham, in de zegen van Jakob, in de voorzeggingen van Bileam, in het lied van Mozes, uit de mond van Hanna en door de Heer Zelf tot David, enz., horen we profetie. In de Evangelien hebben we de profetische redenen van de Heere Jezus (Matth. 24, Luk. 21.) en vele gelijkenissen van een profetisch karakter; in de Brieven (bijv. die van de Romeinen en de Thessalonicenzen) profetie betreffende Israël, de Antichrist, de wederkomst des Heeren. In het boek der Psalmen (waar we haar het minst zouden verwachten) vinden we, bijna doorgaand, profetie van de Messias, Zijn lijden, Zijn heerlijkheid en Zijn Koninkrijk. Daar is bijna geen enkel boek der Schrift, dat geen profetie bevat. En hoe zou het ook anders kunnen, waar Jezus, Zijn eerste en tweede komst, het Godsrijk, de strijd met de aartsvijand, en de eindoverwinning samen de inhoud van dit boek vormen?

Wij hebben op gezag der Schrift ook de geschiedenis en de karakters van de Bijbel als profetisch te beschouwen. Zo zag Christus de tijd van Noach als de voorafschaduwung van Zijn komst ten oordeel; de apostel Paulus in zijn beschrijving van de Antichrist, gebruikt de woorden van Daniël, die slechts gedeeltelijk vervuld werden in Antiochus Epifanes. De geschiedenis van Jozef en zijn broeders is een treffend type van Jezus in Zijn verhouding tot de Joden, enz. Het Hooglied van Salomo is eveneens profetisch in zijn opzet en ontwikkeling en tegelijkertijd van belang en van toepassing voor het tegenwoordige.

Indien dan de Schrift niet slechts gedeeltelijk, maar gans en al profetisch is, volgt dan niet daaruit, dat iedere Schriftverklaring of ieder systeem, waarin dit profetisch element ontbreekt, vreemd is aan de toon van de Bijbel; en gebrekkig, ook waar het zuiver is? Kan zulk een zogenaamd orthodoxe prediking Schriftuurlijk genoemd worden, en aan die der apostelen gelijk, van wie wij lezen, dat zij het volk van de

aanvang af niet alleen vermaanden zich tot God te bekeren, maar de Heere Jezus uit de hemelen te verwachten? Jezus Christus, gekruisigd en opgewekt: het voorwerp des geloofs; Jezus, door de Heilige Geest, wonende in het hart: het voorwerp der liefde; Jezus Christus voor ons wederkomende: het voorwerp der hoop, - dat was het eenvoudige en alles omvattende Evangelie.

4. Het eeuwig karakter der Schrift kan uit tweeërlei oogpunt beschouwd worden. In tegenstelling met de beperktheid van de tijd openbaart het zich als profetie. De Schrift omvat de tragsgewijze ontplooiing van de raad Gods in voortdurend verband met zijn uiteindelijke vervulling. Maar het eeuwig karakter der Schrift manifesteert zich ook nog op andere wijze. De Schrift openbaart niet slechts het toekomstige, maar ook het eeuwige: de dingen, die niet gezien worden. "Eeuwig," dat is geestelijk, reëel, wezenlijk, hemels. In natuur en historie, in mensen en volkeren, in worstelingen en overwinningen, is daar een uitwendig, tijdelijk, zichtbaar element, en een innerlijk, geestelijk, en blijvend element. Gods Geest handelt met beide op hemelse, d.i. eeuwige wijze: Zijn voorstelling van de zichtbare en gedeeltelijke openbaringen des Heeren in natuur en historie omvat voortdurend ook de verborgen zin, en ontsluit het ware en onvergankelijke wezen. Zo sluit de eeuwigheid, naar het eigenaardig karakter der Schrift, twee elementen in: het ene als tegenstelling der grenzen van de tijd, het andere als beeld van het wezen onder de voorbijgaande vorm.

Vandaar ook, dat de Schrift grotendeels in gelijkenissen spreekt. Zij ziet de zichtbare wereld in verband met en als beeld van de onzienlijke. Zij verklaart de stille taal der natuur; schouwt in de wijzen en wegen der mensheid de beginselen der geestelijke wereld. Waar Jezus in gelijkenissen spreekt is dit overeenkomstig het hele karakter der Schrift. Hij is de ware Zoon Davids, die beide boeken las: dat der natuur en dat der Schrift, (Ps. 19) de ware Zoon van Salomo, die in de aardse bedachtzaamheid de spiegeling zag van hemelse wijsheid, en in spreuken, gelijkenissen, sprak: klaar in hun letterlijke betekenis, diepzinnig in hun hogere lessen.

Jezus sprak in gelijkenissen, niet slechts omdat Hij de Zoon van David en Salomo was, de Israëliet, bij uitnemendheid ingeleid in de school der Godsopenbaring, maar ook omdat Hij de Zoon des mensen is. De mens behoorde een oog te hebben voor de heerlijke werken Gods: voor het licht en de talloze schakeringen van wondere schoonheid; hij behoorde een oor te hebben voor de duizenden stemmen rondom van hoge verhevenheid en innige tederheid, zoals zijn mond moest verkondigen de lof Gods als antwoord op Gods boodschap van liefde en macht veelmalen en op velerlei wijzen gesproken. Maar daar is vanwege de zonde een scheiding tussen hemel en aarde, en het is alleen door het geloof, dat wij zien kunnen de dingen, die niet gezien worden in wat rondom ons is. Christus was in de hemel, terwijl Hij wandelde op aarde; (Joh. 3 vs 13.) het wezen aller dingen lag geopend voor Hem, God en Zijn Koninkrijk Satan en diens rijk, Hij doorzag en tekende beide: Hij opende Zijn mond in gelijkenissen.

Jezus sprak van de natuur. Hij gaf acht op de wolken en op hun roden glans in de avondstond; op de zon en haar glorie, op de vogelen des hemels in hun blijde onbezorgdheid; op de bloemen des velds in hun schitterende schoonheid; op de voorzichtigheid der slangen en de oprechtheid der duiven; op het scherpe oog van de adelaar en zijn vlucht; op de hen, die haar kiekens onder de vleugelen vergadert; op de wind, die waait waarheen hij wil; op de wijnstok en zijn ranken; op de goeden en de kwaden boom; op de vijgenboom en zijn bladeren; op het mosterdzaad en zijn groei; - dit alles was voor Hem het beeld van hemelse dingen. Jezus sprak van de mens; van de betrekkingen Christus en de Schriften en bezigheden in het dagelijks leven, van het

oog als het licht des lichaams; van een oog en een hand, die leven en welvaart bedreigen en uitgerukt en afgehouden moeten worden; van de kranke, die de medicijnmeester van node heeft; van de vader, die zijn zoon goede gaven geeft; van de moeder, die zich verheugt, dat een kind ter wereld geboren is; van de vriend, die zich vriendelijk gedraagt tegenover zijn buurman; van de herder en de kudde; van de koning en zijn volk; van de meester en zijn dienstknechten; van de koopman, die schone paarden zoekt; van de zaaier, die uitgaat om te zaaien; van de vissers, die het net uitwerpen; zelfs van de kleine kinderen, die op de markt spelen; - en in dit alles schouwde Hij het beeld van hemelse waarheid en geestelijke betrekkingen.

Hij lette ook op de dwaze en boze wegen der mensen: de onrechtvaardige rechter, die God niet vreesde en geen mens ontzag; de rijken man, vertrouwend op zijn aardse bezittingen; de onbarmhartige dienstknecht, die niet wilde vergeven, ofschoon zelf een schuldenaar der genade; de onrechtvaardige rentmeester; de man, die met bouwen begon zonder de kosten te berekenen; de dief en de moordenaar; de huurling; - en ook hier ontwaart Hij geestelijke beginselen en eeuwige uitkomsten.

Hij had een open oog voor de alledaagse voorwerpen en gebeurtenissen rondom Hem; zout, licht en kandelaar; het huis en zijn fundament; de deur; het brood en het water; de manieren van een goede huisbezorger. Hij sprak van het bruiloftsfeest en het bruiloftskleed; - in alles zag Hij de dingen, die waar en eeuwig zijn.

En hoe volhardend handhaaft Hij de symboliek der Schrift - sprekende van de tempel als Zijn lichaam, het manna in de woestijn, de koperen slang; het uitgegoten water op het feest; de wijngaard, die geen vruchten voortbracht, - volgens de wijze, waarop God in al deze dingen tot Zijn volk gesproken had.

Deze prediking in gelijkenissen is niet bedoeld tot opheldering van duistere waarheden voor een lijdelijk verstand of een traag geweten. Het heeft juist ten doel, het kostbaar juweel te verbergen voor het oog van de luiard en de wereldling, maar de geest en het hart van de oprechte op te wekken en toe te bereiden. Het hoofddoel evenwel is, volgens de aard van het parabolisch onderricht, ons te doordringen van het feit, dat wij reeds nu in de eeuwigheid zijn, overal omringd door den zelfden God; dat het onzienlijk Koninkrijk zich manifesteert in het zichtbare; dat God, en Zijn waarheid en Zijn gerechtigheid, de enige vastheid en werkelijkheid zijn.

De betekenis der symboliek is gegrond op het grote, fundamentele feit, dat God de Schepper en Christus het begin der schepping Gods is. Vandaar dat het rijk der natuur en dat van de Geest parallel lopen.

En waar alle dingen bestaan en in stand blijven om Christus' wil, in Hem en tot Hem, daar moet er een grote overeenkomst zijn tussen de historie in de gebeurtenissen en verhoudingen in het voorzienig bestel - en de geschiedenis der genade in de verlossing. Daar is slechts één Woord Gods, dat hem verklaart en in de natuur en in de geestelijke wereld. Vandaar dat wij zulke treffende overeenkomsten zien. "Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft het alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort." Deze geheimzinnige wet is ook in de geestelijke wereld van kracht, en vindt haar wondere en volmaakte vervulling in de dood en de opstanding van Jezus Christus. Zo leren wij in heel Gods schepping, in de laagste tot de hoogste sferen, symbolen van Christus zien. In de laagste zien we Christus vertegenwoordigd door de steen, de rots - het zinnebeeld van kracht, van duurzaamheid, van nooit wankelende standvastigheid; de onbeweeglijke grondslag. Maar Hij is ook aan de plant gelijk. Zijns is het leven, gelijk Hij het leven is. Daarom wordt Hij de Spruit (of Tsemach) genoemd, de eenvoudige en meest algemene idee van organisch leven vertegenwoordigend. En dit ook in Zijn hoogste en edelste vorm, want Hij is ook de Wijnstok; en in Zijn liefelijkste en aller-schoonste openbaring, want Hij is ook

de Roos. Maar nog in hoger wereld dan die van de planten zien wij Zijn zinnebeeld. Hij is sterk en koninklijk als een leeuw; Hij is zachtmoedig en teder, beminnelijk en geduldig, "tot lijden geboren" als een lam.

Maar we gaan nog hoger. Hij wordt "de Zoon des mensen" genoemd; want wat waarlijk menselijk is (volgens de idee Gods) - in wijsheid en liefde, kracht van daad, beminnelijkheid, lijdzaamheid en onderwerping, concentratie in God en alles omvattende liefde, arbeid en geestkracht naast de rust der overpeinzing in het feest van de sabbat, alles wat waarachtig mens is, wordt in Hem als diens hoogste exponent en voltooiing gevonden. En boven dit alles verheft Hij Zich als Degene, in wie en door wie alle dingen zijn geschapen en worden onderhouden, de Heer der heerlijkheid, de Zoon des Vaders, God uit God, en Licht uit Licht. De Vader aanschouwt alle dingen in Hem, die het begin is der schepping Gods; en wij, tot onze onuitsprekelijke vreugde, en met aanbeddende harten en door licht verhelderde ogen, wij leren alle dingen zien in Hem en Hem in alle dingen.

Jezus spreekt van Zichzelf als de Koning, de Herder, de Vriend, en den Bruidegom; terwijl van de Geest wordt gesproken onder het beeld van de wind, of de adem, het vuur, de olie, het water en de duif.

Het boek der natuur wordt ons voortdurend voorgelegd, opdat wij daarin zouden lezen, en in zijn bladzijden ontdekken dezelfde wondere waarheden, waarneer het Woord meer opzettelijk en omljnd heeft gesproken in het geschreven boek van Gods getuigenis. Alexander von Humboldt merkt op ("Kosmos"), dat in geen enkel boek der oudheid zulk een liefdevolle en trouwe waarneming der natuur in, als in de Bijbel. Zulk een getuigenis doet goed; iets bevestigt wat wij niet anders verwacht hadden. En hier geldt ook met betrekking tot de natuur: God heeft Zijn kinderen lief; de werken Zijner handen zijn Hem dierbaar, en Hij maakt vaak gewag van hen: van de hemelen en de aarde, en de zee, van de sterren en de bomen en de velden. Waar vindt men ergens een natuurbeschrijving als die in het boek Job, in bewoordingen aan God Zelf toegeschreven? Zoals Hij in den beginne getuigde, waren Zijn werken zeer goed, schitterend van schoonheid, en wonderlijk van wijsheid en grootheid. Maar ook hiervan geldt: "God is Zijn eigen uitlegger." Hij verklaart ons de betekenis van het licht en van de zon; Hij verklaart ons de betekenis der hemelen hoog boven ons en de symboliek van het saffierblauw boven de donkere wolken van de Sinaï. Hij verklaart ons de betekenis van de regen en de sneeuw, die neerdalen van de hemel en derwaarts niet wederkeren, maar de aarde bevochtigen en maken, dat zij voortbrengen het brood voor de eter en zaad voor de zaaier. Hij spreekt tot ons van de bergen en de rotsen, en wat hun machtige onbeweeglijkheid symboliseert; van de fonteinen en waterbronnen, de verkwikkingen der woestijn; van de honing en het honingzeem; en van alles, wat in hemel en op aarde en in de zee is, toont Hij ons telkens, hoe alles door het Woord, dat is Christus, gemaakt, van Hem spreekt en getuigt. De ganse zichtbare wereld is één grote Bijbel, vol gelijkenissen, allegorieën en leerstukken. Zij werden geschreven, voordat er mensen waren om ze te lezen, opdat de mens, zodra hij geschapen was, onmiddellijk kon beginnen om ze te keren spellen; zoals men een onderwijzer op het schoolbord ziet schrijven, voordat de kinderen nog gekomen zijn, om maar geen tijd re verliezen, maar dadelijk met zijn onderwijs te kunnen beginnen.

In deze symboliek is alles zo eenvoudig, zo waar, zo tot het hart sprekend. Daar is niets gezochts in. De geestelijke betekenis vervangt niet, verdringt zelfs de primaire betekenis van Gods werken, zoals die Zijn wijsheid, macht en goedheid openbaren, niet naar de achtergrond. Evenmin is deze geestelijke sprake een zedelijk aanhangsel,

zo als soms een gebrekkige fabel een verklaring eist. Wij bewonderen en beminnen de werken zelf des te meer, naarmate wij die, zoals God dat doet, verbinden met de innerlijke idee. In het verklaren van Zijn werken, verklaart God Zichzelf, want er is maar één God, Schepper en Verlosser.

De gehele Schrift is doortrokken van deze symboliek; in hoever wij haar verstaan hangt af van onze gesteldheid en onderscheidingsvermogen. Kleuren en getallen die als het ware de zoom vormen van het kleed, dat ruimte en tijd heet, zijn vol betekenis. Blauw, purper, scharlaken en wit (in de tabernakel) zwart en groen - de regenboog met ,zijn tweevoudig, uitwendig en innerlijk aspect. Zo staan de getallen drie en zeven in verband met God en Goddelijke zaken; vier, het getal van aardse volkomenheid; tien, twaalf, veertig, en andere, waarheen ik nu slechts wil verwijzen.

En in deze symboliek is (zoals reeds duidelijk moet zijn) niets willekeurigs. Het symbool komt gewoonlijk in geheel de Schrift voor, zoals bijv. de slang (van Genesis tot Openbaring), het huwelijk, de bruidegom, de vrouw, de dochter Ziens, de bruid des Lams; Babel (Genesis, Daniël en de Openbaring); het beest, de wereldmacht; de duif, het beeld van de Geest (Gen. 8, Matth. 3, Hooglied) en vele andere.

God spreekt op volmaakte wijze; en verwacht volmaaktheid, en naarmate uw behoefte en bekwaamheid, zult gij haar vinden. In 't voorbijgaan zij opgemerkt de wonderbare geestelijkheid en wijsheid der Schrift in het gebruik van sommige symbolen, zowel ton goede als ten kwade. Zo bijv. schroomt Christus niet te vermanen: "Wees voorzichtig gelijk de slangen," zo min als Petrus aarzelt om de satan bij een leeuw te vergelijken, ofschoon hij wist, dat de leeuw het beeld is van Jezus, de Leeuw uit Juda's stam. Zulke voorbeelden bewijzen, hoe ver Bijbelse symboliek van heidense symboliek verwijderd is. Alle menselijke symboliek gaat de kant van heidense beeldspraak uit.

God onderwees Israël door zinnebeelden: symbolen van grootse, verstrekkende, ontzaglijke betekenis. Hun eigen historie was een gelijkenis. De verkiezing van Abraham, de geboorte van Izak, de uittocht uit Egypte, Israëls omdolingen in de woestijn, hun oorlogen en overwinningen, de regering van David, de heerlijkheid van Salomo, de ballingschap in Babel, - dit alles draagt een zinnebeeldig karakter. Zo ook hun grote mannen, Jozef, Mozes, David, Jona. En hun feesten en ordinantiën. En zoals zij allen heenwezen naar de toekomst, naar Christus en Zijn koninkrijk, worden die zinnebeelden daarvan typen. Vandaar ook, dat elk deel der Schrift een betekenis en toepassing heeft, die zich niet tot een enkel tijdvak beperkt; het ziet zich voortdurend vervuld. De Schrift is niet van eigen uitlegging. De omzwervingen van Israël door de woestijn betekenen onze eigen ervaringen op onze pelgrimsreis op aarde. Ieder Christen kent zijn Mara en Elim, zijn Massa en Meriba en Raphidim; de verschillende gemoedsgesteldheden der Psalmen hebben duizenden als de hunne herkend; en er leeft geen leraar, vertrouwd niet de omstandigheden der mensen en meelevend in hun leed, die met hen zou kunnen bidden, en uitdrukking geven aan hun gevoel of leiding aan hun gedachten in meer gepaste woorden dan die van David, de zoon van Isaï.

De vijanden van Jezus, de Farizeeën, de Sadduceeën, Pilatus, Herodes, het volk, dat: "Kruis Hem" riep, de dochters van Jeruzalem, die weenden, - zij allen leven nog heden ten dage, zoals zij dat twintig eeuwen geleden deden. Maria en Martha, Petrus en Johannes, Nathanaël en Thomas, zijn karakters, die we alle eeuwen door vinden. De beelden der Schrift verbleken nooit, omdat de Geest ze tekent naar het wezen.²⁴

²⁴ Het is opmerkelijk, hoe ook het kind van God op deze wijze het Woord leest, lang voordat 'hij de reden weet, waarom hij dat doet; want het geestelijk besef in hem, ver vooruit aan zijn geestelijk onderscheidingsvermogen, trekt hem onwillekeurig er naar en gebruikt wat hem het beste past En hoe meer hij deze onderwerpen bepeinst, hoe 'meer hij verbaasd staat over de volkomen en

De typen werden ter verklaring gegeven en wet zó, dat zij onuitwisbare indruk maakten. Bovendien worden leerstellingen beter en veiliger doorgegeven in typen, zoals die van de tabernakel, - het altaar, de kandelaar, de toonbroden, het voorhangsel, enz., enz., alle veelbetekenende waarheden; hun bijzondere plaats, en de handelingen er mee verbonden, stelden gewichtig geestelijk onderwijs aanschouwelijk voor. Daaruit volgt geenszins, dat die door zinnebeelden voorgestelde zaken niet gezien en gekend werden door het volk; integendeel, wij weten uit de 51ste en 119^e Psalm dat de ware Israëliet geloofde aan de verborgen wijsheid en de wonderbare inhoud van de wet en haar ordinanties.

Hoe de geest van de diepst geestelijk ingeleide gelovige met voorliefde stilstaat bij typen en symbolen, zien wij in het feit, dat het Evangelie van Johannes vaker heenwijst naar de typen der Schrift (zowel uit de natuur als uit de Joodse geschiedenis) dan enig ander deel van de Bijbel. Op hoevelen daarvan wordt in het eerste hoofdstuk gezinspeeld! Het Woord, door hetwelk alle dingen gemaakt zijn (Gen. 1.); het Woord, dat onder ons heeft gewoond (Exod. 25 : 8, 29 : 45.); de Schechinah (Exod. 40 : 34.); de weg des Heeren (Jes. 40.) het Paaslam; de ladder Jakobs. In hoofdstuk 2 vinden wij het type van de tempel. In hoofdst. 3 de wedergeboorte; de Geest als de wind, die blaast, waarheen hij wil (Ezech. 37.); de koperen slang; het offer van Izak; de bruidegom en zijn vriend. In hoofdstuk 4 het symbool van het water (Jesaja en Ezechiël); het symbool van de oogst. In het 6e hoofdstuk lezen wij 's Heilands verklaring van het manna; en in verband met de gewoonte van het feest, vinden wij in het zevende Christus' toespeling op het water scheppen met vreugde uit de fonteynen des heils. (Jes. 12.) Let op het licht als zinnebeeld; op de dienstknecht en de zoon; (hoofdstuk 8.) in hoofdstuk 9: op de geestelijke betekenis der blindheid; in hoofdstuk 10: de gelijkenissen van de deur, de schaapskooi, de huurling, de herder, de tweeërlei kudde; hoofdstuk 11: de opstanding, geestelijk en lichamelijk; hoofdstuk 12: de grote gelijkenis van het tarwegraan; hoofdstuk 13: de symbolische handeling van de voetwassing der discipelen; hoofdstuk 14-16: het huis des Vaders met de vele woningen; de wijnstok: de vriend, die zijn leven aflegt en de vrienden delend in het vertrouwen; de vrouw zich verheugend over het kind, dat geboren is.

Het is Johannes, die opmerkt, hoe Christus' dorst op het kruis zag op de profetie, en die aantekent over de vervulling van de eigenaardige voorzeggingen: „geen been van Hem zal gebroken worden" en hoe Hij doorstoken werd. (Exod. en Zach.)

Johannes verblijft in het bijzonder bij het contrast van licht en duisternis - leven en dood. Hij spreekt vaak over "etende en drinkende" over het "brood des levens" en het "water des levens." Ik gaf deze vluchtige opsomming der bijzonder treffende en duidelijke toespelingen, ten einde aan te tonen, hoe sterk de betekenis van de symboliek de geest beheerst van een, die Jezus op aarde het naast stond, en die geschreven heeft, wat de Kerk aller eeuwen het geestelijk Evangelie heeft genoemd.

5. De Geest Gods is alzijdig. Als God is Hij één Geest; voor ons wordt Hij als zeven Geesten uitgebeeld. De Schrift, het werk van de Geest, is daarom, niettegenstaande zijn nederige vorm in dienstknechtsgestalte, alzijdig. Zij bevat de waarheid van alle kanten bezien. Zo als in de natuur, zo is ook in de Schrift een systematisch ontbreken van alle systeem, en daarom is haar volledigheid niet zo opvallend als ware zij een

geordende botanische tuin, met een inhoudsopgave, aantonend, dat er alles van A. tot Z. in aanwezig was.

Er zijn vele redenen, waarom God het aldus verordeneerd heeft; een er van is ongetwijfeld, opdat wij het Boek op geestelijke en niet op mechanische wijze zouden gebruiken. Niet het geheugen, maar het geweten; niet het verstand, maar het hart; niet een oppervlakkige onderwerping van de wil, maar een gelijkgestemd gemoed, - wanneer n.l. de Geest dit bewerkt - kan ons bekwamen tot de rechte lezing der Schrift. Vandaar dat de Heiland ons een diepe les leert, wanneer Hij Satans aanhaling van de Schrift weerlegt door te zeggen: "Wederom is geschreven."

Wat is de bedoeling van dat woord "wederom"? Spreekt de ene Schriftuurplaats de andere tegen? Of is de een zo duidelijk, en de ander zo duister, dat we ons aan de duidelijke verklaring moeten vastklemmen en de duistere uitspraak ter zijde moeten leggen? Of is de ene Schrift overdreven? gaat zij te ver? moet haar leer gematigd en haar raad onder reserve aangenomen worden? In genen dele. Heel de Schrift, wij weten het, is Goddelijk en heilzaam. Wat wordt er dan bedoeld met: „Wederom is geschreven." Het beduidt, dat de Heilige Geest geweten en hart richt naar de juiste plaats, waar licht en leiding is voor de tegenwoordige toestand en behoefte; en daarentegen de plaats, door de tegenstander aangehaald wel volkomen waar en zeer kostelijk is, maar de toepassing verkeerd en in tegenspraak met de Geest; zodat "Wederom is geschreven" de Bijbelaanhaling niet wijzigt, maar in het rechte licht plaatst.

Gehoorzaam de Schrift met al de kracht, die in is; dring door tot de volle betekenis van elke stelling en elk feit; verzacht hun scherpen kant niet door een schijnbaar tegenstrijdige plaats. Bijvoorbeeld: Paulus leert de rechtvaardigheid alleen door het geloof; Jakobus legt groten nadruk op de werken. Voeg die beide stellingen niet wiskundig aaneen om het gemiddelde te nemen. Op deze wijze zult u zeker Paulus en Jakobus verkeerd verstaan. "Zonder de werken" is de kern en het wezen, pit en merg, kracht en heerlijkheid van Paulus' getuigenis. Zijn ganse leer is samengevat in deze verklaring van de zaligheid uit genade. Zijn gehele levensgeschiedenis en geestelijke ervaring vinden hier hun middelpunt. Heel zijn dienst en zijn lijden, zijn invloed en zijn werk, houden verband met dit getrouwe woord der rechtvaardigmaking zonder werken, van overvloeiende genade voor de grootste der zondaren. Dit is de wortel zonder welken, zoals hij aantoon, geen waarachtig leven bestaat, dat zich tevens in vruchten der gerechtigheid moet openbaren. Die genade is het, die als de tuchtmeester onderwijst in het afstaan van ongerechtigheid en wereldse begeerlijkheden. Vervorm of verslap Paulus' onderricht op dit punt, - en de gehele Paulus, ziel en geest, leer en werk, geestelijk ambt en brieven vernevelen in vaagheid. En wat Jakobus betreft, begrijpen de mensen, die van hem spreken als praktisch en die overhellen tot de mening, dat hij een nodige en heilzame verbetering aanbracht, - niet van Paulus, omdat Paulus nu eenmaal de heilige Paulus is en zijn brieven deel uitmaken van de geautoriseerde Bijbel, - maar van de geest van Paulus, of van Paulus' leer en Evangelie - begrijpen zij tot wie, en van wie Jakobus spreekt? Weten zij, wat hij bedoelt met goede werken? Hebben zij zijn getuigenis aangenomen, dat de mens om vrucht voort te brengen wederom geboren moet worden naar de soevereine en machtige wil Gods door de inwerking van het Woord der waarheid? Kunnen zij ook zeggen: "Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen Zijner schepselen?"

Als u Paulus recht begrijpt, zal Jakobus u bevestigen in de rechte genade, waarin gij staat; en zoals 'hij het geloof ziet als een van God gegeven macht, en de gelovige als een, gebaard naar Gods eigen wil door het woord der waarheid, zo zullen diens vragen

en vermaningen als gezonde proeven en waarschuwingen, u slechts dieper doen wortelen in die enigen wijnstok, buiten welken gij geen vrucht kunt voortbrengen.

Als wij in twijfel en droefheid verkeren, neergebogen door schuldbesef en onwaardigheid of in verzoeking om op onze werken en vorderingen te vertrouwen, laat ons dan indachtig zijn, dat er geschreven staat: "Door genade en niet door de werken." Als wij in verleiding komen door valse gerustheid en zorgeloosheid, laat ons bedenken, hoe er wederom geschreven staat: "Wees nuchter en waakt"; "volgt Mij," "wekt uws zelfs zaligheid niet vreze en beving." Daar staat geschreven: "Geef het heilige de honden niet en werpt uw paarlen niet voor de zwijnen," maar bedenkt, dat wederom geschreven staat: "Predikt het Woord, tijdig en ontijdig." Er staat geschreven: "Ik ben verzekerd, dat niets mij zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus," en wederom staat geschreven: "Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven." Daar staat geschreven: "Alles is ijdelheid!" en wederom staat geschreven: "De aarde is des Heeren en de volheid derzelve." Daar staat geschreven: "Niemand kan een el tot zijn lengte toedoen," en wederom: "Wast op in de genade, en in de kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus." Bedenk wat er geschreven staat over de Godheid van Christus, en wat wederom geschreven staat over Zijn toenemen in grootte en in genade bij God en de mensen.

Er staat *wederom* geschreven, maar niet *daarentegen*. Alleen vraag uzelf af wie er aanhaalt, en waartoe? Want de satan haalt de Schrift aan voor zijn eigen doel. Datgene in ons, wat niet uit God is, maar uit de mensa, en dat Jezus in onmiddellijk verband brengt met Satan (Matth. 16 : 23.) haalt ook de Schrift aan en voert ons of tot valse gerustheid óf tot verkeerde vrees, óf tot ziekelijke lijdelijkheid, óf tot verkeerde werkzaamheid; en het "daar is wederom geschreven" is meer het werk van het geweten dan dat van het geheugen. Het is een verheven levensarbeid voor God om de Bijbel goed te gebruiken. Ook hier zien wij de hoge plaats door God aan de Geest toegekend.

Waar het Boek geschreven werd door de Geest, kan het niet zonder gevaar gebruikt worden, niet vervullen zijn praktisch en verheven doel, tenzij onder voortdurende leiding en zegen van dezelfde Geest. Het doet weinig nut als een dood boek, het vereist voortdurend een levend gemaakte en onder tucht gehouden consciëntie.

6. Let ook in verband met die grote waarheid: *de ingeving van de Schrift, op de eigenaardige stijl van de Schrift*. Ieder Bijbellezer wordt getroffen door de wondervolle stijl van dit boek. Daar heerst in zijn bladen een eenvoud en een diepte, een verhevenheid en een schoonheid, een gloed en een pathos, een beknoptheid en een veelomvattendheid, door geen ander literair voortbrengsel ooit geëvenaard. De grootste schrijvers, dichters en kunstenaars hebben dit opgemerkt en erkend. Johannes van wie spreekt van Mozes als het groots model voor de historicus. Goethe belijdt, dat er nooit een idylle werd geschreven zoals het boek Ruth; en dat de verhalen in Genesis een liefelijke en geheel enige bekoring bezitten. En wat Schiller en Lord Byron en vele andere grote dichters daaromtrent dachten, is genoegzaam bekend en vaak aangehaald.

Maar, zo vragen wij, waarom is de stijl van de Bijbel zo wonderbaar? De mensen, die de Bijbel schreven, hadden helemaal geen artistiek effect op het oog; zij dachten er niet over om verlieven, gevoelvol of schilderachtig te zijn. Het is juist dat volkomen gemis aan zelfbewustzijn, dat stille en kalme zelf vergeten in de beschouwing en beschrijving van wat, in zijn innerlijke betekenis en schoonheid, geen aanbeveling of versiering behoefde, dat hun geschriften met zulk een wondervolle macht bekleedde. In de menselijke poëzie is altijd een kunstig, onwaar, zelfbewust element. Het is nooit

een algeheel spontaan en waar uitbreken van innerlijke gedachten en gevoelens. Hoe geheel verschillend zijn de Psalmen van David en de profetieën van Jesaja! Hier is alles poëtisch, omdat alles waar is; en alles, wat hier waar is, - God, Zijn Koninkrijk, waarheid en liefde, geloof en gebed, - is in de hoogste zin poëtisch, ideëel. De Bijbelpoëzie doet denken aan het liefelijk lied dat van de blijden vogel uit het eenzame woud opstijgt.

Het verschil tussen de stijl van de Schrift en die van de menselijke geschriften is hetzelfde als tussen Gods werk in de schepping en het mensenwerk in de kunst. In deze ondergeschikte betekenis is het ook waar, wat de apostel zegt van het Woord Gods, dat het levend is; en wat Luther gewoon was, op zijn realistische wijze te zeggen: "het heeft handen en voeten. Het is het onderscheid, dat er bestaat tussen een roos uit de tuin en een roos van was gemaakt. Het kunstwerk moge volmaakter zijn dan de levende bloem, waarin nog enige afwijking en onregelmatigheid te constateren valt, maar als wij de echte roos zien, roepen wij uit: "Hoe prachtig! hoe geurig!" En als wij het kunstwerk zien, zeggen wij: "Hoe kunstig!" In het ene geval wordt ons hart en oog verrukt, verzonken in bewondering; het andere geval wekt een gewaarwording op van geheel verschillend en inferieur karakter.

"Zoals in het boek van de natuur, zo is het in de bladzijden van de Heilige Schrift. Beide zijn van dezelfde Goddelijke hand. En als wij op de taal van de Heilige Schrift hetzelfde microscopisch proces toepassen, dat wij aanwenden om de schoonheden van de natuurlijke wereld na te vorsen, die ons de fijnste tinten en de bevalligste structuur in de bladen van een bloem, de vezels van een plant, de vederen van een vogel, of de vleugels van een insect doen ontdekken, dan zullen wij nieuwe bronnen van verrukking en bewondering vinden in de geringste onderdelen van de Heilige Schrift." (Canon Wordsworth. 130)

Wij kunnen ook zeggen: wat de oceaan is in vergelijking met een meer of rivier, zo is de stijl van de Bijbel in vergelijking met die van de meest geestelijke en diepzinnige mensen. Want in de Bijbel wordt alles gezien van het hoogste punt, en naar zijn waren aard en betrekking tot de Goddelijke orde. In de Bijbel ademen wij in de atmosfeer van de eeuwigheid.

"De Schrift ziet alle dingen van grote hoogte, daarom zijn de uitdrukkingen, die zij gebruikt van een andere maat en perspectief dan die dezer wereld, waarom ook de Schrift voor die wereld overdreven lijkt. Dit volstrekt en volmaakt Standpunt en deze maatstaf van de Schrift, die wij altijd als het richtsnoer van al onze gedachten en woorden moeten beschouwen, merken wij in het bijzonder op in de Schriftbeschouwing van de schepping, de verlossing en de voleinding. Hoe paradoxaal en bovennatuurlijk!" (Oetinger, vriend van Bengel, gestorven in 1782.)

Wij kunnen ook zeggen, dat Hij, die alleen het menselijk hart kent, ook alleen tot dat mensenhart kan spreken; en waar andere geschriften in de eerste plaats logisch zijn en rijk aan verbeelding of tot geweten en gevoel zich richten, spreekt de Schrift tot de mens, tot "al wat binnen in hem is" (Ps. 103 : 1) tot zijn innerlijk en meest verborgen middelpunt, de uitgang van alle gedachten, woorden en werken. Deze alles doordringende eigenschap van de stijl van de Schrift is een ander kenmerk van haar Goddelijke oorsprong. De Schrift spreekt tot het hart van de mens. Dat betekent niet slechts zo te spreken, dat er invloed uitgaat op de wil, en het gevoel krachtig wordt bewogen, maar dat de verborgen dingen des harten openbaar worden (1 Kor. 14 : 25, Jer. 17 : 10, Spr. 15 : 11.) en dat zijn eeuwigheids-verlangen met iets volmaakts wordt vervuld. De Schrift tekent het hart als een wereld in het klein. En als de man Gods spreekt, dan legt zijn woord beslag op honderden elementen in deze kleine wereld; wat verborgen was, komt aan het licht, valse voorstellingen worden te schande

gemaakt, en de wanhoop roept om hulp en houvast. Het hart voelt het ver schil tussen een mensen en een Goddelijk woord.

Daar is nog een andere eigenaardigheid aan de stijl van de Bijbel; hij is dood-eenvoudig en vertrouwelijk. De toon klinkt vaderlijk, vriendelijk, vertrouwen uitlokkend en liefde ademend. De Schrift is wonder veelomvattend en tegelijk tot bijzonderheden afdalend en persoonlijk, onbuigzaam en streng, majestueus en verschrikkelijk, en toch uiterst kies en teder. In de openbaring Zijner almacht en alwetendheid doet God ons gevoelen, dat Hij God is en er niemand naast Hem bestaat, en tegelijkertijd spreekt Hij vertrouwelijk met ons, verklaart ons Zijn wegen, Zijn doel, Zijn voornemen; dwingt ons te luisteren naar Zijn verbond met Zijn Zoon; vraagt ons om ons te verheugen over Zijn toekomstige openbaringen van goedheid en heerlijkheid. "Ik lees in mijn Bijbel," is de gewone uitdrukking van de Christen, daarmee aan tonende, dat in dit boek God persoonlijk tot hem als tot Zijn kind spreekt; dat hij in dit boek vindt de speciale boodschap van God, die in zijn persoonlijke nood en toestand afdaalt. Wij kennen hetzelfde gevoel van persoonlijk eigendomsrecht op de Bijbel, dat het kind heeft met betrekking tot een brief, persoonlijk aan hem geadresseerd: zijn brief.

De Schrift spreekt met gezag, en niet als andere boeken; uit een onuitputtelijke volheid deelt zij ons mede, wat ons dienen kan Verborgenheden, waarvan de kennis voor ons huidig leven niet nodig of onbegrijpelijk is in onzen tegenwoordige staat, laat zij blijven zonder haar stilzwijgen te verklaren. Zij geeft fragmenten omtrent de geschiedenis van Satan en die van de engelen, welke zij voor ons geschikt acht en op zulk een wijze, dat we overtuigd worden van het verband met het desbetreffende en volledige geheel, bekend bij Hem, van wie de Schrift uitgaat. Juist dit fragmentarische van de Bijbel wekt in ons een diep gevoel van eerbied en vertrouwen, terwijl wij luisteren naar de stem van Hem, uit wie alle dingen zijn, Wiens wegen hoger zijn dan onze wegen, en die in Zijn genade en wijsheid ons leert, wat ons nut is. (Jes. 48 : 17.)

Zo is de stijl van de Schrift wondervol. Hij, die deze wijn geproefd heeft, onderkent dadelijk de betrekkelijke smakeloosheid van alle menselijke boeken. Vergeleken met andere woorden, zijn Bijbelwoorden onuitputtelijk, maar zij hechten zich veel gemakkelijker als prikkelen vast en blijven als nagelen ingeslagen in de herinnering. "De woorden van de wijzen zijn gelijk prikkelen en gelijk nagelen, diep ingeslagen van de meesters van de verzamelingen (der woorden, enz.), die gegeven zijn van den enigen Herder." (Pred. 12 : 11.)

Naast andere woorden zijn zij meer verheven en ontzagwekkend, en niettemin meer hartveroverend en bemoedigend; meer algemeen en veelomvattend en nochtans meer persoonlijk en minutieus; meer hoog boven ons verheven en toch dieper dringend in ons verstaan. Kortom, zij zijn als God, de enige God, de Heere Heere, en de Vader.

Wij stemmen allen in met de karakteristieke opmerkingen van de ouden Oetinger: "Alleen de stijl van de Schrift bevredigt mij. Mijn eigen stijl en die van alle andere mensen kan mij niet voldoen. Als ik maar drie of vier verzen lees, ben ik overtuigd van hun Goddelijkheid vanwege hun ongeëvenaardheid. Het is de stijl van het hemelse hof.... De schrijvers van de Schrift nemen alle regelen in acht zonder regels te hebben, omdat hun woorden uit het Leven voortkomen; zij brengen nooit oude dingen voort zonder nieuwe, die nooit te voren zo zijn uitgesproken. Zij vermijden abstracte verklaringen als een pestilentie; zij kleden hun gedachten in en geven ze een lichaam, maar zulk een lichaam, dat ons nooit tot iets vleeselijks misleidt. De Schrift tekent ons, ontroert ons, overtuigt ons. In Jesaja hebben wij geen vormelijke zinnen, maar echte

toespraken, die weerklink vinden in het hart, die ons oproepen om door Gods verlossing vertroost te worden: "Zeg tot de steden van Juda: zie, hier is uw God!" Alles is vol van de nabijheid van Gods Geest: "Vrees niet, Ik ben met u".... De apostolische mensen kondigden hun thema niet te voren aan, evenmin als een schilder boven zijn voorstelling van een paard schrijft: "Dit is een paard." En omdat indelingen voornamelijk voor geleerden van nut zijn, hadden de profeten een andere methode om de hoofdpunten als nagelen in het hart in te slaan, zodat men geen behoefte had aan een kunstmiddel ter herinnering, maar zoals Themistocles zeide van zijn slechte consciëntie: "de kunst om te vergeten." Jesaja had volmaakte indelingen, maar niet zo als een meetkunstig vlak in kwadraten verdeeld wordt, maar zoals een mens bestaat uit leden en een boom uit stam en takken." (Aanhalingen uit verschillende werken van dezen uitnemende godgeleerde.)

7. PRAKTISCHE OPMERKINGEN, MEER BIJZONDER MET BETREKKING TOT DE TEGENWOORDIGE TIJD

1 BIJBELWAARDERING

Wij behoorden nimmer de Schrift te openen dan niet een besef van diepen eerbied en dank. Zoals iemand gezegd heeft: "Het is hemeltaal op aarde gesproken; wij beluisteren de stem van de levenden God?! En zo als diezelfde op zijn sterfbed verklaarde: "Wanneer ik de onzichtbare wereld zal binnengaan, verwacht ik niet de dingen anders te zien dan Gods Woord mij die hier voorgesteld heeft. De stem, die ik dan zal horen, zal dezelfde zijn, die ik nu op de aarde hoor, en ik zal zeggen: Waarlijk, dit is het wat God tot mij zei, en hoe dankbaar ben ik, niet te hebben gewacht met geloven, totdat ik het had gezien." (A. Monod's "Adieux." 136)

In het lezen van de Schrift behoorden we als tot een heiligdom te naderen met eerbied en ontzag, met een ingetogen gemoed, en een nederig, overgegeven hart. En hoe dankbaar behoorden wij te zijn voor deze openbaring, voor haar volheid en eenvoud, voor de grote waarheden, die zij ontwikkelt en de nauwkeurige vermaningen, die zij bevat, voor haar leer en haar troost; de geschiedenis van het verleden en de profetie van de toekomst, liet voorbeeld van de heiligen en de onderscheiden ervaringen van Gods kinderen. Als een engel uit de hemel, die duizenden jaren voor Gods troon was geweest, neerdaalde op aarde en onder ons kwam wonen, bereid ons te doen deden in de schat zijner kennis van de Goddelijke dingen, hoe begerig zouden wij wezen naar zijn gezelschap, en hoe zorgvuldig zouden wij zijn woorden bewaren. Maar de Bijbel is beter dan zulk een hemelse boodschapper. Hij is gegeven door God Zelf, als de beste en volmaakte leraar. Hij heeft in Zijn oneindige wijsheid stijl en inhoud aangepast aan onzen nood en onzen eigenaardige toestand in deze wereld. Hij heeft ons geopenbaard dingen, waarin zelfs de engelen begerig zijn in te zien. Wat kan kostelijker zijn dan Zijn eigen taal en Zijn eigen woorden, de innerlijkste gedachten en voornemens Zijns harten blootleggende? Wij behoorden de Bijbel te openen met de levendigste dankbaarheid. Hier is waarlijk een onwaardeerbare schat. "Hoe lief heb ik uw wet! zij is mij beter dan duizenden van goud of zilver, en zoeter dan honing en honingzeem."

Het is een slappe en flauwe uitdrukking en totaal niet in overeenstemming met de ware aard van de zaak en de innerlijke bewegingen van de Christen om te spreken van onze plicht om de Schriften te lezen. Waar eerbied, liefde, vertrouwen, waar vreugde is in Gods gemeenschap, daar beschouwen wij het lezen van de Schrift niet als een plicht; een licht onder andere plichten. Het staat geheel op zichzelf. Te luisteren naar Gods stem is niet een van onze vele plichten, maar het is de bron, waaruit alle andere plichten voortkomen en naar geregeld worden. Het is niet maar een werk door ons geweten als behoorlijk geacht, maar dat geweten zelf; zo goed als geheel onze innerlijke mens licht en kracht ontvangt uit dat Woord.

Wij hebben behoefte aan de lezing van de Schriften, juist zoals het voedsel noodzakelijk is voor het onderhoud van ons leven, en zoals we verlangen de zuivere, frisse lucht in te ademen. Het is een levensvoorwaarde; geen dwang van uitwendige aard, die tegen onze natuur ingaat, en die als een mechanische last ons is opgelegd. Het is een levensvoorwaarde, waar geheel ons geestelijk wezen naar haakt en zonder welke het niet kan gedijen. Is niet een van de oorzaken van ons kwijnend en slap geestelijk leven, het eenvoudige feit, dat we niet voldoende Bijbelatmosfeer

inademen? Preken en verhandelingen en godsdienstige boeken bevatten niet voldoende die ozon, die uitsluitend het karakteristieke van Gods Woord uitmaakt. Maar het is niet overbodig, om hier een woord aan toe te voegen omtrent de volledige lezing van de Schrift. Lees de gehelen Bijbel, want de Bijbel is één verbonden geheel. Verzuim niet de historische, of profetische of leerstellige gedeelten te lezen. Vergeef ook niet het boek van de Spreuken zomin als de kleine brief aan Filemon. Meen niet, dat er geen voedsel voor de ziel is in de boeken van de Kronieken. God heeft ons het geheel gegeven met de bedoeling om liet geheel te gebruiken, want "al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is."

Wij, protestanten, spreken veel, en niet ophef soms, over onze grote eerbied en liefde voor de Bijbel. Is onze roem wel in waarheid? Hebben wij de Bijbel lief, niet maar als een handboek, waaruit wij de bewijzen putten voor onze leerstellingen, een arsenaal, waaruit we wapens smeden om onze tegenstanders te verslaan, - maar hebben wij de Bijbel lief als Gods openbaring, waardoor onze geest gevormd en ons hart bewerkt wordt? Hebben wij niet vele Schriftgedeelten zó verwaarloosd, dat wanneer ze morgen aan de dag als hij toverslag uit onzen Bijbel verdwenen, zeer weinigen onzer die zouden missen? Hebben wij het niet meer als een theorie dan als een praktisch beginsel aanvaard, dat al de boeken van Mozes, en de profeten en de apostelen, geïnspireerd, gezaghebbend en van groot nut zijn? - Laten wij ware discipelen, leerlingen worden; niet schiften, niet verwerpen, maar alles aannemen, wat onze God zo genadig tot onze lering liet neerschrijven.

Als zulk een ijverige studie van de Schrift in botsing mocht komen met onze godsdienstige literatuur, kunnen wij gerust wezen, dat we daarin geen verlies zullen lijden, om er nog het minst van te zeggen. Hoewel wij met dankbaarheid de boeken gebruiken, waarin de mensen hun gedachten en ervaringen meededen, moeten wij, niet maar in theorie, maar in de praktijk, hen van lager orde houden. Hoe meer de Bijbel de voorrang heeft, hoe groter ons onderscheidingsvermogen wordt en hoe meer wij werkelijk voordeel trekken uit de geschriften van de mensen. Een vlijtige studie van de Schrift plaatst ons in de rechte verhouding als niet afhankelijk van mensen, maar bereid om met dankbaarheid van alle dienstknechten des Heeren te willen leren. Is er ooit een Christen geweest, die op zijn sterfbed betreurd heeft, dat hij teveel tijd aan het Bijbel lezen wijdde en te weinig tijd aan de menselijke geschriften?

Wel hebben velen van Gods volk hun leedwezen uitgesproken, dat zij het Woord Gods niet méér bestudeerd hadden. Laat ons dan doen wat zij zouden wensen te doen, indien hun leven verlengd ware; laat ons nu beginnen met wat zij, bij het plechtig en helder licht hunner laatste dagen zagen als goed, en wijs en gezegend om daarvan uit te gaan.²⁵ Laat ons er de tijd voor nemen om geregeld en ijverig "al de Schrift" te onderzoeken.

En lees de Schrift in zijn verband. Zeker, zuiver is ieder woord Gods, kostbaar iedere uitdrukking, en we mogen iedere regel en ieder vers overpeinzen tot we ontdekken hoe onpeilbaar hun diepte is. Maar nevens deze minutieuze behandeling staat de overzichtelijke, de op het verband lettende lezing als even noodzakelijk. Anders ontstaat er een foutieve verering, die de betekenis van het Woord in de weg staat. We verbeelden ons dan, dat ieder woord cursief gedrukt is,

²⁵ Deze gedachte heeft veel toepassingen. Een er van heeft mij vaak getroffen. Christenen richten op hun sterfbed altijd weer hun blik op Christus alleen, en uitsluitend op de genade Gods. Dan valt voor hen het volle licht op „de rechtvaardigmaking zonder de werken." Zij zien het eeuwige leven als vrije gave Gods. Begin dan daarmee uw geestelijk leven.

en we vatten niet de vollen zin van een geheel hoofdstuk of brief. Concentreer uzelf met al wat in u is op de lezing van de Schrift en gebruik dan uw verstand er bij als bij ieder ander boek. Eerbiedig lezen sluit aandacht, geestesinspanning en toewijding in. De Geest is ons beloofd tot openbaring en toepassing van de heilswaarheden. En de invloed van de Geest komt ook uit in de nauwlettende inspanning van ons denken.

Als wij in een soort van geestelijke verlamming, met een geheimzinnig besef van plichtsbetrachting, de Bijbel lezen, als zou dit op een of andere manier ons of een ander ten goede komen, dan verstaan wij de aard van de Bijbel verkeerd. Hij wordt door de Geest gebruikt tot overtuiging, lering, troost, leiding, en dit door middel van recht begrip, door het geweten, door ontroering. Daarom vinden wij in de Bijbel: geschiedenis, argument, poëzie, spreuk, raad, oproep. Al wat in ons is wordt gebruikt door dit Woord, en hoe meer de Geest ons te hulp komt, des te meer zullen onze geestelijke en zedelijke vermogens door het lezen dier Schrift te werk worden gesteld. Nogmaals: laten we ons beijveren tot veelvuldig, nauwgezet, eerlijk lezen van de Bijbel in afhankelijkheid van de genade Gods, waarin wij alleen kunnen opwassen.

2. BIBLIOLATRIE

Het verwijt van bibliolatrie (aanbidding van de Bijbel) wordt in de laatste tijd vaak gericht tegen degenen, die het oppergezag van de Schrift handhaven. Voor zover dit bezwaar uitgaat van hen, die niet ten volle de Goddelijke autoriteit en inspiratie van de Schrift erkennen, is het gemakkelijk te weerleggen. Maar voor zover het onszelf raakt, hebben wij wel toe te zien, of onze tegenstanders geen uiting geven aan een waarheid, die zijzelf niet ten volle verstaan, maar die ons waarschuwt voor een gevaar, dat we licht over het hoofd zien. Met andere woorden, het doet er niet toe met welk doel deze beschuldiging van bibliolatrie wordt geuit, - laten wij de zaak zelf onder de ogen zien; is daar zulk een neiging, zulk een kwaad, zulk een gevaar?

Ik weet, dat vele Christenen daarop zullen antwoorden: "Men kan de Bijbel niet genoeg hoogschatten, vereren en liefhebben." En dat is volkomen waar. Het gevaar huist ook niet in een te diepe verering, maar in een onzuivere en verkeerde verering. Wij kunnen niet te hoog van de Schrift in haar levend verband met Christus en de Heilige Geest denken; maar het is mogelijk, dat we de Schrift beschouwen los van Christus en de Heilige Geest, en op het levenloze boek ons geloof, onzen eerbied en onze liefde vestigen; en dit zou zeker onder de categorie van afgoderij behoren: - iets te stellen, hoe goed en groot ook in zichzelf, in de plaats van de levenden God. Grove afgoderij is niet gevaarlijk voor de kerk.

Sinds de Hervorming moet afgoderij noodwendig zich op sluwe wijze indringen. Over zulk een belangrijk onderwerp is het plicht duidelijk te zijn, ofschoon er mogelijkheid van misverstand bestaat. Vooropgesteld dient, dat dergelijke gewichtige punten, tegenwoordig aan de orde, altijd de zoodanige zijn, die gemakkelijk aanleiding tot misverstand geven; de waarheid, die duidelijk gezien en algemeen aangenomen wordt, is niet die waarheid, die speciaal thans naar voren gebracht wordt. Door bibliolatrie versta ik de neiging om het Boek te scheiden: ten eerste van de Persoon van Jezus Christus, en ten tweede van de Persoon van de Heilige Geest, en op die wijze het Boek in de plaats te stellen van Hem, die alleen het licht en de leidsman is van de Gemeente. Tot toelichting dezer tweevoudige neiging, mogen de volgende opmerkingen dienen.

De Joden beschouwden de Schrift als Gods Woord. Zij eerbiedigden iedere letter, beschermden die angstvallig en bestudeerden ze met onvermoeide ijver. Zij waren

vurige verdedigers van de Godsspraken, die hun toevertrouwd waren, en beroemden zich op de wonderbare schat, die zij bezaten. Hoe kwam het dan toch, met zulk een eerbied en kennis van de Schrift, dat zij het Levende Woord, Jezus Christus, niet konden begrijpen? De Heere Zelf verklaart dit feit. Omdat zij meenden in de Schriften het eeuwige leven te hebben, daarom was het Woord Gods niet blijvende in hen. Was dit in hun geval geen bibliolatrie?

Maar niet alleen, dat zij Christus' woord niet verstonden, en het niet aannamen, ofschoon het zo volkomen in overstemming was met de Schrift. Maar zij zagen de gelijkenis niet tussen Jezus en het beeld van de Messias, door Mozes en de profeten geschilderd, en zo wondertreffend in volle heerlijkheid hun voor ogen gesteld. Zij lazen voortdurend die Schrift, waarin de trekken van de Messias, de uitverkoren Knecht des Heeren, klaar en volledig waren beschreven; en toen Hij vóór hen stond, die het origineel was van het portret, kenden zij Hem niet; zij ontdekten niet, wie Hij was; neen, zij eindigden met Hem ter dood te veroordelen "naar de wet" (dat is op Schriftuurlijke grond). Hoe kwam het, dat met al hun bestudering van de Schrift, zij Hem niet herkenden van wie al de profeten getuigden? Zij vielen niet voor Jezus neer in eerbied en aanbidding. Wat was het dan, dat zij aanbaden? Het was de letter van de Schrift, die zij vereerden; de kern en inhoud, de realiteit van de Schrift, Jezus Christus, herkenden zij niet eens. Hier hebben wij een algeheel misverstaan van de Schrift, verbonden met een orthodox geloof in haar gezag en een grote en vurige verdediging van en lof voor het geïnspireerde getuigenis. Hoe treffend en bedroevend is dit feit! De Joden, die de Bijbel geloofden en Jezus verwierpen; roemende in het geschreven Woord, en Jezus uitwerpende uit de geliefde stad; de Bijbel in de ene hand, en met de andere Jezus kruisigende; erger nog Hem van godslastering beschuldigend.

Of er ook onder ons iets dergelijks bestaat, laat ik aan het oordeel van de lezer over. Of de Bijbel voor velen is, wat hij voor de Joden was, niet de stem van de levenden God, maar diens plaatsvervanger, zodat, terwijl zij geloofden, dat die Bijbel waarheid bevat, zij de waarheid, die hij bevat, niet geloven; en of er met de openlijk verklaarden eerbied voor de Schrift, wel veel echte eerbied voor het van God uitgaande Woord en daaraan beantwoordende handelwijze met dat Woord gepaard gaat, is een vraag, die ik eenvoudig maar aangeef en voor u neerleg.

Hoe laat zich rijmen een volk Schriftlievend en Jezus hatend; eerbiedigend de letter van de Schrift, maar niet bij machte de stem te verstaan van Hem, die voortijds veelmalen en op velerlei wijze, tot de vaders gesproken hebbende door de profeten, nu tot hen sprak door Zijn Zoon, de Heere Jezus? Het is de bibliolatrie, die het verklaart. Zij zetten de Bijbel in de plaats van God, die in en door dit boek spreekt. Zij meenden, in plaats van een levend God, die hen bestuurde en leidde, nu een Boek te hebben, waar alles in stond en waarvan het alleen maar de vraag was hoe het goed uit te leggen. Zij vroegen (zoals ons volk ook vraagt) "Wat was de tekst?" en niet: "Wat is het Woord, de boodschap van God?" Uit de Psalmen en de profeten blijkt duidelijk, dat de boeken van Mozes trouw werden gelezen, en toch was altijd weer de vermaning tot Israël: "Keer weder tot Jehovah." Het verschil tussen de waren Israëliet en de Bijbelaanbidder bestond hierin: de één beschouwde de Schrift als zijn leidsman tot God, als een kanaal, waardoor God hem onderwees, bestuurde en vertroostte; de ander beschouwde de Schrift als een plaatsvervanger voor God; met andere woorden: het werd hem een middel om van God af te komen. De geest van de van God vervreemde tekstaanbidders wordt uitgedrukt door het gezegde van een rabbijn, dat nu God de wet gegeven heeft, het niet meer nodig is en Hij ook geen recht heeft om door verdere openbaringen tussenbeide te komen. Onder het voorwendsel van de Bijbel te

vereren, behandelden zij God, als had Hij opgehouden te bestaan en te besturen. En thans begon de regering van de mens. Want als wij in plaats van God de Bijbel hebben, dan begint de taak van de verklaarders, uitleggers en casuïsten. (Zij, die het geweten willen laten beslissen.) Want de tekst is duister, de uitlegging helder; de tekst is streng, de casuïst bemiddelend; de tekst is diep en veelzijdig, *de verklaarder oppervlakkig en eenzijdig*; de tekst eist waarheid in het binnenste en radicaal herstel, de overlevering geneest de breuk van de dochter mijns volks op het lichtst en bedrieglijk. In de loop van de tijden begon men de overlevering te beschouwen als meer noodzakelijk en meer praktisch dan de Bijbel. Natuurlijk. Zonder een levend God, met de Bijbel als Diens plaatsvervanger, wordt een duidelijke en omstandige verklaring van het wetboek inderdaad van groter belang dan dit wetboek zelf.

Dit feit: Israël, dat de Bijbel vereert en Christus kruisigt, is duidelijk en treffend voor ieder. Maar dat dit een feit is van betekenis voor alle eeuwen en dat de beginselen, die het bevat van bijzonder belang zijn voor de Kerk, wordt niet voldoende in aanmerking genomen.

Evenwel, waar deze vorm van Bijbelafgoderij hoofdzakelijk voorkomt onder hen, die de boodschap van God niet aannemen (ofschoon zij de Bijbel aannamen), en die in dezen toestand versterkt worden, omdat zij op dat dood geloof in de Bijbel niet gewezen worden, is er nog een andere vorm van bibliolatrie, gevaarlijker nog voor de kinderen Gods. Gezegden als: "De Bijbel is de godsdienst van de protestanten" hoe goed bedoeld en tot op zekere hoogte waar, wijzen reeds op een begin van verval. Waar leven en gezond leven is, komen zulke uitdrukkingen niet voor. Paulus zou nooit gezegd hebben, dat de Schrift de godsdienst van de Christen was. Christus was zijn licht en zijn leven. En nader over Christus gevraagd zijnde, zou hij Hem beschreven hebben, zoals de Schrift van Hem getuigt, en zo als de Geest Jezus aan zijn ziel openbaarde. Niet dat Paulus anders dacht dan wij over de Goddelijke autoriteit, algenoegzaamheid en volheid van de Schrift, maar hij stond tot de Schrift in een rechte verhouding.

De kerken van de Hervorming verlieten al gauw dat rechte en levende inzicht in de Schrift. ***Luther zag de Schrift in haar betrekking tot Christus en tot de Heilige Geest***; en zeker zijn er onder zijn uitspraken, waarin hij dwaalt door al te zeer de Schrift afhankelijk te maken aan het getuigenis van Gods Geest met onze geest. Zij zijn als in een onbewaakt ogenblik geschreven, maar in werkelijkheid slechts sterke en *eenzijdige uitdrukkingen van wat hij zo diep voelde*, dat wij de Bijbel niet als de plaatsvervanger van Christus mogen beschouwen of als die van de Heilige Geest; dat de grote betekenis van de Bijbel ligt in zijn getuigen van Christus; en dat de Heilige Geest de ware Voorlichter en Onderwijzer is.

Waar Luther niet genoeg waakte over zijn beweringen (ook vergetende, dat het getuigenis van de Schrift omtrent Christus verre in volheid uitging boven zijn idee van wat dat getuigenis moest zijn) vergaten zijn volgelingen al te spoedig de rechte plaats van de Schrift. De Heilige Geest staat boven de Schrift. Niet, dat daarin iets zou zijn in tegenspraak met het onderwijs van de Geest, want alle Schrift is van God ingegeven, maar de Kerk loopt gevaar het bestaan des Heilige Geestes en haar afhankelijkheid van Hem niet te erkennen, en het Boek in plaats te stellen van de Geest.

En dan begint het rijk van de uitleggers en Schriftverklaarders, van de "korte begrippen" en catechismen, hoe schoon en leerrijk ook op zichzelf. Want als wij het onderwijs van de Geest in het Boek hebben, in plaats van Diens onderwijs door het Boek, dan verlangt men naar uittreksels, naar vereenvoudiging, teruggebracht tot een

systeem, een methode. En dan staat, praktisch gesproken, de Geloofsbelijdenis boven de Bijbel.

Zo is er in grote mate een "tekst"-prediking ontstaan in plaats van een prediking van "Gods Woord". Het Woord was "buiten" ons in plaats van "in" ons. En ons getuigenis verschilt in klank en kracht van dat van de apostelen en eerste Christenen, want hun getuigenis was in de Heilige Geest en van Christus naar de Schriften, terwijl het onze geworden is het getuigenis aangaande de Bijbel met betrekking tot Christus en de Heilige Geest.

De apostelen spraken van Christus, en bevestigden en verduidelijkten hun getuigenis door de profetieën van de Schrift. Zij hadden allereerst het oog op de Hoofdpersoon, en in de tweede plaats op het portret, dat van Hem in het Boek gegeven werd. Terwijl de pseudoapostolische prediking haar eigen oog en dart van de hoorder in de eerste plaats op het Boek vestigt, en daaruit afleidt het bestaan en de invloed van de Persoon. De indruk in het eerste geval is deze: de prediker verkondigt een boodschap van Christus, die een werkelijkheid voor hem is; en deze zijn bevinding van Christus verklaart hij, als in overeenstemming met de Schriften. En in het andere geval is de indruk deze: dat Jesaja, Paulus, Johannes verkondigen, volgens de uitleg van de prediker, die of die leer.

De eerste predikt Christus, de ander: over Christus. De een is geest en leven, de ander kan zonder geest en persoonlijk leven zijn. De een is een getuigenis, de ander is een verklaring van eens anders geïnspireerd getuigenis. De een predikt het Woord (met of zonder tekst); de ander predikt een tekst zonder het Woord. Paulus predikte Christus; bij ons is er neiging om te prediken, dat Paulus Christus predikte.

Waarom toch zegt God, in Zijn spreken tot Zijn eigen volk, zo vaak: "Ik ben de Heere"? Waarom waarschuwt Hij zo veel en zo ernstig tegen afgoderij? Waarom leert Hij ons voortdurend, *dat het de Geest is, die levend maakt*, dat de letter, zelfs de goede en geïnspireerde letter, doodt?

Omdat de mens van nature altijd geneigd is schaduw voor wezen aan te zien, en vorm en omtrek voor het geheel, richtlijnen voor het leven zelf, en dode zaken voor de levenden God. Omdat wij wensen op een terra firma te staan en de kinderen gelijk zijn, die niet begrijpen, op welke steunpilaren aarde en zon en maan rusten. Omdat we een zonnestraal willen vastleggen in plaats van ons van de zon in de hemelen afhankelijk te stellen. Daarom ook, dat we altijd geneigd zijn "koperen slangen," "Bijbelleer," "ervaringen uit het verleden" te vergoddelijken. De man, die het eerst een kruisbeeld maakte, meende ongetwijfeld daarmee alleen zijn herinnering en zijn gebeden te hulp te komen. De gedachte aan de liefde en de dood van de Zaligmaker vervulde zijn hart met diep berouw, brandende genegenheid, vrede en vreugde. "O, kon ik maar altijd zó mijn gekruisigde Verlosser zien!"

En waarom niet? Is dezelfde genade en liefde, die Christus aan de ziel thans openbaart, niet voortdurend met ons? Zal het manna er morgen ook niet wezen? Ach, maar hij heeft zo'n behoefte om de indruk vast te houden en te bewaren. Hij maakt het kruisbeeld; en nu, in plaats van Christus, hebben we een hulpmiddel - iets dat ons bij onzen eredienst kan helpen, maar dat weldra een hindernis wordt, en een plaatsvervanger van de levenden Christus. Want het proces van de ontaarding werkt snel; ras is Christus vergeten, en het crucifix is niet meer een symbool, maar een afgodsbeeld, dan denkt men niet louter aan een crucifix, maar gaat de mens hechten aan een bepaald crucifix, uit hout van die of die plaats, en gebruikt door dezen of die heilige, enz.

Maar afgoderij, in brede en geestelijke zin, beperkt zich niet tot "kruisbeelden." De

Bijbel kan het Protestantse crucifix worden. En dan gaat het er mee, als met de joden, en zal men ook nu vragen: "Als gij de sabbat en de Bijbel wegneemt, wat blijft er dan over?" En dat is juist wat ik vraag: "Wat blijft er dan over?" Wat is er overgebleven voor een groot deel zogenaamd godsdienstige mensen? O, toen de Geest des Heeren tot u kwam en u te zien gaf Jezus Christus, de Vriend van de zondaren, en te horen Zijn gezegende stem, vrede verkondigende in Zijn bloed, waart gij u toen bewust van een boek of van een persoon, van een geloofsbelijdenis of van leven, van geschreven waarborgen Gods, Of van die liefde, die de kennis te boven gaat en van een vreugde, niet onder woorden te brengen? Voor ons is het leven Christus, en niets anders; en onze grond is Christus en niets anders. En daarom is het getuigenis, dat wij alleen in de Schrift en nergens elders volmaakt, volledig en feilloos hebben, ons zo innig dierbaar.

Het gevoelen van de wereld over ons is, dat wij door de Bijbel geleid worden, en om onszelf te verdedigen en vat op de wereld te krijgen, beginnen wij aan te tonen hoe volkomen logisch, en historisch, en ethisch wij zijn door in de Bijbel te geloven. Maar waar wij de wereld diep de indruk van behoorden te geven, is het feit, dat wij geleid worden door de Heilige Geest, en dat Christus ons middelpunt en ons leven is.

De Bijbel is onze schatkamer, waaruit wij voedzame spijs halen (zelfs dit beeld is gevaarlijk, want los van de Heilige Geest is er geen voedzame spijs, zelfs niet in het Evangelie van Johannes en in de woorden van Christus). De Bijbel is ons arsenaal, waarin zich zwaarden en wapens voor onze strijd bevinden. Maar waar wij van hebben te getuigen, is, niet dat wij voedsel hebben, maar dat wij leven hebben; en dat Christus er is; niet dat wij toegerust zijn voor de krijg, maar dat wij de krijgsmacht hebben, n.l. de Heilige Geest.

En wat de verdediging van de Bijbel of van Christus aangaat, wie heeft dat ooit van ons gevergd? Christus zeker niet, want Hij gebod ons Zijn getuigen, maar niet Zijn verdedigers te zijn, en Hij heeft beloofd, dat de poorten van de hel de Gemeente niet zouden overweldigen. De verdediging heeft Hij in Zijn handen, maar het getuigenis legde Hij in de onze. En het ganse getuigenis van de Kerk is Jezus Christus, en dat getuigenis geschiedt door Gods Geest.

Door de betoning van de Geest en van de kracht in de prediking, worden zielen bekeerd en aan ons toegevoegd. Maar wanneer de Kerk over en ten behoeve van Christus en vooral over de Bijbel gaat argumenteren, alsof die Bijbel Gods waarborg was in plaats van Gods getuigenis, dan is zij ongemerkt in een valse positie geraakt. De apostelen waren getuigen van de opstanding van Jezus - maar hoe? Waarom is Jezus na Zijn opstanding Zelf niet aan de ongelovige Joden verschenen? De apostelen verkondigden niet een bewijs, waaruit het wonderbare feit van de opstanding kwam vast te staan - maar een verrezen Heiland : zij bezaten de kracht van de opstanding, en de Geest overtuigde hun hoorders van dat leven in een opgestane Heiland. Ons geloof is niet gefundeerd in de wijsheid van de wereld, maar in de kracht Gods. Wanneer het Woord des Heeren tot de ziel komt, dan brengt het mee zijn gezag, zijn macht en zijn aantrekkingskracht, en het antwoord des harten is niet: "Wat voor Boek is dit?" maar: "Wie zijt Gij, Heere?"

Zo kan zelfs de Bijbel gevaarlijk worden. Wanneer God werkelijkheid voor ons is, wanneer wij ons voortdurend voor ogen houden, dat Christus Zelf alles in allen is, en wij geloven, dat naar Zijn belofte de Heilige Geest de inwonende Leidsman van de Gemeente is, dan wordt waarlijk de Bijbel aller kostelijkst voor ons, het Woord des Almachtigen, dat wij met eerbied, dank en vreugde begeren te aanvaarden.

3. HET PRAKTISCH KARAKTER VAN DE BIJBEL

Wanneer wij in het oog houden, dat God ons Zijn Woord heeft gegeven, opdat wij Hem daarin vinden mochten, en niet voedsel voor onze nieuwsgierigheid, stof voor onze geleerdheid of bekwaamheid, opluchting voor sombere gedachten, of vastheid voor een oppervlakkig aannemen van leerstellingen en beloften - dan zullen wij het Boek gebruiken tot een Godzalige opbouw in het geloof, en in onze bevinding realiseren, dat het heilzaam is. Het praktisch karakter van de Bijbel zal zich dan bij toeneming aan ons openbaren. Praktisch in de waren en vollen zin des woords, niet in conventionele zin, die zich tegen het leerstellige verzet en alleen van zijn betrekking tot louter uitwendige daden en levensgewoonten wil weten.

Niets typeert meer de eigenaardigheden onzer eeuw dan de betekenis, die aan het woord "praktisch" in de sfeer van het geestelijk leven gegeven wordt. Op ander gebied wordt ten volle de waarde van de theorie op prijs gesteld. De praktische betekenis van de wiskunde, de sterrenkunde, de chemie wordt ons door ieder bevestigd; voortdurend erkennen wij dat een eenvoudig denkbeeld en de ontdekking van een enkele wet, de vruchtbare bron is van vele en hoogst belangrijke resultaten. Maar terwijl de wereld al meer filosofisch wordt op elk gebied, in geestelijke zaken wordt zij hoe langer hoe meer kinderachtig en oppervlakkig. De kennis van God, van Zijn raad, van Zijn liefde in de eeuwigen Zoon, van Christus, diens Godheid en mensheid, van het werk van de Geest, van de verzoening, van de vereniging met Christus, van het Koninkrijk, van de wederkomst des Heeren, - kortom de theologie, - wordt beschouwd als onvruchtbare theorie en bespiegeling; het wijzen op afzonderlijke deugden en uiterlijke werken en gewoonten, dat heet praktisch. Zo wordt uit de dood leven verwacht, en een zuivere rivier uit een besmette bron. Zedenleer is als een luchtkasteel, dat opgebouwd wordt zonder het fundament van de vreze Gods. Waar Christus ons zegt, dat God te kennen en Jezus Christus het leven is, houdt de wereld vol, dat theologie - de kennis van God - abstract is, en zonder onmiddellijk verband met de werkelijkheid van het leven. Het is de oude geschiedenis, de filosofie van de oude slang, om goed te wezen zonder God, om Hem gelijk te wezen zonder Hem te kennen, lief te hebben en te vertrouwen. Vroeger werd God beschouwd als de bron van alle Goed, en wie niet willig waren om Hem te dienen, zeiden: "Wij hebben de zonde lief;" thans zegt men: "Wij hebben de deugd lief, maar we kunnen haar zonder God beoefenen."

Het grote einddoel: *de wederkomst des Heeren Jezus²⁶ en de heerlijkheid, die Hij aan Zijn dienaren geven zal; de grote kracht, waardoor Hij het hart verandert, het licht Zijner liefde, de openbaring van Zichzelf, de ganse raad Gods, door de apostelen verkondigd en waardoor mensen het zout van de aarde en levende brieven van Christus werden;* dit alles - is in de schatting van velen niet praktisch; zij onderscheiden de Goddelijke, levenwekkende kracht niet die deze leer bevat. En zo schrijven zij meer macht toe aan het mensenwoord, aan de vermaningen van menselijke wijsheid en ernst, aan het welsprekend aandringen op afzonderlijke deugden en ethische grondstellingen (maar niet gegrond en gegroeid uit "de Wortel") dan aan de eigen woorden Gods. Zij vergeten, dat God tenslotte, en Hij alleen, leven is, dat Hij het leven heeft in Zichzelf, en Zijn woorden ook leven bevatten; en dat Zijn Woorden niet louter goede dingen brengen, maar de eerste en uitsluitende vereiste van

²⁶ Saphir bedoelt de wederkomst van Christus om Zijn Kerk op aarde op te bouwen; 1000 jaar.

alle goed, n.l. leven zijn.

Want het Woord is levend; (Hebr. 4 : 12.) en wanneer het als de stem Gods herkend wordt, is het machtig. Christus' woorden zijn geest en leven. Het is daarom, dat zij met het zaad vergeleken worden, dat wel onbeduidend schijnt, maar, in goeden grond ontvangen, zijn levenskracht ras openbaart. Hoe vaak spruit het zaad uit en wordt lang, wij weten zelf niet hoe, eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. Als het Woord Gods als zoodanig ontvangen wordt, dan blijft het in ons niet een dood, onbewegelijk iets, een bloot toevoegsel aan onze kennis, maar dan is het voortdurend werkzaam en groeit in onze gedachten en woorden, in ons karakter en onzen wandel, en brengt vrucht voort in sommigen honderd, bij anderen zestig, bij anderen dertigvoud. En waar "wederom is geschreven," dat wij afleggen moeten allen last, en met zachtmoedigheid ontvangen het Woord, dat in ons geplant wordt, hebben wij dat Woord te bewaren, weg te leggen in onze harten, zorg te dragen, dat de vijand het niet uit onze herinnering en genegenheid wegroof.

En wederom is dit Woord, levend en krachtig, een zwaard gelijk; doorgaande tot de verdeling van de ziel en van de Geest, en van de samenvoegselen en des mergs, en een oordeler van de gedachten en van de overleggingen des harten. Met de meest getrouwe nauwlettendheid ontleedt het onze drijfveren tot in de fijnste bijzonderheden. Het onderscheidt natuur van genade, geest van vlees, het oude leven van het leven van de opstanding. Het maakt scheiding, waar wij in onze blindheid en zelfgenoegzaamheid ons wijs maken, dat alles in orde en Gode welgevallig is. Zo is het Woord als een spiegel, zuiver en klaar, waarin wij ons beeld kunnen ontdekken. En zoals een spiegel dient niet om er naar, maar om er in te kijken, zo wordt het Woord niet naar Gods wil gebruikt, tenzij wij liet inzien om er onszelf in te ontdekken; en alle objectieve bewondering van de Bijbel, als een prachtige spiegel, van de wereld en de Kerk, vermeerdert onze schuld, zo we het subjectief gebruik verwaarlozen.

Wij zijn de subjecten. "Gij zijt die man." "Ken uzelf" gold reeds van de verre oudheid af als voorschrift van menselijke wijsheid. Maar dit voorschrift vergat één grote moeilijkheid. "Het hart is arglistig meer dan eeltig ding." Wie, dan God alleen, kent die geheimzinnige bron, waaruit de uitgangen des levens zijn? God alleen kent en doorzoekt het hart. En daarom hebben wij een spiegel nodig, zoals geen mens die kan bezorgen. Doch terwijl deze spiegel ons getrouw onzen eigen toestand voorhoudt, zien wij er ook in het beeld van de Heere uit de hemel, die onze gerechtigheid is, en Wiens schoonheid zo danig Zijn gelovigen overstraalt, dat de Vader een welbehagen in hen kan hebben.

Zaad, zwaard, spiegel - ziedaar drieërlei aard van het praktisch karakter van de Schrift. Als we haar naar Gods bedoeling lezen, in afhankelijkheid van de Heilige Geest, dan oefent zij een wonderbaren invloed. op ons uit. Indrukken van eeuwige aard worden ontvangen. Het werk des Heeren doet zich gelden in het hart, waaruit gedachten en daden voortkomen. Genade is onze leermeesteres en haar tucht werkt door het Woord. En aangezien Gods bemoeiingen met ons samengevat mogen worden in de twee grote lessen: onze zonde en nood, en Zijn genade en volheid, zo werkt het Woord ook altijd tweevoudig: het doodt en maakt levend; het neemt ons eigen leven weg en geeft ons het leven van de opstanding; het opent ons oog voor onze onwaardigheid, en ontvouwt ons de rijkdommen van Christus. En zo is de slotsom van de Schrift: troost. "Troost, troost mijn volk," is het motto van de Bijbel. Maar Gods troost is in gerechtigheid en waarheid. De zonde wordt veroordeeld in het vlees; het leven gegeven door de gerechtigheid van Christus.

De troost van de wereld en van de natuurlijke mens is gegrond op een gebrekkige blik op de zonde (lichter van het kwaad denken dan het is) en op een verkeerden blik op het leven van het schepsel (als nog hoopgevend); die troost ontkent de zonde en ontwijkt het kruis; hij vernedert de mens niet; hij leidt niet door de dood tot het leven. Maar dat is niet de troost, die God geeft. Hij geeft de vertroosting van de opstanding na het kruis. En ziehier onze verzoeking: te willen scheiden wat God verenigd heeft. Zijn beloften en geboden; Zijn gave en Zijn heiligheid, het kruis en de heerlijkheid; Zijn gestrengheid en Zijn ontferming; Christus onze plaatsbekleder in de hemel, wij Zijn vertegenwoordigers op aarde; dit blijvend verband, deze harmonie, zo levend, zo onmiddellijk weerklank vindend in het geweten, tracht de satan altijd te ontbinden, en zodoende ons er toe te brengen om de Schrift te gebruiken als vertroosting voor het vlees en als verschrikking voor de geest; terwijl het Gods bedoeling is verschrikking voor het vlees en vertroosting voor de geest! Opdat wij de doding des Heeren Jezus in ons vlees zouden omdragen, opdat ook het leven van Christus in ons zou geopenbaard worden.

Het Woord maakt ons wijs tot zaligheid. Het Woord leert ons wat het betekent wijs te zijn. Want de wereld houdt vaak bekwaamheid en voorzichtigheid ten onrechte voor wijsheid, en noemt ongelijkvormigheid met de wereld dwaasheid. Maar de Schrift leert ons dat de wijsheid van boven is, dat Christus onze wijsheid is, en dat het einde van de wijsheid zaligheid is.

Evenwel omvat deze wijsheid de ware voorzichtigheid en alle andere aardse deugden en verhoudingen. En als we door het Woord geleid worden, als wij het Koninkrijk Gods zoeken en Zijn gerechtigheid, als wij het oog op Zijn belofte houden, en onze genegenheden uitgaan naar de dingen, die boven zijn, als wij met Hem verkeren in ootmoed en geloof, zal onze ziel verlicht en rustig, zullen onze woorden ernstig, waarachtig en vriendelijk zijn, onze daden oprecht en voorzichtig; in onzen omgang met onze medemensen zullen wij de leer van het Evangelie aanbevelen en versieren.

O, hoe schoon en volmaakt zijn Gods vermaningen in de Schrift! Indien wij Hem in alle dingen, tijdelijke zowel als geestelijke, innerlijke en uiterlijke, gehoorzaamden, hoe gezegend en aantrekkelijk zou ons leven zijn. Wat beschaving oppervlakkig tracht te bereiken, dat maakt Gods Woord werkelijkheid en volkomen werkelijkheid.

Welk een ware wijsheid bezit en openbaart hij, die de regel van de Schrift volgt.²⁷

Met zijn hart heeft hij God lief en hoop op de hemel, hij bemint en vergeeft zijn broeder, en denkt geen kwaad; zijn ja is ja, en zijn neen: neen; zijn woorden zijn waar en vriendelijk; zijn kleet is eenvoudig, zoals past aan een, wiens lichaam de tempel

²⁷ De woorden van de diepzinnige J. G. Hamann mogen hier een plaats vinden:

„Ik heb de proef genomen niet het gezegende Woord Gods, en het bevonden als het enige licht, waarbij wij tot God kunnen komen, en tot de kennis van onszelf; de kostelijkste gave van de Goddelijke genade, zo ver de ganse natuur en al haar schatten te boven gaande, als onze onsterfelijke ziel uitnemender is dan de tabernakel van ons vlees en bloed; de meest wondervolle en eerbiedwaardige openbaring van de verhevenste en diepzinnigste mysteries van de Godheid en van de Goddelijke natuur; eigenschappen, grote en machtige raadsbesluiten, inzonderheid niet betrekking tot ons, arme mensen; vol van de gewichtigste onthullingen, die alle eeuwen, ja de eeuwigheid omvatten; het enige brood en manna onzer zielen, meer onontbeerlijk voor de Christen dan het voedsel voor de natuurlijke mens. Ja, ik verklaar, dat dit Woord van God groter wonderen in het hart van een Christen tot stand brengt, hij zij geleerd of ongeletterd, dan de wonderen, die er in ver worden; dat de betekenis van dit Boek, en het geloof in zijn leer, alleen verkregen kunnen worden door dezelfde Geest, die zijn schrijvers bezielde, en dat de onuitsprekelijke verzuchtingen, die Hij in onze harten wekt, van dezelfde aard zijn als de onuitputtelijke symbolen en beelden, die Hij in de Schrift heeft neergelegd in groter overvloed, dan al de zaden van de natuur en haar koninkrijken.”

van de Heilige Geest is, en die weet, wat het echte versiersel is; in zijn wandel de laagste plaats kiezende, totdat men hem vraagt om hoger op te gaan; in wereldse zaken niet traag, maar zich niet beijverende om rijk te worden, en niet bezorgd voor de morgen; in smart niet overstelpt en in voorspoed niet opgeblazen; een man, die in plaats van: "Wie is mijn naaste?" altijd vraagt: "Voor welken naaste kan ik een hulp zijn?" Iemand, die de eenzaamheid liefheeft, maar klaar staat om de broeders vermanend en vertroostend te helpen, waar zich de gelegenheid voordoet; en de wezen en weduwen in hun verdrukking bezoekt; ernstig en waardig, evenwel zijn aangezicht zalvend, in het vasten zijner ziel voor de Heere: een man, getrouw in het minste, rechtvaardig en welwillend voor allen, met vurige liefde voor de discipelen van Jezus; een man, wiens hart is in de hemel, en de hemel is in zijn hart, die dagelijks onderwezen wordt door Jezus, om hem gelijk te worden, die de hemelse wijsheid is. De Bijbel is een levensboek, en alleen wie het begeert tot het boek van zijn leven kan tot zijn ware betekenis doordringen. De Bijbel is heilzaam, maar alleen wanneer wij die lezen als discipelen, wier wens is "Jezus te kennen" Gods kinderen lezen zó de Bijbel, niet met het doel zijn volheid uit te putten, maar alleen om te ontvangen wat zij voor het tegenwoordige nodig hebben, ofschoon zij vaak als een schat bewaren, wat ternauwernood begrepen, in de toekomst wordt ontfouwd. Het Woord lezende, waarvan Christus de kern uitmaakt, gevoelt de gelovige, dat de voorzienigheid des Vaders en de toepassing van de Geest aan de Schrift een rechtstreeks besturende, vermanende en vertroostende betekenis geeft. Zo ziet hij niet slechts de grazige weiden, maar God Zelf doet er hem in neerliggen, en hij ontvangt van de hemelse Herder wat heilzaam en verkwikkend is voor zijn ziel.

En evenzo beseft hij, hoe oplettend hij moet overpeinzen wat hij leest, en niet haastig heen rennen over het veld, waarin schatten verborgen zijn, maar door diep te graven het kostbare goud ontdekken. Ons hart en leven moet ingesteld zijn op dit groot en verheven werk. Want wij weten, dat de zwarigheden in het verstaan van het Woord niet verstandelijk, maar geestelijk - in hart, geweten en wil huizen. Vandaar dat de studie van de Schrift rust op zelfverloochening.

In die wondervolle 119^e Psalm, het gouden a.b.c. van de Joden, zoals Luther die noemt, bezitten wij een uiterst leerzaam beeld van de gesteldheid en de tucht dergenen, die het Woord liefhebben. "Ik heb mijn voeten geweed van alle kwade paden, opdat ik Uw woord zou onderhouden. Neig mijn hart tot Uw getuigenissen, en niet tot gierigheid. Ik haat de kwade ranken maar heb Uw wet lief." Hij, die de verborgenheden van het Woord wenst te zien, bidt: "Reinig mij van mijn verborgen afdwalingen."

Als wij zo samenvatten de leidingen van de Voorzienigheid, de bestudering van het Woord, gebed, overpeinzing en gehoorzaamheid, hoe zalig is het dan de boodschap van de Heere Zelf te mogen ontvangen. En hoeveel gedeelten van de Bijbel komen dan naar voren, als 't Ware door God Zelf gemerkt en door Hem bestemd voor de gelovige in tijden van beproeving, van benauwdheid, op gewichtige keerpunten des levens, in geestelijke duisternis en strijd. Het is goed voor ons om ons vaak te herinneren en stil te staan bij die gedeelten, en evenmin te vergeten de Schriften, voor welke de Geest het eerst onze harten en gewetens opende. De Schrift brengt de schatten, die in de beproeving verborgen zijn aan het licht, zoals de beproeving de verborgen schatten van de Schrift doet ontdekken.

Wat de Schrift is, dat is zij vanwege haar verhouding tot Christus. Is het Woord Gods levend? Het is omdat Christus het leven is. Is het krachtig? Het is omdat Christus de kracht Gods is. Is het scherper dan enig tweesnijdend zwaard, doorgaande tot de

verdeling van de ziel en van de Geest, en tot de verdeling van de samenvoegselen en des mergs? Het is omdat Christus is gezet tot een val en een opstanding van velen in Israël; omdat Christus de scheiding maakt tussen Petrus, die Hem belijdt als de Zoon van God, en Petrus, die bedenkt de dingen, die van de mensen zijn. Is het een oordeel er van de gedachten en van de overleggingen des harten? Het is omdat Christus weet, wat in de mens is; omdat Hij Nathanaël ziet, wanneer hij onder de vijgenboom is, en de Farizeeën, die kwaad in hun hart denken. Is er geschreven in het Woord: "Er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, mei welken wij te doen hebben"? Dat is omdat het gesproken en geschreven Woord wordt vereenzelvigd met de Heere, Wiens ogen zijn als een vlam vuurs, de Zoon des mensen, aan wie de Vader al het oordeel heeft overgegeven. Wordt van het Woord gesproken, als van de redelijke, onvervalste melk, het gezonde voedsel voor de ziel? Het is omdat Christus is het brood des levens. Wordt het aangeprezen als een licht, schijnende in een duistere plaats? Het is omdat Christus is het licht en de wijsheid.

Het wezen van de Schrift is die Zaligmaker in wie alles, wat tot het leven en de godzaligheid behoort, geschonken is. Een ziel, die Jezus Christus gevonden heeft, ziet Hem in de Schrift, - altijd en overal. Jezus is de Deur, door wie alleen wij het heiligdom van het Woord kunnen binnengaan. En als wij komen tot Jezus, dan komen we in het bezit van het Woord, want Hij heeft de woorden des eeuwigen levens. Zij zijn de Zijne en Hij alleen kan het Woord geven. (Joh. 17 : 14: Ik heb hun uw Woord gegeven.) En waar wij also het Woord door Hem en in Hem hebben, vinden wij Hem in elk Schriftgedeelte. "Als ik luister naar de overeenstemmende klanken van al de heilige profeten, en van de apostelen van onzen Heere en Zaligmaker, is het mij, als stond ik in Jeruzalem bij de zegevierende intocht van onze Heere, en hoorde ik de menigten dergenen, die voorgingen en die volgden, roepende: Hosannah, de Zone Davids! Gezegend is Hij, die komt in de Naam des Heeren!" (Boyle.)

"Jezus alleen," is het ware centrum van de Schrift in al haar veelvuldige openbaringen; en vandaar dat heel de Schrift Nieuw Verbond is, het Evangelie van de genade. De wet verspert ons iedere weg, behalve die naar "Jezus alleen" zoals zij ook in "Jezus alleen" haar ware verklaring en vervulling vindt. Het Koninkrijk is "Jezus alleen" als heerlijkheid; de Gemeente "Jezus alleen" als hoofd. De zondaar wordt aangenomen, omdat het is "Jezus alleen," de heilige leeft en wast op, omdat het is Jezus alleen. Het Schriftuurlijk werk van de heiligmaking is even strijdig met de natuur, als dat van de rechtvaardigmaking. Maar hoe waarlijk vertroostend is de weg Gods!

Gods heiligen, die wij bewonderen, een David, Paulus, Johannes, worden ons getekend en de bron van hun leven voor onze ogen blootgelegd. Stel u niet voor, dat zij vrij waren van bezwaren en verzoeking; van valstrikken en afdwalingen; dat zij niet een andere wet strijdend in hun leden hadden, en dat zij enig vertrouwen in het vlees koesterden. Buiten de gerechtigheid van Christus, buiten de genade Gods, buiten de kracht van de Geest, hadden zij niets, waarop zij betrouwden en waarbij zij leefden; of liever, het was hun voortdurend gebed niets te mogen weten en niets te mogen hebben dan **Christus en Die gekruisigd**.

Hun leven was een leven des geloofs in Hem, die ons heeft liefgehad en Zichzelf voor ons overgegeven heeft. En als zij meer vrucht voortbrachten, was dit niet omdat daar een ander beginsel in hun harten leefde naast het zaad van de genade Gods; het was niet, omdat zij enige andere kracht toevoegden als motor voor hun arbeid en zelfverloochening - maar juist het tegenovergestelde.

Het was, omdat zij wisten, dat zij niet onder de wet, maar onder de genade waren; dat

zij niets vermochten zonder Christus of buiten Hem; dat nietswaardige zondaars de eisen van de wet niet kunnen vervullen, maar uit de volheid van Christus ontvangen genade voor genade. De wettische ziel overtreedt de wet en veracht het Evangelie; de gelovige verblijft zich in de Heiland, en loopt de weg van Gods geboden.

Geloof is de overwinning, die de wereld overwint, en de inwonende liefde van Christus de kracht van de gehoorzaamheid. Zo wij maar altijd op Hem zagen in Zijn grote liefde, Zijn onwankelbare trouw en genade, - het Lam dat geslacht is! - wij zouden waarlijk Hem volgen en overvloedige vrucht voortbrengen!

Vandaar ook, waar de Schrift overvloeit van vermaningen tot waakzaamheid, naarstigheid, ijver, zij niettemin alle goede gezindheden, woorden en werken voorstelt als vruchten van de Geest, en voortdurend vermaant niet af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is. Het is, als het ware, of God tot ons zegt: "Gebruik Mijn Evangelie niet in een wettische geest. Wanneer gij uw geestelijke groei wilt onderzoeken, dan wordt Mijn Evangelie veranderd in de wet. Gij hebt uitsluitend het oog te richten op de Bron van uw groei, *en niet op het verborgen proces binnen in u.* Christus is voor u genade, rechtvaardigheid, wijsheid, sterkte, zonder dat gij in staat zijt om te begrijpen hoe dit werk in uw ziel wordt gewrocht. U begrijpt niet, hoe het komt, dat de regen de aarde vruchtbaar maakt en bijdraagt tot de groei van zaad en vrucht. Door Mijn Woord zult gij overvloedig vrucht voortbrengen; Mijn genade is u genoeg. Heb vrede in de verzekering, dat Mijn Woord u zal doen toenemen. Alles wat u te doen hebt, is: Mijn Woord te gebruiken als een woord des levens, waarin Mijn Geest, als een Geest van boetvaardigheid en geloof, u zal leiden naar de mening van Christus. (Oetinger over Jesaja 55. Etwas Ganzes p. 63.)

Dit is de meest praktische waarheid, de centrale en levende leer. De kracht Gods is Christus. Het is voor de kracht van de wet onmogelijk. (Rom. 8 : 3.) En voor de kracht van Adam is dat onmogelijk. (Matth. 19 : 26.) De Wet en Christus kunnen niet verenigd worden. (Gal. 4: 31.) Christus, en Christus alleen, is de kracht Gods.

Waar Christus dus het Middelpunt voor ons is, daar leidt de Schrift ons tot Hem als het Middelpunt van Goddelijk, eeuwig leven in God. De Vader heeft de Zoon lief en zegt: "Hoort Hem." De Geest verheerlijkt Christus, en diens getuigenis is van Hem. Maar Christus leidt wederom tot de Vader, van wie Hij voortdurend getuigt, dat Hij Hem gezonden heeft. Hij heeft Diens naam geopenbaard, en voleindigd het werk, dat de Vader Hem gegeven had om te doen. En zoals Christus voortdurend heen wijst naar de Vader, zo spreekt Hij van de Geest als de gave Gods; en Zijn belofte aan de discipelen is de belofte des Vaders, n.l. de Geest, die in hun harten zou uitgestort worden.

Deze eeuwig gezegende en Goddelijke Drie-eenheid in onze gedachten, in ons hart en leven te scheiden, is de bron van alle dwaling en zwakheid. In waarheid stil te staan bij de Vader, is geen onderschatting van Christus, en het beschouwen van Hem is geen vergeten van de Vader, waar de werking van de Heilige Geest gemeenschap is met de Vader en de Zoon.

- Alleen van Christus te spreken, met voorbijgaan van de betrekking des Vaders en het werk des Heilige Geestes, voert tot Arminianisme, en eindigt in waarheid met een ingebeelde Christus voor de waren te houden; en een zelfgemaakt geloof voor het geloof, dat een gave God is.
- Uitsluitend op de verkiezing des Vaders de nadruk te leggen en op het werk van de Geest (en met uitsluitend bedoel ik: Christus secundair, ondergeschikt aan Vader en Geest te beschouwen) is Christus te miskennen als de open Deur,

de Zaligmaker van de verlorenen, de Fontein des levens geopend voor wie ook. Het is een beschouwing van de omtrek en het profiel, als het ware, en niet ten volle zien van Hem, die Zichzelf voor de zondaar plaatst, en zegt: "Zie op Mij, zie op Mij!"

- Zich te bepalen tot de liefde des Vaders en de genade des Heeren Jezus Christus, zonder gemeenschap des Heilige Geestes, is de oorzaak van dat gebrek aan volle verzekerdheid des geloofs, dat altijd zoekt naar bewijs en bevestiging van hetgeen wisselvallig is, in plaats van te erkennen het getuigenis van Gods Geest met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.

Kortom, de levende God is Drie-eenheid en indien wij gemeenschap met Hem hebben, loven wij gelijkelijk Vader, Zoon en Heilige Geest, waarvan evenwel - volgens de eeuwige raad - Christus de centrale plaats inneemt.

En zo zijn het uitsluitend diegenen, welke Christus hebben aangenomen als wijsheid Gods, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing, die de Schrift als Gods Woord hebben ontvangen. Indien het getuigenis van de profeten en van de apostelen overeenstemt met en zich concentreert in dit éne, dat in Jezus vergeving van de zonden en een eeuwig leven is, voor allen die geloven, en dat er geen andere naam onder de hemel gegeven is, waardoor wij moeten zalig worden, dan verwerpt hij, die niet in "Jezus alleen" als zijn Verlosser gelooft, het ganse getuigenis van de Schrift. De uitdrukking: *ik geloof in de Bijbel*, heeft in de mond derzulken geen betekenis. Dat reikt niet verder dan de betuiging: "Ik denk, dat zij, die aan de waarheden van de Schrift geloven, gelijk hebben."

Hoe is het mogelijk, waar Jezus de kern en inhoud, het Middelpunt van de Schrift is, dat daar zou kunnen wezen een aannemen van het getuigenis zonder een aanneming van de Persoon, van wie het getuigt? Door deze dwaling hebben wij, Christenen, voet gegeven aan het ongeloof, onze verkeerde manier om het Boek van de Hoofdpersoon te scheiden, en het verstandelijk inzicht te houden voor die gesteldheid des harten, die geloof heet. Neem de Heere Jezus aan, en gij ontvangt niet slechts het getuigenis, maar gij wordt zelf toegevoegd als een getuige en zegel van de waarheid. Wat is de waarheid Gods? Vraag niet "Wat?" zoals zij, die buiten staan, in de woorden van Pilatus vragen. Niet "Wat?" maar "Wier" "Ik ben de waarheid."

4. CHRISTENEN, HET BESTE BEWIJS VOOR DE BIJBEL

Als wij Hem aannemen en in Hem wandelen, dan zijn wij de beste bewijzen voor de Goddelijke oorsprong en kracht van de Schrift. Jezus zendt ons in de wereld als Zijn getuigen. Wij behoren Zijn levende Bijbels te wezen; het leven van de opstanding van Christus moet in ons openbaar worden. Als wij beweren, dat de Bijbel Gods Woord is en deze niet op ons inwerkt als een Goddelijke, hemelse, heerlijke boodschap van liefde en vrede, als wij ons niet verheugen in het heil des Heeren en wandelen in nieuwigheid des levens, als wij het geloof missen dat de wereld overwint, aanmerkende de dingen, die men niet ziet, en steunende op de genade en de kracht Gods, dan zijn wijzelf bewijzen tegen de Bijbel. Maar als wij in de Schrift Jezus, de Gezalfde, gevonden hebben, en wij van Hem ontvingen de geest van liefde en van kracht en een verlicht verstand; wanneer wij in de Schrift een liefelijke stem, ja een vreugdevol geluid vernomen hebben en, ons mede verheugende in de verlossing, die in Christus is, wandelen in het licht van Gods aangezicht, dan zijn wij zelf bewijzen voor de Bijbel, ja brieven van Christus, geschreven niet met inkt, maar met de Geest

des levenden Gods.

Het licht, dat schijnen moet midden in de duisternis, is de Gemeente. "Gij zijt het licht van de wereld." Het centrum waaruit het geklank van het Woord Gods moet vernomen worden, is de Kerk van Christus. (1 Thess. 1.) En de boodschappers, die in de ganse wereld moeten uitgaan, in de donkere plaatsen van ons eigen land en in de verre gewesten van het heidendom, zijn de discipelen van Jezus Christus, uitdragende de blijde boodschap Gods. Dankbaar voor wat elk Bijbelgenootschap, dat de Bijbel verspreidt, verricht, mogen we niet vergeten, dat de Gemeente van de levende Christenen het ware Bijbelgenootschap is, waardoor het Woord Gods verbreid en verheerlijkt wordt.

5. HET BOEK DER BLIJDSCHAP

Het Woord Gods is blijdschap. Er is geen ander boek, waarin zulk een volkomen rust, overvloeiende in onuitsprekelijke vreugde en volle heerlijkheid heerst. Hier is een licht, triomferende over alle duisternis, een hoop, die levend is (1 Petrus 1 : 3.) en krachtig. Het paradijs was nog niet gesloten, toen de doodse stilte, door de zonde veroorzaakt, verbroken werd door de stem van God de Zaligmaker met de belofte van verlossing en overwinning; en de ganse Bijbel door vernemen wij die blijde klank, dat God aan ons, zondige schepselen, overvloeiende genade en oneindige liefde heeft bewezen. Het overwinningslied van de hemelen en van de eeuwigheid: "U is het koninkrijk en de kracht, en de heerlijkheid," wordt alreeds vernomen, ofschoon wij in dit dal van de smarten en van de verzoeking nog roepen: "Verlos ons van de boze." Hier klinkt het geluid van de bruiloftsklokken - ja de bruiloft des Lams en van de Bruid. Hier wordt ons God geopenbaard als onze uitnemend grote vreugde. Hier zijn blijde tijdingen, die zelfs door in de gelukzaligheid des hemels levende engelen een zeer grote blijdschap genoemd zijn. Hier is de gave Gods: Zijn eigen Zoon om de onze te zijn voor eeuwig. Hij, die de Vader ziet als de volheerlijke en geliefde, aan wie Hij alle dingen heeft overgegeven, is de gave Gods aan ons, een gave, die nooit meer teruggenomen zal worden. Jezus Christus, ons Hoofd en onze Heer voor eeuwig.

Het Woord Gods is blijdschap van de hemel voor alle zielen, die in duisternis en schaduw des doods verkeren. Het spreekt van zonde, maar om volle schuldvergeving te verkondigen; van onze ellende en gebondenheid om onze verlossing, en van dood om het leven van de opstanding uit te roepen; van onze nietswaardigheid om ons alles in alles: Christus te brengen. Wie Gods Woord aannemen verheugen zich.

O, dat wij toch in alle verkondiging van de boodschap Gods vóór alle dingen evangelisten waren! En dat de voornaamste zowel als de diepste indruk onzer prediking mocht wezen: Hij heeft ons een blijde boodschap gebracht uit een vergelegen land. Hij heeft tot ons gesproken van de wondervolle verlossing Gods, veruitgaande boven al onze gedachten en al onze hoop. Hij heeft gesproken van God, die Zich verheugt over de zondaar, die verzoend en behouden is; en van Jezus Christus, stervende voor de goddelozen en levende in het hart van de gelovige. Hij heeft ons getoond, hoe wij nu in de hemelse gewesten zijn; aangenaam begenadigd in de Geliefde; volmaakt in Hem, en verzegeld door Zijn Geest; en dat wij met Hem zullen geopenbaard worden in heerlijkheid.

Dán is onze prediking Schriftuurlijk, wanneer zij getuigt van Jezus als het Lam, van God als de Vader, van de Geest als de Duif; wanneer zij naar het hart van Jeruzalem spreekt, genade en heerlijkheid verkondigende, uitgaande en wederkerende van Gods liefde in Christus.

Adolph Saphir, Joodse calvinist met eigen accenten

TERDEGE. 5 oktober 2006

L. J. van Valen

Het gezin van de geleerde Hongaarse Jood Israel Saphir was in grote consternatie toen de twaalfjarige Adolph een kort gebed deed in de Naam van de Heere Jezus Christus. Kort daarop gaf ook de vader zich, met zijn hele gezin, aan de Christus der Schriften over. Zoon Adolph werd een prediker van vrije genade, onder meer onder zijn volksgenoten.

De bekende Schotse zendeling Rabbi Duncan (1796-1843) preekte sinds 1842 met nog enkele landgenoten het Evangelie der verzoening aan de Joodse gemeenschap in Hongarije. Velen werden daardoor in het hart gegrepen. Een opmerkelijke opwekking vond in Boedapest plaats. "Het was een tijd van liefde en van de rechterhand van de Allerhoogste.

Vooraf de jonge Adolph Saphir, die in 1831 was geboren, nam toe in de kennis en genade van de Verlosser. Men vertelde dat "de Heilige Geest op de zoon van Saphir was gevallen en dat hij de Schrift verklaarde zoals men nooit tevoren gehoord had. Rijke gaven van hoofd en hart vielen bij hem op. Een brandende liefde tot zijn Heiland bezette de jongeman. En niet alleen bij hem! Het leek of de Pinkstergeest op de Joden afdaalde.

Toen onder hen het Heilig Avondmaal voor het eerst werd bediend, in een bovenzaal, getuigde zendeling Smith dat "de opgestane Heere inderdaad door de gesloten deuren was binnengekomen en evenals in Jeruzalem in het midden van de discipelen verscheen. Een diepe stilte viel op het kleine gezelschap, toen het Zijn nabijheid gewaar werd. Een stilte, onderbroken door het diepe zuchten van enkele brandende harten. De muur die hemel en aarde scheidde, scheen voor een tijd weggenomen te worden, en de gemeenschap tussen beide werd ervaren, wat de grootste zegen op aarde kan worden genoemd. Een voorsmaak van de hemelse heerlijkheid.

Studie

In deze geestelijke atmosfeer kwam het prille geloof van Adolph tot ontwikkeling. Rabbi Duncan was zijn mentor geworden en deze merkte al gauw op dat de jongeman zich door verdere studie moest ontplooiën. Adolph vertrok in hetzelfde jaar met een medebekeerling, Alfred Edersheim, naar Edinburgh in Schotland, waar hij bij Duncan verbleef, die inmiddels naar zijn geboorteland was teruggekeerd. Hier maakte hij zich de Engelse taal eigen, waarna hij voor verdere studie naar Berlijn vertrok. In die tijd maakte hij kennis met het Duitse rationalisme en met de subjectivistische theologie van Schleiermacher, die hem aanvankelijk bekoorde.

De Jood Carl Schwartz en zijn vriend Theodore Meyer steunden hem in die tijd bij de geestelijke en psychische strijd die hij doormaakte. In de doordenking van het rationalisme ontving hij veel zegen door het lezen van het beroemde boek *Pensées* van de Franse christendenker Blaise Pascal.

Voor zijn verdere scholing keerde hij terug naar Schotland, om zijn mastergraad te behalen en aan het New College van de Free Church theologie te studeren. Opnieuw kwam hij in aanraking met Duncan, die hier oosterse talen doceerde. Deze jaren hadden grote betekenis voor zijn verdere leven. Hij leerde christenen kennen die bewogen waren met het geestelijke lot van zijn volksgenoten en wist zich mede door

hen geïnspireerd en geroepen om het Evangelie van het kruis onder de Joden te verbreiden.

Zendeling

Vanuit de Presbyteriaanse kerk van Ierland werd Adolph in 1854 als zendeling onder de Joden in Hamburg uitgezonden. Met Sara Owen, met wie hij kort ervoor in het huwelijk was getreden, vertrok hij naar Duitsland. Spoedig kreeg hij bekendheid, door zijn eerste pennenvruchten die van de pers kwamen. Hij schreef enkele pamfletten voor de Joden, die ook onder de aandacht van de bekende Isaäc da Costa kwamen. Zijn schrijfstijl was vlot en overtuigend, zonder onnodige franje. Zijn methode van werken om Joden met het Evangelie in aanraking te brengen, vond echter weinig waardering bij zijn superieuren, waardoor hij genoodzaakt werd ontslag te nemen.

Terug in Schotland nam Adolph Saphir een beroep aan van de Engelse Presbyteriaanse kerk in South Shields, waar hij vijf jaar werkte. In 1861 vertrok hij naar Greenwich, in 1872 naar Notting Hill en in 1882 naar Belgravia, allemaal gemeenten binnen hetzelfde kerkverband. De presbyteriale kerkvorm had overigens niet in alle opzichten zijn waardering. Hij voelde zich meer aangetrokken tot de Plymouth Brethern, hoewel hij zich niet bij hen aansloot.

Prediking en geschriften

De prediking van Saphir was krachtig en zegenrijk. Dit geldt zeker ook voor zijn vele pennenvruchten. Zijn boeken en kleine geschriften tonen hem als een gerijpte theoloog en een zelfstandig denker, die een diep inzicht had in de Schrift. Vooral de dienst van de verzoening die hij in het Oude Testament bij de ceremoniën zo heerlijk aantrof, bevestigde voor hem de rijkdom van zijn Joodse wortels, die hij op een originele wijze wist te verbinden aan het middelaarswerk van de Christus der Schriften.

Zijn *Christ and the Scriptures*, verschenen in 1867, is een gedegen studie over de Joodse oorsprong van het christelijk geloof. Hetzelfde geldt voor zijn tweedelige commentaar op de brief aan de Hebreëën, dat in 1874-75 van de pers kwam. De wijze waarop hij vanuit dit moeilijke Bijbelboek omgaat met de christologie verdient bewondering. Evenals andere werken werd dit commentaar in het Nederlands vertaald, onder de titel *Een Hebreër over de Brief aan de Hebreëën* (1948). Het is de verdienste van A.R. Zalman-Marda, de vrouw van de bekende Rotterdamse evangelist Joseph Zalman, geweest dat ze een aantal van Saphirs boeken voor het Nederlandse publiek toegankelijk wist te maken.

Hebreënbrief

Het boek over de Hebreënbrief is een bewerking van lezingen die Saphir voor predikanten en andere personen van invloed had gehouden. Het was zijn intentie om de grote verbanden tussen de oud- en de nieuwtestamentische bedeling aan te tonen. Het is geen dor, leerstellig boek waarin bepaalde stokpaardjes worden bereden, maar een uiteenzetting waarin de noodzaak van een gelovig omhelzen van en een leven naar de waarheid van Christus wordt benadrukt. Dit is toch het doel van de Hebreënbrieffschrijver.

Zo merkt Saphir in zijn inleiding op: "...Hier wordt ieder leerstuk en elke voorstelling rechtstreeks tot hart en geweten, tot het leven zelf en tot het beginsel van het geloof teruggevoerd. Het is een aanhoudend, vurig betoog en een oproep om de enige Hogepriester der belijdenis in de enige aanbidding aan te hangen, één liefdevolle drang en vermaning om zo standvastig te blijven, onbewogen door vreemde leer, in de

tegenwoordigheid van God, bewaard in de liefde en gemeenschap van de Heere Jezus en bewust van de grote rondom liggende wolk der getuigen.

Hoe tekent hij de Christus Gods als de tegenwoordige Hogepriester aan de rechterhand van de Vader, opdat de gelovigen met vertrouwen tot in het binnenste heiligdom zullen naderen. Hoe schildert hij de inwoning van de Heilige Geest in de harten van Gods kinderen, niet alleen om hen te troosten, maar ook om hen ervan te doordringen dat de Geest in hen woont. In een ander boek merkt hij op dat de inwoning des Geestes zelfs bij de hervormers een weinig doordachte geloofswerkelijkheid is. Geldt dit in zekere zin ook niet voor het hogepriesterlijk werk in de hemel en het koningschap van Christus? "Hoe lang, zelfs na de Reformatie, was de leer van de Heilige Geest en Zijn werk in de bekering en Zijn inwoning in het hart van de gelovige zo goed als een terra incognita, een onbekend terrein

Heiliging

Saphir heeft zich in theologische zin vooral beziggehouden met de leer van de heiliging. Hij had sympathie voor de heiligingsbeweging in zijn dagen, zoals vertegenwoordigd op de Keswick Conventions. Toch kon hij niet met de vertegenwoordigers ervan mee, omdat zij de inwonende zonde bagatelliseerden en de leer van de rechtvaardiging tekortdeden.

De verdieping die Saphir wil geven aan de in zijn ogen verwaarloosde leer van de heiliging gaat niet ten koste van de onmiskenbare verbinding daarvan met de rechtvaardiging door het geloof. Hij kon niet meegaan met hen die pleitten voor een mystieke heiligingsdrang, zoals hij die aantrof bij Thomas à Kempis. In diens *Imitatio* zag hij "veel dat uitnemend is, maar het lijdt aan de radicale dwaling van het niet onderscheiden van Christus voor ons en Christus in ons.

Waardering had hij wel voor Kohlbrugge, vanwege diens bevrijdend spreken over het kruis. Hij blijft niet staan bij het kruis van Christus, maar eindigt in de overwinning van Zijn opstandingskracht, waarin de eigenlijke bron van heiliging ligt opgesloten. Het gaat niet om een wettische vordering in de strijd tegen de zonde, maar om het vertrouwen in de Apostel en Hogepriester van onze belijdenis Jezus. "Maak niet uw heiliging een onderwerp van uw meditatie. Waar zien wij Christus? Als wij Zijn beeld zoeken in onze harten, in onze bevindingen en in onze geloofsstaat? (...) Wij kunnen Hem alleen aanschouwen in Zijn eigen volmaaktheid, in de heerlijkheid van Zijn heiligheid, in de schoonheid waarmee de Vader Hem met Zijn Naam boven alle namen versierd heeft.

De laatste dingen

(Saphir gaat echter verder dan de leraar van Elberfeld inzake de eschatologie. Kohlbrugge veroordeelde de gelovige verwachting voor het Joods volk en de nieuwe uitstorting van Gods Geest op Zijn kerk.)

Dit wil voor Saphir niet zeggen dat de christen het kruis is gepasseerd, want steeds opnieuw ontmoet hij zijn Zaligmaker op Golgótha. Maar hij ziet verder, hij ziet Jezus in het hemelse heiligdom, met eer en heerlijkheid gekroond, als de grote Overwinnaar over zonde, dood en graf. Deze accenten laat Saphir steeds spreken en hiermee gaat hij in het voetspoor van schrijvers als William Romaine en Walter Marshall, die gepoogd hebben om de leer van de heiliging te ontdoen van wettische krampachtigheid, waarbij de heilige christen op het voetstuk staat en niet de grote Heiligmaker, Jezus Christus.

Behalve onkunde over de bedoeling van het werk van Christus en van Zijn inwonende Geest tot heiliging van hart en leven, zag Saphir ook een verduistering in de leer van

de eschatologie, de leer van de laatste dingen. Hij doelt hierbij op de komende bekering van de Joden en het hierop volgende vrede-rijk op aarde. Evenals Ryle was hij een overtuigd préchiliast, wat wil zeggen dat hij geloofde in een persoonlijke Christusregering op aarde. Het is geen wonder dat de plaats van Israël onder de volken hierbij essentieel is.

In zijn boekje *Christ and Israël* (1890) werkt Saphir zijn visie op dit punt verder uit. Het Koningschap van Christus staat daarin centraal. "De Heere Jezus is niet slechts de Profeet, het Licht der wereld... Hij is niet alleen de Hogepriester, Die ons door Zijn lijden, dood en opstanding tot God terugbrengt, maar Hij is ook de Koning, op Wiens schouders de heerschappij gelegd is, en die in de Naam en tot verheerlijking van de Allerhoogste op aarde regeert. Wordt het verlangen naar deze kroon op Zijn werk niet uitgedrukt in de bede: *Uw Koninkrijk kome?*"

Eenzijdigheden

Het verlangen naar de glorieuze vervulling van Gods rijke beloften aan Israël en aan Zijn gemeente bezette Saphir steeds meer. In dit verlangen ging hij ook heen. Hij overleed op 4 april 1891 op de leeftijd van bijna 60 jaar. Spurgeon bezocht hem nog voor zijn sterven en getuigt hoe hij mediteerde over de woorden van de apostel Johannes: *God is een Licht en in Hem is gans geen duisternis*. "Geen duisternis, geen duisternis, benadrukte de stervende. Het was licht in zijn ziel toen hij de laatste adem uitblies en in een volkomen vrede ontsliep. Op de begraafplaats in Kensal Green kreeg hij zijn laatste rustplaats.

Saphir heeft geprobeerd zich te wachten voor eenzijdigheden die hij in de calvinistische theologie meende aan te treffen.

Zo vond hij de Schotten te rechtlijnig en te dogmatisch.

Ook had hij moeite met allerlei piëtistische stromingen, zoals hij die in Duitsland tegenkwam.

De balans die hij steeds voor ogen had, was die van de objectieve waarheid van de Schrift, die door de levende werkingen van de Geest van Christus gestalte moeten krijgen in het hart. Maar bij zijn uiteenzetten van het werk van de Geest verloor hij nooit uit het oog dat het ook in dit opzicht gaat over de verheerlijking van Christus, Die door Zijn Geest dode zondaren tot en in het hart van de hemelse Vader brengt.

Tijdgenoten

Robert Murray McChesney (1813-1843)

Groen van Prinsterer (1801-1876)

Charles Haddon Spurgeon (1834-1892)

Koning Willem III (1849-1890)

John Charles Ryle (1816-1900)

Ds. W. Silfhout schrijft o.a. over Saphirs boeken

Adolph Saphir kreeg vooral bekendheid door zijn boeken. Een van de bekendste is 'Christ and the Scripture' (Christus en de Schriften). Dit boek is ook in het Nederlands vertaald. Ook schreef hij een verklaring over het Gebed des Heeren (The Lord's prayer) en een commentaar op de brief aan de Hebreeën. Zijn geschriften ademen een warme, evangelische toon.

Als een gouden draad loopt het verzoeningswerk van Christus door al zijn boeken heen. De Persoon van Christus was voor hem het centrum van het theologisch denken. Met instemming haalt hij Luther aan: 'Wat voor een Boek en wat voor een Persoon? Er is slechts één Boek, de Schrift, en slechts één Persoon: Jezus Christus.'

Die gouden draad geldt ook voor andere boeken van hem, zoals 'The divine unity of Scripture' (De goddelijke eenheid van de Schrift), 'The hidden life' (Het verborgen leven) en 'Short writings' (Korte geschriften).

Als het om het werk onder Joden gaat en zijn betrokkenheid daarbij is zijn boek 'Christ and Israel; Lectures and addresses on the Jews' (Christus en Israël) van belang. Daarin komen verschillende onderwerpen aan de orde. Saphir gaat in dat boek in op de houding van de Joden ten opzichte van het christendom en van Christus. Hij schrijft over de tekst uit Romeinen 11:26, '*En alzo zal geheel Israël zalig worden.*' Andere onderwerpen in dit boek zijn: *Het mysterie van Israël, Israël als het volk van God, Christus als het centrum van Israël*, enz.

Het belang van de evangelieverkondiging aan Israël

M.R. Darby schreef in zijn boek 'The emergence of the Hebrew Christian movement in Nineteenth-Century Britain' (De verschijning van de Hebreeuws-christelijke beweging in het 19e-eeuwse Engeland, 2010):

Saphirs bezorgdheid en liefde voor Israël kwamen niet alleen voort uit natuurlijke of vaderlandlievende gevoelens... Zij waren de uitkomst van zijn diep inzicht in het plan en het doel van God in relatie tot de gehele wereld, waarvan Israël het centrum was, en van zijn diepe overtuiging dat de kerk, door het negeren van Israël, in gevaar verkeerde steeds verder af te drijven van de Schriftuurlijke denkbeelden en tenslotte van het geloof in de Bijbel zelf als de boodschap van de zelfopenbaring van de God van Israël.'

Hij geloofde niet alleen dat de zending onder de Joden een plaats moest hebben, maar hij geloofde met geheel zijn hart dat het boven alles uitging en een centrale en unieke plaats had in Gods plan met de wereld. *Saphir zag evangelisatie onder de Joden als een sleutel voor de verlossing van de wereld.*

Hij pleit voor meer werkers in dit deel van de wijngaard des Heeren. Hij schrijft vervolgens: 'Hij die het hoogst staat op de berg van God en het meest ziet van de heerlijkheid van God, heeft de diepste deernis, de meest brandende liefde, het teerste mededogen met zijn broederen. Mozes in zijn benauwdheid zei: *Delg mij uit Uw boek.* Paulus in de diepe doorleving van zijn genegenheid en bezorgdheid kon hetzelfde offer brengen... Liefde voor Israël, zoals Mozes en Paulus voelden, is een straal van de onuitsprekelijke oceaan van licht die in God is.'

Dit gedeelte van zijn boek eindigt hij met een ootmoedig gebed: 'Moge ons uit die wonderlijke en oneindige oceaan van goddelijke liefde tot Israël een weinig liefde gegeven worden tot Gods oude volk. Amen.'

Gods plan met het Joodse volk

Saphir verlangde met zijn gehele hart naar het nationale heil van het oude bondsvolk. Naar zijn mening heeft God niet alleen een speciale liefde tot het Joodse volk vanwege Zijn verbond met de vaderen, maar die liefde dient een doel dat ver buiten ons verstaan ligt. Daarover schrijft Saphir: “Dit is het einde en het doel van alle dingen; geheel de geschiedenis van de wereld en al de openbaringen van Gods liefde en macht zijn tot verheerlijking van Zijn heerlijkheid en genade, dat Zijn Naam zal worden verheerlijkt en dat Zijn heerschappij zal worden erkend en aanbeden. Maar als het Joodse volk zal zijn hersteld, zal voor al de engelen, overheden en tot het einde der aarde zichtbaar worden dat het heil van de Here is; dat Hij genadig is wie Hij genadig zal zijn; dat ’s mensen ontrouw het doel van Zijn liefde en het besluit van Zijn welbehagen niet kan veranderen, en dat Hij het is die verlossing, vergeving, vernieuwing, sterkte en heerlijkheid aan Zijn uitverkoren volk geeft.”

Artikel van ds. Silfhout met toestemming overgenomen uit de Israëlbode, uitgave van het Deputaatschap voor Israël van de Gereformeerde Gemeenten.

Een verkorte versie stond in het maandblad Hadderech van juli/augustus 2017

FRAGMENTEN UIT DE BOEKEN VAN SAPHIR

Bijbels mensbeeld

Velen hebben als kritiek op het Oude Testament dat de zonden van Gods heiligen, van een Jacob, David en Jona zo onomwonden worden weergegeven dat het moeilijk is om in hen Gods gunstelingen en heiligen te zien. Het doel van de Bijbel is echter niet om de mens op een voetstuk te plaatsen maar om God te verheerlijken.

Bovendien realiseert niet iedereen zich dat het Bijbelse mensbeeld verschilt van dat van de wereld. De wereld is geneigd van haar helden supermensen te maken, daarbij hun tekortkomingen met de mantel der liefde bedekkend. De heiligen in de Bijbel daarentegen zijn verlorene zondaren die tot hun laatste snik moeten strijden tegen wat Paulus “de wet van het vlees” noemt, “die in hun lichaam woont”.

De Bijbel wil ons er diep van doordringen dat alles genade is. Gods dienstknechten zijn niet vanwege hun zedelijke superioriteit door God geroepen. Het tegendeel is waar: nadat zij geroepen en tot de kennis van en vrees voor God gebracht zijn, houdt genade en genade alleen hen staande.

Bovendien keurt de Schrift de zonden van Gods heiligen niet goed maar laat zien hoe zwaar ze door God gestraft worden.

Beperkt zicht op de Oudtestamentische heiligen

De moeite die velen met de O.T.-heiligen hebben, getuigt ook van een beperkt zicht.

We kennen wel Davids zonde maar hebben we ook weet van zijn berouw? Beseffen we hoe diep en oprecht die was en hoe groot de zelfaanklacht was waarmee hij zich verootmoedigde toen hij openlijk voor heel het volk zijn schuld beled? Is het wel eens tot ons doorgedrongen dat het in psalmen als de 32e en 51e een Oosters vorst in al zijn macht en heerlijkheid is die zijn schuldbekentenissen publiceert? En hoe hij daarin bekend maakte dat het alleen Gods genade was die hem weer had opgericht?

We lezen over Jona, zijn ongehoorzaamheid aan en vluchten voor God en over zijn ontzetting over Ninevé's bekering. Maar hebben we ons wel eens gerealiseerd dat het Jona zelf is die ons dit laat weten?

Tenslotte Jacob en Ezau. Velen van ons houden meer van Ezau dan van Jacob, terwijl het God zelf is die zegt: “Jacob heb ik liefgehad en Ezau heb ik gehaat (Maleachi 1:2,3).” Hoe komt dat?

De oorzaak van dit vreemde feit is dat ze Jacob niet kennen. Ze zien fouten in Jacobs karakter (en wie van ons heeft die niet?) maar ze zien niet dat Jacob's hele wezen op God gericht is. Dat hij zijn hele leven Gods gemeenschap zoekt en daarin leeft. En hoe op zijn sterfbed, terwijl hij al die profetieën voor zijn zonen ontvangt, zijn diepste verlangen zich baan breekt: “Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere (Gen. 49:18)!”

Zelfkennis

Velen van ons worden dus geschokt door de verhalen over de zonden van Gods heiligen. Hierboven hebben we naar de oorzaak hiervan gezocht. Maar er is nog een dieper liggende oorzaak. Deze mensen kennen niet alleen de Bijbelse heiligen onvoldoende, ze kennen ook de verdorvenheid van hun eigen hart niet, noch het wonder van Gods genade.

Vrij naar “Schrift en Openbaring” van Dr. A. Saphir.

Dit artikel verscheen in het februarinummer 2017 van de Hadderech.

Gods toorn en Zijn liefde

Is de God van het Nieuwe Testament anders dan die van het Oude?

De afgelopen maanden zijn diverse bezwaren tegen het Oude Testament de revue gepasseerd. Deze maand behandelen we de regelmatig gehoorde opvatting dat de God van het Oude Testament een andere zou zijn dan die van het Nieuwe. De God van het Nieuwe zou liefde zijn en die van het Oude zou een God van toorn zijn.

De oorzaak van deze misvatting is volgens Dr. Adolph Saphir een verkeerd begrip van de Bijbel. Feitelijk is het Oude Testament veel genadiger en het Nieuwe Testament veel strenger dan wel wordt aangenomen. Een ernstige boodschap dus deze maand maar ons inziens wel een noodzakelijke om ons behoud naar waarde te kunnen schatten en om een idee te krijgen van het risico dat men loopt als men de Messias afwijst.

Van wensbeeld naar een Bijbels Godsbeeld

Er zijn maar twee cirkels waarbinnen mensen God kenden als een levende, persoonlijke en liefhebbende God. De ene cirkel is Israël. Want God openbaarde zich aan Abraham, Izaäk en Jacob. Hij handelde met hen als vriend en hun nageslacht wist dat God een God was van zeer nabij. Hij was de vriend van hun vaders geweest. Hij had tot hen gesproken en zij hadden zijn tegenwoordigheid en macht ervaren.

De tweede cirkel is Gods openbaring in de persoon van Jezus de Messias, die van zichzelf getuigde: “Wie Mij heeft gezien heeft de Vader gezien.”

Zo kennen dan alleen Israël en de Gemeente God zoals Hij is. Mensen kunnen aan dit feit voorbij zien en zich verbeelden dat ze uit hun eigen intuïtie en redeneringen een God kunnen construeren. Ze kiezen daarbij Schriftgedeelten uit die overeenstemmen met hun gevoel en maken zichzelf wijs al die mooie en aantrekkelijke eigenschappen ontdekt te hebben die voor hen uitsluitend het Godsbeeld uitmaken. Ze realiseren zich alleen niet dat ze daardoor ook hun lievelingspassages niet begrijpen.

Het Oude Testament en Gods genade

Een probleem dat velen met het O.T. hebben zijn de oordelen die daarin beschreven worden. Het is die toorn van God waarmee de moderne mens moeite heeft en waardoor hij zich ook vervreemd voelt van het Oude Testament.

Men concludeert dan dat de Oudtestamentische God een God van oordelen is. Maar men realiseert zich dan niet dat Zijn oordelen wortelen in Zijn genade. Enkele voorbeelden:

Adam en Eva konden niet in Eden blijven. Dat zou de ondergang van de mensheid betekend hebben. Wanneer de mensen voor de zondvloed met hun goddeloosheden waren voortgegaan dan zouden zij zichzelf vernietigd hebben. God greep in en bracht in zijn barmhartigheid in Noach en de zijnen een nieuw geslacht tot ontwikkeling.

Zo was God ten tijde van het O.T. een God die voortdurend toornde (Psalm 7:12), maar niet omdat Hij behagen schiep in de dood van de goddelozen maar daarin dat de goddeloze zich zou bekeren en leven (Ez. 33:11).

Het Nieuwe Testament en Gods toorn

Iedereen is het er wel over eens dat het mooiste uit het Nieuwe Testament de verklaring is dat God liefde is. En inderdaad, dit is de samenvatting van alles wat God ons van zichzelf heeft geopenbaard. Maar wat bedoelt het Nieuwe Testament met de uitspraak: God is liefde? Enkele voorbeelden ter illustratie.

“Want also lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft (wat klinkt dat prachtig!) opdat een ieder die gelooft niet verloren ga”

En Paulus schrijft aan de Thessalonicensen: “U verwacht Gods Zoon uit de hemelen, namelijk Jezus, die ons verlost van de aanstaande toorn.”

Zo is Gods toorn, en onze verloren toestand vanwege Zijn rechtvaardigheid en heiligheid, de achtergrond van al de Nieuwtestamentische uitspraken over Zijn liefde. De kern van de zaak is dat het Nieuwe Testament en de verzoening door de Messias aan het kruis alleen begrepen kunnen worden door wat het Oude Testament ons leert. Namelijk dat God de zonde moet straffen en dat Zijn gerechtvaardigde toorn scheiding maakt tussen Hem en de gevallen zondaar.

In het Nieuwe Testament zien we hetzelfde principe. Het laat alleen zien dat nu een periode van amnestie aangebroken is, van de verkondiging van de blijde boodschap dat God de wereld met zichzelf verzoend heeft in de Messias. In Hem is vergeving en genade. Door de verschijning van Jezus Christus en Zijn verlossingswerk is de tijd van welbehagen ingeluid. Niet omdat God niet een God van oordeel zou zijn, maar juist omdat Hij een dag gesteld heeft waarop Hij de aarde rechtvaardig zal oordelen door een Man die Hij daartoe heeft aangesteld (Hand. 17:31).

Oud en Nieuw Testament: een twee-eenheid

Zowel het Oude als het Nieuwe Testament openbaren ons dus dat God liefde is. Dat staat boven beide geschreven. Het enige verschil tussen het Oude en Nieuwe Testament is dat de gedachten verschillend gerangschikt zijn: Het Oude Testament stelt: “God is heilig en u bent zondig, daarom rust Gods toorn op u. Och, dat de Verlosser uit Sion mocht komen!” Het Nieuwe Testament zegt: “Hij is gekomen, Hij heeft u verlost.”

De beschrijving van God in het Oude Testament toont Zijn liefde zoals die in het Nieuwe Testament in het offer van de Messias in al zijn heerlijkheid wordt ontvouwd. Maar het beeld van Gods wezen is in beide hetzelfde.

Feitelijk is het omgekeerd als wat velen denken en is het Oude Testament veel genadiger en het Nieuwe Testament veel strenger dan velen zich realiseren.

Het is in het Nieuwe Testament waar we horen wat we onder het moeten verstaan: De plaats “waar hun worm niet sterft en hun vuur niet wordt uitgeblust (Markus. 9:44).” En over de zonde spreekt het Nieuwe Testament in krachtiger bewoordingen dan het Oude. “De gezindheid van het vlees is vijandschap tegen God (Rom. 8:7).” In het Oude Testament zult u nooit zo’n verpletterende uitspraak vinden. Dat komt omdat de aard van de zonde pas in zijn volle omvang aan het licht kwam toen men de Messias kruisigde en mensen Gods genade afwezen.

Anderzijds staat het O.T. vol van de lieflijkste verzekeringen van Gods liefde en trouw. Dat doet ze me met een heerlijkheid die mogelijk alles wat het N.T. daarover meedeelt overtreft. Mag ik er enkele opnoemen?

“Bij de Heere is vergeving, opdat Hij gevreesd wordt (Ps. 130:4).” “Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn trouw zal van u niet wijken (Jes. 11:8).” “Hoe zou Ik u overgeven, o Efraïm (Hos. 11:8)?”

Zo laat juist het Oude Testament ons zien wie God is. En we zullen de Messias en het Nieuwe Testament verkeerd begrijpen wanneer we deze niet zien in het licht dat God door Mozes en de profeten over Zichzelf heeft doen opgaan.

Vrij naar: Dr. A. Saphir, Schrift en Openbaring. Dit artikel is afkomstig uit het maandblad Hadderech van juli-augustus 2017

Het Oude Testament, een wraakzuchtig boek?

Een bezwaar dat tegen het Oude Testament ingebracht wordt, is dat haar heiligen zo wraakzuchtig zijn. Ze schijnen de vernietiging van de goddelozen te wensen en er zelfs om te bidden. Een uitroep als “hun tafel worde voor hun aangezicht tot een strik (Ps. 69:23)!” is in de Bijbel volstrekt normaal. Is dat niet volkomen in strijd met de geest van het Nieuwe Testament?

Twee misvattingen

Voor de schijnbare wraakzuchtigheid van de Oudtestamentische heiligen worden verschillende verklaringen gegeven. Sommigen zeggen: “het was verkeerd maar het wordt ons meegedeeld omdat het nu eenmaal zo was.”

Dit is natuurlijk geen bevredigende verklaring omdat we veel van deze uitspraken tegenkomen in psalmen en hoofdstukken van de Bijbel waarin de hoogste geestelijke werkelijkheden tot uitdrukking komen: geloof in God, liefde tot God, hoop op Zijn Woord en toewijding aan Zijn zaak.

Bovendien zijn het vaak profetieën die de Messias op zichzelf toepast. De psalmen 35, 41 en 69 die deze ‘wraakzuchtige’ geest het sterkst ademen worden door Hemzelf aangehaald. Daardoor bekrachtigt het Nieuwe Testament deze uitspraken, en beschouwt ze in volkomen harmonie met Gods Geest die in deze voorvaderen sprak.

Een andere verklaring voor de ‘wraakzuchtige’ passages in het Oude Testament is dat we ze moeten plaatsen in hun tijd. Deze gevoelens zouden dan nog wel geoorloofd zijn geweest ten tijde van het Oude Testament maar er zou niets in het Nieuwe Testament zijn dat daarmee overeenstemt.

Als dit waar zou zijn, is het Oude Testament dan nog wel het woord van God? Of is de God van het Oude Testament misschien anders dan die van het Nieuwe?

Liefde voor de vijand is de Bijbelse norm

De juiste verklaring voor de ‘wraakzuchtige’ passages in het Oude Testament vinden we door ons af te vragen wat het O.T. eigenlijk leert over onze vijanden.

- De apostel Paulus, over de vijanden sprekend in de brief aan de Romeinen, weet geen beter bevel dan de O.T.-opdracht: “Wanneer uw vijand honger heeft, geef hem brood te eten en indien hij dorst heeft, geef hem water te drinken (Spr. 25:11).” Hij haalt hier dus uit het O.T. iets aan waarvan men beweert dat dit niet in het O.T. geleerd wordt maar juist kenmerkend zou zijn voor het N.T..
- “Wanneer u de ezel van uw vijand onder zijn last ziet bezwijken, zult u dit niet onverschillig aan hem overlaten. Gij zult hem zeker helpen met afladen (Ex. 23:5).”

Het bevel om te vergeven en zelfs onze vijanden te helpen, wordt in Gods Woord dus bevolen door Mozes en ten volle begrepen door al de heiligen van het O.T..

Deze geloofshelden herinneren er God aan hoe zij nooit kwaad met kwaad vergolden hebben. Integendeel, zelfs als hun vijand in moeite verkeerde, snelden ze te hulp.

Denk ook maar aan David en hoe hij Saul, die hem zonder reden haatte en naar het leven stond, spaarde toen God hem als het ware in zijn hand gaf.

Wat moeten we dan denken van die andere woorden van David waarin hij Gods gericht over zijn vijanden inroept?

Heilige verontwaardiging

Wat zit er dán achter al die schijnbaar wraakzuchtige uitspraken van het O.T.?

Dat zijn geen persoonlijke wraakgevoelens maar dat is alleen het verlangen dat God verheerlijkt wordt ten overstaan van de hele wereld, vanwege Zijn rechtvaardig oordeel over alles wat zich tegen Zijn raad verheft.

En ook de wens dat Hij het volk dat Hij had uitgekozen tot verheerlijking van Zijn Naam zou beschermen. Waar die vijandschap ongeneeslijk is en de haat tegen God en diens volk blijft bestaan zonder hoop op verzoening, daar doet David een beroep op Gods rechtvaardig oordeel (vgl. ook Jes. 26: 8).

Tegelijkertijd heeft David innig medelijden met hen en roept hij de volkeren op God te zoeken voor het te laat is.

Het is geen goed teken wanneer wij zo twijfelachtig staan tegenover deze grondeloze afkeer van de O.T.-heiligen van Gods vijanden. Het is ook niet het bewijs dat wij hen zoveel meer liefde toedragen. Wat het wél bewijst is dat onze liefde tot God zo verslapt is dat wij Zijn doodsvijanden (vanwege hun satanisch uitgangspunt) niet meer zo hartstochtelijk kunnen haten.

Geen wraakzucht maar verlangen naar herstel

Ik herinner me hoe ik voor de eerste keer psalm 104 las: hierin bezingt David God als de schepper en onderhouder van hemel en aarde en alles wat erop leeft. In het op één na laatste vers roept hij uit: “Ik zal mij in de Heer verheugen.” En dan opeens: “De zondaars zullen van de aarde verdwijnen, de goddelozen zullen er niet meer zijn (vers 34).” Ik stond versteld over deze abrupte overgang van dankbaarheid aan God naar deze donder en bliksem.

Als verklaring moge het volgende dienen: we lezen in Gen. 1 dat alles zeer goed was, voordat de zonde zijn intrede deed. Maar nu is die mooie wereld vergiftigd, besmeurd en verdorven. Het is als een prachtig schilderij van een groot kunstenaar waarover iemand een vernielend vocht gooit dat alles bederft. In vers 34 smacht David naar het herstel, de wederoprichting van de gevallen mens en de komst van het door de profeten beloofde koninkrijk van de Messias over Israël en de volkeren.

Het Nieuwe Testament is even “wraakzuchtig” als het Oude!

Is er van dit alles nu in het N.T. geen spoor te bekennen? Niets is minder waar. Het verschil met het O.T. is alleen dat het oordeel in het N.T. als aanstaande wordt gezien. Voorbeelden hiervan vinden we in bijvoorbeeld Luc. 10:15, 2 Tim. 4:14 en Op. 2:6.

Het is met angst en ontzetting dat we in dit laatste Bijbelboek de beschrijving van Gods gerichten lezen. En dan zijn het geen Joden van vlees en bloed maar heilige engelen die uitroepen: “Vrees God en geef Hem eer, want het uur van Zijn oordeel is gekomen (Op. 14:7).”

Over Babylon roept een andere engel dat haar zonden zich tot aan de hemel opgestapeld hebben en dat God zich haar ongerechtigheden herinnert: “Vergeld haar zoals zij ook u vergolden heeft, en vergeld haar dubbel naar haar werken. Schenk in de drinkbeker waarin zij voor anderen ingeschonken heeft, voor haar het dubbele in. Overeenkomstig de maat waarin zij zichzelf heeft verheerlijkt en losbandig heeft geleefd, geef haar naar die maat pijniging en rouw (18:5-7).”

Conclusie en lessen voor ons

In het Oude en Nieuwe Testament is dus geen sprake van een verschil in houding ten aanzien van de vijanden van God. In beiden gaat het om de vernietiging van de goddelozen, om het herstel van Gods schepping en de verheerlijking van zijn Naam.

Wanneer we deze ontzaglijke waarheid echt tot ons laten doordringen dan moet dat wel gepaard gaan met een gevoel van ontzetting en diepe verootmoediging. We zullen een innig medelijden voelen jegens allen die nog buiten staan. En we zullen bewogen worden tot krachtig gebed en volhardende arbeid voor hen voor wie God ons gebruiken wil om hen bijeen te brengen voor de grote dag van Zijn volmaakte verheerlijking.

Vrij naar: Dr. A. Saphir, “Schrift en Openbaring”. Verschenen in het maartnummer 2017 van de Hadderech.

Het verzet tegen de wonderen in het O.T..

Velen buiten maar ook binnen de kerk vinden het Oude Testament een moeilijk en ongeloofwaardig en zelfs een wreed en aanstootgevend boek. Dat is aan de ene kant begrijpelijk maar anderzijds een onwenselijke situatie. Heel de Schrift is immers door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de rechtvaardigheid opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust (2 Tim. 3:16-17 HSV).

In zijn boek *Schrift en Openbaring* behandelt Dr. Adolph Saphir zes bezwaren die vaak ingebracht worden tegen de geloofwaardigheid van het Oude Testament, De wonderen in het Oude Testament zijn moeilijk te geloven.

Er zijn mensen die zeggen: “Moeten we nu echt geloof hechten aan het verhaal van de vrouw van Lot die in een zoutpilaar veranderde? Of aan de doortocht door de Schelfzee? Aan een zon die stil staat? Of aan Jona in de walvis?”

Zij hebben moeite met het tegennatuurlijke karakter van de wonderen in het O.T., terwijl ze geen problemen hebben met de wonderen in het N.T.. Alsof er een principieel verschil zou bestaan tussen de O.T.- en N.T.-wonderen. Behoren ook het veranderen van water in wijn, het levend maken van doden en het openen van blinde ogen niet te allen tijde tot de categorie wonderen?

Bovendien voltrokken de N.T.-wonderen zich in een veel korter tijdsbestek dan de O.T.-wonderen. Uit de drie jaar van het openbare optreden van de Messias en de 20 jaar van de Handelingen der apostelen zijn veel meer wonderen opgetekend dan uit de vele eeuwen geschiedenis van Israël daarvoor.

Ook was het zo dat de wonderen in het O.T. plaatsvonden in tijden die voor het Joodse volk van grote betekenis waren en perioden inluidden met een geheel nieuw karakter. Denk maar aan Israëls uittocht uit Egypte, de woestijnreis, hun in bezit nemen van het land en de afval en Baälsdienst ten tijde van Elia en Elisa.

De Messias en de apostelen bevestigen alle Oudtestamentische wonderen

Terwijl sommige mensen aanstoot nemen aan de wonderen in het O.T., worden deze door de Messias en zijn apostelen juist bevestigd. “Denk aan de vrouw van Lot!” en “Zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de vis geweest is, zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het hart der aarde zijn”. Beiden zijn uitspraken van de Messias. Wie dus niet gelooft in het wonder van het boek Jona verwerpt de Messias zelf.

En wanneer u niet gelooft dat de ezel van Bileam sprak, krijgt u het aan de stok met de apostel Petrus: “... want het jukdragende, stomme dier, dat met mensenstem sprak, heeft de dwaasheid van de profeet verhinderd (2 Petr. 2:16).

Feitelijk is er geen wonder in het O.T. welke de Meester en Zijn apostelen niet bekrachtigen.

De wonderen in het Oude Testament

Hoewel de wonderen in O.T. en N.T. dus niet wezenlijk verschillend zijn, is er wel een verschil. Waar de wonderen in het N.T. betrekking hadden op individuen hadden die van het O.T. betrekking op het volk.

De Oudtestamentische wonderen waren bedoeld om te bewijzen dat de God van Israël alléén God was en machtiger dan alle machten waarop de volkeren vertrouwden. En dat Israël onder alle aardse machten de voorrang had. Daarom droegen de wonderen in Egypte een kosmisch karakter. Zij moesten aan Farao en de Egyptenaren het bewijs leveren dat God verheven was boven alle natuurkrachten waar zij op vertrouwden. Dat gold ook voor de wonderen onder Jozua, toen Israël Kanaän binnentrok. Zij bewezen aan de heidense volkeren dat God groter was dan de zon of de maan of welke andere goden zij ook aanbad.

Zo bediende God zich in de geschiedenis van Zijn volk van wonderen om te laten zien dat Hij alleen God was en dat de krachten en goden van de andere volkeren slechts in schijn bestonden.

De wonderen in het Nieuwe Testament

Waar de wonderen van het O.T. verbonden zijn met de geschiedenis van het Joodse volk en bedoeld om de heerlijkheid van hun God in het licht te stellen, was dat ook het geval met de wonderen in het N.T.. Maar ze dienden nog een ander doel: ze maakten de missie van de Messias duidelijk:

- Alle dingen zijn te allen tijde aan Hem onderworpen. Dat wordt zichtbaar in de vermenigvuldiging van een paar broden en vissen, in het in een oogwenk tot bedaren brengen van een storm, in water dat wijn wordt.
- Maar de Messias is ook de wederoprichter van alle dingen en dus ook degene die zieken geneest en doden levend maakt.
- Hij is de Heer aan wie engelen en demonen moeten gehoorzamen. En daarom is Hij bij machte de dienaren van Satan uit te drijven.

Vrij naar Dr. A. Saphir, “over de volmaakte harmonie tussen Oud- en Nieuw Testament.”

Uw wil geschiede

Deze derde bede van het Onze Vader wordt in het Hebreeuws verschillend weergegeven. Delitzsch vertaalt: *jehie retsoncha*, Uw wil geschiede terwijl Salkinson vertaalt met *je’aseh retsoncha*, hetgeen letterlijk betekent: *Uw wil worde gedaan*.

Hoewel beide vertalingen niet in strijd zijn met elkaar, wekt de vertaling van Salkinson de indruk dat het de bedoeling is van dit gebed dat de mens Gods wil zal volbrengen.

In zijn boek over het *Onze Vader* denkt Dr. A. Saphir daarbij aan:

- Het toekomstig koninkrijk van de Messias, wanneer op aarde alleen nog maar Gods wil gedaan zal worden.
- De gehoorzaamheid van de engelen, die ons die op de aarde leven ten voorbeeld wordt gesteld.
- De Messias die toen hij op aarde was in alles Gods wil gedaan heeft.
- Het werk van de Heilige Geest, die onze harten vernieuwt en Gods wil in ons uitwerkt.

In dit nummer van Hadderech vragen wij uw aandacht voor wat Dr. Saphir zegt over het eerstgenoemde onderwerp (red).

Dr. Saphir De Bijbel wijst voortdurend *de aarde* aan als het toneel van *het komend koninkrijk van de Messias*.

Zelfs gelovigen kunnen zich dit maar moeilijk voorstellen, vertrouwd als we zijn met de menselijke onwetendheid en zonde die op aarde heersen. Zoveel eeuwen heeft het merendeel van de mensheid zonder kennis van en vrees voor God geleefd en maakten Israël en de gemeente zo'n klein deel van de mensheid uit, dat een toekomst met God dienende en lovende volken niet veel meer dan een hersenschim lijkt. We kunnen ons vaak nog wel een voorstelling maken van de gelukzaligheid van individuen in de hemel, maar vergeten hoe het van meet af aan Gods bedoeling was dat op aarde zijn wil zal worden volbracht en Zijn Naam verheerlijkt zal worden. Degenen die van de Messias zijn, zijn nu al verhoogd tot een hemelse staat, maar zullen bij zijn terugkomst met hem op aarde heersen en onder hun regering zullen de volkeren leven in gehoorzaamheid aan Gods geboden. Dan zal de aarde zich verheugen (Ps. 67:5).

Zeker, God regeert nu al over alles maar nog niet op de manier zoals de Bijbel de overwinning en heerlijkheid van zijn uiteindelijke heerschappij schildert. De aarde is nu nog vol ellende, onderdrukking en bloedvergieten. Maar wanneer de Messias als Koning verschijnt, dan zal de boze geen macht meer kunnen uitoefenen, maar naar zijn eigen plaats verwezen worden: zijn rijk zal dan een einde nemen!

Israël zal dan, vernieuwd door de Heilige Geest, begenadigd worden met liefde voor God en vurige ijver. En zo zal Jezus' verklaring dat het heil uit de Joden is (Joh. 4:22) haar volkomen vervulling vinden. De aanbidding van God in Jeruzalem zal een voorbeeld zijn voor alle volkeren op aarde. De gedachte van eenheid en de vereniging van alle volkeren tot één gemeenschappelijk aanbidden van de Almachtige, is alleen door het Joodse volk als ideaal gekoesterd (Ps. 100). Verenigd in Gods liefde zullen de natiën elkaar waarderen en geen oorlog meer leren. Elk volk zal zijn eigen eigenaardigheden, kwaliteiten, gaven en roeping begrijpen en ze zullen elkaar aanmoedigen tot de dienst van God. Het Joodse volk zal hen daarin voorgaan. In het verleden was het altijd een minderheid die God diende. En zo vervulden ze niet hun hoge roeping een heilig volk en een koninkrijk van priesters te zijn. Maar wanneer de Heilige Geest Gods wet in hun harten zal schrijven, zal blijken wat deze roeping inhoudt en zal, met Israël als voorbeeld, onder alle volkeren de wil van onze Vader, die in de hemel is, geschieden.

Vergeving ontvangen en doorgeven

“Geef ons heden ons dagelijks brood en *vergeef ons onze schulden*.”

Het woordje ‘en’ herinnert ons eraan dat de mens niet alleen elke dag brood maar ook dagelijks vergeving nodig heeft. Het eerste deel, de vierde bede van het Onze Vader, wijst ons erop dat we mensen, het tweede dat we zondaren zijn.

Vergeving ontvangen

Sommige christenen zijn van mening dat het van ongeloof zou getuigen wanneer we voortdurend om vergeving zouden vragen omdat God ons op Golgótha de volkomen vergeving van onze zonden geschonken heeft.

Maar is het wel mogelijk voor een gelovige om zijn zonden níet te belijden en om géén vergeving te vragen? Als je een misstap begaat tegenover iemand van wie je houdt, dan kan het toch niet anders of je wilt hierover spreken? Alleen de herinnering aan schuldvergiffenis hoe vast en volkomen die vergeving ook is, is toch niet voldoende?

De droefheid over het feit dat we voortdurend zondigen zou verslappen wanneer we niet stil staan bij het feit dat we elke dag onze schuld vergroten. Daarom praktiseert de gemeente van alle tijden en alle plaatsen het dagelijks belijden van schuld en het bidden om vergeving.

Maar lof zij de Heere. Hij is niet alleen een Gever maar ook een Vergever. Hij geeft ons het meest wanneer Hij ons vergeeft. Vergeving is het dagelijks brood voor onze zielen. God vergeeft ons onze ongerechtigheden en delgt onze overtredingen uit omwille van Zijn Naam (Jes. 43:25).

Vergeving doorgeven

Aan het gebed om vergeving voegt de Messias toe: “*zoals ook wij vergeven onze schuldenaren*”.

Wat betekent het woordje ‘zoals’? Worden Gods vergeving en die van ons met elkaar vergeleken?

Wij vinden het altijd moeilijk om te vergeven, laat staan te vergeten. Ons geduld is gauw op en vergeven doen we vaak meer uit noodzaak dan uit genegenheid. Of is Gods vergeving afhankelijk van ons vergeven? Dat lijkt in strijd met het feit dat we de vergeving van onze zonden ontvangen alleen door te vertrouwen op de verdiensten van de Messias. Aan de andere kant onderstreept Jezus het belang van de vergeving van onze naaste. Aan het einde van het Onze Vader licht hij deze bede er als enige uit en voegt hij eraan toe: “Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven; maar indien u de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven (Matth. 6:14).”

Het vergeven van onze naaste lijkt een onmogelijke opdracht maar toch is het mogelijk.

Wanneer we drinken van het water des levens zullen stromen van levend water uit ons binnenste vloeien (Joh. 7:38). We ontvangen genade om genadig te wezen. God wil ons vergeving schenken. De Messias vergaf degenen die hem kruisigden en God wil dat we Jezus' voorbeeld volgen. De aarde moet het beeld van het hemelse dragen. Er is geen andere weg voor de aarde om weer in harmonie met de hemel te komen dan dat de mens Gods genade aanneemt en in zich laat worden tot een fontein van genade. Genade die vergeeft, verdraagt, geneest en zegent.

“Uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel”. Dat kan alleen wanneer genade in het hart van de mens regeert, net zoals zij dat doet op *de hemelse troon*.

Kinderen van God en discipelen van de Messias zijn te herkennen als uitverkorenen van God wanneer ze zich bekleden “met innige gevoelens van ontferming, vriendelijkheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld. Verdraag elkaar en vergeef elkaar. Zoals ook Christus u vergeven heeft, zo moet ook u doen (Col. 3:12, 13).”

Vrij naar: *Het Onze Vader*, Dr. Adolph Saphir.

Dit artikel stond in het maandblad Hadderech van november 2016.

DR. ADOLPH SAPHIR

Zaterdag 4 april 1891 overleed te Londen na een ongesteldheid van weinige uren DR. SAPHIR, die door woord en pen veel gearbeid heeft voor zijn Heiland, ook in het belang van Israël. De dag te voren was zijn echtgenote begraven, en voorzeker had niemand vermoed, dat hij haar zo spoedig volgen zou. Hij had de 22e maart het laatst gepredikt over de tekst: “Henoch wandelde met God.”

Bij zijn ter aarde bestelling op 7 april bleek het, hoevelen deze dienstknecht van Christus hartelijk liefhadden.

Hoe was deze zoon van Israël tot de Heiland gekomen?

In 1839 werd door de Kerk van Schotland een gezantschap naar Palestina gezonden, om een onderzoek in te stellen naar de toestand van de Joden, en zo mogelijk enige zendingsarbeid onder hen aan te vang. Op de terugreis moesten twee leden van het gezantschap, DR. BLACK en DR. KEITH, zich te Pesth [later Buda-Pest] enige tijd ophouden, daar beiden ziek waren. Vooral Dr. Keith was lang en ernstig ziek. Gedurende zijn ziekheid kwam te Pesth een Schotse dame, die een aanbevelingsbrief had aan de echtgenote van de Oostenrijkse Aartshertog, die toen Gouverneur van Hongarije was.

Vernemende van de ziekheid van Dr. Keith, maakte zij van haar aanbevelingsbrief gebruik, om de belangstelling van de Aartshertogin op te wekken voor haar landgenoot. Herhaaldelijk kwam deze de zieke bezoeken, en het gevolg van hun gesprekken was, dat de Aartshertogin groot belang begon te stellen in het doel van de reis van het gezantschap, en zij haar echtgenoot, hoewel hij Rooms was, wist over te halen om zijn toestemming te geven tot het verrichten van zendingsarbeid onder de Joden te Pesth.

De familie van de SAPHIRS was welbekend onder de 500.000 Joden van Hongarije. De vader van de latere Dr. Saphir stond aan het hoofd van een inrichting van onderwijs te Pesth, waaraan acht leraars verbonden waren, en die bestemd was voor kinderen uit de hogere stand. Niet tevreden met zijn grote kennis van de Hebreeuwse literatuur, had hij zich vertrouwd gemaakt met de beste Duitse schrijvers, en was begonnen de Engelse taal te bestuderen, opdat hij Shakespeare in het oorspronkelijke zou kunnen lezen.

Nu kwam DR. C. SCHWARTZ te Pesth, en hield daar lezingen; en, misschien aanvankelijk met het doel om de taal beter te leren kennen, kwam ADOLPH'S vader geregeld naar deze lezingen luisteren, en bracht dan steeds zijn 12-jarige zoon Adolph mee. Van lieverlede drong de waarheid in zijn hart, en werd hij innerlijk Christen, ofschoon niemand van zijn familieleden er iets van wist.

Op zekere morgen vroeg de kleine Adolph aan zijn vader of hij bij het ontbijt het gebed mocht doen, en toen hij daartoe verlof ontvangen had, sprak hij een kort, maar ernstig gebed uit in de naam van de Heere en Zaligmaker Jezus Christus. De ontsteltenis in het gezin, en kort daarna bij de Joodse bureu, was zeer groot.

Nu en dan hoorde men Joden zeggen, dat de Heilige Geest was uitgestort op Saphir's zoon, en dat hij de Heilige Schrift verklaarde, zoals zij het nooit te voren hadden gehoord. Zijn vader stelde zijn eigen doop en die van zijn jongste zoon uit, totdat zijn gehele huisgezin voor Christus gewonnen zou zijn, en zijn aanhoudend gebed werd verhoord: zes maanden later, in mei 1843, werden al de leden van het gezin gedoopt, de ouders, hun beide zonen, PHILIP, de stichter van de grote zendingsschool te Buda-

Pesth, waar zovele duizenden Joodse kinderen het evangelie hebben gehoord, en ADOLPH, en hun drie dochters, MARIA, ELISABETH en JOHANNA.

Adolph Saphir werd later naar Schotland gezonden, om zijn opleiding te voltooien als zendeling onder de Joden in zijn geboorteland. Maar toen hij te Pesth terugkwam, wilden de autoriteiten hem dwingen, om nu zijn militaire verplichtingen te vervullen. Het gevolg daarvan was, dat hij de vlucht nam naar Hamburg, waar hij hoopte onder de Joden te kunnen arbeiden, zonder eerst soldaat te moeten worden. Doch ook te Hamburg achtervolgde hem de Oostenrijkse regering, die op zijn uitlevering aandrong, en om hieraan te ontkomen vluchtte hij naar Schotland, vanwaar hij zich later naar Engeland begeven heeft. En hoewel dan niet bepaald als zendeling onder de Joden werkzaam, heeft hij toch zijn volk niet vergeten. Wij herinneren b.v. aan zijn belangstelling in de arbeid van RABINOWITSCH, en aan zo menig geschrift, waardoor hij Israël op de Heiland gewezen heeft. Meermalen hebben wij een opstel van zijn hand aan de lezers van “De hoop Israëls” medegedeeld, waaruit bleek hoe hij vasthield aan de verwachting voor Israël. Sprekende van de Oud-Testamentische beloften aan Israël, zei hij eens: “U, Heidenen, gelooft dat deze dingen u toebehoren: dat is zo niet. Zij werden aan Israël gegeven, en zullen aan hen ter juister tijd worden vervuld.”

Mogen, zolang die beloften nog niet vervuld worden, nog velen uit Israël de Heiland leren kennen en belijden!

Het bewogen leven van een Israëliet²⁸

PHILIP SAPHIR

In de herfst van 1842 kwam Carl Schwartz in Pest aan. Hij was op weg naar Constantinopel (Istanbul) in Turkije om daar als zendeling onder de Joden te gaan werken. Het Londens zendingsgenootschap had hem daarheen uitgezonden. Door Gods voorzienigheid werd hij gedwongen enkele weken in Pest te blijven. Spoedig kwam hij hier in aanraking met de meest ontwikkelde Joden. Schwartz, die zelf Jood was, sprak over waarheden die geheel nieuw waren voor zijn volksgenoten. Zij luisterden met open mond. Schwartz sprak gedreven en geëmotioneerd, wat hen fascineerde en hun belangstelling opwekte. De zaal waarin de zendeling zijn toespraken hield was van de ochtend tot de avond gevuld met vooral Joodse bezoekers. Na een paar weken hield Schwartz voor de Joden een aparte samenkomst, waar veertig tot vijftig personen aanwezig waren. Hij hield een toespraak over Jesaja 53, waarbij de noodzaak en het ware ambt van de Messias aan de orde kwamen. Toen hij deze leer behandelde, noemde hij de Naam van Jezus niet direct. Aanvankelijk beperkte hij zich ertoe eenvoudig de oud-Testamentische leer over de Messias uiteen te zetten, waarbij hij een ernstig appèl deed op het geweten en de gevoelens van zijn hoorders. Met deze samenkomsten ging hij een maand lang door; ze werden heel goed bezocht.

Philip Saphir was ook onder de luisteraars; de toespraken spraken hem zo sterk aan dat hij elke gelegenheid te baat nam om Schwartz te horen. De zendeling preekte ook vaak in de kerken van Boeda en Pest. Deze preken maakten op hem een meer dan voorbijgaande indruk, want hij begon steeds meer het kwaad van de zonde te voelen en in te zien wat voor enorme verwarring en kwalen deze heeft teweeggebracht. Hij had geen andere kracht in zich dan zijn eigen kracht, geen geloof in God en geen beginsel van liefde tot Hem. Daarom ook lukte het hem niet weerstand te bieden aan de vele verzoeken en die te overwinnen. Hij voelde er zich door omringd. En omdat hij van nature actief en wilskrachtig was, gaf hij op actieve wijze aan de zonde toe. Hoewel de zonde hem vaak overwon, hield zijn worsteling niet op. Zijn hart had geen rust, zijn geweten ging vaak open en dan vervulde hij weer de godsdienstige plichten die hij zo lang had verzuimd. Hij probeerde die zelfs angstvallig en streng na te komen. Later, toen zijn ziel de dag van verlossing meemaakte, beleed hij het: toen hij de last van de zonde voelde, had hij gevestigd en zich gekastijd om vergeving en vrede te verkrijgen, maar alles was tevergeefs geweest. Wat voor stukken nieuw kleeft hij ook gebruikte, de scheur in zijn eigen kleed werd er alleen maar erger door. Hij kreeg rust noch kracht.

Zijn studie aan het college had hij nu voltooid, maar hij wist nog steeds niet wat voor beroep hij zou kiezen. Eigenlijk voelde hij zich nergens toe aangetrokken; het was nu zelfs zo dat hij nauwelijks meer nadacht over zijn verdere leven en een beroep. Nu hij op het keerpunt van zijn leven gekomen was, voelde hij zich het meest ellendig. Als hij op zijn leven terugkeek, vervulde dit hem met pijn en vrees. Hij werd aan alle kanten omringd door de zonden en boosheden van een volk dat zonder God leefde, van een massa waarin het 'zout' ontbrak dat alleen in staat is om voor verder verderf en afval te behoeden.

²⁸ Uit de brieven en het dagboek van Philip Saphir, beschreven door zijn broer Adolf Saphir. Vertaald en ingeleid door L.J. van Valen. Uitgave NV De Banier, 2010. Aanrader!

Nu kwam het Woord van God tot hem als tot een groot zondaar, die gedrukt wordt door het gewicht van de zonde in duisternis, twijfel en gewetenswroeging verkeert. Hij hoorde nieuwe opvattingen verkondigen. dat God gewillig is om zondaren te vergeven, te redden en te helpen; dat Hij Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft om zondaren met Zich te verzoenen; dat de hemel in Zijn Zoon wordt aangeboden; dat het hart vervuld behoort te worden met de liefde tot God en dat deze liefde het beginsel en de kracht van een heilig leven is; dat ons hele leven te allen tijde en onder alle omstandigheden voor God geleefd hoort te worden. Deze waarheden waren voor hem geheel nieuw. Te midden van de duisternis begon het licht te schijnen. Toen werden zijn ogen geopend en begeerde hij tot God bekeerd te worden.

Hij was erg teleurgesteld toen Schwartz, van wie hij de woorden van leven had gehoord, Pest ging verlaten om naar Constantinopel te gaan. Zijn onderwijs was zo belangwekkend, aantrekkelijk en van groot gewicht voor hem geweest. Voor zijn vertrek in oktober 1842 schreef hij Schwartz een brief, waarin hij zijn droefheid als volgt uitdrukte:

Hoe zou ik mij anders kunnen voelen? Wat moet er van mij terechtkomen? Hoe lang zou mijn ziel in duisternis zijn voortgegaan als ik van deze belangrijke waarheden verstoken zou zijn gebleven? Waardoor zou mijn ziel verlost zijn van de duisternis en op het ware licht gewezen? Van wie hoorde ik over de Goddelijke heerlijkheid, heiligheid en genade van Jezus Christus? Was dit niet de boodschap die zo'n kracht had dat ze zelfs de hardheid van mijn hart overwon en daarin wortel schoot?

Door uw woorden zag ik mijn kwaal en mijn Geneesheer. Door uw vriendelijke waarschuwingen en vermaningen werden nieuwe gevoelens in mij geboren. Toen hoorde ik een hemelse stem, die tot mij sprak: 'Nu begint het mooie en edele deel van je leven.' Maar nu gaat u ons verlaten!

Aanvaard mijn hartelijke dank en de verzekering dat ik u en uw onderwijs nooit zal vergeten en dat ik dagelijks voor u zal bidden.

Het zaad van de waarheid was in zijn hart ontkiemd. En hoewel Schwartz wegging, bleef Philip niet alleen achter. Het behaagde God om hem de enige ware Leraar, de Geest der waarheid, te zenden. Ook andere uitleggers, om het goede werk dat in hem was begonnen, voortgang te doen vinden. Wingate en Smith waren zendelingen van de Kerk van Schotland die naar Pest kwamen. In een andere brief die Philip aan Schwartz schreef, noemde hij hun namen:

Pest, 23 november 1842

In uw komst naar Pest zag ik indertijd de hand van de wonderlijke voorzienigheid van God. Ik ben erg bedroefd nu u ons verlaten hebt. U bent voor mij het middel geweest om tot kennis van zulke heerlijke zaken te komen. Vaak denk ik aan het Woord van God dat u gesproken hebt. Ik dank God dagelijks dat Hij u tot ons gezonden heeft. Dat Hij mijn hart geneigd heeft om de boodschap die u bracht te ontvangen, om de enge poort in te gaan die tot God voert ... Ik voel de kracht en blijdschap van de Heilige Geest en dat is ook zo bij mijn zus en mijn broer. Toch wordt mijn ziel erg gekweld. U zult zeggen: Waardoor? Ik heb vrede, licht en leven in God; ik heb hoop op de eeuwige zaligheid, en toch bezorgt deze ene gedachte mij veel pijn en smart: 'Wat zal er terechtkomen van je ouders, je familie, je volk?' Hun harten zijn met een deksel bedekt; wanneer zullen zij het licht zien? Zij zijn vol van plagen; wanneer zullen zij naar een Geneesheer verlangen? Wanneer zal ik uit hun mond het gezegende woord horen dat 'de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te

maken dat verloren is?’ Zij weten welke weg zij behoren te kiezen, want dit hebben zij van u, als van een door God gezonden dienaar, gehoord. Maar zij wandelen daar niet op. Dit doet mij verdriet.

Dagelijks lees ik nu in de Bijbel en bid ik tot Jezus om mij niet alleen het Woord te doen verstaan, maar mij ook de kracht te geven om ernaar te leven en daarmee te sterven.

De heren Smith en Wingate doen er alles aan om mij tot de zaligheid te leiden. Ik kan niet genoeg voor hen bidden.

Onder aan het papier staat bij dezelfde datum het volgende gebed geschreven:

Het getal van mijn zonden is groot. Wat voor een boosheid, onoprechtheid en kwade begeerten zijn er in mij! O Heere, hoe gemakkelijk slaagt satan erin om mij tot zijn werktuig te maken! Hoe onwaardig ben ik om Uw kind genoemd te worden! Wees mij toch genadig! Mijn hoop is op U; U bent mijn Heil; U zult Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden.

Ik kom tot U, o Jezus Christus, Die onze krankheden op U genomen hebt en voor ons gestorven bent. U wilt toch niet dat enigen verloren gaan? U wilt toch dat zij zich allen bekeren? Bent U niet gekomen om de werken van de duivel te verbreken? Bent U niet Degene van Wie Jesaja zegt: ‘Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten.’ Jes. 49: 15 Alle profeten getuigen dat allen die in Uw Naam geloven, vergeving van zonden zullen ontvangen. O Heere, hoor mij toch omwille van Uw eed: ‘Zo waarachtig als Ik leef spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve.’ (Ezech. 33: 11) Vergeef mijn zonde! Schep in mij een nieuw hart! Ik bid U voor mijn volk, voor hen die in hun blindheid wandelen op de weg die naar de hel leidt; open hun ogen, dat zij hun zonde zullen zien, niet om te wanhopen, maar om te geloven, want ‘die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden.’ (Markus 16:16)

Zo worstelde Philip om steun te vinden in de beloften van vergeving en zaligheid. Hoewel hij deze soms op zichzelf durfde toepassen, had hij nog geen vrede ontvangen. Hij zag meer van zichzelf, van zijn zonde en schuld, dan van Christus. Toen hij op een dag bij Wingate was, maakte hij een heel terneergeslagen indruk. Wingate vroeg hoe het niet hem ging, waarop hij antwoordde dat hij geen rust had en zijn gemoed in duisternis gehuld was. Hij voelde alleen dat hij een groot zondaar was. ‘Het lijkt wel of de hele Bijbel over mijn zonde spreekt.’ Smith schreef kort hierna: ‘Hij blijft voortdurend in diepe wateren. Toen hem juist de andere dag gevraagd werd of hij rust gevonden had, antwoordde hij: Nee, het duurt lang voordat deze komt.’ Zelf bevangen door angst en zorgen, vergat hij toch niet het grote gevaar waarin zijn vrienden en naaste kennissen verkeerden. Met bewogenheid voerde hij met hen gesprekken over de godsdienst. Een dergelijke liefde en zorg voor anderen bleef overigens zijn leven lang een opvallende karaktertrek. Hij werd door velen bespot en uitgelachen, maar droeg dat geduldig. Af en toe kwam er een oude kameraad naar hem toe om te vragen of het waar was wat hij over hem gehoord had: dat hij gek geworden was. Maar hij was zich zo bewust van het gevaar waarin hij en zijn vrienden verkeerden, dat hij niet kon nalaten hen op te roepen de toekomende toorn te ontvlieden.

Al die tijd verzuimde hij geen gelegenheid om zich grondiger te verdiepen in de waarheden van het Evangelie. Een medestudent was in dezelfde tijd als hij onder de prediking van Schwartz ontwaakt. Hij ging met hem bidden en de Schriften lezen. Wat een prachtig gezicht was het om een Jood en een belijdend christen samen te zien

strijden om door de enge poort in te gaan, elkaar tot een hulp te zijn om Gods Koninkrijk in te gaan.

In die tijd was Neuhauss, een bekeerde Israëliet, in Pest. Hij was een Duitser. Omdat Philip geen Engels verstond, werd Neuhauss zijn voornaamste onderwijzer. Uit het vervolg zal blijken hoe de trouw van deze dienaar van God gezegend werd.

Philip begon het nieuwe jaar niet de volgende besluiten:

1 januari 1843. *Ik neem mij voor om dit jaargodvruchtig te leven en ik hoop dat de hemelse Vader, Die altijd gewillig is om Zijn kinderen te helpen, ook mij zal helpen en sterken. Ik wil de oude mens afleggen en Christus bidden mij te vernieuwen. God make mij heilig en rein. Ik wil niets ondernemen of ergens aan beginnen zonder Christus.*

Kort hierop schreef hij aan Schwartz:

Pest, 5 januari 1843

Ik dank God dat ik uw preken niet alleen uit nieuwsgierigheid heb aangehoord of om later mijn kritiek te kunnen spuien. Ik ben ten slotte ontwaakt vanuit de diepe zondeslaap waarin ik verkeerde. Ik voel mij nu alsof ik opnieuw geboren ben. Ik geloof zeker dat God mij zal verhoren. Ik wil zoeken, geloven, liefhebben en met mijn arme hart iets van Zijn hart kennen.

Fragmenten uit zijn dagboek laten zien in wat voor gemoedstoestand hij in die tijd verkeerde:

Vrijdag 13 januari. *Ik zal altijd aan deze dag blijven denken. Ik hoorde Neuhauss over Romeinen 10: 8-15. Ja, het Woord is nabij ons. Het vereist geen grote geleerdheid om Christus te belijden. Er is overal gelegenheid om Hem te belijden. Wat behoort ik dan te doen? 1. Te geloven met mijn hart; 2. Mij voor het Evangelie niet te schamen; 3. Elke gelegenheid te benutten om Hem te belijden; 4. Tot God te bidden in geest en in waarheid. Moge God mij door Zijn genade in staat stellen om het Woord te gehoorzamen en moge Hij ons een getrouwe dienaar zenden.*

15 januari. *De zondag doorgebracht in overdenking van Gods Woord en met zingen en bidden. 's Avonds heb ik een brief ontvangen van Schwartz. God geve mij de kracht om zijn raad op te volgen.*

Maandag 16 januari. *Neuhauss preekte voor een grote vergadering en God stond aan zijn zij. Hij legde Efeze 6 uit en liet zien dat een goed zedelijk leven de hemel niet verdient, maar dat alles door het geloof in Christus verkregen wordt.*

Ik besluit mijn plichten trouw, ijverig en precies te vervullen en mij steeds voor de geest te houden dat een christen actief moet zijn. Moge God, mijn heilige en goede Vader, mij in staat stellen om dit na te komen.

En in zijn dagboek schreef hij:

21 januari. *Neuhauss zei 's avonds tegen me dat ik al mijn zorg op God behoort te werpen, dat ik moet strijden om Christus te volgen en om alle zonde te verlaten. Hij voegde eraan toe: 'Je bent nog niet wedergeboren.' O God, ik heb niemand anders om naar toe te gaan dan U! Genadige Vader, zie toch op Uw arme kind neer! Geef mij een nieuw, rein hart.*

31 januari. *Ik heb een sterke begeerte om de heilige doop te ontvangen. Mogen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest mij bewaren! Ik hoop spoedig lid van een christelijke gemeente te zijn.*

2 februari. *Als ik op deze dag terugzie, merk ik dat ik veel gezondigd heb, dat ik*

goddeloos heb gehandeld, onreine gedachten heb gehad en mijn hart niet méér in gebed heb opgeheven. O God, zend mij Uw Geest, dat Hij mij leide en mijn Gids zal zijn.

Hij besloot zijn studie in de geneeskunde, waar hij enkele maanden tevoren mee was begonnen, op te geven. Dat had hij trouwens toch meer uit tijdverdrijf gedaan dan dat hij vastomlijnde gedachten over de toekomst had. Hij dacht nu onderwijzer te moeten worden, vanuit het verlangen om de kennis van de waarheid onder zijn landgenoten te verbreiden. Zijn vriend, Carl Schwartz, had hij zijn verlangen meegedeeld. Deze schreef een vriendelijke brief aan het hoofd van de kweekschool voor onderwijzers in Karlsruhe om ervoor te zorgen dat Philip daar kon studeren. Philip schreef hierover in zijn dagboek:

Februari. Ik heb nog niets gehoord uit Karlsruhe. Ik weet niet wat ik moet gaan beginnen. God weet hoe onwetend ik ben en hoeveel ik moet leren voordat ik nuttig kan zijn. Moge God mij helpen om de kennis te verwerven die nodig is om Jezus Christus te verkondigen.

14 februari. Ik verlang er nog steeds naar om onderwijzer te worden. Ik hoop dat God mij tot deze dienst zal roepen. Ik wil een werkzaam christen zijn.

Toen hij in die periode enige tijd ziek was, schreef hij al:

God gaf dat ik ziek werd. Hij begeert mij uit mijn sluimer op te wekken en wil dat deze beproeving uitwerkt dat ik mij des te meer aan Hem zal toewijden. Ik moet schudden en beven als ik terugzie op mijn vorige, gezonde dagen. Maar nu beloof ik mijn hele leven aan God toe te wijden, als ik beter mag worden. Ik dank de Zoon van God, mijn Zaligmaker, dat Hij aan mijn bed is gezeten en dat Hij zo vol liefde is. Moge ik mijn rust en zaligheid alleen in Hem vinden; de echte zaligheid is: met Christus te zijn. Nu roep ik met Paulus uit: 'Het leven is mij Christus en het sterven gewin.'

Twee dagen later schreef hij:

Ik zie elke dag meer zonde in mij. O God, help me! Ik heb veel zachtmoedigheid en vriendelijkheid nodig in de omgang met anderen. Ik behoor niet onnodig aan het woord te zijn, niet aanmatigend te zijn in het geven van mijn mening, en moet niet toegeven aan grappen of neerslachtigheid. Ik behoor op God te vertrouwen, geduldig te zijn en Hem te vragen mij van slechte gedachten te bevrijden. Ik ben besloten mijn leven te veranderen. Jezus Christus leefde een heilig leven. God helpe mij om Hem te volgen.

Dergelijke besluiten komen vaak in zijn dagboek voor. Hij was ernstig bezig om naar gerechtigheid te jagen, maar misschien rustte hij nog op zijn eigen kracht. In deze ongelijke strijd tegen de zonde, de wereld en de duivel smachtte hij naar verlossing.

18 februari. Ik besluit elke morgen om de dag op godvruchtige wijze door te brengen, maar 's avonds concludeer ik dat ik mijn beloften niet ben nagekomen. Help mij, o heilige Vader! Ik ben een verloren schaap, breng mij in de schaapskooi. Jezus is de Weg, het Lam Dat de zonde der wereld gedragen heeft. Hij is de ware Herder.

O Heere! ik vraag vóór alle dingen om mij van de wereld te verlossen. Geef dat ik zal denken, spreken en leven in heiligheid, zoals U op aarde gedaan hebt.

20 februari. Een ernstige toespraak van Neuhauss. Hij is erg benieuwd naar mijn welstand. God helpe mij, zodat daar verandering in komt!

21 februari. *Ik heb de hele dag niets gedaan. Hoe kan ik dit tegenover God verantwoorden? Dit is toch net zo erg als stelen. Maar de overtreding van dit gebod herinnert mij eraan dat ik alle geboden heb overtreden. Mevrouw W. in Boeda vertelde me onlangs dat zij hoopte naar de hemel te gaan, omdat zij geen dief was noch een moord had begaan, maar ik moet betreuren en belijden dat ik beide zonden gedaan heb.*

Woensdag. *Ik moet alles op een Gode aangename manier doen. Ik moet voor elke onderneming bedenken: Zal ik hierdoor God en Jezus Christus behagen? Maar ik zie dat ik zonder God niets doen kan, nee, helemaal niets. Had God geen medelijden met mij gehad en Zijn Zoon niet voor mij gegeven, wat moest ik dan beginnen? Alles is uit Hem Ik ben niet tot Hem gekomen, maar Hij kwam tot mij.*

27 februari. *Neuhauss preekte vandaag. Er waren ongeveer veertig Joden aanwezig. Gij, getrouwe God van Israël, vervul in ons, die van Juda zijn, Uw genadige beloften! Neuhauss legde Jesaja 53 uit en gaf het bewijs dat Jezus de Messias is. Ik wilde dat de hoorders dit geloofden en hun knieën voor Christus bogen! Maar ik heb enige hoop en troost. De God Die zo'n verdorven goddeloze als ik ben, als een verloren schaap geroepen heeft, kan ook anderen roepen, ja geheel Israël, opdat zij geloven en gedoopt zouden worden.*

Zijn omgeving merkte dat hij veranderd was. Zijn leven, waarin voorheen eigen plannen centraal stonden, was nu gericht op de zorg voor zijn ziel en op het heil van anderen. Hij zocht Gods leiding in alles wat hij ondernam en het Woord van God was zijn grote vermaak Maar niets nam hem meer in beslag dan het besef van zijn zonde en zwakheid. Hij kon de zonden, waarvan hij geloofde dat God die vergeven had, niet vergeten. Dit besef maakte hem bescheiden en ootmoedig. Juist het laatste kenmerkte hem. Hij sprak weinig over de grote verandering die hij in zichzelf waarnam en over zijn voornemen en beslistheid om een godvrezend leven te leiden. Als hij terugzag op de jaren van zonde en dwaasheid, scheen het hem toe dat hij niet het recht had tegenover anderen hoog op te geven van zijn goede voornemens. Wat hij echter in de binnenkamer voor Gods aangezicht beloofde, werd later zichtbaar voor allen die hem kenden.

Ten slotte kwam de langverwachte brief uit Karlsruhe. Nu was alles geregeld voor zijn toelating tot de kweekschool.

29 maart. *Was vanavond thuis. Neuhauss kwam in grote haast met een brief uit Karlsruhe. Mijn weg is nu helemaal duidelijk. Ik moet Pest spoedig verlaten en zal binnen enkele dagen gedoopt worden. Ik heb een vreemd gevoel over me. Ik geef mij aan God over. Jezus Christus, mijn Rots, mijn Herder, doe met mij naar Zijn wil.*

Hij vond het raadzaam om voordat hij Pest verliet om naar Karlsruhe te gaan, door de doop toelating te verkrijgen tot de christelijke kerk. De dag waarop een Jood Christus openlijk belijdt is een plechtige gebeurtenis, waarvoor een bijzonder geloof en vertrouwen op God nodig is. Het is de dag dat hij Christus belijdt, Die door zijn vrienden veracht en gehaat wordt; de dag waarop hij van de gemeenschap waarin hij geboren en opgevoed is, wordt afgescheiden. Philip verkeerde in de gelukkige omstandigheid dat al de leden van het gezin waartoe hij behoorde in dezelfde Christus geloofden en hem spoedig zouden volgen in de openbare belijdenis van Jezus. Met grote blijdschap, waarin de vrees niet ontbrak, zag hij uit naar de dag waarop hij in het openbaar zou beloven zijn nieuwe Meester lief te hebben en te dienen. Bij het zicht op die wonderlijke genade en liefde, had hij een diep gevoel van zijn schuld en

onwaardigheid. Maar, 'gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo zou ook de genade heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven.' (Rom. 5:21)

Zaterdag, 1 april. De heer Smith ontving mij heel vriendelijk en was blij om te horen dat ik een gunstig bericht uit Karlsruhe gekregen had. Hij sprak over de doop. Spoedig zal het uur aanbreken dat ik Jezus in het openbaar als mijn Heere en God zal belijden. Dan zal ik antwoord geven op de vraag: Geloofst gij in God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest? Dan zal ik dit doen met een blijmoedig 'ja'.

Ontvang mij in Uw genade door het bad der wedergeboorte. Moge de Geest in mij wonen! Maak mij tot Uw kind en tot een erfgenaam van Uw heerlijkheid.

Ik voelde een grote droefheid vanwege mijn zonden. O God, verlos mij van alle zondige gedachten en begeerten! Er zijn gedachten in mijn hart die vergif zijn en hatelijk voor God.

2 april. Ik huilde, huilde en deed belijdenis. Ik vroeg om Gods vergeving en gaf mij aan Hem over.

Ik verheugde mij in God en vertrouwde op Hem. Ik rust krachtig op de beloften van Jezus. God zegene mijn vrienden! Gij, getrouwe God van Israël, vervul in ons die van Juda zijn, Uw genadige beloften!

Zijn doop vond op 4 april 1843 plaats in de calvinistische kerk (de Hervormde Kerk) in Pest. Zij werd verricht door de predikant Paul Török. Er waren ongeveer honderd mensen aanwezig. Na de toespraak van Török en het gebed sprak de heer Neuhauss. Philip was op deze dag diep bewogen van vreugde.

Hij schreef op 6 april 1843 aan Schwartz:

Dinsdag was de belangrijkste dag van mijn leven. Ik werd toegelaten tot de Kerk van Christus. Ik kan niet beschrijven wat mijn gevoelens waren. O, de oneindige liefde van God! Hij heeft mij zulk een vrede gegeven. Niets kan mij hiervan beroven. Ik ben gelukkig en blij; mijn ziel is nabij God. Ik loof Christus ieder uur. Ik beschouw mijn leven slechts als een zaak van betrekkelijk belang, want ik heb de dood gedurig voor ogen. Daarom leg ik mijzelf elke avond in de armen van Christus, opdat ik in de Heere mag ontslapen als dit mijn laatste nacht zal zijn. Dit is nu mijn blijdschap, maar de week vóór mijn doop dacht ik aan bijna niets anders dan aan mijn zonden. Ik zag terug op mijn vroegere leven. Ik werd geheel overstelpt door de gedachte van de verlossende liefde van Christus. Ik weende en deed belijdenis. God heeft mijn tranen afgewist en ik heb Zijn stem gehoord: 'Mijn zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven.'

Ongeveer honderd personen waren bij mijn doop aanwezig. Oude, krasse Hongaren huilden van blijdschap. De goede heer Neuhauss sprak ons toe met woorden vol waarheid en kracht; hij was erg bewogen. O, was u maar hier, dan kon ik u aan mijn hart drukken en bedanken voor uw prediking en vriendelijkheid in woord en daad! God heeft u tot mij gezonden en door middel van u mocht ik van de dood tot het leven ontwaken.

Ik dank God dat Hij mij in het verbond der genade heeft opgenomen, om een kind van Zijn Koninkrijk te worden; dat Hij mij de verdienste van de heilige vleeswording, het lijden, de dood, de opstanding en de hemelvaart van de Heere Jezus heeft toegerekend; dat Hij mij in het uur van de heilige doop door Zijn goede en heilige Geest daarvan heeft verzekerd; dat ik de eeuwige zegen door het bad der wedergeboorte heb gekregen en dat ik het beloofde Koninkrijk, Zijn gave, door Jezus Christus zal ontvangen.

Op de zondag die volgde nam hij voor het eerst deel aan het avondmaal des Heeren en op 11 april verliet hij Pest om naar Karlsruhe te gaan.

‘De HEERE is mijn Licht en mijn Heil, voor wie zou ik vrezen? De HEERE is mijns levens Kracht, voor wie zou ik vervaard zijn?’ (Ps. 27: 5) ‘Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden, dat zij mij brengen tot de berg Uwer heiligheid.’ (Ps. 43: 3)

Met deze woorden begint Philip het verslag van zijn reis naar Karlsruhe, waar hij twee jaar aan de kweekschool voor onderwijzers zou gaan studeren. Eerst ging hij naar Wenen. Hij merkt met grote dankbaarheid aan God op dat hij daar christelijke vrienden heeft ontmoet:

God vergezelt Zijn kinderen waar zij ook heengaan en Hij zorgt voor hen. Ik werd door juffrouw T. aan de heer S. voorgesteld, maar ik was niet van plan bij hen te blijven. Het was de wil van God om mij, jonge christen, bij goede mensen te brengen, opdat ik door het zien van hun voorbeeld zou toenemen in genade. De heer en mevrouw S. zijn rooms-katholiek, maar door de heer Schauffier uit Amerika werden zij tot kennis van de waarheid gebracht. Zij moeten veel lijden voor hun belijdenis van Christus. Behalve zij zijn hier ongeveer acht gezinnen die Jezus liefhebben en Hem verkondigen. O God, wees deze kleine kudde genadig; houd hen af van de wereld en geef dat zij als een licht zouden schijnen in deze duistere plaats!

Ook in Linz ontmoette hij christelijke vrienden. Op de zondag die hij daar doorbracht, dacht hij aan het heilig sacrament dat hij had ontvangen voordat hij Pest verliet:

Moge de zegen die ik aan de tafel des Heeren ontving, voortduren! Moge God mij Zijn verzekering geven dat de liefhebbende Zaligmaker voor mij is gestorven, opgestaan en ten hemel gevaren, en dat daardoor mijn zonde is afgewassen, en dat het eeuwige leven mij wacht! Ik werd verkwikt in het huis van N.N., waar ik enkele toegewijde christenen ontmoette. Bijzonder belangwekkend was een gesprek met de jonge N.N. Zij had nog geen vrede met God verkregen en kon daarom geen toegang tot Hem vinden. Nooit zal ik vergeten hoe zij mij in tranen haar ongelukkige toestand beschreef God moge haar helpen. Zij zal de Zaligmaker vinden, want Hij laat Zich gaarne vinden.

Na een aangename reis kwam hij, versterkt in zijn geloof door de omgang met christenen, in Karlsruhe aan. In de volgende brief aan zijn ouders doet Philip verslag van zijn reis door Württemberg, een landstreek die sinds de Reformatie rijk gezegend is. Er hebben bekende kinderen van God gewoond en ook nu nog is deze regio een ‘hof des Heeren’.

Karlsruhe, 28 april 1843

... Ik kan u niet beschrijven wat voor een vriendelijke ontvangst mij te beurt viel bij christelijke vrienden in Ulm en Stuttgart en wat voor blijdschap en zegen ik hier mocht ondervinden. Ik bracht de zondag in Ulm door en hoorde het Woord van God met zulk een kracht en liefde preken, dat ik moest denken aan de gezegende uren waarin ik voor het eerst over Christus gehoord heb. 's Avonds was er een samenkomst in het huis van mijn vriendelijke gastvrouw. ... Enz.

Philip schreef aan ds. Csrl Schwartz in Berlijn de volgende brieven:
Karlsruhe, 14 januari 1845

Geliefde vriend,

Sinds kerstfeest ben ik door ziekte aan bed gebonden. Nu leer ik hoe de Heere ons liefheeft. Ik kan God alleen maar danken voor deze ziekte. Hoe zou het idee van te murmureren ooit in mij kunnen opkomen? Heb ik de dood niet verdiend vanwege mijn zonden? God verlangt dat ik Hem geheel zal toebehoren. Bid dan met mij dat dit de uitwerking van deze beproeving zal zijn. Ik ben erg ziek, zwak en mager. Ik denk dat ik naar huis ga, naar mijn Heere en Zaligmaker. Ik zie met vreugde uit naar mijn einde. Als ik beter word, ga ik terug naar Pest; er kan geen sprake van zijn mijn studie voort te zetten. Ik ben te zwak; wel wil ik onderwijzer blijven en in Hongarije proberen nuttig te zijn. Waarom hebt u het arme Hongarije vergeten? Is er een land dat zozeer arbeiders nodig heeft?

Ik lees vaak de brieven die u mij vanuit Constantinopel hebt geschreven. Het is precies zo gebeurd zoals u gezegd hebt. Wat heeft de Heere met mij van doen gehad, tot ik niet anders dan een arme, hulpeloze zondaar ben geworden.

Aan ds. Carl Schwartz

4 januari. Ik heb veel geleden; overdag heb ik geen rust en 's nachts komt er geen eind aan de pijn. Ik heb geleerd om de zesde Psalm te bidden. Ik zie dat ik tegen God gezondigd heb door niet beter voor mijn lichaam te zorgen, dat een tempel van God is. Bid voor mij, niet alleen voor mijn genezing, maar ook voor het heil van mijn ziel.

Aan ds. Carl Schwartz

9 februari 1845. Ik kan zelf niet schrijven en lig in bed en ben zwak. Mijn vriend B. uit Basel is zo goed om voor mij te schrijven: Ik kan u niet genoeg informatie geven over mijn toestand. Ik ben ziek, hoewel ik zo nu en dan een beetje verlichting ervaar. Het Woord van God is mij tot troost en steun en de beloften van Hem Die de Waarheid is, geven mijn ziel vrede.

Gedurende deze maanden werd hij steeds zwakker en leed hij veel pijn.

Maandag. Het gaat slecht. God kastijdt mij hevig, maar ik kan de kastijding door Christus zonder tegenspreken verdragen. Ik ken Zijn Vaderhart; Hij zou mij liever blijdschap geven dan kastijding.

Woensdag. Vandaag gaat het beter. God heelt mijn lichaam. Denk ook aan mijn ziel!

Enkele dagen later:

Het gaat weer slecht! 's Nachts uitgeput. O God, hoe lang! Kom, verlos mij!

Vrijdag. Professor Stem was bij mij, naar aanleiding van wat geschreven staat in Jacobus 5: 14, 15: 'Is iemand krank onder u? Dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in de Naam des Heeren; en het gebed des geloofs zal de zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten, en zo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.' Dit gedeelte bracht mij ertoe hem te vragen bij mij te komen. Hij sprak erg vriendelijk met mij en vroeg me of ik vergeving van mijn zonde had en daarvan verzekerd was. Ook vroeg hij of ik dit altijd in mijn hart voelde. Ik zei: Ja. Hij zei dat het erg gemakkelijk is om zichzelf wijs te maken dat als er vergeving van zonde is, er ook blijdschap en vrede is. Hij voegde hieraan toe dat ik hierin vaak tekortschoot. Hij sprak van de gloed en het licht die een ware christen uitstraalt; hij sprak van mijn zonden, van mijn zwaarmoedigheid, wantrouwen en liefdeloze geest. Hij vroeg mij of ik met vreugde kon sterven als het God zou behagen mij weg te nemen. Ik zei: Ja. Hij zei mij dat het

nodig was God om vergeving te vragen voor elke bijzondere zonde. Ook merkte hij op dat uitzichtloosheid en droefheid van hart er de oorzaak van zijn dat wij soms dingen voor de Heere verborgen houden. Toen bad hij vurig met mij. Dit raakte mijn ziel diep. God zal hierop amen zeggen.

In het begin van maart knapte hij zo ver op dat het mogelijk werd naar huis terug te keren. Hij had zijn studie voltooid, met uitzondering van het laatste kwartaal. Hij verlangde vurig naar zijn ouders te kunnen gaan, in de hoop weer aan te sterken en zijn krachten terug te krijgen.

9 maart. *Ik dank God dat Hij mij van de laatste ziekte heeft bevrijd en mij in staat stelt naar mijn geboortestad terug te keren. Voordat ik vertrok, smeekte ik weer om Zijn vergeving van alle zonden die ik had begaan. Directeur Stem was bij me en dankte God voor mijn genezing. Zondag was een gezegende dag. Ik nam afscheid van al mijn vrienden en broeders. Mijn kamer was vol. Mijn geliefde voorganger was er ook bij. Allen wensten mij Gods nabijheid toe op weg naar huis.*

Op maandag 10 maart 1845 verliet hij Karlsruhe.

Eerst ging hij eerst naar Stuttgart, om daar twee zussen te ontmoeten die op weg waren van huis naar Kornthal. Zijn vrienden raadden hem aan zijn reis te onderbreken, omdat hij zo zwak was. Hij werd weer ziek en moest daarom tot 11 april in Stuttgart blijven.

Aan zijn ouders in Pest schreef hij vanuit Stuttgart:

Stuttgart, 17 maart 1845

Lieve ouders,

Evengoed als ik u verteld heb over mijn ernstige ziekte, acht ik het mijn plicht u in te lichten over de toestand van mijn ziel. U weet dat ik veertien weken lang behoorlijk ziek ben geweest. De Zaligmaker gebruikt geen andere middelen om mij tot Zich te trekken dan lijden, moeite, kruis, kastijding, omdat mijn trotse hart zich in de gezonde dagen niet wil vernederen.

In Karlsruhe is veel gebeurd. Daar heb ik veel geleden, ervaren en geleerd. Daar ben ik tot God bekeerd. In Pest hoorde ik het blijde nieuws, ontving ik het Evangelie, kwam ik tot geloof in Christus. Ik voelde de zware pijn van de zonde en had grote vreugde in Christus. Ik verlustigde mij in de Bijbel en in het gebed. Maar ik had in die tijd weinig kennis en bevinding van de vernieuwing en verandering van de innerlijke mens. Ik dacht dat ik die al gekregen had. In Karlsruhe heeft de Heere mij door een diepe bevinding geleerd wat genade is, wat vernedering is en wat het betekent een christen te zijn. Moge mijn huidige beproeving voor mijn ziel gezegend worden!

Ik hoop spoedig in staat te zijn mijn reis te vervolgen. Ik zie uit naar onze ontmoeting.

Uit zijn dagboek:

Vandaag is het Goede Vrijdag. Drie jaar geleden wist ik niets van de verzoening die christenen ontvangen; ik wist alleen van de Grote Verzoendag (Yom Kipoer). Ik vastte en kastijdde mijzelf. Mijn zonden drukten zwaar op mij en ik begeerde van deze last bevrijd te worden. Ik bad en huilde tevergeefs. Ik bleef met dit alles nog steeds de oude mens met de oude last. Ik had geen troost en geen vergeving van zonde. Hoe anders is dit nu, sinds God mij in Zijn grote genade ertoe gebracht heeft om te zien dat Jezus Christus, de Zoon van God, de beloofde Messias, op die grote vrijdag voor mij, in mijn plaats, aan het kruis gestorven is om mij voor eeuwig zalig te maken! Nu

kan ik zingen: 'Door Zijn striemen is mij genezing geworden.'

Heb ik vrede ontvangen? Ja.

Wat ik niet door de wet en mijn eigen gerechtigheid kon verkrijgen, heeft Hij mij geschonken in de gerechtigheid van het bloed van Christus, in Zijn oneindige liefde tot zondaars. 'Gerechtigd zijnde door het geloof in Christus Jezus, heb ik vrede met God.' (Rom. 5: 1) Ik ben een verlost kind van God.

Ik dank U, Heere, ik prijs U op deze dag, waarop zulk een wonderlijke liefde aan mij is geopenbaard.

Ik dank U dat U voor mij gestorven bent en mij van de zonde hebt verlost. Ik dank U dat U mij het eeuwige leven gegeven hebt. O God, wie heeft mij vanuit mijn arme, blinde broeders getrokken? Wie heeft de vreselijke vloek die zij over zich hebben uitgeroepen, dat Uw bloed over hen en hun kinderen zou komen, tot in eeuwigheid, naar Zijn belofte van mij weggenomen?

Philip verliet Stuttgart op 11 april en kwam na een afwezigheid van twee jaar in Pest aan.

Hij was zeer zwak en niet in staat om zonder pijn te lopen. Philip was nog maar enkele weken in Pest toen zijn ziekte in nog heviger mate terugkwam en hij genoodzaakt werd het bed te houden. Hij was heel zwak; de pijn in zijn voet was soms heel hevig. Door deze pijnlijke beproeving kon hij zelfs de geringste inspanning niet aan en was hij niet in staat wat voor handeling ook te verrichten. Dit was een grote teleurstelling, nu hij aan het einde gekomen was van zijn studie en het punt had bereikt waar hij zo vurig naar had verlangd: om met blijmoedige verwachting zijn werk in Gods Koninkrijk te beginnen.

Hij schreef aan Carl Schwartz in mei 1845:

Ik kan nu niets zeggen over mijn toekomstige roeping. Zal God het mij vergunnen, mij een klein hoekje in Zijn wijngaard toevertrouwen? Zal Hij mij de nodige gezondheid en kracht schenken om te werken? Of is het Zijn wil dat deze ziekte, die nu nu al vier volle maanden moeite bezorgt, voor mijn werk een voortdurend obstakel zal gaan betekenen? Ik weet het niet. Eén ding weet ik: ik ben terneergeslagen, zonder moed, bedroefd en aangedaan. Ik wil graag afscheid nemen van deze wereld, maar ik weet niet of dat goed is. Ik kan niet studeren en schrijven en zelfs niet Gods vrije natuur ingaan. Ik lig de hele dag op bed en kan me niet bewegen zonder te kreunen. Maar God is mijn vertrouwen in benauwdheid!

Enkele weken later schreef hij:

Excuseer mijn slechte handschrift. Ik lig in bed. God heeft mij bezocht in Zijn ongenoegen. Het is nu mijn roeping en dagelijkse betrachting om lijden te ondergaan. Mijn ziel dorst naar troost; mijn lichaam is vol van pijn. Hoe duister zijn Gods wegen! Hoe radicaal heeft Hij een einde gemaakt aan al mijn plannen! Maar ik wil mij rustig houden en mijn hart vernederen. Misschien zal God mij weer gezondheid en kracht geven. Maar indien niet, dan zal Hij deze uren van lijden zo zegenen, dat Zijn liefdevolle bedoelingen ermee worden bereikt.

In juli voelde hij zich een stuk beter en kon hij een beetje lopen, hoewel niet zonder pijn. Dit duurde echter niet lang. Spoedig kwam hij niet verder dan zijn kamer; zijn lijden nam toe en hij had weinig hoop dat hij nog eens actief in dienst van zijn Meester nuttig zou kunnen zijn.

Deze voortdurende en zware beproevingen knakten zijn vertrouwen in God echter

niet. Hoewel hij veel redenen had om somber te zijn, schreef hij aan zijn broer:

Ik heb geen gebrek aan troost van Boven. Hij is getrouw Die mij geroepen heeft. Hij zal doen wat Hij beloofd heeft en mij laten zien dat Hij trouw en heilig is. Zijn roede wordt gehanteerd door een hand vol liefde. Hoewel ik de pijn ervan ervaar, is mijn hart zich er met vreugde van bewust dat de Vader mij in liefde bezoekt. Dat te ervaren, gaat pijn en smart te boven. Ik weet bij ondervinding dat een christen onder beproeving en lijden de mooiste plaats krijgt toegewezen van waaruit hij Gods heerlijkheid mag zien. Daarom zijn deze pijnen mijn vrienden, hoewel zij op zich niets zeggen. Ja, zo is het met deze smarten. Niet alleen weerhouden zij mijn voeten ervan tot het kwade te snellen en het pad van de goddelozen te lopen, zij drijven mij ook uit tot de eenzaamheid, om God te loven, op Hem te wachten en uit Zijn genade kracht te ontvangen. De Heere heeft mij deze twee gebeden geleerd: 'Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd. Ik beken mijn ongerechtigheid en mijn zonde is steeds voor mij'; en dit: 'Vergeef mij mijn zonde en bekeer mij tot U.' Ja, dit is het wat Hij van mij vraagt: op te houden met zondigen en heilig te worden. Wat jij voor mij doen kunt is niet alleen mee te leven, maar ook voor mij te bidden.

Zo ging de zomer voorbij. Er was geen hoop meer op genezing en Philip was verplicht rustig af te wachten wanneer en hoe God hem tot het werk zou bekwamen. Zijn energieke karakter verdroeg zich echter niet met werkeloosheid en luiheid. De uitbreiding van het Koninkrijk van God en het welzijn van zijn landgenoten hielden hem voortdurend bezig. In de herfst van dit jaar namen zijn gedachten vastere vorm aan en kwam hij tot een weloverwogen beslissing, die hij op praktische manier uitwerkte. Hij zag om zich heen heel veel ongeloof, atheïsme en onverschilligheid. Ook onder het christelijke volksdeel trof hij weinig geestelijk leven aan. Hij zou graag zien dat de gelovigen zich zouden verenigen, vooral zij die nog in de kracht en in het vuur van de jeugd waren, om onderling het groeien in Christus te bevorderen. Ook zouden zij het goede zaad van de waarheid op elke mogelijke manier moeten zaaien, voornamelijk onder jongeren, met wie zij veel omgang moesten hebben. Philip vond dit niet alleen wenselijk en nodig, maar gezien zijn zwakke gezondheid zou het voor hemzelf ook het beste zijn om op deze manier bezig te zijn.

Spoedig was dit plan rijp om ten uitvoer gebracht te worden. Op 19 oktober 1845 riep Philip een aantal christelijke jonge mensen bij elkaar, die hij als volgt toesprak:

“Ik heb jullie bij elkaar geroepen om met elkaar te bespreken op wat voor manier wij het beste de voortgang van het Koninkrijk van God onder ons, onze burens en in het bijzonder onder de jongeren kunnen bevorderen. Het is zeker waar dat het persoonlijk gebed en een heilige, standvastige wandel de krachtigste middelen zijn om het Evangelie te verbreiden. Maar ik denk dat ook een gezamenlijke inspanning onder Gods zegen heel erg nuttig kan zijn. Ik stel daarom voor dat jonge mensen elkaar twee keer in de week ontmoeten om te bidden, te lezen en met elkaar te spreken. Als we in de Naam van onze Zaligmaker beginnen en ons met al onze krachten richten op de verheerlijking van de Naam van Jezus Christus onder onze medeschepselen, zal de zegen van God zeker niet ontbreken.”

Na deze toespraak werd een vereniging opgericht, die het volgende reglement kreeg: De vereniging zal genoemd worden: ***‘De Vereniging van Christelijke Jongemannen’***. Haar doel is om de komst van het Koninkrijk van God, in het bijzonder onder de jeugd, te bevorderen. Een ondergeschikt doel is om christelijke broeders die in moeite

verkeren en arme mensen die de waarheid zoeken, bij te staan.

De middelen die de vereniging gebruikt zijn: het lezen van het Woord van God, het gebed en de inzameling van geld of andere gaven.

De vereniging zal drie keer in de week samenkomen om de Schrift te lezen en te bidden.

Alleen ware christenen, die oprecht verlangen dat Gods Koninkrijk zal komen en Zijn Naam geheiligd zal worden, en die hiervan getuigenis geven met hun leven, behoren leden van deze vereniging te zijn. Het is hun plicht om een goed gebruik te maken van de talenten die hun zijn toevertrouwd en om zich nuttig te maken door met jonge mensen over hun zielenheil te spreken. Ook moeten zij proberen jongeren naar onze samenkomsten te krijgen, opdat zij door dit middel tot God bekeerd mogen worden.

Iedere zaterdag zal een collecte gehouden worden.

Ieder jaar zal een jaarverslag worden voorgelezen en ook verslag van de financiën van de vereniging worden gegeven.

In dezelfde tijd werd een circulaire gezonden naar christelijke vrienden in Pest en Boeda met daarin de oproep om te helpen, ook in financieel opzicht, de nood in veel moeite en armoede te lenigen. Op deze wijze wilde de vereniging tot zegen zijn, zowel van de christenen die lid waren als van anderen die met het Evangelie in aanraking zouden komen.

Deze activiteiten verschaften Philip veel vreugde en waren hem in zijn lijden tot grote bemoediging. Hij ging eerst verder met zijn studie, maar moest hier plotseling mee stoppen, omdat zijn dokter hem had voorgeschreven in Boeda baden te nemen.

Hoe heeft het God behaagd Philip te vertroosten? Hij opende een weg waardoor Philip de gelegenheid kreeg anderen te vertellen over de liefde van Jezus Christus. De Heere had Philips gebed verhoord: 'Geef mij weder de vreugde Uws heils; en de vrijmoedige geest ondersteune mij. Zo zal ik de overtreders Uw wegen leren; en de zondaars zullen zich tot U bekeren.' (Ps. 51: 14, 15)

Toen hij op zijn ziekbed lag, dacht hij dat hij op geen enkele wijze de eer en het Koninkrijk van Christus kon bevorderen Maar er rijpte een plan bij hem: hij zou, zelfs vanaf zijn ziekbed, kinderen kunnen onderwijzen en zo het goede zaad van de waarheid zaaïen.

Zondag, 16 augustus.

Ik sprak vandaag met de heer Wingate over het onderwijzen van kinderen. Ik heb hier lang over nagedacht. Moge de Zaligmaker mij de kracht geven om dit werk in Zijn Naam te beginnen! Als het Zijn werk is, zal het gezegend worden, maar ik zal Hem geen rust geven totdat ik weet dat het openen van deze school Zijn werk en zaak is. God geve mij wijsheid, volharding, geduld en geloof! Hoe gelukkig zou ik zijn als het Christus' bedoeling is dat ik, arme, zwakke man, toch iets kan doen! O, moge God mij op dit bed van lijden en ziekte tot zegen stellen en de beenderen helen die Hij gebroken heeft! (Ps. 51: 10) Ja, ik zal de beker des heils opnemen en de Naam des Heeren aanroepen. Mijn geloften zal ik de HEERE betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk.' (Ps. 116: 13, 14)

Hij begon zijn onderwijsactiviteiten door het onderricht te verzorgen van een jongen, een zoon van een weduwe; zij was een bekeerde Jodin. Hij schrijft erover:

Augustus is een paar dagen naar mij toegekomen. Ik geef hem onderwijs met in mijn gedachten de volgende overwegingen: Liefde richt meer uit dan strengheid, maar

beide horen bij elkaar. Straf moet gegeven worden, maar dan als laatste optie. En dan altijd zo dat de leerling de straf van de meester niet beschouwt als doel in zichzelf maar als een middel om zich een voorstelling te maken van het ongenoegen en de straf die de Zaligmaker te dragen kreeg.

Als we vragen stellen, zoals: 'Bid je elke dag?'; 'Heb je de Zaligmaker lief?'; 'Weet je dat je een zondaar bent?' hebben deze vaak effect. Het is wel van belang ze op vriendelijke, bewogen toon te stellen. En daarbij te wijzen op de zegen die het vervullen van de plicht meebrengt, en op de vloek die er ligt in het nalaten daarvan. Luiheid, ongehoorzaamheid en ijdelheid zijn vaak eerder te wijten aan ouders en onderwijzers dan aan kinderen. Ze vloeien voort uit een verkeerde en zorgeloze opvoeding. Het zou goed zijn als de ouders inzagen dat zij hiervan de schuld zijn en hiervoor een zware verantwoordelijkheid dragen. Zij leggen vaak de schuld bij het arme kind, en dan volgen berispingen, harde woorden en straf. Dan is het te laat. Schelden heeft het kind wel gehad, maar het is nooit aangemoedigd om ijverig en punctueel te zijn. Zulke kinderen gaan dan al gauw te denken dat werken de moeilijkste zaak ter wereld is. Zij menen dat het heel veel moeite kost om ook maar één regel te houden. Zij barsten plotseling in huilen uit en raken om het minste of geringste geïrriteerd. Altijd een hartverscheurend schouwspel.

In onderstaande brieven, die ongeveer in dezelfde tijd zijn geschreven, weidt hij uit over zijn onderwijsactiviteiten en de moeilijkheden die daarmee gepaard gingen.

Aan ds. Carl Schwartz, Berlijn

Beste vriend,

Ik had nooit kunnen denken dat ik zo veel jaren ziek zou zijn. Maar wie kan tegen God zeggen: 'Waarom doet U dat?' Toen ik eraan dacht dat mijn ziekte waarschijnlijk erg lang zou duren, kwam het in mij op: Zou ik in deze tijd van beproeving niet iets voor Hem kunnen doen Die zo veel voor mij gedaan heeft? Ik bedacht een plan om kinderen te onderwijzen en ik begon daarmee met één jongen, vanaf mijn bed. In een paar dagen had ik vijf, zeven, tien kinderen, en op dit ogenblik heb ik er dertig: tien meisjes en de rest jongens. U ziet het, een hele school. Wij hebben boeken, kamers, papier en schoolborden. Vanwege het verschil in leeftijd heb ik drie klassen gevormd, maar er is slechts één onderwijzer. Ik heb hen nu een maand lesgegeven. Daarna zijn dr. Keith en de heer Grant uit Schotland gekomen om hen te testen. Ze waren zeer voldaan over de vorderingen van de kinderen.

Aan dr. Duncan, Edinburgh

Pest, 23 oktober 1846

Eerwaarde heer,

Het zal u bekend zijn dat de Heere mij met ziekte heeft bezocht. De afgelopen twee jaar heeft de Heere Zijn liefhebbende hand uitgestrekt om mij in de smeltkroes van lijden en beproeving te reinigen, tot keuzes te brengen en te bewaren. Dat doet Hij door Zijn genade en lankmoedigheid. De Heere zegende mij op mijn ziekbed boven bidden en denken en gaf mij kracht van boven, naar Zijn genadige belofte.

Na een lang en smartelijk lijden heeft de Heere mij een zekere mate van herstel gegeven. Ik voelde me spoedig gedrongen mijn lang gekoesterde wens om kinderen te onderwijzen, in vervulling te doen gaan. Mijn eerste leerling was een aangenomen kind van een broeder in het geloof. Ik lag in bed en hij zat naast mij; op deze manier gaf ik les. De tweede dag werden twee protestantse jongens door een goede zuster naar mij toe gestuurd en kwamen er ook nog twee Joodse kinderen. Binnen twee

weken had ik 23 kinderen aan mijn bed zitten, 14 Joodse en 9 christelijke. Ik kan nauwelijks beschrijven wat er door mij heen ging toen ik met mijn lessen begon.

Spoedig werd duidelijk dat de Bijbellessen indruk maakten op de kinderen. De jongens en meisjes leerden met zo veel liefde en ijver, dat een test die ik liet afnemen, tot tevredenheid leidde bij de vrienden uit Schotland en mijn voorgangers. Ik wil u laten weten dat ik aan geen van de ouders ben wezen vragen of zij hun kinderen aan mijn zorgen wilden toevertrouwen. Als ik dat had willen doen, zouden mijn kreupele gang en krukken mij dat verhinderd hebben. De ouders hoorden van anderen dat ik kinderen gratis les wilde geven en daarom stuurden zij hen naar mij toe. Nu de schoolklas groter wordt, word ik genoodzaakt een andere ruimte te zoeken. Ik probeerde mij ook te voorzien van de nodige leermiddelen. Die kon ik spoedig krijgen, met uitzondering van enkele boeken die uit Duitsland moesten komen. Zo kon ik de school met 52 leerlingen openen. Het zijn 8 protestantse jongens, 21 Joodse jongens en 23 Joodse meisjes. Ik heb alsnog besloten persoonlijk met de ouders te spreken, om er zeker van te zijn dat de kinderen met hun toestemming naar mij toe kwamen. Het trok onmiddellijk hun aandacht toen ik liet blijken niet langer Jood te zijn maar christen. En dat ik geloof in Jezus als de Messias Die reeds gekomen is, en dat mijn school daarom christelijk is. Ik zei dat ik onderwijs geef in de leer van het Evangelie, zoals ik die in het Woord van God vind geopenbaard. Ik vertelde dat ik de Joodse en de christelijke kinderen dezelfde lessen geef. Mijn belangrijkste doel is om de kinderen te brengen tot eerbied en liefde voor God. Ik maakte duidelijk hun kinderen graag te willen ontvangen, indien zij als ouders geen bezwaar hebben tegen het christelijk geloof.

Ik was verplicht om uitleg van zaken te geven, omdat ik zonder twijfel voorzien kon dat ik beschuldigd zou worden als ik met de vijandschap van de Joden in aanraking kwam. Er bleken slechts twee personen tot andere gedachten te komen toen ik zo duidelijk uiteenzette wat mijn opvattingen waren; zij trokken zich daarop terug. Eén van hen was een moeder, die haar kinderen later toch weer naar school bracht. Door al deze contacten kreeg ik de gelegenheid om Christus aan te bevelen, hoewel dat met veel zwakheid gepaard ging.

Spoedig begon satan, als de vijand van al het goede, tegen de zaak van Christus te strijden door zijn dienaren aan het werk te zetten. De Joden in Pest werden al gauw ingelicht over de school die ik geopend had, en deze werd zo het onderwerp van de dagelijkse gesprekken. De rabbijn hield in de synagoge een lange preek tegen de school. Ik hoorde dat hij de ouders met tranen had gesmeekt hun kinderen eraf te halen, anders zou het verwoestende zaad in de kinderharten worden gezaaid. Onmiddellijk hierop riep de voornaamste oudste van de synagoge de raad bij elkaar voor overleg. Op verzoek van de voorzitter werden boodschappers naar de ouders gestuurd om hun te vragen voor de raad te verschijnen. Eén van hen was zelfs naar mijn school gekomen om te vragen of ik als aanvulling op de godsdienstlessen het beknopte commentaar van leraar Rashi en het rabbijnencommentaar uit de Gemara kon behandelen. Ik nam de Heilige Schrift in de hand en zei hun dat ik alleen uit dit boek wilde onderwijzen, omdat dit het zuivere Woord van God is, zonder enige overlevering. Ik zei dat Rashi een groot geleerde was, maar dat ik hem als commentator van de Heilige Schrift niet als mijn gids kon beschouwen. Dat ik zijn uitleg als verkeerd en afwijkend moest verwerpen. 'Ik leer wat ik geloof en, om kort te zijn, ik geloof dat de Messias is gekomen en dat Jezus Christus de Messias is.' Toen hij genoeg gehoord had ging hij weg. Enkele dagen later had ik 22 leerlingen in plaats van 53. De rabbijn gebruikte elk middel om de ouders te overreden hun kinderen van school te halen.

Er werd een bericht verspreid dat alle schoolkinderen door mij gedoopt zouden worden. Doel hiervan zou zijn dat alle Joden in Pest het christelijk geloof zouden aannemen. Tegelijkertijd beloofde de rabbijn om de arme kinderen gratis op de Joodse basisschool toe te laten. Hij beloofde ook dat hij deze school persoonlijk zou leiden en per kwartaal een test zou afnemen. Ten slotte stelde hij voor om een school voor arme kinderen te stichten, waarvan ik begreep dat deze spoedig zou worden geopend. Dit waren de gevolgen van het beraad dat in oktober 1846 in de synagoge van Pest was gehouden.

Moet ik deze gebeurtenissen beschouwen als een opmerkelijk toeval, zonder opzet, of als een duidelijke nabootsing van mijn werk? Ik zal de Heere dankbaar zijn als de goede naam van mijn school onder Israël zal worden ervaren als een middel om beroering onder de dorre beenderen te verwekken. Israël wordt nu de gelegenheid gegeven om in aanraking te komen met de waarheid — en deze openlijk te bestrijden. Ik twijfel er niet aan dat inmiddels vele harten door deze strijd opgewonden zijn geraakt en heen en weer geslingerd worden. Ik ben niet bang dat het oorspronkelijke aantal leerlingen niet meer terug zal komen. Tot vandaag zijn er zes van hen die teruggehaald waren, weer verschenen, en ook waren er vijf nieuwe.

Ik zal u een paar interessante voorbeelden geven van ouders van wie de harten door de Heere omgebogen werden tot de waarheid, en ook van de liefde die de Joodse kinderen voor de school hebben. Een moeder hield haar kind thuis om te voorkomen dat zij voor de rabbijn moest verschijnen, maar later kwam zij toch weer met vreugde terug.

Een jongen begon hard te huilen toen hij hoorde dat hij niet meer naar school mocht.

Ik heb een klein Joods meisje op school dat niet anders dan christen genoemd wil worden. Toen een Jood haar onlangs vertelde dat Jezus geen God is, begon zij te huilen en deed ze bij haar moeder beklag over deze ongelovige.

Een andere moeder weigerde gehoor te geven aan de dreigementen van de rabbijn en stuurde haar kinderen als gewoonlijk naar school. Zij leest het Oude en Nieuwe Testament, bidt ernstig en komt al in de kapel.

Ik vroeg de kinderen of zij thuis de Bijbel lezen. Allen antwoorden met ja, behalve een klein kind, dat nee zei. Toen zei ik: 'Hé, dat is opvallend! De Joodse kinderen lezen de Bijbel en jij, die een christen bent, veracht Gods Woord.' Het dochttertje van de moeder over wie ik eerst geschreven heb, zei: 'De Bijbel moet door iedereen gelezen worden, of het Joden of christenen zijn.' Ik vroeg: 'Waarom?' 'Omdat het een heilig Boek is. Mijn moeder leest er elke dag uit voor mijn broertje en voor mij. Mijn andere broer is er niet altijd bij, maar ik hoop hem stapje voor stapje zo ver te krijgen dat hij ook komt luisteren. De Bijbel is een prachtige geschiedenis', zei deze kleine Jodin.

Ik vroeg een andere jodin of zij tot God bidt. Zij zei: 'Ja.' 'Wat is je gebed?' 'Ik herhaal een lied dat ik op school heb opgezegd.' Hetzelfde Joodse meisje over wie ik schreef, zei haar: 'Dat is niet genoeg; we moeten bidden met ons hart.'

Een Jodin vroeg de rabbijn waarom hij nu bereid was het onderwijs gratis te geven. 'Het afgelopen jaar', zo zei ze, 'smeekte ik met tranen of mijn gezin onderwijs kon krijgen, maar dit werd geweigerd. Moeten wij armen van de christenen les krijgen?'

U ziet uit alles wat ik geschreven heb dat de Heere Israël tot Zich begint te trekken. Bid met ons voor de bekering van Gods oude verbondsvolk. De Heere zegene Sion en bevestig het werk onzer handen. 'Ja, het werk onzer handen, bevestig dat.'

In een brief aan Schwartz noemt Philip nog enkele feiten:

Een moeder kwam met haar dochter en vertelde mij dat de rabbijn tegen mij gepreekt

had en de ouders had verboden hun kinderen naar de school te sturen. 'Is dat niet erg?' 'Nee', zei ik, 'hij handelt naar zijn geweten, want zijn overtuiging geeft hem dit in. Hij is een Jood, ik ben een christen. Hij wil niet zien dat Joodse kinderen door het christelijk geloof worden aangetrokken.' 'Doet er niet toe', antwoordde zij; 'wees zo goed om mijn kinderen tot uw school toe te laten.'

Gisteren ontmoette ik een Joods meisje dat enkele dagen afwezig was geweest. Toen ik haar vroeg waarom zij niet gekomen was, antwoordde zij: 'Onze burens willen hun kinderen helemaal niet meer naar u toe sturen, omdat zij te veel over Jezus horen. Zij spraken hierover met mijn moeder: ik zou ook niet meer moeten gaan. Maar mijn moeder vindt het nu toch goed dat ik kom.' De volgende dag kwam het meisje naar school en bracht zij een ander kind mee.

Bij november staan in het dagboek nog enkele interessante bijzonderheden over het reilen en zeilen van de school.

Hij ging nu meer orde in het schoolleven brengen. De leerlingen werden verdeeld in klassen en nu hij door zijn zussen en twee andere onderwijzers werd geholpen, kon hij met regelmaat aan zijn plan werken.

Aan ds. Carl Schwartz te Berlijn
Pest, mei 1847

Ik heb het nu erg druk met het ordenen en het verbeteren van oude regels. Ik heb klassenindelingen gemaakt en ben nu bezig om lesroosters samen te stellen. God helpe mij. Ik heb mijn zorgen op Hem geworpen en Hij zegent mijn werk. Ik schrijf u als een eenvoudig feit dat mijn school onder de Joden veel ophef veroorzaakt, maar ook hun respect afdwingt. Ik ben heel passief en rustig; ik wil aan mijn school geen ruchtbaarheid geven. Zij prijzen me, maar ik weet te goed hoe betrekkelijk lof is, omdat een onwetende, ellendige zondaar die voortbrengt.

Tijdens het eerste deel van de zomer van 1847 werkte Philip Saphir met veel zegen op zijn school. In juni moest hij Pest verlaten, omdat zijn dokter hem had aangeraden naar een badplaats in het noorden van Hongarije te gaan. Ook in die tijd hield hij zijn dagboek bij, en uit wat hij schrijft wordt duidelijk dat hij iedere gelegenheid gebruikte om met zijn medemensen over de belangen van hun ziel te spreken. Hij voelde dat het nodig was om in elke situatie met vreugde betrokken te zijn op het werk van zijn hemelse Vader:

Op maandag 7 juni verlieten we Pest. Mijn ouders gingen naar Berlijn en ik naar Pösteny. We voeren met de stoomboot Nadar over de Donau. Het is voor een christen een onaangename ervaring om zo veel wereldse mensen, die in goddeloosheid zijn weggezonden, om hem heen te zien. 'Er is niemand rechtvaardig, ja niet één. Zij zijn geheel afgeweken en vragen niet naar God.' Het geeft mij veel smart dat de Heere der heerlijkheid zo wordt misverstaan en dat van Hem zo veel kwaad wordt gesproken. Een hart dat genade heeft gevonden, voelt zich in zulk gezelschap niet op zijn gemak. Het is in zo'n atmosfeer moeilijk om te ademen en te leven. Dan ondervinden we de waarheid en de reden van het gebod van God: 'Wijk van hen, want u bent niet van deze wereld.' Enz. Enz.

Op 26 juli keerde Philip naar Pest terug. Hij verkeerde in een beklagenswaardige toestand; de pijn aan zijn voet werd erger en zijn hele lichaam was verzwakt door dit

lijden. Hij ging twee weken naar het platteland, maar dat had geen goede uitwerking. Toen hij thuiskwam, stelde de dokter vast dat een operatie nodig was. Zes uur na de operatie deed hij hiervan verslag in een brief aan zijn ouders en aan vrienden in Berlijn.

30 augustus 1847, om vier uur 's middags

Lieve ouders, zusters en broer,

Ik was erg blij met jullie brief die ik vandaag ontving. God is genadig; laten we Zijn liefde erkennen en ons leven aan Hem toewijden. Het is waar, Hij brengt zo nu en dan bitter lijden en beproevingen over ons, maar er is zoetheid in de smart; het zijn gedachten van vrede en liefde. Lieve ouders, zo lang als ik de Heere ken, heb ik Hem leren kennen als de God Die Zijn verkoren kinderen door lijden beproeft. Sinds 1844 zijn ziekte en pijn m'n deel. Hij komt tot mij, zuivert en beproeft mij en het behaagt Hem om de beproevingen tot grote hoogte te doen komen.

Afgelopen zaterdag bezocht dr. I., een van de meest geleerde chirurgen, mij. Hij onderzocht de wond, een handeling die vreselijke pijn veroorzaakte. Hij vond het nodig om na het onderzoek twee kunstmatige openingen te maken. Hij wilde direct met de operatie beginnen, maar omdat ik tijdens het onderzoek was flauwgefallen, stelde hij deze uit tot vandaag. Onze goede vrienden baden zondag in de kerk voor mij. De heer Smith en de heer Wingate bezochten mij en bemoedigden mij. Vandaag om tien uur werd ik geopereerd. Eerst sneed de chirurg op twee plaatsen in de voet, waar de openingen eindigen. Hij liet me zien dat dit gelukt was; daarna zette hij een onderzoeksmes in de oude wond en trok hij deze opnieuw open. Ik dacht dat ik nu alles had ondergaan. 'Nee', zei hij, 'ik zal doorsnijden tussen de twee openingen.' Daarna zei hij: 'Nu zal ik dit met mijn vinger aanraken en het bot onderzoeken.' Ik voelde dat hij dit deed. Toen werd de wond afgedekt ... Op dat moment leed ik vreselijke pijn. Mij werd verteld dat die pijn zal aanhouden totdat de ontsteking begint. De dokter troostte mij door mij te verzekeren dat het bot niet aangedaan was. Lieve ouders, één ding kan ik u uit ervaring verzekeren: dat een mens veel lijden kan verdragen. Bid voor uw lijdende zoon en beveel alle dingen Hem Die voor ons zorgt.

Vrijdag 3 september schreef hij in zijn dagboek:

Ik lijd intense pijn maar ik heb me voorgenomen daarover niets te zeggen. Laat mij in stilte en eenzaamheid lijden, tot het God behaagt mij verlossing te schenken.

Hij knapte geleidelijk op en kon ook weer lopen.

21 september. *God zij gedankt dat ik weer kan lopen en dat ik weer les kan geven op mijn school. Vier maanden lang ben ik daar niet geweest.*

23 september. Mijn wonden brandden elke dag door bijtende etter, maar zij namen geen notitie van mijn gebrul. Het is beter om hier te branden dan straks. Ik wenste dat ik in deze vreselijke ogenblikken de pijn geduldiger kon dragen. God heeft mij in diepe engten gebracht, maar ik dank Hem dat Hij mij voorbereidt op de hemel. Zijn wegen zijn donker. Zo lang wij hier in dit tranendal zijn, is het onmogelijk om een helder zicht te hebben op Gods plannen en wegen, maar van de top van de berg zullen wij in staat zijn alles te zien. Dan zal duidelijk worden hoe in alles wat God ons doet meemaken, Zijn wijsheid, zegen en liefde aanwijsbaar zijn.

Op 4 oktober werd zijn school weer geopend.

Toen ik na lange tijd de school bezocht, bevond ik mij in een ernstige toestand. O, wat een pijn en smart heb ik ondervonden! Moge God mij helpen, want ik ben erg zwak En, Heere, laat mij de vrucht van mijn werk zien! Veel kinderen zijn serieus, anderen

wispelturig en lichtzinnig. Gelukkig dat ze allemaal van mij houden. Zij voelen dat ik hen ondanks mijn grote strengheid hartelijk liefheb. Zij zijn zo gehoorzaam als ik maar kan wensen. Eén blik is genoeg om veertig kinderen rustig te houden. Ik geef hun op zaterdag geen les. Dan komen zij om negen uur naar me toe en dan lees ik met hen uit de Bijbel. Dit zijn heerlijke uurtjes. Ik moedig hen aan om vragen te stellen over wat zij lezen, waarbij vaak doorklinkt dat zij over Gods waarheid nadenken.

Het was zijn ernstige begeerte en gebed dat zijn werk onder deze kinderen tot zegen zou zijn en dat zij tot Jezus, de grote Kindervriend, zouden gebracht worden. Dit verlangen werd boven verwachting vervuld. In november vonden op zijn school weer enkele belangrijke gebeurtenissen plaats. Enz.

Laatste ziekbed en dood

De bemoedigende gang van zaken met betrekking tot de school verlichtte het lijden van Philip enigszins. Het zou de vele uren van pijn die hij naar de mens gesproken nog moest meemaken, dragelijk maken. Maar deze hoop dreigde te worden verijdeld door donkere wolken die zich rondom de school samenpakten.

Te midden van alle pijn en lijden beleefde hij veel vreugde en voldoening aan het onderwijzen van de kinderen. Het werk ging gestaag en rustig voort en alles wees erop dat het sterk in omvang zou toenemen. Hij voelde zich getroost en blij in het vooruitzicht dat het laatste deel van zijn leven ongestoord zou worden doorgebracht in het onderwijs aan deze jeugd, waaraan God Zijn zegen zou verbinden. Maar een nieuwe beproeving zou hem van buitenaf treffen, want God beschikte een sombere tijd, oorlogen en verschrikkingen. Daarbij moest hijzelf zware pijnen lijden.

In de herfst van 1848 brak de vreselijke Hongaarse oorlog uit. Het was, zoals Philip in een niet-gedateerde brief schreef:

‘Een vreselijke tijd, waarbij elk uur wat nieuws brengt. Zo leven wij in voortdurende afwachting, twijfel, bezorgdheid, angst en smart.’

De volgende brieven laten zien hoe in zwaar lijden en onder zeer moeilijke omstandigheden het geloof en de blijdschap zijn leven stempelden:

Aan ds. Carl Schwartz

Pest, november 1848

Lieve broeder,

Het is voor mij onmogelijk om veel te schrijven. Mijn gezondheidstoestand is erg ellendig. Ik heb u nog niet geschreven over wat ik de laatste tijd heb geleden, maar dat was erg zwaar. Ik had bijna besloten naar Wenen te gaan om mijn voet te laten amputeren. Momenteel is de toestand in ons land vreselijk en ik maak mij constant grote zorgen; deze bezorgdheid werkt heel nadelig op mijn lichaam.

Aan Robert Smith

Pest, november 1848

Geliefde leraar in de Heere,

Ik kan er niet toe komen om ondanks de zwakte van mijn zieke lichaam met schrijven te stoppen. Ik voorzie dat ik heel lang zal moeten wachten tot ik vrij ben van lichamelijk lijden, om dan zonder inspanning en pijn brieven te schrijven zoals ik deed toen ik nog gezond was. Mijn huidige toestand is zodanig dat ik naar de mens gesproken weinig hoop heb op herstel. Mijn lichaam wordt dagelijks zwakker. Mijn voet doet erg pijn en bijna elk deel van mijn lichaam is in een ongezonde toestand. Ik ben door het zitten en liggen zo verzwakt, dat ik op mijn benen sta te trillen als ik

probeer te lopen. Met moeite sleep ik mij naar en van de school, waarbij ik veel pijn heb.

Toch ga ik daar, geliefde leraar, met blijdschap naartoe. De Heere weet dat ik de waarheid spreek. Mijn geweten kan er getuigenis van geven. Mijn onophoudelijk gebed is dat Hij mij zoveel kracht zal geven dat ik mijn schoolwerk kan doen. Hoewel dit met veel pijn gepaard gaat, zal ik gaarne Zijn Naam prijzen. Ik dank en loof God dat Hij tot hiertoe mijn gebed heeft verhoord. Ondanks mijn ellende en zonde, mijn vele zware overtredingen tegen Hem, Die zo getrouw voor mij is, en ondanks de verschrikkelijke stormen om mij heen, heeft Hij mij nog niet weggenomen uit de kring waarin ik nuttig mag zijn. Hij heeft Zijn genade zo overvloedig gegeven. De uren van lesgeven zijn voor mij uren van ontspanning. Ze vervullen mijn hart met troost en blijdschap. Als ik kon, zou ik altijd wel bij de kinderen willen zijn, want deze uren zijn voor mij gezegende uren.

Hij vertelt over moeilijkheden met de verhuurder van de school, een zaak die niet meer kon worden goedge maakt, en voegt eraan toe:

Wij zijn het zwakke van deze wereld. Ons motto en wachtwoord zijn: lijden, ondergaan, hopen en geloven, want dan zijn wij innerlijk gelukkig, zelfs vorstelijk verblijd. Als ik van de Heere vrede krijg, zing en fluit ik ondanks een zware uiterlijke beproeving. Ik zou dan kunnen opspringen van vreugde, als ik geen pijnlijke voet had. De kinderen zien aan mij hoe ik lijden moet en zij beseffen dat het door zwakte komt dat ik soms nauwelijks ben te verstaan. Maar als ik zie hoe zij hun best doen, maakt dat mij stil en ik ben gelukkig met hun meeleven. Eén blik van mij is genoeg om hen stil te houden. Dan kun je zelfs een speld horen vallen. Er is in die kinderharten opening voor de waarheid. Hun ijver is groot en ze letten steeds goed op. Vaak wordt het goede zaad dat gezaaid is, door de ouders schaamteloos vertreden. De ondeugden die bij de ouders de overhand hebben, zoals het liegen, maken vaak kapot wat wij hebben opgebouwd.

Dit zijn teleurstellende werkelijkheden en het is voor mij als onderwijzer moeilijk om hier met wijsheid mee om te gaan. Ik heb 57 kinderen en heb nog niemand wegens wangedrag van school hoeven te sturen. Alle kinderen zijn Joods. Zij zingen prachtig en hebben al vijftien liederen geleerd. Iedere zaterdag hebben wij zangles. De onderwijshulpen (mentoren) zijn dan heel actief. De kinderen komen op tijd naar school. Elke groep heeft zijn eigen mentor, die toetst wat ze geleerd hebben. Je ziet dat ze goed samenwerken. Zij gaan in militaire orde de school uit, compleet met 'officieren' en drummers. Ik verzeker u dat de Oostenrijkse troepen mijn kleine soldaten alleen maar zouden kunnen bewonderen. Bid voor hen en voor mij. Het gevaar neemt toe.

Aan ds. Carl Schwartz, Berlijn
Pest, 16 februari 1849

Ik zou u eerder geschreven hebben, maar ik kan slechts met de grootste moeite mijn pen op het papier krijgen. Elke dag, ieder uur moet ik het kruis dragen; helaas niet altijd met het geduld dat mij betaamt. U zult blij zijn om te horen dat het goed gaat met mijn school. Iedere dag geef ik drie uur les. De kinderen zingen goed; zij zijn dol op hun schoolwerk, dat zij heel nauwgezet doen.

Aan zijn broer schreef hij:
Pest, 21 februari 1849

Wij leven voortdurend in gevaar en onzekerheid en het ziet er niet naar uit dat de oorlog spoedig ten einde zal zijn. Wij ervaren dat deze oorlog een groot oordeel is dat God over ons brengt. Ja, onze God heeft Zijn machtige hand op ons gelegd, maar wij wachten op Zijn hulp. Hij zal ons verlossen.

Met mijn school gaat het nog steeds goed. Het is waar dat ik er haast niet meer naar toe kan gaan vanwege de brandende pijn. Ik sleep mijzelf naar school, maar ik ben er tevreden onder. Ja, lieve broeder, mijn enige gebed is: 'Heere, dat ik alleen nog dit mag doen, deze kinderen onderwijzen, al is het onder duizend pijnen.' Het is mijn levensvreugde om de kinderen les te geven; bid daarom dat God mij dit in genade wil blijven toestaan. Soms is het me beslist onmogelijk om naar de school te gaan; dan komen de kinderen naar mij toe en geef ik hun vanaf mijn bed les. Het aantal leerlingen is afgenomen. Dit is heel normaal, gelet op de bewogen tijd waarin we leven en op de toestand in onze stad. Ik heb nu 57 kinderen, maar ik moet er wel bij zeggen dat ik er een groot aantal heb moeten wegsturen wegens onordelijk gedrag, gebrek aan orde en onregelmatigheid in het schoolbezoek. Ik moet wel streng en vasthoudend zijn om het kwaad, dat zo schadelijk is voor de school, te bestrijden. Ik heb hierover heel nadrukkelijk met de ouders gesproken, zodat ik inmiddels voor het grootste deel punctuele scholieren heb, al zijn het er een stuk minder. De orde op school is inderdaad heel goed. Iedere opdracht wordt nauwkeurig uitgevoerd. De leerlingen zijn erg ijverig en hebben ook veel met mij op. Als je deze kinderen hoort praten, zou je nauwelijks kunnen geloven dat zij tot de laagste volksklassen behoren en zich aanvankelijk onbeschaafd gedroegen. Het is wel moeilijk werk, maar God zegent het. Op zondag hebben wij voor deze Joodse kinderen een speciale dienst. De meisjes naaien en breien goed. Deze week hebben zij het erg naar hun zin. Ik heb aan enkelen van hen kleren gegeven. Onder hen zijn heel begaafde kinderen.

Enkele maanden na deze brief ging het met zijn gezondheid hard achteruit. Zijn lijden nam toe. Ongetwijfeld deed de toestand waarin de inwoners van Pest tijdens de oorlog verkeerden, de pijn verergeren. Zijn vader schreef in april 1849 aan zijn jongere zoon:

Onze Philip is er heel slecht aan toe. Wij zijn allen terneergeslagen. Wat wij rondom ons zien, vervult ons ook met een diepe smart, medelijden en vrees. Alles is gespannen, maar het is niet zozeer het gevaar dat ons terneerdrukt. Ieder menselijk hart moest wel uitroepen: 'Daarna wendde ik mij en zag aan al de onderdrukkingen die onder de zon geschieden; en zie, er waren de tranen der verdrukten en dergenen die geen trooster hadden; en aan de zijde hunner verdrukters was macht, zij daarentegen hadden geen vertrooster.' (Pred. 4: 1)

Tot tweemaal toe waren wij in groot gevaar en vreesden het ergste, maar God heeft ons verlost. Op 28 maart werden op Philips school de testen afgenomen. Ondanks zijn zware lijden en grote zwakte, vooral door de brandende pijn aan zijn voet, konden wij hem er met geen mogelijkheid van afhouden. Hij werd in een wagentje naar school gebracht, hoewel dit met veel moeite gepaard ging. De hele morgen was hij bezig om de kinderen te testen. Hij bad met hen en ze zongen veel psalmen en gezangen. Het was prachtig om dat aan te horen. Drie weken vóór het schoolonderzoek kwamen de kinderen dagelijks naar zijn kamer thuis en gingen dan om zijn ziekbed zitten. Hij onderwees hen met zichtbaar genoegen en blijdschap. Bij het schoolonderzoek was hij net zo vrolijk en sprankelend van geest als toen hij in blakende gezondheid verkeerde. Dat God toch zijn hulp zou zijn, alleen al met het oog op het welzijn van de kinderen!

In mei werd Pest gebombardeerd. Vader Saphir schreef hierover:

Om aan het doodsgevaar te ontsnappen waaraan wij in dit stadsdeel waren blootgesteld, vluchtten we naar een dorp een kleine 50 kilometer bij Pest vandaan. Hier verbleven wij zeventien dagen in een armzalige hut. We hadden alles thuis achtergelaten, zo groot was de schrik en zo onverwacht kwam deze catastrofe. Maar wat onze vrees deed toenemen en de beker van ons lijden deed overlopen, was de zeer ernstige toestand van Philip. Hij lag in bed, had geen kracht om zijn voet te bewegen en leed nu niet alleen pijn in de voet maar in zijn hele lichaam. Denk je deze situatie eens in, temeer omdat ons leven nu aan een zijden draad hangt. Na een nacht in doodsangst doorgebracht te hebben, zijn wij ten slotte gevlucht. We lieten de stad onder een regen van kanonskogels, granaten en bommen achter ons. Je zus is naar Pest teruggekeerd om poolshoogte te nemen, maar zij beseft dat zij groot gevaar liep. We hadden niets van haar gehoord totdat we op de 23e van deze maand terugkeerden. Met Philip, die in Czegled was, werd het steeds erger: een hevige hoest, die met geen enkel middel was te bestrijden, verhinderde hem om ook maar tien minuten achtereen te slapen. Dit was het ergste wat we ooit hadden meegemaakt: een armzalige kamer voor ons allemaal, Philip in zwaar lijden en medicijnen die niet helpen. Nu zijn we hier. Philip neemt baden, maar de verschijnselen zijn nog alarmerender dan zij tot op heden geweest zijn. Ondanks alles heeft hij jullie gisteren zelfgeschreven. Je ziet dat we in een smeltkroes verkeren, maar God is met de zachtmoedigen der aarde. Met de school gaat het goed, ondanks alles wat er gebeurt. We hebben 62 leerlingen. Eén van onze jongens, twaalf jaar oud, is in die vreselijke nacht van 4 mei door een bom in bed gedood. Zijn beenderen werden verbrijzeld en konden later slechts met moeite verzameld worden. Zo lang hij kon spreken heeft Philip lesgegeven, maar nu is dat onmogelijk.

Twee aantekeningen uit deze brief worden door Philip in de volgende brieven aan zijn broer genoemd:

Pest, 22 juli 1849

Beste broer,

Hier volgen een paar woorden. God heeft mij op een ziekbed gelegd waarvan ik niet meer zal opstaan. Verblijd je in de wetenschap dat ik verlost zal worden, bevrijd van pijn, gered, voor eeuwig gezaligd! Ik zal met Christus zijn. Wat een blijdschap! Ik ben bereid heen te gaan; ik verheug me in God. Bid voor me; vraag ook of je vriend dit doet. Mijn longen zijn aangedaan, wat blijkt uit het opgeven van bloed. Mijn hele lichaam is geruïneerd. In de hemel zal er geen pijn zijn. Ik prijs het Lam, Dat voor mij is geslacht. Vaarwel.

Pest, 24 juli 1849

Beste broer,

Bij alle moeiten die ik meemaak, komt ook nog dit: het weinige geld dat ik had heeft geen waarde meer, omdat het Hongaarse bankbiljetten zijn. Ik heb geen hoop meer op genezing. Vaarwel; we zullen elkaar in de hemel weerzien. Bid; lees de Spreuken; verlaat God niet; beijver je om alle zonden, zowel in het openbaar als in het verborgen, zowel grote als kleine zonden, te mijden. God zegene je.

In dezelfde maand schreef hij aan Schwartz:

Pest, 16 juli 1849

Het gaat vandaag wat beter met me. Als u een juiste indruk van mijn toestand wilt hebben, lees dan Psalm 38 en Psalm 88. Laten we bereid zijn voor de wederkomst van

Christus.

Aan zijn broer schreef hij:

Pest, 22 juli 1849

Beste broer,

Je brieven zijn mij tot grote troost. Het hoesten is niet zo erg meer, maar wel geef ik nog bloed op. Beste broer, ik ben geheel voldaan en bereid heen te gaan en met Christus te zijn. Verblijd je in de Heere. Wat een vooruitzicht is het om voor altijd bij Hem te zijn! Ik heb genade gevonden in het bloed van Christus. Ik ben verzekerd dat ik door Zijn bloed de eeuwige vreugde zal ingaan.

Aan ds. Carl Schwartz,

Pest, 24 juli 1849

Mijn ziel looft God. Hosanna zij de Zoon van David. Hij verlost mijn ziel en troost mij, 's morgens en 's avonds. Ik ben gelukkig; God heeft grote dingen voor mij gedaan. Mijn lichaam wordt afgebroken, maar mijn inwendige mens leeft en wordt versterkt. Ik ben zwak en ellendig, verzengd door de hitte van benauwdheid, maar van binnen ben ik krachtig in mijn God, en rijk in Hem Die voor mij is arm geworden. De hitte neemt de droesem weg en bereidt mij een onvergankelijke blijdschap. Ik wacht geduldig en houd mij stil onder Zijn hand. Ik ben niet bang om te sterven. De Overwinnaar van de dood heeft de prikkel van de dood weggenomen. Ik verlang om van het lichaam der zonde verlost te worden. Ik verlang naar het huis dat niet met handen gemaakt is, maar eeuwig in de hemel. Het gaat helemaal niet goed met mijn lichaam en het bloed spuwen neemt toe. Mijn enige hoop is het Woord van God. Wat is het voor mij liefelijk en dierbaar! Wat voor een rijke troost brengt het voor mij mee! Ik lees in het Woord zo vaak ik kan, maar veel lezen is nu niet meer mogelijk. O! als ik u of de heer Smith kon zien en met u kon spreken over mijn ziel! Dat zou spoedig onmogelijk kunnen zijn, want zelfs nu kan ik alleen maar fluisteren.

Hierop laat hij wat zakelijke dingen volgen en legt hij met de hem eigen duidelijkheid en beslistheid alle omstandigheden in detail uit.

Negen weken later schreef hij aan de heer Smith:

Geliefde leraar in de Heere,

Ik heb geen rust; ik moet u nu schrijven, hoewel ik het nauwelijks kan. Ik lig op het bed waarvan ik, naar de mens gesproken, niet meer zal opstaan. Het lijkt erop dat God mij thuis zal halen. Kom, Heere Jezus, kom! Een arme zondaar wacht op U om in de eeuwige woningen van vrede te worden opgenomen. O! had ik toch maar meer bekering, meer geloof. Bid voor mij dat ik een gezegende dood zal sterven. Ik zoek de Zaligmaker nu met tranen en ik verblijd me in Zijn Woord. Ik voelde me van God verlaten, maar door alle moeite heen heb ik Hem nu weer gevonden. Ik kan alleen maar zuchten; ik kan niet spreken door het hoesten. Ik kan niet spreken, maar ook niet eten, slapen of lopen. Toch is mijn ziel vertroost en verlang ik naar de hemel.

Geliefde broeder, ik omhels u nu in de geest. Dank onze Heere met mij. God is mijn gerechtigheid en sterkte. Hierop wil ik getroost sterven. Het bloed van Jezus is mijn gerechtigheid en zal mij van al mijn zonden verlossen en mij aan de Vader als een reine bruid voorstellen. Halleluja!

Zijn lijden nam toe, totdat het God behaagde hem op 27 september 1849 tot Zich te

roepen. Zijn vader deed van deze droevige gebeurtenis verslag in een brief aan zijn jongere zoon:

Het heeft Hem Die de Heere van leven en dood is, behaagd onze geliefde Philip tot Zich te roepen. Hij is de Vader van alle geslachten der aarde, heilig in al Zijn wegen en rechtvaardig in al Zijn werken. Na een pijnlijke en ernstige ziekte, die hem van april tot 27 september sloopte, ontsliep hij die dag in de Heere. 'Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid.' (Openb. 14: 13) Wat een rijke troost zijn deze woorden voor ons, in het bijzonder in het geval van onze lieve, onvergetelijke Philip. Ja, wij zagen het werk van het geloof in hem, en zijn arbeid van liefde, met zijn geduld in hoop. Wij waren er getuige van hoe hij tot het einde toe standvastig bleef in het geloof; hoe hij liefhad tot het einde en hoe hij hoopte tot het einde. Omdat wij geloven dat Gods beloften ja en amen zijn, zijn wij ervan verzekerd dat hij nu de kroon des levens mag dragen en dat God hem, die in weinig getrouw is geweest, over veel zal zetten. (Matth. 25: 21)

Ik kan je geen volledig verslag geven over de laatste maanden van zijn leven. Je weet hoe hij alleen met zware pijn en dankzij krukken kon lopen; hoe hij zijn plichten als onderwijzer op school met grote ijver en liefde heeft vervuld; hoe het de lust van zijn hart was om te onderwijzen, te zingen en met de kinderen te bidden. Tot midden april ging hij zonder onderbreking naar de school, totdat hij op een nacht ontzettende pijn kreeg in zijn voet. Deze pijn ging niet over, ondanks al de medicijnen die werden toegediend. Hij leed enkele dagen lang intense pijnen. Toen volgde er wat verlichting; maar hij kon niet van bed komen of zijn voet bewegen. De minste beweging of aanraking veroorzaakte een brandende pijn. In die tijd vond het fatale bombardement plaats. Verdriet en angst vervulden ons. Hij was aan groot gevaar blootgesteld en lag daar geheel hulpeloos. Er was geen sprake van dat we konden vluchten, maar we bleven een volle nacht bij hem waken, steeds bezet met vrees voor de dood. De volgende morgen vluchtten wij onder een regen van granaten, kogels en bommen naar een dorp, Czegled. Daar hadden wij met de grootste moeilijkheden te kampen. Philip leed heel erg, toch was hij geduldig, zelfs goed gestemd en opgewekt. Nu werd hij door een zware hoest gekweld, die zo hevig en hardnekkig was dat hij nog geen tien minuten achter elkaar kon slapen.

Wij brachten zeventien smartelijke dagen door in een armzalige kamer in de hut van een keuterboer. Daar lag Philip in een ellendige toestand. Ten slotte keerden wij naar Pest terug. De doktoren raadden aan om baden te nemen in Boeda. Het kostte veel moeite om daar te komen, maar uiteindelijk lukte toch. Maar in plaats dat er verlichting van de pijn optrad, verergerde zijn toestand. Hij kwam weer thuis en werd in dezelfde nacht, tussen elf en twaalf uur, door een vreselijke aanval getroffen. Na een hevige hoestbui gaf hij bloed op, wat hem en ons met schrik vervulde. Wij lieten de dokter komen; ik zag op zijn gezicht dat er geen hoop meer was. De volgende morgen vertelde professor B. mij onder vier ogen dat de patiënt niet meer kon genezen en dat zijn einde elke dag verwacht kon worden. Dit was eind juni, en begin juli begon de laatste fase van zijn ziekte, een ononderbroken, vreselijk lijden. Hij had niet alleen pijn aan zijn voet, maar ook in de borst; daarbij een ononderbroken, hevige hoest, een zere keel en zware koorts vanwege de tuberculose. Hij lag steeds op dezelfde plaats, dertien weken achtereenvolgend, zonder zich te bewegen. Er hadden zich twee open wonden gevormd, en dan had hij ook nog maagkrampen en diarree. Zo ging het van juli tot eind september.

Geliefde zoon, hoor en bewonder dan de kracht van liefde, geloof en hoop. Zó leed

Philip, zulke pijnen moest hij lijden, maar hij klaagde niet en werd niet opstandig. Hij bleef rustig, kalm en geduldig, en dat onder zware pijnen. De artsen konden niet begrijpen hoe hij zulk lijden met zo'n groot geduld en onderwerping kon dragen.

De Bijbel, met daarin zijn lievelingsboek, de Psalmen, was zijn onafscheidelijke metgezel. Zelf bad hij vele uren per dag in stilte. Onze huisgodsdienst hielden we bij zijn bed. Hij troostte ons allen. 'Wees niet bedroefd', zei hij, 'God hielp me in Karlsruhe en Hij zal mij opnieuw helpen.' Toen de pijn weer hevig werd, begon hij te fluisteren: 'Heere Jezus, ontvang mijn geest!' Op andere momenten verheugde hij zich erin dat hij spoedig met Christus zou zijn.

Hij dacht aan jullie en las jullie laatste brief met zichtbare vreugde voor aan onze vrienden ... Hij had een groot verlangen om een prediker van Christus te zien. De voorgangers van deze stad waren allen van huis. Hij schreef naar Schwartz en Smith met het verzoek om naar hem toe te komen en zag met groot verlangen naar hun komst uit, maar dat was tevergeefs. Hij zei vaak tegen mij: 'Het is rechtvaardig van God om mij zo te laten lijden, want ik ben een zondaar. Ik was een groot zondaar, maar nu ben ik gelukkig. God troost en sterkt me wonderlijk. Ik ben werkelijk bekeerd tot God.'

Tijdens zijn ziekte sprak hij met de Joden die hem bezochten over het Koninkrijk van God. Slechts twee keer was hij in staat om hardop te bidden. Toen zei hij: 'Deze ziekte is niet tot de dood, maar tot eer van God.' De laatste avond van zijn leven vroeg hij mij het gedeelte van Job te lezen waar staat: 'Ik weet dat mijn Verlosser leeft.' Toen glimlachte hij en was zichtbaar bemoedigd. Enkele dagen voor zijn dood liet hij zijn boeken komen die hij aan vrienden wilde nalaten. Hij schreef daarin enkele regels, zoals voor Neuhauss:

Voor mijn lieve broeder Neuhauss,

Als aandenken bied ik je een verhandeling aan over de heiligmaking.

Let bijzonder op de volgende Schriftgedeelten:

I - Leer, 1 Timotheüs.

II - Belofte, Jakobus 1: 12.

III - Gebed, Psalm 27: 4.

In de nacht voor zijn dood kon hij niet slapen. Toen hij zijn zus Elizabeth zag huilen, riep hij haar. Hij omhelsde en kuste haar en zei: 'Waarom huil je? Kijk me eens aan; het gaat een heel stuk beter met me. De Heere Jezus, onze Zaligmaker, is genadig en van grote barmhartigheid. Heb goede moed. Vertrouw op Hem. Als we elkaar op enig tijdstip onrecht hebben aangedaan, zullen we nu voor eeuwig verzoend zijn.'

De laatste dag van zijn leven had hij niet veel pijn. Om ongeveer vier uur in de middag vroeg hij aan je moeder om zijn kussen op te schudden. Toen keerde hij zich om en bleef rustig liggen. Ik keek naar hem en dacht dat hij zich voor zijn laatste slaap voorbereidde. Ik knielde met twee vrienden neer en wij baden. Ik zag dat hij ons hoorde. Toen wij van onze knieën opstonden, merkten wij dat zijn aardse, pijnlijke leven ten einde was.

Hij leefde in de Heere en hij stierf in Hem. Dit is ons tot troost en bemoediging. Jullie zullen treuren en bedroefd zijn. Dat is natuurlijk en goed, maar matig wel je smart. Onze Philip, mijn lieve zoon en jullie trouwe broer, is in de hemel. Wij zullen hem terugzien. Dit is zeker en troost ons.

Op 29 september brachten we hem naar het graf. Een groot aantal mensen, Joden en christenen van verschillende kerkgenootschappen, woonden de begrafenis bij. Pastor

Bauhofer hield een passende toespraak. De schoolkinderen, vijftig in getal, waren er ook en hun tranen vormden een sprekende uitdrukking van hun liefde en oprechte droefheid.

Ik kan niet onder woorden brengen wat wij voelden toen wij hem toevertrouwden aan de koude aarde. Hij was onze lieve zoon en broer, die in de bloei van zijn leven (26 jaar oud) was weggenomen. Hij had een krachtig en beproefd geloof, een grote kennis, deed nuttig werk en had een reine levenswandel, in alle ootmoed, gehoorzaamheid en liefde. Hij was onze hoop, eer en heerlijkheid. 'De Heere heeft gegeven; de Heere heeft genomen; de Naam des Heeren zij geloofd.'

Jullie toegenegen vader,
Alexander S. Israël Saphir